

Sisukord

II Muud kui seadusandlikud aktid

OTSUSED

- ★ Komisjoni otsus (EL) 2015/1091, 9. juuli 2014, meetmete SA.34191 (2012/C) (ex 2012/NN) (ex 2012/CP) kohta, mida Läti rakendas ettevõtja AS Air Baltic Corporation (airBaltic) suhtes (teatavaks tehtud numbri C(2014) 4552 all)⁽¹⁾ 1
- ★ Komisjoni otsus (EL) 2015/1092, 23. juuli 2014, mis käsitleb riigiabi SA.34824 (2012/C), SA.36007 (2013/NN) SA.36658 (2014/NN), SA.37156 (2014/NN), SA.34534 (2012/NN), mida Kreeka andis National Bank of Greece Group'ile seoses
 - National Bank of Greece S.A. rekapitaliseerimise ja ümberkorraldamisega;
 - First Business Bank S.A. kriisilahendusega National Bank of Greece S.A.-le antud üleandmise korralduse teel;
 - Probank S.A. kriisilahendusega National Bank of Greece S.A.-le antud üleandmise korralduse teel;
 - Cooperative Bank of Lesbos-Limnos, Cooperative Bank of Achaia ja Cooperative Bank of Lamia kriisilahendusega (teatavaks tehtud numbri C(2014) 5201 all)⁽¹⁾ 29

RAHVUSVAHELISTE LEPINGUTEGA LOODUD ORGANITE VASTU VÕETUD AKTID

- ★ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) eeskiri nr 95: ühtsed sätted, mis käsitlevad sõidukite tüübikinnitust seoses nendes viibijate kaitsega külgekupörke korral [2015/1093] 91

⁽¹⁾ EMPs kohaldatav tekst

II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

OTSUSED

KOMISJONI OTSUS (EL) 2015/1091,

9. juuli 2014,

meetmete SA.34191 (2012/C) (ex 2012/NN) (ex 2012/CP) kohta, mida Läti rakendas ettevõtja AS Air Baltic Corporation (airBaltic) suhtes

(teatavaks tehtud numbri C(2014) 4552 all)

(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

võttes arvesse komisjoni otsust, millega algatati Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetlus abimeetme SA.34191 (2012/C) (ex 2012/NN) (ex 2012/CP) suhtes ⁽¹⁾,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool nimetatud sätetele ja võttes nende märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

1.1. EELTEATIS – SA.33799 (2011/PN)

- (1) 18. oktoobril 2011 SANI-süsteemis esitatud eelteatisega nr 6332, mis registreeriti 20. oktoobril 2011, teavitas Läti komisjoni 16 miljoni lati (22,65 miljonit eurot) ⁽²⁾ suuruse laenu andmisest ettevõtjale AS Air Baltic Corporation (edaspidi „airBaltic” või „ettevõtja”). Läti ametiasutused olid seisukohal, et abi ei kujutanud endast riigiabi, kuid nad teatasid sellest siiski õiguskindluse ja läbipaistvuse huvides. Eelteatis registreeriti viitenumbri SA.33799 (2011/PN) all.
- (2) 27. oktoobril 2011 toimus Läti ametiasutuste esindajate ja nende nõustajate kohtumine ning pärast seda esitasid Läti ametiasutused 7. novembri 2011. aasta kirjaga lisateavet. Komisjon palus lisateavet oma 16. novembri, 17. novembri, 1. detsembri ja 9. detsembri 2011. aasta e-kirjadega, millele Läti ametiasutused vastasid vastavalt 16. novembri, 22. novembri, 7. detsembri ja 13. detsembri 2011. aasta e-kirjadega.

⁽¹⁾ ELT C 69, 8.3.2013, lk 40.

⁽²⁾ 1 euro = 0,7063 latti (Euroopa Keskpanga avaldatud 2011. aasta keskmine vahetuskurs, mille leiab aadressilt <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=100000233>).

- (3) 4. jaanuaril 2012 esitas Läti lisateavet ja selgitas, et eespool punktis 1.1 osutatud 16 miljoni lati suurune laen oli antud ettevõtjale juba 21. oktoobril 2011 ilma komisjoni eelneva loata. Peale selle otsustas Läti riik 13. detsembril 2011 suurendada ettevõtja kapitali ja andis 14. detsembril 2011 airBalticule teise laenu.
- (4) Võttes arvesse asjaolu, et meetet oli ettevõtja suhtes juba rakendatud, ja 9. jaanuaril 2012 saadud kaebust (vt allpool punkt 1.2), võtsid Läti ametiasutused oma eelteatise 21. veebruari 2012. aasta e-kirjaga tagasi. Riigiabi juhtumi SA.33799 (2011/PN) menetlemine lõpetati halduslikult 27. veebruaril 2012.

1.2. KAEBUSED – SA.34191 (2012/C) (ex 2012/NN) (ex 2012/CP)

- (5) 9. jaanuaril 2012 esitas endine airBalticu aktsionär, eraettevõtja SIA Baltijas aviācijas sistēmas (edaspidi „BAS” või „kaebuse esitaja”) komisjonile kaebuse mitme meetme kohta, mida Läti riik oli väidetavalt airBalticu suhtes rakendanud.
- (6) Komisjon edastas kaebuse 23. jaanuari 2012. aasta kirjaga märkuste esitamiseks Lätile, kes vastas 13. märtsil 2012. 14. mai 2012. aasta kirjaga nõudis komisjon Lätilt lisateavet, mis esitati 16. juulil 2012.
- (7) 18. juuli 2012. aasta kirjaga, mis registreeriti 20. juulil 2012, sai komisjon BASi nõukogu endiselt liikmelt Inga Piternieceilt uue kaebuse lisameetme kohta, mida Läti riik oli väidetavalt airBalticu suhtes rakendanud. Komisjon edastas uue kaebuse 24. juuli 2012. aasta e-kirjaga märkuste esitamiseks Lätile, kes vastas 22. augustil ja 4. septembril 2012.
- (8) 5. juulil ja 17. augustil 2012 toimusid Läti ametiasutuste esindajate ja nõustajate ning airBalticu esindajate kohtumised.
- (9) 20. novembri 2012. aasta kirjaga teatas komisjon Lätile oma otsusest alгатada abi suhtes Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping”) artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetlus (edaspidi „menetluse algatamise otsus”). Läti esitas menetluse algatamise otsuse kohta märkused 23. jaanuari 2013. aasta kirjaga. Komisjon küsis Lätilt teavet 6. märtsi 2013. aasta kirjaga, millele vastati 8. aprillil 2013. Lisaks toimus 25. juunil 2013 kohtumine Läti ametiasutuste esindajatega, pärast mida esitas Läti 14. augustil, 18. septembril, 9. oktoobril ja 25. oktoobril 2013 lisateavet. Järgmised Läti ametiasutuste ja nende esindajate kohtumised leidsid aset 22. oktoobril ja 22. novembril 2013 ning 10. jaanuaril 2014. Läti esitas lisateavet 7. ja 8. novembril ning 2., 13. ja 20. detsembril 2013, samuti 28. ja 31. jaanuaril, 28. veebruaril, 24. ja 26. märtsil, 9. aprillil ja 16. mail 2014.
- (10) Komisjoni otsus menetluse algatamise kohta avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ^(³) 8. märtsil 2013. Komisjon kutsus huvitatud isikuid üles esitama meetmete kohta märkusi.
- (11) Komisjonile laekusid tähelepanekud Ryanairilt ja airBalticult ning airBalticu võlausaldajate (FLS, AB Jet ja Eurobalt Junipro) nimel kolmelt isikult. Komisjon edastas need tähelepanekud Lätile, kellele anti võimalus nendele vastata. Läti märkused saadi 27. mai 2013. aasta kirjaga.
- (12) 4. juuli 2014. aasta kirjaga nõustus Läti loobuma oma õigustest, mis tulenevad ELi toimimise lepingu artiklist 342 koostoimes EÜ määruse 1/1958 artikliga 3, nõustudes sellega, et käesolev otsus võetakse vastu ja tehakse teatavaks inglise keeles.

2. LÄTI LENNUTRANSPOREDITURG

- (13) Läti lennutransporditurg on pärast Läti ühinemist ELiga kiiresti laienenud. Aastatel 2003–2007 ulatus Riia rahvusvahelist lennujaama kasutavate reisijate (sealhulgas nii otse- kui ka transiitlende kasutavad reisijad) keskmine aastakasv 47 %ni, suurenedes ligikaudu 700 000 reisijalt 2003. aastal 3,2 miljoni reisijani 2007. aastal. Turu kasvule aitas kaasa odavlennuettevõtjate, eelkõige Ryanairi turuletulek, sest uute lennuliinide avamisega tekkis uus ja suur nõudlus.

⁽³⁾ Vt joonealune märkus 1.

- (14) 2008.–2009. aasta üleilmne majanduskriis andis Läti majanduskasvule ja selle tagajärjel ka lennutransporditurule ränga hoobi. Kriisi tagajärjel vähenes otselende kasutavate reisijate arv Lätis 3,2 miljonilt 2008. aastal 2,7 miljonile 2009. aastal, ehkki tänu transiitreisijatele jätkus reisijate koguarvu kasv.
- (15) 2010. aastal turu üldine kasv taastus, jõudes 12 % keskmise aastakasvuni. Kui otselende kasutavate reisijate turg on suurenenud aastas keskmiselt 9 %, siis transiitreisijate turul ulatus keskmine aastane kasv 18 %ni. Prognooside kohaselt peaks Läti lennutransporditurg ajavahemikus 2012–2015 kasvama 7 % aastas.
- (16) Riia rahvusvahelisele lennujaamale kuulub Baltimaades liidrikoht. 2011. aastal kasutas Riia lennujaama ligikaudu 5,1 miljonit reisijat, Tallinna lennujaama seevastu 1,9 miljonit ja Vilniuse lennujaama 1,7 miljonit reisijat. 2011. aastal vedas airBaltic 66 % Riia kaudu lennanud reisijatest ning Ryanair, kes on suuruselt teine lennuettevõtja ja airBalticu peamine konkurent, vedas 20 % reisijatest. Riia lennujaama lendasid veel 15 muud lennuettevõtjat (nii täisteenust pakkuvad lennuettevõtjad kui ka odavlennuettevõtjad), kes vedasid 14 %⁽⁴⁾ kõigist reisijatest.

3. ABISAAJA

- (17) AirBaltic loodi 1995. aastal lennuettevõtja Scandinavian Airlines SAS ja Läti riigi ühissettevõttena. 2009. aasta jaanuaris müüs SAS kogu oma osaluse airBalticus (47,2 %) ettevõtjale BAS.
- (18) Ajakirjanduses avaldatud teabe põhjal selgub, et BAS loodi eraettevõtjana, mis kuulus täielikult Bertolt Flickile kuni 2010. aasta detsembrini, mil 50 % ettevõtja aktsiatest kanti üle Bahama saartel registreeritud ettevõtjale Taurus Asset Management Fund Ltd.-le (edaspidi „Taurus“)⁽⁵⁾.
- (19) Alates 2011. aasta oktoobrist olid airBalticu aktsionärid Läti riik (transpordiministeeriumi kaudu), kellele kuulus 52,6 % aktsiatest, ja BAS, kellele kuulus 47,2 % aktsiatest. Ülejäänud aktsiad (0,2 %) olid Venemaa lennuettevõtja Transaero omanduses. AirBalticu president ja tegevjuht oli sel ajal Bertolt Flick. Alates 1. novembrist 2011 on airBalticu tegevjuht lennuettevõtja Malév endine tegevjuht Martin Gauss.
- (20) Läti ametiasutuste esitatud teabe põhjal selgub, et BAS oli andnud oma 47,2 % osaluse airBalticus tagatiseks Latvijas Krājbankale, kes oli Leedu panga Snoras⁽⁶⁾ Läti tütarettevõtja. 16. novembril 2011 tabas Snorast krahh ja see erastati⁽⁷⁾. 17. novembril 2011 andis Läti finants- ja kapitaliturgude komisjon korralduse piirata Latvijas Krājbanka pangatehinguid, mis ületavad 100 000 eurot⁽⁸⁾. Finants- ja kapitaliturgude komisjoni 21. novembri 2011. aasta korraldusega peatati Latvijas Krājbanka tegevus ja moodustati järelevalveorgan⁽⁹⁾.
- (21) Esitatud teabest selgub, et BAS oli jätnud täitmata osa oma finantskohustustest Latvijas Krājbanka ees. Selle tulemusel müüs Latvijas Krājbanka 30. novembril 2011 kõik varem BASile kuulunud airBalticu aktsiad peale ühe Läti transpordiministeeriumile nimiväärtusega kogusummas 224 453 latti (317 787 eurot)⁽¹⁰⁾. Läti osalus airBalticus suurenes seejärel 99,8 %ni ja BASile jäi vaid üks aktsia.

⁽⁴⁾ Allikas: Riia rahvusvahelise lennujaama aastaraamat 2011, mis asub aadressil <http://www.riga-airport.com/en/main/about-company/gada-gramata>

⁽⁵⁾ Vt <http://bnn-news.com/airbaltic-shareholders-structure-11608> Ajakirjanduses on teada antud mõningatest seostest Tauruse ja Vene ettevõtja Vladimir Antonovi vahel.

⁽⁶⁾ Vladimir Antonov oli Leedu panga Snoras endine põhiaktsionär ja esimees.

⁽⁷⁾ Leedu Keskpank selgitas, et Snoras tuli erastada, sest pank ei suutnud täita regulatiivseid nõudeid ega esitada nõutud teavet ning tema varade seisukord oli vilets. Vt <http://en.rian.ru/business/20120523/173624459.html> ja <http://www.bloomberg.com/news/2011-12-19/antonov-says-he-invested-50-million-euros-in-latvia-s-airbaltic.html>

⁽⁸⁾ Vt http://www.lkb.lv/en/about_bank/news/archyve?item=2022&page=6

⁽⁹⁾ Vt http://www.fktk.lv/en/publications/other_publications/2012-02-07_jsc_latvijas_krajbanka_c/.

⁽¹⁰⁾ Transpordiminister selgitas, et aktsiate omandamise eesmärk oli kaitsta Latvijas Krājbanka hoiustajaid. Paistis, et BASi finantsprobleemid ähvardasid takistada riiki investeerimast airBalticu kapitali, ning seega otsustas valitsus kaitsta oma huve ja võtta kontroll airBalticu üle enda kätte. Vt <http://www.bloomberg.com/news/2011-12-01/latvia-buys-out-minority-shareholder-in-airbaltic-ministry-says.html> ja http://www.sam.gov.lv/?cat=8&art_id=2598

- (22) Samuti ilmneb ajakirjanduses avaldatu põhjal, et BASi aktsionärid olid andnud Latvijas Krājbankale tagatiseks ka nende omanduses olevad BASi aktsiad⁽¹¹⁾. 6. veebruaril 2012 võttis Latvijas Krājbanka tütarettevõtja BASiga seotud maksejõuetusmenetluse⁽¹²⁾ tõttu BASi varasematelt aktsionäridelt BASi aktsiad üle ja määras uue juhatuse.
- (23) Viimaks ostis Läti riik 8. juunil 2012 BASilt ühe lati eest tema ainukese airBalticu aktsia. Seega ei ole BAS alates sellest kuupäevast enam airBalticu aktsionär⁽¹³⁾.
- (24) AirBalticu finantsolukorra kohta on Läti ametiasutused selgitanud, et ettevõtja raskused said alguse 2008. aastal üleilmse majanduslanguse ja naftahinna järsu tõusu tõttu. Selle tagajärjel oli airBalticu kahjum 2008. aastal 28 miljonit latti (39,64 miljonit eurot). 2009. aastal õnnestus ettevõtjal siiski teenida 14 miljonit latti (19,82 miljonit eurot) kasumit⁽¹⁴⁾. Ent 2010. aastal oli airBaltic taas 34,2 miljoni latiga (48,42 miljonit eurot) kahjumis. 2011. aasta juunis teatas Läti majandusminister, et airBaltic on tegutsenud 2011. aasta esimese viie kuu jooksul 18 miljoni lati (25,48 miljoni euro) suuruse kahjumiga ja on pankroti äärel⁽¹⁵⁾. 21. septembril 2011 taotles airBaltic õiguslikku kaitset oma võlausaldajate eest⁽¹⁶⁾. 2011. aasta auditeeritud majandustulemused näitavad 83,5 miljoni lati (118,22 miljoni euro) suurust kahjumit.
- (25) 27. augustil 2012 avaldas Läti teate, kus potentsiaalseid investoreid kutsuti väljendama oma huvi selle vastu, et omandada airBalticu kapitalist 50 % miinus üks hää, (*) ehkki välistatud ei olnud ka muud liiki tehingud. Investori valimisel on peamised kriteeriumid investori suutlikkus toetada airBalticu arengut, investori maine ja kogemused ning tema rahalised vahendid. See protsess peaks lõpule jõudma 2014. aasta jooksul.

4. MEETMETE KIRJELDUS

4.1. 3. OKTOOBRI 2011. AASTA LEPING: ESIMENE RIIGILAEN JA BASI LAEN

- (26) 3. oktoobril 2011 sõlmitud lepingu (edaspidi „leping”) alusel oli Läti nõus andma airBalticule 16 miljoni lati (22,65 miljoni euro) suuruse laenu (edaspidi „esimene riigilaen”, **1. meede**) koos teise, 14 miljoni lati (19,82 miljoni euro) suuruse laenuga BASilt (edaspidi „BASI laen”). Mõlema laenu tingimused olid omavahel seotud ja identsed ning algseks intressimääraks kehtestati [11–13]⁽¹⁷⁾ %. AirBalticule laenu andmise ajal loobus aga BAS oma õigusest lasta BASi laen tagada.
- (27) Samuti oli lepingus sätestatud, et riik annab airBalticule hiljemalt 15. detsembril 2011 proportsionaalselt oma hääleõigusega ja esimese riigilaenuga identsetel tingimustel kindlaks määramata suurusega lisalaenu. Mõlema riigilaenu kapitaliseerimine pidi toimuma juhul, kui on täidetud hulk tingimusi, mille hulka kuulus airBalticu nõukogult äriplaani/ümbekorralduskavale heakskiidu saamine.
- (28) Lepingu punktis 7 olid ette nähtud airBalticu kapitali tulevase suurendamise tingimused. Täpsemalt oli punktis 7.3 sätestatud, et riigilaenu ja BASi laenu võib lisada kapitaliseeritavale summale. Punkti 7.4 alusel kohustus BAS hääletama laenu kapitaliseerimise ja kapitali suurendamise poolt. Juhuks, kui BAS ei täida oma kohustusi, oli punktiga 7.4 antud riigile õigus osta BASilt tema airBalticu aktsiad ühe lati eest⁽¹⁸⁾.

⁽¹¹⁾ Vt <http://www.baltic-course.com/eng/transport/?doc=54423> Ajakirjanduses on väidetud ka seda, et BAS võlgnes Latvijas Krājbankale 14 miljonit latti (vt näiteks <http://www.baltic-course.com/eng/transport/?doc=53861>)

⁽¹²⁾ Läti sõnul ei olnud BASi pankrotti mitme BASi võlausaldaja püüetest hoolimata 2013. aasta augusti seisuga välja kuulutatud.

⁽¹³⁾ Pealegi tundub, et airBalticu põhiaktsionärid – Läti riik ja BAS – on olnud vähemalt alates 2010. aastast teineteisega konfliktis: ajakirjandus on teada andnud arvukatest Läti riigi ja BASi vahelistest kohtuvaidlustest (vt näiteks <http://atwonline.com/airline-finance-data/news/airbaltic-files-bankruptcy-0921>).

⁽¹⁴⁾ Vt <http://centreforaviation.com/analysis/airbaltics-restructuring-plan-is-in-full-swing-but-competition-from-estonian-air-is-rising-74754>

⁽¹⁵⁾ Vt <http://www.eurofound.europa.eu/emcc/erm/factsheets/18371/Air%20Baltic%20Corporation?Template=searchfactsheets&kSel=1> and <http://www.baltic-course.com/eng/transport/?doc=42089>

⁽¹⁶⁾ Vt https://www.airbaltic.com/en/bottom_menu/press-room/press_releases/2011/airbaltic-files-for-legal-protection-airbaltic-to-continue-operations

(*) Läti transpordiministeerium avaldas 27. augustil 2012 ajalehe Financial Times Euroopa ja Briti väljaandes kuulutuse, kus kutsuti üles väljendama mittesiduvat huvi osalemise vastu airBalticu emiteeritud aktsiate müügis. Vt http://prudentia.lv/upload_file/27082012-ABC%20ad%20EN.pdf.

⁽¹⁷⁾ Ärisaladus.

⁽¹⁸⁾ Läti riik kasutas seda õigust 8. juunil 2012 (vt põhjendus 23).

- (29) Läti andis airBalticule esimese riigilaenu 21. oktoobril 2011 (vt eespool põhjendus 3). BAS andis BASi laenu 1. novembril 2011.
- (30) 13. detsembril 2011, kui Läti osalus airBalticus oli suurenenud 99,8 %ni (vt põhjendus 21), otsustas Läti valitsus anda loa esimese riigilaenu intressimäära alandamiseks [11–13] %-lt [2–4] %-le. Kuna esimene riigilaen ja BASi laen olid omavahel seotud (vt eespool põhjendus 26), alandati samavõrra ka BASi laenu intressimäära.

4.2. 13. DETSEMBRIL 2011 ANTUD TEINE RIIGILAEN

- (31) 13. detsembril 2011 otsustas Läti valitsus samaaegselt esimese riigilaenu intressimäära alandamisega (vt eespool põhjendus 30) anda airBalticule kahes osas 67 miljoni lati (94,86 miljoni euro) suuruse konverteeritava laenu intressimääraga [9–11] % (edaspidi „teine riigilaen”, **2. meede**) ⁽¹⁹⁾.
- (32) Teise riigilaenu esimene, 41,6 miljoni lati (58,89 miljoni euro) suurune osa tehti 14. detsembri 2011. aasta lepinguga airBalticule kohe kättesaadavaks. Teine osa summas 25,4 miljonit latti (35,96 miljonit eurot) tehti ettevõtjale kättesaadavaks 14. detsembril 2012, st pärast seda, kui komisjon oli vastu võtnud menetluse algatamise otsuse.

4.3. 22. DETSEMBRIL 2011 KOKKU LEPITUD AIRBALTICU AKTSIAKAPITALI SUURENDAMINE

- (33) 22. detsembril 2011 toimunud airBalticu aktsionäride koosolekul leppisid Läti riik ja BAS, kellele kuulus tollal küll vaid üks ettevõtja aktsia, kokku aktsiakapitali suurendamises 110 miljoni lati (155,74 miljoni euro) võrra (edaspidi „kapitali suurendamine”, **3. meede**). Selleks tulid esimene riigilaen, teise riigilaenu esimene osa ja BASi laen ümber arvestada kapitaliks, millele lisandus BASi makstav 37,7 miljonit latti (53,38 miljonit eurot).
- (34) Läti riik viis oma otsuse osaleda airBalticu kapitali suurendamises ellu 29. detsembril 2011, asudes esimest riigilaenu ja teise riigilaenu esimest osa kapitaliks ümber arvestama.
- (35) 4. jaanuari 2012. aasta kirjas nõudis Läti transpordiministeerium, et BAS osaleks kapitali suurendamises, arvestades BASi laenu ümber ja tehes rahasüsti. Hoolimata nendest Läti ametiasutuste nõuetest ei tundunud BAS olevat valmis aktsionäride koosolekul saavutatud kokkuleppest kinni pidama. 2012. aasta 6. jaanuari ja 26. jaanuari kirjades vaidlustas BAS tehingu, millega riik omandas Latvijas Krājbankalt varem BASile kuulunud airBalticu aktsiad (vt põhjendus 21), ning nõudis, et riik hoiduks vastu võtmast otsuseid, mis käsitlevad muudatusi airBalticu kapitalis. 19. jaanuaril 2012 väljastas finants- ja kapitaliturgude komisjon BASile ja airBalticule ametliku keelu kasutada BASi laenu kapitali suurendamiseks.
- (36) 30. jaanuariks 2012, st kapitali suurendamise raames toimunud aktsiate märkimise esimese etapi lõpuks ei olnud BAS oma laenu ümber arvestanud ega teinud ka rahasüsti.

4.4. BASI KAEBUS JA EDASISED SÜNDMUSED

- (37) Komisjonile 9. jaanuaril 2012 esitatud kaebuses käsitleti esimest ja teist riigilaenu ning kapitali suurendamist. Peale selle kaebas BAS kahe teise meetme üle, mis võisid kujutada endast abi andmist airBalticule: nimelt oli Läti omandanud 2010. aasta aprillis airBalticult nullkuponvõlakirju (**4. meede**) ning Latvijas Krājbanka oli teinud 21. ja 22. novembril 2011 airBalticule 2,8 miljoni euro suuruse makse (**5. meede**).
- (38) Läti selgitas, et 4. meetme raames omandasid airBalticult 30 miljoni lati (42,47 miljoni euro) väärtuses nullkuponvõlakirju airBalticu tollased suurimad aktsionärid, st Läti riik ja BAS. Läti osa märkija ei olnud otseselt Läti transpordiministeerium – airBalticu aktsiate tegelik omanik –, vaid Läti riiklik raadio- ja televisioonikeskus,

⁽¹⁹⁾ Vastupidiselt sellele, mida on öeldud menetluse algatamise otsuse punktis 80, täheldas komisjon ametliku uurimismenetluse käigus, et BASil ei olnud lepingu alusel kohustust anda konverteeritavat laenu samaväärsetel tingimustel samal ajal teise riigilaenuga.

mis kuulub 100 % riigile. Läti ja BAS omandasid võlakirjad nimiväärtusega üks euro ja ilma intressita proportsionaalselt oma osaluse suurusega. Seega omandas Läti riik airBalticult nullkupongvõlakirju koguväärtuses ligikaudu 15,78 miljonit latti (22,34 miljonit eurot) ja BAS koguväärtuses umbes 14,22 miljonit latti (20,13 miljonit eurot). Võlakirjad konverteeritakse kapitaliks 1. juulil 2015 suhtega üks aktsia võlakirja kohta.

- (39) 5. meetme kohta selgitasid Läti ametiasutused, et erinevalt kaebuse esitaja väidetest ei tehtud airBalticule 21. ja 22. novembril 2011 ühtki makset. Küll aga esitas airBaltic Latvijas Krājbankale kolm maksekorraldust enne finants- ja kapitaliturgude komisjoni 17. novembri 2011. aasta otsust piirata 100 000 eurot ületavaid pangatehinguid ja 21. novembri 2011. aasta otsust peatada kõik Latvijas Krājbanka toimingud (vt põhjendus 20). Need korraldused täitis Latvijas Krājbanka mitu päeva hiljem. Kaalul olid eelkõige 25. novembril 2011 tehtud [...] miljoni USA dollari suurune makse ettevõtjale IATA Clearing House, [...] miljoni euro suurune makse Riia rahvusvahelisele lennujaamale ja 30. novembril 2011 tehtud [...] miljoni euro suurune ülekanne airBalticu teisele pangakontole Swedbankis.

4.4.1. 2012. aasta märtsi kava „reShape”

- (40) 2012. aasta märtsis võttis airBaltic vastu kava „reShape”. Sellega nähti ette hulki meetmeid, sealhulgas tõhusamate lennukite ostmine⁽²⁰⁾ ja teatavate lennuliinide sulgemine, mis võimaldaksid ettevõtjal realistliku ja optimistliku stsenaariumi kohaselt 2014. aastal kasumisse jõuda. Pessimistliku stsenaariumi kohaselt jäaks airBalticu maksueelne kasum vähemalt kuni 2016. aastani siiski miinusesse.
- (41) Kavas „reShape” on ette nähtud, et lisaks ettevõtjale juba antud 83 miljonile latile (117,51 miljonit eurot)⁽²¹⁾ on realistliku stsenaariumi rakendamisel vaja veel [45–55] miljonit latti ([64–78] miljonit eurot). Optimistliku stsenaariumi järgi väheneks see summa [5–15] miljonile latile ([7–21] miljonit eurot), pessimistliku stsenaariumi kohaselt suureneks see aga [135–145] miljonile latile ([192–206] miljonit eurot).

4.5. 18. JUULI 2012 . AASTA KAEBUS

- (42) Läti riigi ja BASi kõrval oli lepingu poolteks veel mitmeid muid investoreid. Need investorid olid nõus andma airBalticule kaks 35 miljoni euro suurust sündikaatlaenu algse intressimääraga [5–7] %. Esimese sündikaatlaenu pidid andma Latvijas Krājbanka ja Leedu pank Snoras. Teise sündikaatlaenu pidid andma mitu ettevõtjat, teiste seas Taurus. Sündikaatlaenude andmise eesmärk oli uuendada mitut nõuet, mis olid nendel erainvestoritel airBalticu suhtes. Investorid, kes pidid andma airBalticule teise sündikaatlaenu (sh BASi aktsionär Taurus), sõlmisid kooskõlas lepingu punktiga 7.4 kokkuleppe loovutada ja anda riigile või selle määratud ettevõtjale ühe lati eest üle kõik nõuded, mis tulenevad teisest sündikaatlaenust, juhul kui BAS ei täida oma lepingujärgseid kohustusi.
- (43) 18. juulil 2012 sai komisjon uue kaebuse (vt põhjendus 7) seoses lepingu punkti 7.4 kohase investorite kohustusega loovutada ja anda riigile või selle määratud ettevõtjale vaid ühe lati eest üle kõik teisest sündikaatlaenust tulenevad nõuded (vt põhjendus 28). Kaebuse esitaja väitel oli Läti riik 2012. aasta 9. veebruari ja 12. juuni kirjade kohaselt otsustanud, et teise sündikaatlaenuga seotud 5 miljoni euro suurune nõue airBalticu vastu – mis hõlmas Tauruse antud osa 35 miljoni euro suurusest kogusummast – tuli loovutada airBalticule ühe lati eest (**6. meede**).

5. MENETLUSE ALGATAMISE OTSUS

- (44) 20. novembril 2012 otsustas komisjon algatada ametliku uurimismenetluse. Menetluse algatamise otsuses asus komisjon esialgsele seisukohale, et airBalticut võis eespool kirjeldatud meetmete rakendamise ajal käsitada raskustes oleva äriühinguna. Samuti väljendas komisjon kahtlust kuue hinnatava meetme suhtes ja jõudis esialgsele järeldusele, et nende kõigi puhul on tegemist riigiabiaga.

⁽²⁰⁾ 10. juulil 2012 sõlmis airBaltic ettevõtjaga Bombardier eellepingu kümne CS300-tüüpi lennuki soetamiseks ja veel kümne CS300-tüüpi reaktiivlennuki ostuõiguste omandamiseks. CS300-tüüpi reaktiivlennuki tavahinnast lähtudes on kindlat tellimust sisaldava lepingu väärtus ligikaudu 764 miljonit USA dollarit (621,74 miljonit eurot) ja see võib suureneka 1,57 miljardi USA dollarini (1,28 miljardit eurot), kui ostuõigustest saavad kindlad tellimused. Vt <http://www.airbaltic.com/public/49780.html> 1 euro = 1,2288 USA dollarit (Euroopa Keskpanga avaldatud 2012. aasta juuli keskmine vahetuskurss, mille leiab aadressilt <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=100000233>).

⁽²¹⁾ 16 miljoni lati suurune esimene riigilaen ja 67 miljoni lati suurune teine riigilaen (sh teine osa summas 25,4 miljonit latti, mis anti kava „reShape” alusel ettevõtjale 2012. aasta teisel poolel).

- (45) Kõigepealt märkis komisjon, et riik andis esimese riigilaenu (**1. meede**) samal ajal BASi laenuga – proportsionaalselt kummagi osaluse suurusega – ja identsetel alustel, mis esmapilgul tundub osutavat sellele, et laenu anti samaväärsetel tingimustel. Siiski täheldas komisjon, et ta ei saa hinnata esimest riigilaenu ja BASi laenu eraldi, vaid peab seda tegema lepingusätete üldises kontekstis. Sellega seoses ei tulenenud komisjoni arvates lepingust, et BAS oleks samal ajal teise riigilaenuga pidanud peale BASi laenu andma airBalticule ka konverteeritava laenu ning et riik oleks võtnud endale kohustusi, mis oleksid olnud BASi võetud kohustustest erinevad ja majanduslikus mõttes olulisemad. Komisjon täheldas ka seda, et BAS tegi otsuse investeerida airBalticusse olukorras, kus riigi ametiasutused olid juba väljendanud oma valmisolekut kõnealust ettevõtjat rahaliselt toetada.
- (46) Kui vaadelda esimese riigilaenu intressimäära ja selle alandamist [5–15] protsendipunkti võrra 2011. aasta detsembris (vt põhjendus 30), siis kahtles komisjon, kas need kohaldatavad määrad vastasid airBalticu tollaseid suuri raskusi arvesse võttes turutingimustele.
- (47) Teise riigilaenuga (**2. meede**) seoses märkis komisjon kõigepealt seda, et laenu oli ette nähtud juba lepingus, ehkki selle summa oli kindlaks määramata ja selle andmiseks oli hulk tingimusi. Komisjoni sõnul ei saanud käsitada teist riigilaenu samaväärsetel tingimustel antud laenu, kuna vastupidiselt Läti väitele ei näinud leping ette, et BAS oleks pidanud andma airBalticule peale BASi laenu ka konverteeritava laenu. Lisaks rõhutas komisjon, et kui Läti otsustas anda airBalticule teise riigilaenu, ei olnud võimalik eeldada BASilt samaaegse meetme võtmist, sest BASil ei olnud mingit kohustust anda airBalticule mis tahes muud laenu.
- (48) Teise riigilaenu intressi ([9–11] %) puhul oli komisjonil kahtlusi, kas erainvestor oleks andnud kõnealusele ettevõtjale laenu sellise intressimääraga, pidades silmas airBalticu raskusi ja asjaolu, et kasutati sama tagatist, mis oli antud esimese riigilaenu puhul.
- (49) 22. detsembril 2011 kokku lepitud kapitali suurendamise küsimuses (**3. meede**) märkis komisjon, et rekapitaliseerimisotsuse tegemise ajaks oli BAS ilma jäänud kõikidest oma aktsiatest airBalticus peale ühe (kuna riik oli omandanud need Latvias Krājbankalt). Selle tulemusel suurenes riigi osalus ettevõtjas 99,8 %ni (vt põhjendus 21). Seepärast ei olnud ümberarvestamine BASi jaoks majanduslikult eriti otstarbekas. Oma varasema osaluse taastamiseks pidi BAS lisaks BASi laenu kapitaliks ümberarvestamisele tegema ka 37,7 miljoni lati (53,38 miljoni euro) suuruse rahasüsti ning seda kõike piiratud väljavaatega, et omakapital toodab ettevõtja raskusi arvesse võttes lühikeses kuni keskpikas perspektiivis mingit tulu. Peale selle väljendas komisjon kahtlust kuupäeva suhtes, mil 3. meedet tegelikult rakendati.
- (50) Komisjon märkis veel, et BASile ja riigile oli antud airBalticusse kapitalisüsti tegemiseks teatav aeg, mis kestis eeldatavasti 30. jaanuarini 2012, st kapitali suurendamise raames toimunud aktsiate märkimise esimese etapi lõpuni. Riik tegigi 29. ja 30. detsembril 2011 kapitalisüsti, ent BAS jättis oma laenu ümber arvestamata ega teinud ka rahalist sissemakset. Komisjoni sõnul oleks Läti pidanud ootama enne laenu ümberarvestamist senikaua, kuni on olemas piisav kindlus, et seda teeb ka BAS. Selle põhjal asus komisjon seisukohale, et 3. meede ei tundunud olevat kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega.
- (51) Seoses airBalticult 30 miljoni lati (42,47 miljoni euro) väärtuses nullkupongvõlakirjade omandamisega 2010. aasta aprillis (**4. meede**) rõhutas komisjon, et need võlakirjad olid nende omadusi silmas pidades võrreldavad kapitalisüstiga. Võttes arvesse, et kasumlikkus oli algusest peale välistatud, kuna võlakirjadele ei lisandunud intressi, ja et ümberarvestamisest tulenev kasumlikkus oli ettevõtja raskuste, lennundussektori olukorra ja ettevõtja taas kasumisse viimise kava puudumise tõttu vähetõenäoline, väljendas komisjon kahtlust, kas 4. meede vastab turutingimustele. Lisaks ei saanud komisjon välistada, et BAS omandas võlakirjad seepärast, et Läti oli näidanud enne võlakirjade emiteerimist airBalticu vastu üles suurt huvi.
- (52) Latvias Krājbanka makstud 2,8 miljoni euro (**5. meede**) puhul ei olnud komisjonil võimalik kindlalt järeldada, kas 100 % riigile kuuluva Latvias Krājbanka tegevus oli nende maksete tasumise ajal riigi tegevusest sõltumatu. Sellega seoses täheldas komisjon, et Lätilt ei saadud mingeid tõendeid selle kohta, et airBaltic oleks esitanud makse- ja ülekande tegemise korraldused enne finants- ja kapitaliturgude komisjoni 17. novembri 2011. aasta otsust piirata 100 000 eurot ületavaid pangatehinguid ühe kliendi kohta.

- (53) Lõpetuseks selgitas komisjon oma menetluse algatamise otsuses seoses 5 miljoni euro suuruse nõude loovutamiselega airBalticule (**6. meede**), et lepingu punkti 7.4 alusel oli Läti otsustanud, et teise sündikaatlaenuga seotud 5 miljoni euro suurune nõue airBalticu vastu – mis hõlmas Tauruse antud osa 35 miljoni euro suurusest kogusummast – tuli loovutada airBalticule ühe lati eest. Komisjon toonitas, et majanduslikus mõttes oli see tehing väga sarnane võlgade tagasisaamisest loobumisega, millega Läti vabastas airBalticu kohustusest tasuda intressi ja maksta osa teisest sündikaatlaenust nõude omanikule tagasi. Lisaks järeltas komisjon, et 6. meede ei olnud kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega, sest airBalticul ei olnud lepingu alusel õigust saada laenu ühe lati eest.
- (54) Teise sündikaatlaenuga seotud ülejäänud nõuete kohta, mille koguväärtus oli 30 miljonit latti (42,47 miljonit eurot) (vt põhjendus 42), märkis komisjon, et eespool esitatud põhjendused peavad *mutatis mutandis* paika ka nende nõuete puhul.
- (55) Seepärast jõudis komisjon esialgsele järeldusele, et hinnatavad kuus meetet kujutavad endast riigiabi, sest nende rakendamisel oli rikutud ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 kehtestatud teavitamiskohustust ja rakendamiskeeldu.
- (56) Komisjon kahtles ka kuue hinnatava meetme **kokkusobivuses** siseturuga, eelkõige seetõttu, et Läti ametiasutused ei esitanud kokkusobivuse kohta ühtki võimalikku põhjendust. Võimalikke kokkusobivuse põhjendusi kaaludes leidis komisjon airBalticu raskusi arvesse võttes esialgu seda, et ainukesed kohaldatavad kriteeriumid on need, mis on seotud ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava abiga, mille eraldamisel tuginetakse ühenduse suunistele raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta (edaspidi „päästmise ja ümberkorraldamise suunised“) ⁽²²⁾. Seepärast oli komisjon tollal olemas olnud teabe põhjal seisukohal, et päästmisabi tingimused ei tundu olevat täidetud ning et kava „reShape“ ei sisalda ühtki vajalikku elementi, mis võimaldaks pidada seda ümberkorralduskavaks päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 3.2 tähenduses.

6. MÄRKUSED MENETLUSE ALGATAMISE OTSUSE KOHTA

6.1. LÄTI MÄRKUSED

- (57) Komisjoni poolt menetluse algatamise otsuse kohta esitatud märkustes leiab Läti, et **1., 2., 3. ja 6. meede** olid omavahel sõltuvuses ning tulenesid lepingust, moodustades seega sisuliselt ühe ja sama finantstehingu, mille hindamisel tuleb arvesse võtta aega, mil leping sõlmiti, st 3. oktoobrit 2011. Selle põhjal järeltas Läti, et need meetmed olid seotud ja vastasid turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttele, välistades sellega riigiabi.
- (58) Läti väidab, et lepingu sõlmimise algataja oli BAS, kes oli tegelikult palunud riigil osaleda kapitali suurendamises. Riik oli lepingus sätestatud rangetel tingimustel lõpuks investeerimisega nõus. Ühe lepingu põhielemendina pidid riik ja BAS tegema kahes etapis umbes 100 miljoni lati (141,58 miljoni euro) suuruse kapitalisüsti: i) 30 miljonit latti (42,47 miljonit eurot) esimese riigilaenu ja BASi laenu kujul ning ii) ligikaudu 70 miljonit latti (99,1 miljonit eurot), mille riik ja BAS pidid andma vastavalt oma osaluse suurusele. Seepärast oli BASil Läti sõnul lepinguline kohustus tuua proportsionaalselt oma osaluse suurusega airBalticusse lisakapitali. Läti jõuab selle järelduseni lepingu punkti 7.2 alusel, kus on sätestatud, et riik annab airBalticule teise laenu proportsionaalselt oma hääleõigusega, mis tähendab Läti meelest seda, et ka BAS pidi tegema rahasüsti proportsionaalselt oma osaluse suurusega.
- (59) Veel märgib Läti, et lepingus on ette nähtud hulk eriolukorra meetmeid, mille eesmärk on kaitsta riigi finantshuve juhul, kui BAS ei täida oma kohustusi: i) riigi õigus omandada BASilt aktsiad ühe lati eest; ii) airBalticule teise sündikaatlaenu andnud erainvestorite kohustus loovutada oma nõuded airBalticu vastu teatud tingimustel riigile ja iii) investorite kohustus hüvitada airBalticule teatavad bilansis mittekajastuvad kohustused summas ligikaudu [...] miljonit eurot ⁽²³⁾. BASi ja investorite nõustumine kõnealuste eriolukorra meetmetega on Läti meelest tõend investorite kindlustundest selle suhtes, et BAS täidab oma kohustused. Selle põhjal leiab Läti, et 1., 2. ja 3. meede olid omavahel seotud ning turumajanduse tingimustes tegutseva investori seisukohast otstarbekad. Peale selle väidab Läti, et kuna 6. meede oli eriolukorra meetmetega kaasnev meede, ei kujuta ka see endast abi.

⁽²²⁾ ELT C 244, 1.10.2004, lk 2.

⁽²³⁾ [...] miljonit eurot on Läti esitatud näitaja, mis ei tulene lepingust.

- (60) Seoses **1. meetmega** lisab Läti, et intressimäär oli kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega ja viitemäärade teatisega, ⁽²⁴⁾ ning väidab, et intressimäära alandamine [11–13] %-lt [2–4] %-le oli riigi jaoks majanduslikult otstarbekas, vähendamaks airBalticu (millest 99,8 % kuulus juba tollal riigile) rahastamise kulusid. **2. meetme** puhul leiab Läti, et intressimäär oli kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega.
- (61) **3. meetme** kohta väidavad Läti ametiasutused, et esimese riigilaenu ja teise riigilaenu esimese osa kapitaliks ümberarvestamise aluseks oli 22. detsembril 2011 peetud airBalticu aktsionäride koosolekul vastu võetud BASi samaaegne otsus arvestada BASi laen ümber ja teha 37,7 miljoni lati (53,38 miljoni euro) suurune rahasüst. Läti ametiasutused kordavad, et 1., 2. ja 3. meetet ei tohiks hinnata eraldi, vaid üksnes koos ulatuslikuma tehinguga, mille lahutamatu osa nad moodustavad. Kuna BAS ja riik nõustusid selle tehinguga samal ajal, välistab Läti abi olemasolu. Pealegi on Läti väitel ebaoluline, et BAS ei täitnud oma kohustust ettenähtud tähtajaks (30. jaanuar 2012) ning et riigil ei olnud muud valikut kui arvestada esimene riigilaen ja teise riigilaenu esimene osa ümber kapitaliks – mida ta tegi 29. detsembril 2011. Läti selgitab, et riik astus kõik võimalikud sammud, et sundida BASi oma kohustust täitma.
- (62) **6. meetme** seoses lisab Läti, et nõuete loovutamine airBalticule oli lepingu punktis 7.4 ette nähtud kaasnev meede. Läti sõnul tagab see kogu lepingu kohaldamise samaväärsetel tingimustel, sest nõude loovutamiseiga airBalticule kantakse hoolt selle eest, et erainvestorid annavad airBalticusse tehtavasse rahasüsti proportsionaalse panuse.
- (63) **4. meetme** puhul on Läti arvamusel, et riik ja BAS emiteerisid nullkupongvõlakirju samal ajal ja identsetel tingimustel, ning välistab seega riigiabi olemasolu. Läti selgitab veel, et võlakirjade emiteerimise otsus tehti BASi algatusel. Kuna nende võlakirjadega ei teenitud mingit kasumit, väidab Läti, et komisjon peaks arvesse võtma mõju omanikule ja seda, et riigil kui airBalticu aktsionäril olid võrreldes välisinvestoriga teistsugused ajendid.
- (64) Lõpuks leiab Läti, et **5. meede** ei hõlmanud riigi ressursse ning et finants- ja kapitaliturgude komisjoni tegevus ei ole mingil juhul seostatav riigiga.
- (65) Olles seisukohal, et tegemist ei olnud riigiabiga, ei esitanud Läti esialgu põhjendusi meetmete siseturuga kokkusobivuse kohta. Ent ametliku uurimismenetluse käigus tegi Läti seda siiski ja märkis, et riigiabi olemasolu korral oleks tegemist päästmise ja ümberkorraldamise suuniste alusel siseturuga kokkusobiva ümberkorraldusabiga.
- (66) Selle põhjal esitas Läti 2013. aasta detsembris ümberkorralduskava, mille kohaselt algas airBalticu ümberkorraldamine 2011. aasta aprillis, mil ettevõtja juhtkonnale esitati ümberkorralduskava esimene versioon. Selles dokumendis selgitati välja mõned airBalticu nõrgad kohad ja tehti kindlaks, et vaja on [175–185] miljoni euro väärtuses lisakapitali. Kava esimesest versioonist sai 2012. aasta märtsis kava „reShape”, mis oli Läti sõnul ettevalmistav samm 2013. aasta detsembris esitatud ümberkorralduskava poole.
- (67) Ümberkorralduskavas on ette nähtud 2011. aasta aprillist kuni 2016. aasta aprillini kestev viieaastane ümberkorraldusperiood ja ümberkorralduskulud kogusummas [150–170] miljonit latti ([214–242] miljonit eurot). Kavas on sätestatud kolme liiki ümberkorraldusmeetmed: i) olemasoleva tegevuse tulude ja kulude optimeerimine; ii) võrgustiku ümberkujundamine, mis toob kaasa sihtkohtade, sageduse ja graafikute kohandamise, ning iii) võrgustiku ja lennukipargi optimeerimine. Ümberkorralduskava sisaldab kokku 26 algatust, milles käsitletakse tulusid ja kulusid ning millele lisanduvad võrgustiku ümberkujundamise ja lennukipargi uuendamise algatused. AirBalticu elujõulisuse taastamise vallas eeldatakse ümberkorralduskavas, et nende algatuste abil jõuab ettevõtja 2014. aastal kasumisse ja jääbki pärast seda kasumlikuks, saades maksueelset kasumit 2014. aastal [1–3] miljonit latti ([1,4–4,2] miljonit eurot) ja 2016. aastal [9–12] miljonit latti ([12,8–17] miljonit eurot). Samuti sisaldab ümberkorralduskava realistlikule, pessimistlikule ja optimistlikule stsenaariumile tuginevaid läbivaadatud finantsprognoose, mille puhul korraldatakse riskide ja nende võimaliku mõju hindamiseks tundlikkuse analüüs.

⁽²⁴⁾ Komisjoni teatis viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta (ELT C 14, 19.1.2008, lk 6).

- (68) Kavas on esitatud ka hulk kompensatsioonimeetmeid: i) lennukipargi suuruse 27 % vähendamine; ii) loobumine 14 kasumlikust lennuliinist ja iii) loobumine [...] teenindusaegade paarist lennuoperatsioone koordineerivates lennujaamades. Aastatel 2011–2016 vähendab airBaltic oma pakutavates istekohtkilomeetrites väljenduvat veomahtu ⁽²⁵⁾ [17–20] % ([7–10] %, kui võtta arvesse vaid kasumlikke liine). Läti sõnul on selline veomahu vähendamine kooskõlas varasemate juhtumitega. Peale selle on ümberkorralduskavas mitme lennuliini sulgemise tulemusena ette nähtud loobumine [...] teenindusaegade paarist.
- (69) Ümberkorralduskavas on hinnatud ümberkorralduskulude suuruseks [150–170] miljonit latti ([214–242] miljonit eurot), mida kasutatakse kolmandate isikute antud laenude tagasimaksmiseks, teatavate lennukite kasutamise järkjärgulise lõpetamise ja nende lennukite kõrvaldamise kulude hüvitamiseks, koondamishüvitiste maksmiseks, uute lennukite ostmiseks jne.
- (70) AirBalticu kavandatud omapanus ümberkorraldamise kogukuludesse on vastavalt ümberkorralduskavale [100–110] miljonit latti ([141–155] miljonit eurot), st [60–70] % kogukuludest. Ümberkorralduskava kohaselt moodustuks airBalticu omapanus mitmest erasektori ettevõtjate kapitalisüstist (sh likviidsuse tagamise tehingud ja ettemaksed), erasektorist pärit laenudest, liisingulepingust uue lennuki soetamiseks ja võla osalisest kustutamisest kahes pangas.

6.2. HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

- (71) Komisjon sai ametliku uurimismenetluse ajal märkused Ryanairilt ja airBalticult ning airBalticu võlausaldajate nimel veel kolmelt isikult.
- (72) Ryanair on nõus komisjoni esialgsete järeldustega, et hinnatavad meetmed ei ole kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega ega ole kokkusobivad siseturuga. Samal ajal väidab Ryanair, et komisjoni hinnang turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõtte järgimisele ei olnud menetluse algatamise otsuses täielik, sest komisjon oleks pidanud kaaluma, kas erainvestor oleks valinud kohe airBalticu likvideerimise, selle asemel et anda ettevõtjale lisakapitali ⁽²⁶⁾. Samuti oleks komisjon pidanud Ryanairi väitel hindama oma menetluse algatamise otsuses seda, kas airBalticu likvideerimine oleks olnud riigile tulutoovam kui lisavahendite andmine. Ehkki Ryanair arvates ei olnud tal piisavalt teavet, et kommenteerida kava „reShape”, väljendas ta kahtlust, kas airBaltic jõuab tagasi kasumisse, ja leidis, et ettevõtja oleks tulnud likvideerida.
- (73) Ryanair väidab veel, et igasugune abi airBalticule kahjustaks Ryanairi positsiooni turul, sest Ryanair käitab 13 Riiaist lähtuvat lennuliini, neist enam kui pooli otseses konkurentsis airBalticuga.
- (74) AirBaltic rõhutab oma märkustes, et ettevõtja raskused olid põhjustatud eelmise juhtkonna käitumisest ja ebaõnnestunud otsustest, mille tegi enne 2011. aasta oktoobrit Bertolt Flick, kes keskendus airBalticu sõnul üksnes laienemisele, mitte kasumlikkusel rajanevale äristrateegiale. Samuti selgitab airBaltic, et ettevõtja eelmine juhtkond rajas läbipaistmatu ettevõtlus- ja organisatsioonilise struktuuri ning sõlmis peale selle veel palju ebasoodsaid lepinguid ja tegi äriliselt põhjendamatuid tehinguid.
- (75) AirBaltic väitis ka seda, et kui Läti otsustas lepingus osaleda ja seda täita, käitus ta nagu arukas erainvestor. AirBaltic märgib, et Läti investeering oli samaaegne BASi investeeringuga ning et see oli nõudnud BASilt ja teistelt erainvestoritelt suurte ohvrite toomist. Peale selle sisaldas leping piisavaid kaitsemeetmeid tagamaks, et Läti huvid on BASi ees täielikult kaitstud. Nende kaitsemeetmete kasutamine oli airBalticu sõnul Läti seisukohast mõistlikum kui oma investeerimiskohustuste täitmata jätmine ning seeläbi ettevõtja pankroti põhjustamine, olemasolevate aktsionäride jaoks väärtuse kaotamine ja enda seadmine erainvestorite kahjunõuete sihtmärgiks. Selle põhjal järeldab airBaltic, et Läti otsus sõlmida leping ei sisalda riigiabi elemente.
- (76) Kui käsitleda asjaolu, et riik omandas 2010. aasta aprillis airBalticult nullkuponngvõlakirju (4. meede), siis on airBaltic seisukohal, et tegemist oli riigi ja BASi majanduslikult mõistliku ja täiesti samaaegse investeeringuga,

⁽²⁵⁾ ASK (*available seat kilometre*) – pakutavate istekohtade arvu ja lennatud kilomeetrite arvu korrutis. Pakutav istekohtkilomeeter on kõige tähtsam lennuettevõtja mahunäitaja, mida kasutab lennutranspordisektor ja mida on kasutanud lennutranspordi valdkonnas esinenud varasemate ümberkorraldamisjuhtumite puhul ka komisjon ise.

⁽²⁶⁾ Ryanair viitas kohtuasjas C-405/11 P: Buzek Automotive tehtud veel avaldamata otsuse punktidele 55–57.

ning järeldeb seega, et see ei kujutanud endast riigiabi. Seoses sellega, et Latvijas Krājbanka maksis airBalticule 21. ja 22. novembril 2011. aastal 2,8 miljonit eurot (5. meede), leiab airBaltic, et need otsused tehti airBalticu äritegevuse käigus ja on seotud erasektori rahaliste vahenditega, välistades sellega riigi ressursside kasutamise.

- (77) Lõpetuseks rõhutab airBaltic enda rolli Läti ja ülejäänud ELi vahelise ühenduse hoidjana ning esitab teabe selle kohta, kuidas sujub uuel juhtkonnal kava „reShape” elluviimine.
- (78) Märkustel, mille esitasid kolm isikut airBalticu võlausaldajate nimel, oli sarnane ülesehitus. Võlausaldajad väljendasid üldist muret menetluse algatamise otsuses käsitletud meetmete, eriti 6. meetme pärast. Lisaks osutasid nad teatavatele airBalticu tasumata võlgadele, mis tulenesid ilmselt lepingust ja olid väidetavalt põhjustanud mõne võlausaldaja maksujõuetuse.

6.3. LÄTI TÄHELEPANEKUD HUUITATUD KOLMANDATE ISIKUTE MÄRKUSTE KOHTA

- (79) Oma tähelepanekutes kolmandate isikute märkuste kohta oli Läti nõus airBalticu seisukohaga, et hinnatavate meetmetega ei antud riigiabi.
- (80) Ryanairi märkustega seoses täheldab Läti, et kohtupraktika, mida Ryanair esile tõstis – väites, et riik oleks pidanud airBalticule vahendite eraldamise asemel airBalticu likvideerima –, ei ole kohaldatav, sest riik ei olnud tollal airBalticu peamine võlausaldaja, vaid pelgalt aktsionär. Käesoleva juhtumi puhul ei piisa riigi investeerimisotsuse mõistlikkuse hindamisel Läti sõnul eraõigusliku võlausaldaja kriteeriumi kohaldamisest. Peale selle väidab Läti, et kui ta otsustas lepingu sõlmida, oli ta nõus kandma lühiajalist kahju, et jõuda pika aja jooksul tagasi kasumisse, ning et kõnealused investeerimisotsused tehti BASi algatusel. Läti märgib veel, et airBalticu kahjumit oli vähendatud, ja lükkab Ryanairi väited tagasi kui põhjendamatud.
- (81) Viimaks leiab Läti airBalticu võlausaldajate nimel teatavate isikute esitatud märkuste puhul, et need ei ole seotud menetluse algatamise otsuses sätestatud meetmetega ja et nende märkuste eesmärk tundus olevat parandada võlausaldajate positsiooni airBalticuga peetavates kaubanduslikes kohtuvaidlustes.

7. MEETMETE HINDAMINE

- (82) Käesolevas otsuses võetakse lähtekohaks küsimus, kas airBaltic on raskustes olev äriühing päästmise ja ümberkorraldamise suuniste tähenduses (vt punkt 7.1 allpool). Seejärel analüüsitakse, kas vaatlusaluste meetmetega anti airBalticule riigiabi ELi lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (vt punkt 7.2 allpool) ja kas selline abi on seaduslik (vt punkt 7.3 allpool) ja kokkusobiv siseturuga (vt punkt 7.4 allpool).

7.1. AIRBALTICU RASKUSED

- (83) Nagu menetluse algatamise otsuses on juba märgitud, selgitavad Läti ametiasutused, et airBalticu raskused said alguse 2008. aastal üleilmse majanduslanguse ja naftahinna järsu tõusu tõttu. Selle tagajärjel oli airBalticu kahjum 2008. aastal 28 miljonit latti (39,64 miljonit eurot). 2009. aastal teenis ettevõtja 6 miljonit latti (8,49 miljonit eurot) kasumit. 2010. aastal sai airBaltic aga taas kahjumit summas 34,2 miljonit latti (48,42 miljonit eurot), mis kasvas 2011. aastal 84,7 miljoni latini (119,2 miljonit eurot). Komisjon tuletab meelde Läti majandusministri 2011. aasta juunikuist kinnitust, et airBaltic on pankroti äärel,⁽²⁷⁾ ning ajakirjanduse teateid selle kohta, et ettevõtja taotles 21. septembril 2011 õiguslikku kaitset oma võlausaldajate eest⁽²⁸⁾.
- (84) AirBalticu auditeeritud aastaaruannetest nähtub, et ettevõtjal oli ajavahemikus 2009–2012 negatiivne omakapital, mis suurenes iga aastaga veelgi: 2009. aastal oli airBalticu negatiivse omakapitali suurus 19,2 miljonit latti (27,18 miljonit eurot), mis kasvas 2010. aastal 23,3 miljoni latile (32,99 miljonit eurot), 2011. aastal 105,6 miljoni latile (149,51 miljonit eurot) ja 2012. aastal 125,1 miljoni latile (177,12 miljonit eurot).

⁽²⁷⁾ Vt <http://www.eurofound.europa.eu/emcc/erm/factsheets/18371/Air%20Baltic%20Corporation?Template=searchfactsheets&kSel=1> ja <http://www.baltic-course.com/eng/transport/?doc=42089>

⁽²⁸⁾ Vt <http://atwonline.com/airline-finance-data/news/airbaltic-files-bankruptcy-0921>

Tabel

AirBalticu peamised finantsandmed 2007. aastast kuni 2011. aasta juunini (tuhandetes lattides)

	2009	2010	2011	2012
Netotulemus	6 004	(34 207)	(84 761)	(19 117)
Tegevuskulud	(207 312)	(266 930)	(306 183)	(248 168)
Finantskulud	(2 592)	(3 877)	(17 446)	(4 582)
Aksionäride omakapital	(19 282)	(23 359)	(105 620)	(125 145)

- (85) Päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 10 alapunktis c on sätestatud, et äriühingut loetakse raskusteks olevaks, „kui asjaomane äriühing [...] vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele”. AirBaltic tundus nendele kriteeriumidele vastavat – kui mitte varem, siis vähemalt 21. septembril 2011, mil ettevõtja taotles õiguskaitset oma võlausaldajate eest. Komisjon märgib siiski, et kohus lükkas väidetavalt õiguskaitse taotluse mõni päev hiljem tagasi, ilmselt Läti ja BASi vaheliste läbirääkimiste tõttu, mis kulmineerusid lepinguga. Sellest olenemata leiab komisjon, et airBaltic tundub olevat igal juhul raskustes äriühing päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 11 tähenduses.
- (86) Selle punkti kohaselt võib äriühingut lugeda raskustes olevaks, „kui eksisteerivad tavapärased raskustes oleva äriühingu tunnused, näiteks suurenev kahjum, vähenev käive, kasvav laoseis, ülevõimsus, kahanev rahakäive, kasvav võlg, suurenevad intressinõuded ning vähenev või puuduv varade puhasväärtus”. Eespool esitatud tabelist on selgelt näha, et airBaltic on kandnud alates 2008. aastast (v.a 2009. aastal) kahjumit. Siiski tuleb välja, et airBaltic suutis saada 2009. aastal kasumit üksnes tänu erakorralisele kütusehindade langusele. Seega ilmneb – nagu on märgitud menetluse algatamise otsuses –, et kasumisse tagasijõudmine oli 2009. aastal erakorralistest asjaoludest tingitud ühekindne sündmus, mitte struktuuriline suundumus. Ettevõtja võlg ja finantskulud suurenesid märkimisväärselt aastatel 2008–2009, kuid eriti aastatel 2009–2010, mil rahastamiskulud kasvasid 3,8 miljonilt latilt (5,38 miljonit eurot) 17,4 miljonile latile (24,64 miljonit eurot)⁽²⁹⁾. Lisaks nähtub, et airBalticu kuludega seotud näitajate määrdõusis [5–10] % aastas, st kiiremini kui tuludega seotud muutujad, mis suurenesid aastas [2–7] %. Lõpetuseks kordab komisjon menetluse algatamise otsuses tehtud järeldust, mille kohaselt oli airBalticu kahjum sedavõrd suur, et 2010. aastal ulatus ettevõtja negatiivne omakapital ligikaudu 23,3 miljoni latini (32,99 miljonit eurot), suurenedes 2011. aastal kantud lisakahju tõttu ligikaudu 105,6 miljoni latini (149,51 miljonit eurot). Kõiki eespool nimetatud tegureid arvesse võttes ilmneb, et päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punktis 11 sätestatud kriteeriumid on täidetud.
- (87) Seepärast on komisjon jõudnud järeldusele, et airBaltic oli raskustes olev äriühing päästmise ja ümberkorraldamise suuniste tähenduses vähemalt alates 2011. aastast.

7.2. RIIGIABI OLEMASOLU

- (88) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik millisel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (89) Et teha järeldus riigiabi olemasolu kohta, peab komisjon hindama, kas ELi toimimise artikli 107 lõikes 1 sätestatud kumulatiivsed kriteeriumid (riigi ressursside ülekandmine, valikulise eelise andmine, konkurentsi võimalik kahjustamine ja mõju ELi-sisesele kaubandusele) on täidetud kõigi kuue hinnatava meetme puhul.

⁽²⁹⁾ Allikas: airBalticu 2011. aasta aruanne.

7.2.1. 1., 2., 3. ja 6. meede kui üks tehing

- (90) Läti väidab, et 1. meedet tuleb hinnata koos 2., 3. ja 6. meetmega, sest neis lepiti kokku samal kuupäeval, st 3. oktoobril 2011 ehk ajal, mil Läti ja BAS olid mõlemad airBalticu põhiaktsionärid.
- (91) Komisjon on Läti ametiasutustega nõus, et esimest riigilaenu (1. meede) ja BASi laenu ei saa hinnata eraldi, vaid neid tuleb vaadelda osana lepingust, mille põhjal mõlemad laenu anti. Küll aga ei ole komisjon nõus Läti väitega, et teisi meetmeid tuleb hinnata koos kui üht tehingut.
- (92) Komisjon leiab, et 3. oktoobril 2011, mil leping sõlmiti, võtsid BAS ja riik endale ilma igasuguse kõhkluseta kohustuse anda esimene riigilaen (1. meede) ja BASi laen. Seepärast võib öelda, et need meetmed võeti sel kuupäeval. Teise riigilaenu (2. meede) ja kapitali suurendamise (3. meede) täpseid summasid ei ole aga võimalik lepingus esitatud teabe põhjal kindlalt välja selgitada. 2. meetme kohta on lepingus öeldud vaid seda, et Läti annab laenu proportsionaalselt oma osaluse suurusega, kuid laenusummat ei ole kindlaks määratud. Sellega seoses täheldab komisjon, et lepingu punktis 7.1 on öeldud, et prognoositav omakapitali suurendamine (esimese ja teise riigilaenu, BASi laenu kapitaliseerimise ja BASi rahaliste lisavahendite tulemusel) ei ületa 100 miljonit latti (141,58 miljonit eurot). Märkida tuleks siiski ka järgmist. Esiteks oli lepingus kindlaks määratud vaid esimese riigilaenu ja BASi laenu suurus – vastavalt 16 miljonit latti ja 14 miljonit latti. 100 miljonit latti oli pelgalt hinnanguline summa, mida võidakse seoses omakapitali suurendamisega aasta lõpuks nõuda või oodata – summa, mille võrra omakapitali suurendatakse, ei olnud lepingus selgelt kindlaks määratud. Tegelik summa, milles 2011. aasta detsembris seoses omakapitali suurendamisega kokku lepiti, oli õigupoolest 110 miljonit latti (vt põhjendus 33), mis ületas lepingus ette nähtud summat. Komisjon on seisukohal, et 2. ja 3. meetme summad ei olnud 3. oktoobril 2011 ei kindlaks määratud ega kindlaks tehtavad.
- (93) Samamoodi täheldab komisjon 6. meetme puhul, et lepingu sõlmimisel 3. oktoobril 2011 ei teadnud riik, kas tal tuleb kasutada lepingu punkti 7.4 ja lasta loovutada endale erainvestorite nõuded. Peale selle ei olnud riik kohustatud loovutama airBalticule teisest sündikaatlaenust tulenevaid nõudeid. Erainvestorite nõuete loovutamine riigile oli tingitud ainult sellest, et BAS ei täitnud oma lepingujärgseid kohustusi, mida aga ei olnud võimalik ette teada ja mida ei olnud 3. oktoobril 2011 mingit põhjust kahtlustada. Seepärast ei saa käsitada 6. meedet lepingu allkirjastamise hetkel võetud meetmena ega pidada seda esimese riigilaenu ja BASi laenu andmisega samaväärsetel tingimustel võetud meetmeks.
- (94) Lisaks väidab Läti, et enamik erainvestorite nõuetest, mida oli kavas kahe sündikaatlaenuga uuendada, oli tagamata ning kui riik oleks lasknud ettevõtjal pankrotti minna, oleksid erainvestorid esitanud riigi vastu hagi kahjude hüvitamiseks, mis oleks olnud riigile kulukam kui ülejäänud meetmete kohaldamine airBalticu suhtes.
- (95) Komisjoni meelest on väide, et erainvestorid oleksid esitanud riigi vastu hagi, nõudes kahjude hüvitamist, puht hüpoteetiline – selle kohta ei ole ühtki tõendit. Pealegi ei näita miski, et Läti oleks neid kaalutlusi airBalticule abi andes ka tegelikult arvesse võtnud.
- (96) Eespool öeldut silmas pidades on komisjon jõudnud järeldusele, et Läti ametiasutuste esitatud väide meetmete samaaegsuse kohta ei pea paika. Seepärast järeldab komisjon, et 1., 2., 3. ja 6. meedet ei saa pidada üheks tehinguks, mille kohta tehti otsus 3. oktoobril 2011, ning hindab neid seetõttu eraldi.

7.2.2. Esimene riigilaen (1. meede)

- (97) Komisjon märgib, et esimese riigilaenu andis transpordiministeeriumi taotlusel rahandusministeeriumi kaudu otse Läti riik. See on lepingus sõnaselgelt kirjas. Seepärast on selge, et 1. meede hõlmab riigi ressursse ja on seostatav riigiga. Seda punkti Läti ei vaidlusta.

- (98) Et hinnata, kas 1. meetmega anti airBalticule põhjendamatult valikuine eelis, täheldab komisjon esmalt, et esimeses riigilaenus ja BASi laenus lepiti kokku 3. oktoobril 2011, st lepingu allkirjastamise päeval. Tol hetkel olid Läti ja BAS ettevõtja põhiaktsionärid ning laenu anti proportsionaalselt nende osaluse suurusega (vastavalt 52,6 % ja 42,7 %) ning identsetel ja omavahel seotud tingimustel.
- (99) Nagu on öeldud põhjenduses 45, oli komisjon märkinud menetluse algatamise otsuses, et BASi otsust investeerida airBalticusse võis mõjutada riigiasutuste valmisolek ettevõtjat rahaliselt toetada. Ehkki on tõsi, et Läti valitsus oli näidanud üles huvi airBalticu kui riikliku lennuettevõtja säilitamise vastu, ⁽³⁰⁾ täheldab komisjon siiski, et Läti riigi toetuse üle peeti alles läbirääkimisi, see oli veel kindlaks määramata ja seda oleks antud teatavatel tingimustel. Selle põhjal ei saa komisjon kõrvale jätta võimalust, et esimene riigilaen ja BASi laen anti ühel ajal, välistades sellega riigiabi olemasolu. Üldkohus on esitanud selgituse, mille kohaselt „ei saa samaaegselt üksi isegi märkimisväärsete eraõiguslike investeeringute korral olla piisav, et järeldada, et tegemist ei ole riigiabiga [ELi toimimise lepingu] artikli [107 lõike 1] tähenduses, võtmata arvesse muid asjakohaseid faktilisi või õigusikke asjaolusid” ⁽³¹⁾.
- (100) Seepärast on komisjon hinnanud ka seda, kas esimese riigilaenu (ja BASi laenu) puhul kokku lepitud intressimäära [11–13] % saab pidada turutingimustele vastavaks.
- (101) Läti esitas ametliku uurimismenetluse käigus tõendeid tagatise (kaubamärkide ja nõuete) väärtuse kohta, mida sõltumatu audiitor [...] oli hinnanud 2011. aasta suvel alustatud ettevõtja auditi osana. Kuna kõnealused nõuded olid (30. septembri 2011. aasta seisuga) osa asjakohasest finantsteabest, hindas neid ka [...]. Kaubamärkide väärtus põhines hinnal, millega airBaltic oli need BASilt tagasi ostnud. Tagatise likvideerimisväärtuse kindlaksmääramisel kohaldas Läti [...] % diskontomäära kooskõlas Läti rahandusministeeriumi ministeeriumisese tagatise hindamise meetodikaga, mis on komisjoni meelest tagatise laadi silmas pidades asjakohane. Selle põhjal oli tagatise likvideerimisväärtus [15–25] miljonit latti ([21,3–35,5] miljonit eurot), mis oli esimese riigilaenu summast [15–25] % suurem.
- (102) Peale selle märgib komisjon, et esimese riigilaenu märkimisväärset tagatist arvesse võttes on intressimäära [11–13] % kohaldamine kooskõlas viitemäärade teatisega ⁽³²⁾. Väidet, et [11–13] % suurune intressimäär oli vastavuses turutingimustega, kinnitab veelgi asjaolu, et BAS (erainvestor) oli loobunud oma õigusest lasta BASi laenu tagada (vt põhjendus 26). Selle tulemusel oli BASi laenu riskantsem kui riigilaenu, ent selle andmisel kohaldati sama intressimäära.
- (103) Võttes arvesse tagatise suurust ja kohaldatud intressimäära, on komisjon jõudnud järeldusele, et 1. meetmega ei antud airBalticule valikulist eelist ning et riigiabi olemasolu saab välistada ilma vajaduseta täiendavalt hinnata, kas ülejäänud ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kumulatiivsed tingimused on täidetud ⁽³³⁾.

Esimese riigilaenu intressimäära alandamine [11–13] %-lt [2–4] %-le

- (104) 13. detsembril 2011, st pärast seda, kui Läti osalus airBalticus oli suurenenud 99,8 %-le (vt põhjendus 21), otsustas Läti valitsus anda loa alandada esimese riigilaenu ja sellega ka BASi laenu intressimäära riskipreemiale vastava [9–11] protsendipunkti võrra ehk [11–13] %-lt [2–4] %-le.

⁽³⁰⁾ Vt näiteks Läti valitsuse 7. septembri 2011. aasta pressiteade (<http://www.mk.gov.lv/en/aktuali/zinas/2011/09/070911-cm-01/>), mille kohaselt tollane peaminister teadaolevalt ütles, et on väga oluline säilitada airBaltic kui riiklik lennuettevõtja, kes annab logistika ja turistide ligimeelitamise vallas Lätile märkimisväärse eelise ning rõhutab samal ajal olulise töandjana vajadust teha valikuid, mis on avalikkuse huve silmas pidades kõige soodsamad.

⁽³¹⁾ 11. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas T-565/08: Corsica Ferries vs. komisjon (veel avaldamata), punkt 122.

⁽³²⁾ Vt joonealune märkus 24. 3. oktoobril 2011 oli Läti baasmäär 2,2 %. Võttes arvesse airBalticu tollaseid raskusi ja laenu tagatise märkimisväärset suurust, tuleks lisada sellele näitajale 400 baaspunkti suurune marginaal, mille tulemusel on kohaldatav baasmäär 6,2 %.

⁽³³⁾ Komisjon täheldab sellegipoolest, et esimene riigilaenu kapitaliseeriti 3. meetme osana 29. detsembril 2011. Kolmandale meetmele on antud hinnang allpool punktis 7.2.4.

- (105) Läti meelest oli intressimäärade alandamine põhjendatud, sest laenu riskivaba, kuivõrd tagatise hinnanguline likvideerimisväärtus oli [15–25] miljonit latti ([21,3–35,5] miljonit eurot), mis oli esimese riigilaenu summast [15–25] % suurem (vt põhjendus 101).
- (106) Komisjoni ei veena Läti väited selle kohta, et riik vähendas intressimäärade alandamise teel tollal peaaegu riigi ainuomandisse (99,8 % ulatuses) kuulunud airBalticu rahastamiskulusid (kuna alandati ka BASi laenu intressimäärade). Läti sõnul oli see riigi seisukohast mõistlik otsus, sest riigi jaoks intressi kujul saamata jäänud tulu korvas eelis, mille riik kui airBalticu enamusaaktionär sai tänu sellele, et ettevõtja pidi maksma madalamat intressi.
- (107) Teisalt tuleb komisjon meelde, et esimese riigilaenu ja BASi laenu andmise ajal nähti lepingus ette, et mõlema laenu tingimused on identsed ja omavahel seotud, mistõttu ühe laenu seotud mis tahes muudatus tooks kaasa samasuguse muudatuse ka teise laenu puhul. Seepärast kajastub intressimäärade alandamine mõlemas laenus ning laenu tagatise märkimisväärne suurus ja asjaolu, et BASi laenu ei tagatud, püsib muutumatuna. Kuna BAS oli juba ette nõus siduma BASi laenu tingimused esimese riigilaenu tingimustega, ei ole komisjonil mingit põhjust pidada seda otsust turutingimustele mittevastavaks.
- (108) Selle põhjal on komisjon jõudnud järeldusele, et isegi intressimäärade alandamist arvesse võttes ei antud 1. meetmega airBalticule valikulist eelist ja et riigiabi olemasolu saab välistada.

7.2.3. Teine riigilaen (2. meede)

- (109) Teise riigilaenu andis rahandusministeeriumi kaudu otse Läti riik, tuginedes Läti valitsuse 13. detsembri 2011. aasta otsusele, millega anti rahandusministeeriumile luba näha riigieelarves airBalticule ette 67 miljoni lati (94,86 miljoni euro) suuruse konverteeritava laenu andmine. Seepärast hõlmab 2. meede riigi ressursse ja on seostatav riigiga.
- (110) Komisjon täheldab, et teise riigilaenu andmise ajaks, st 13. detsembriks 2011, oli BAS ilma jäänud kogu oma osalusest airBalticus, välja arvatud üks aktsia, ja et 99,8 % ettevõtjast kuulus nüüd riigile. Seepärast ei olnud riik ja BAS enam aktsionäridena võrreldavas olukorras.
- (111) Läti väidab, et vastavalt lepingu punktile 7.2, kus on öeldud, et Läti annab airBalticule laenu proportsionaalselt oma osaluse suurusega, oli BAS kohustatud andma airBalticule vahendeid summas, mis vastas tema aktsiate arvule. BAS pidi eraldama rahalised vahendid kapitalisüsti tegemise ajal 2011. aasta detsembris. Komisjon märgib, et 13. detsembril 2011 oli BASil vaid üks airBalticu aktsia. Seepärast oleks riik pidanud lähtuma turumajanduse tingimustes tegutseva aruka investori seisukohast ja hindama, kas BASil oli osalusega seotud asjaolude muutumist arvesse võttes olemas stiimul paigutada ettevõtjasse kapitali suurendamise ajal raha. Riik oli seda võimalust tegelikult ette näinud ja lisanud lepingusse, eelkõige selle punkti 7.4, mitu eriolukorra meetet, juhuks kui BAS jätab oma kohustused täitmata. Peale selle – nagu tunnistab Läti – oleks juhul, kui BAS ei oleks eraldanud lisavahendeid, tulnud vabastada teise riigilaenu teine osa.
- (112) Lepingu punktiga 7.4 anti riigile õigus osta BASilt kõik tema airBalticu aktsiad ühe lati eest. Lepingu sõlmimise ajal tähendas see riigi jaoks tagatist, et BAS täidab oma kohustusi või jääb muidu ilma oma kõikidest airBalticu aktsiatest. Olukord muutus täielikult 30. novembril 2011, mil Latvias Krājbanka müüs kõik BASile kuulunud airBalticu aktsiad peale ühe Läti riigile (vt põhjendus 21). Selles uues kontekstis kaotas lepingu punkt 7.4 tähenduse. Ühe aktsiaga ei olnud BASil tõepoolest erilist indu täita oma kohustusi, sest nende täitmata jätmise tagajärg oleks olnud vaid ilmajäämine oma ainukesest airBalticu aktsiast. Kaalutlev turuosaline oleks hoolikalt

vaagitud, kas anda sellistel uutel asjaoludel airBalticule lisavahendeid, ning oleks vähemalt küsinud teiselt poolelt (st BASilt) kinnitust selle kohta, et too tööpoolest eraldab ettevõtjale vahendeid. Komisjoni meelest tundub olevat ebatõenäoline, et selline kinnitus oleks antud, sest BAS oleks pidanud paigutama ettevõtjasse väga suure summa raha – märksa suurema, kui ta võis alguses prognoosida –, et taastada oma varasem 47,2 % osalus või saada tagasi mis tahes muu märkimisväärne arv airBalticu aktsiaid.

- (113) Läti märgib ka seda, et teine riigilaen anti turutingimustel, välistades sellega mis tahes põhjendamatu eelise andmise airBalticule.
- (114) Läti leidis, et teisel riigilaenu oli sama tagatis mis esimesel riigilaenu, st airBalticu nõuded ja kaubamärgid. Nagu on selgitatud põhjenduses 101, oli tagatise hinnanguline likvideerimisväärtus [15–25] miljonit latti ([21,3–35,5] miljonit eurot). Seega ilmneb, et teise riigilaenu jaoks olemas olev tagatis oli väike. Pealegi ei ole mingit põhjust eeldada, et eraõiguslik turuosaline oleks nõus esimese riigilaenu puhul juba kindlaks määratud tagatise vähendamise alla 100 %.
- (115) Et kindlaks teha teise riigilaenu esimese osa suhtes kohaldatud määra vastavus turutingimustele, kasutab komisjon parima olemasoleva lähtepunktina viitemäärade teatise kohaldamisest tulenevat määra. 13. detsembril 2011 oli Läti baasmäär 2,2 %. Sellele näitajale tuleks lisada sõltuvalt abisaaja reitingust ja laenu tagatisest marginaal. Nagu eelmises põhjenduses märgitud, oli tagatis väike. Võttes arvesse airBalticu tollaseid raskusi, tuleks viitemäärade teatise järgi lisada baasmäärale 1 000 baaspunkti suurune marginaal, mille tulemusel on kohaldatav määr 12,2 %. Seega selgub, et teise riigilaenu esimese osa intressimäär [9–11] % ei saa pidada turutingimustele vastavaks.
- (116) Teise riigilaenu teine osa tehti ettevõtjale kättesaadavaks 14. detsembril 2012 intressimääraga [6–8] %. Läti väitel on see intressimäär viitemäärade teatisest tulenevast määrast kõrgem ja on seetõttu kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega.
- (117) Viitemäärade teatise kohaselt oli Läti puhul 14. detsembril 2012 kohaldatav baasmäär 1,91 %. Sellele baasmäärale lisatav marginaal sõltub abisaaja reitingust ja tagatise suurusest. Nagu on selgitatud eespool punktis 7.1, on komisjon seisukohal, et airBaltic oli vähemalt alates 2011. aastast raskustes olev äriühing. Peale selle olid teise osa tagatiseks airBalticu nõuded ja kaubamärgid. Väited tagatise ebapiisavuse kohta kehtivad *mutatis mutandis* ja seepärast tuleks lisada 1 000 baaspunkti suurune marginaal. Selle tulemusel oleks baasmäär 11,91 %, mis ületab tublisti tegelikult kohaldatud [6–8] % määra.
- (118) Kõike eespool öeldut silmas pidades leiab komisjon, et turumajanduse tingimustes tegutsev kaalutlev ettevõtja ei oleks airBalticule teist riigilaenu andnud.
- (119) Selle põhjal järeldab komisjon, et 2. meetmega anti airBalticule põhjendamatu eelis. See eelis oli laadilt valikuline, kuna sellest sai kasu üksnes airBaltic.
- (120) Komisjon peab kaaluma ka seda, kas 2. meetme puhul esines tõenäosus, et airBalticule eelise andmisega avaliku sektori toetust mittesaavate konkurentide ees kahjustatakse konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust. Näib olevat selge, et 2. meetmega võidi kahjustada ELi-sisest kaubandust ja konkurentsi, sest airBaltic konkureerib teiste ELi lennuettevõtjatega, eriti pärast lennutranspordi liberaliseerimise kolmanda etapi (nn kolmas pakett) kehtima hakkamist 1. jaanuaril 1993. ELi-siseste võrdlemisi lühikeste vahemaade läbimisel konkureerib lennutranspordisektor maantee- ja raudteetranspordisektoriga, mistõttu see võib mõjutada ka maantee- ja raudteeeoettevõtjaid.
- (121) Seega võimaldas 2. meede airBalticul jätkata oma tegevust nii, et tal ei tulnud silmitsi seista keerulisest finantso-lukorras tulenevate tavaliste tagajärgedega. Eespool nimetatud kaalutluste põhjal järeldab komisjon, et 2. meetmega anti airBalticule riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

7.2.4. 22. detsembril 2011 kokku lepitud kapitali suurendamine (3. meede)

- (122) Nagu eespool märgitud, hõlmasid esimene riigilaen ja teise riigilaenu esimene osa riigi ressursse ning on seostatavad riigiga. Nende kapitaliks ümberarvestamise otsuse tegi Läti transpordiministeerium, kellele kuulus alates 30. novembrist 2011 airBalticu aktsiatest 99,8 %. Seepärast hõlmab ka 3. meede riigi ressursse ja on seostatav riigiga.
- (123) Komisjon ei jaga Läti ametiasutuste seisukohta, et 3. meede ei kujuta endast abi. Kõigepealt kordab komisjon, et järeldused, milleni jõuti eespool punktis 7.2.1, on kohaldatavad ka 3. meetme puhul. Lisaks leiab komisjon, et 3. meedet ei kohaldata mitte 22. detsembril 2011 (st airBalticu aktsionäride koosolekul), vaid 29. detsembril 2011 ehk kuupäeval, mil riik arvestas oma laenu ümber. Vastavalt teabele, mille Läti ametiasutused esitasid ametliku uurimismenetluse käigus, oli BASil ja riigil kohaldatavate eeskirjade järgi airBalticu aktsionäride koosolekul otsustatud ümberarvestamise vormistamiseks aega tegelikult kuni 30. jaanuarini 2012.
- (124) Komisjon märgib ka seda, et Lätil oleksid võinud olla 29. detsembril 2011 põhjendatud kahtlused BASi valmisoleku suhtes täita oma kohustusi. BAS oli tõepoolest juba andnud vihjeid selle kohta, et ta ei arvesta oma laenu ümber: Läti tunnustab ka ise, et 13. detsembril 2011 otsustatud teise riigilaenu teine osa oli ette nähtud just selle võimaluse arvessevõtmiseks, et BAS ei täida oma kohustusi. Peale selle ei olnud riik ja BAS alates 30. novembrist 2011 enam aktsionäridena võrreldavas olukorras, sest BAS oli ilma jäänud kogu oma osalusest airBalticus peale ühe aktsia, samal ajal kui riigile kuulus 99,8 % ettevõtjast.
- (125) Neid muudatusi silmas pidades oleks riik pidanud enne riigilaenude ümberarvestamist BASi tegevuse põhjal järeldama – või tal oleks vähemalt olnud põhjust kahtlustada –, et BASil ei ole kavas oma kohustusi täita (vt põhjendus 35). Kuna BAS oli liiatigi ilma jäänud kõikidest oma airBalticu aktsiatest peale ühe, kaotas lepingu punktiga 7.4 ette nähtud õiguskaitsevahend – riigi õigus osta BASilt kõik tema airBalticu aktsiad ühe lati eest – tähenduse: riik oli kaotanud vahendi, millega ta oleks saanud sundida BASi kokkuleppitust kinni pidama.
- (126) Eespool nimetatud asjaolusid arvesse võttes järeldab komisjon, et turutingimustes tegutsev arukas ettevõtja ei oleks arvestanud oma laene kapitaliks ümber enne, kui ta oleks olnud kindel, et teine pool arvestab oma laenu ümber ja teeb rahasüsti, ning oleks sellega seoses hoolikalt hinnanud teise poole tahet täita oma kohustusi.
- (127) Veel täheldab komisjon, et isegi kui BAS oleks aktsionäride koosolekul saavutatud kokkuleppest kinni pidanud, ei oleks ta tagasi saanud oma endist osalust airBalticus. 47,2 % osaluseni küündimiseks oleks BAS pidanud investeerima märksa enam kui summad, milles lepiti kokku kõnealusel koosolekul. Seepärast on komisjon seisukohal, et kui riik oleks toiminud turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõtte kohaselt, oleks ta pidanud hoolikalt kaaluma, kas BAS on valmis investeerima märkimisväärsed summasid – BASi laen ja sularaha 37,7 miljonit latti (53,38 miljonit eurot) –, et saada endale airBalticus vähemusosalus.
- (128) Lisaargumendina selgitab Läti, et BASi kohustust teha rahasüst ja arvestada BASi laen ümber kinnitas olemasolev tagatis, mille oli andnud Vene ettevõtja Vladimir Antonov, kes oli nõus tegema BASi nimel vajalikud maksed ⁽³⁴⁾. Komisjonile kättesaadava teabe põhjal selgub aga, et tegelikult ei antud sellist tagatist kunagi.
- (129) Läti märgib ka seda, et riigilaenude kapitaliseerimise eeltingimused, mis olid sätestatud lepingu punktis 7.2, täideti 13. detsembril 2011, mil talle esitati äriplaani, milles oli näidatud airBalticu muutumine taas kasumlikuks aastal 2015, ning on arvamusel, et otsus arvestada riigilaenu ümber kapitaliks oli seepärast kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega. Komisjoni Läti väited siiski ei veena, sest kõnealune plaan ei olnud täielik ja arukas erainvestor ei oleks seda raskustes olevasse äriühingusse märkimisväärses mahus kapitali paigutamisel aluseks võtnud.

⁽³⁴⁾ 3. oktoobri 2011. aasta garantiikirjas on öeldud, et tagatis on kehtetu, kui riik on kasutanud kooskõlas lepingu punktiga 7.4 oma õigusi ja kui riik on omandanud vähemalt 99,78 % airBalticu hääleõigusega aktsiatest. Lätist sai 99,8 % airBalticu aktsiate omanik 30. novembril 2011.

- (130) Eelöeldule tuginedes järeldeb komisjon, et Läti ei tegutsenud oma laene ümber arvestades ja seeläbi airBalticu kapitali suurendades samaväärsetel tingimustel. Pealegi ei vastanud riigi tegevus turumajanduse tingimustes tegutseva investori kriteeriumile. Seetõttu sai airBaltic 3. meetmest tuleneva põhjendamatu eelise, mis on valikuline, sest sellest sai kasu üksnes airBaltic.
- (131) Komisjon peab kaaluma ka seda, kas 3. meetme puhul esines tõenäosus, et airBalticule eelise andmisega avaliku sektori toetust mitte saavate konkurentide ees kahjustatakse konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust. Järeldusi, milleni jõuti põhjenduses 120, kohaldatakse *mutatis mutandis*.
- (132) Seega järeldeb komisjon, et esimese riigilaenu ja teise riigilaenu esimese osa ümberarvestamisega kapitaliks anti airBalticule riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

7.2.5. Nullkupongvõlakirjad (4. meede)

- (133) Nagu menetluse algatamise otsuses juba märgiti, järeldeb 30. aprilli 2010. aasta lepingust, millega vormistati nullkupongvõlakirjade ost, et ostja – Läti riiklik raadio- ja televisioonikeskus (vt põhjendus 38) – tegutses Läti riigi nimel. Lisaks on Läti väitnud, et Läti riiklik raadio- ja televisioonikeskus ostis võlakirjad eelarvelistel põhjustel. Seepärast on selge – ja Läti ei vaidle ka sellele vastu –, et 4. meede hõlmab riigi ressursse ja on seostatav riigiga.
- (134) Läti esitas ametliku uurimismenetluse käigus tõendid selle kohta, et nii riik kui ka BAS omandasid võlakirjad proportsionaalselt oma osalusega airBalticus ja samadel tingimustel. Samuti selgub, et riik ei andnud airBalticule rahalisi vahendeid enne 2010. aasta aprilli, samal ajal kui BAS oli juba enne seda investeerinud ettevõtjasse suuri summasid. Viimaks ilmnis uurimise käigus, et võlakirjade emiteerimise kokkuleppe sõlmimise algatajad olid BAS ja airBalticu juhtkond, kes olid teinud riigile juba 2009. aasta aprillis ja juunis ettepaneku suurendada proportsionaalselt oma osalusega ettevõtja kapitali.
- (135) Nagu on rõhutatud menetluse algatamise otsuses, on komisjon seisukohal, et nullkupongvõlakirjade ostmine ei olnud tavapärane aruka turuosalise investering. Komisjon märgib siiski, et Läti ja BAS olid tollal airBalticu põhiaktsionärid ja nende investeerimisotsuseid tuleks hinnata sellest vaatenurgast, mitte puhtalt välisinvestori omast. Tundub olevat tõepoolest mõistlik järeldada, et airBalticu omanikud ei püüelnud tollal lühiajalise kasumi poole, vaid olid huvitatud ettevõtja vee peal hoidmisest.
- (136) Eelöeldu põhjal järeldeb komisjon, et Läti toimis koos erainvestor BASiga nullkupongvõlakirjade ostmisel kaalutleva turuosalisena. Seepärast välistab komisjon 4. meetme puhul põhjendamatu eelise olemasolu ja teiste ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud riigiabi olemasoluga seotud kumulatiivsete tingimuste hindamine on tarbetu.

7.2.6. 2,8 miljoni euro maksmine Latvijas Krājbanka poolt (5. meede)

- (137) 5. meede on seotud 2,8 miljoni euro maksmisega Latvijas Krājbankalt airBalticule 21. ja 22. novembril 2011. Nagu on selgitatud põhjenduses 39, esitas airBaltic Latvijas Krājbankale kolm maksekorraldust enne finants- ja kapitaliturgude komisjoni 17. novembri 2011. aasta otsust piirata 100 000 eurot ületavaid pangatehinguid ja 21. novembri 2011. aasta otsust peatada kõik Latvijas Krājbanka toimingud. Läti leiab, et need tehingud ei hõlmanud riigi ressursse, sest tegemist oli airBalticu kolme korraldusega teha maksed ettevõtjale IATA Clearing House, Riia rahvusvahelisele lennujaamale ja airBalticu pangakontole teises pangas (vt põhjendus 39). Läti sõnul olid need pelgalt tavalised pangatehingud, mis olid seotud airBalticu erasektori vahenditega. Läti väidab ka seda, et finants- ja kapitaliturgude komisjoni otsused ei olnud seostatavad riigiga.
- (138) Läti on selgitanud, et vahendite ülekandmine tulenes maksekorraldustest, mille airBaltic oli teinud enne finants- ja kapitaliturgude 21. novembri 2011. aasta korraldust peatada Latvijas Krājbanka tegevus. Latvijas Krājbanka sooritas need tehingud 25. ja 30. novembril 2011.

- (139) Finants- ja kapitaliturgude komisjoni käsitleva 1. juuni 2000. aasta seaduse kohaselt ei pea finants- ja kapitaliturgude komisjon võtma oma otsuste tegemisel arvesse ühegi teise riigiasutuse nõudeid ega juhiseid. Peale selle ei sõltu finants- ja kapitaliturgude komisjoni rahastamine riigist, sest seda rahastatakse Läti finants- ja kapitaliturgudel osalejate maksetest. Kohaldatavatest õigusaktidest ilmneb veel, et riik ei osale finants- ja kapitaliturgude komisjoni jõustamisvolituste ja -õiguste rakendamises, kui see teostab krediidasutuste üle järelevalvet.
- (140) Komisjon on talle kättesaadavatele tõenditele tuginedes seisukohal, et finants- ja kapitaliturgude komisjoni määratud usaldusisikud tegutsesid riigist sõltumata, mis välistab nende tegevuse omistatavuse Lätile.
- (141) Eespool märgitu põhjal järeldab komisjon, et 5. meede ei olnud riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

7.2.7. Taurus 5 miljoni euro suuruse nõude loovutamine airBalticule (6. meede)

- (142) 18. juulil 2012 laekunud kaebuses viidatakse lepingu punktis 7.4 sätestatud investorite kohustusele anda teisest sündikaatlaenust tulenevad tasumata nõuded teatavatel tingimustel üle riigile või selle määratud ettevõtjale ühe lati eest (vt põhjendus 42).
- (143) Kooskõlas lepingu punktiga 7.4 loovutas Taurus oma 5 miljoni euro suuruse nõude airBalticu vastu Lätile ühe lati eest. Seejärel loovutas Läti nõude airBalticule.
- (144) Mis puudutab ülejäänud nõudeid, mille koguväärtus oli 30 miljonit eurot (42,47 miljonit eurot) ja mida oli kavas teise sündikaatlaenu raames uuendada, siis nõudsid Läti ametiasutused 9. veebruari 2012. aasta kirjas, et investorid loovutaksid neile oma vastavad nõuded, saades iga nõude eest ühe lati. Lisaks esitas Läti lepingu punkti 7.4 jõustamiseks kolme investori vastu hagi Riia piirkonnakohtusse. Läti on andnud teada oma kavatsusest loovutada ka need nõuded airBalticule.
- (145) Läti väitel oli 5 miljoni euro suuruse nõude loovutamine airBalticule eriolukorra meede, mille eesmärk oli kaitsta riigi finantshuve ja mida tuleks näha lepingu alusel samaväärsel meetmena, ning seega on riigiabi välistatud.
- (146) Komisjon märgib, et lepingu punkti 7.4 põhjal on selge, et asjaomased nõuded tuli loovutada või üle anda riigile või selle määratud ettevõtjale ühe lati eest. Kuna otsuse loovutada 5 miljoni euro suurune nõue airBalticule tegi riik, on see otsus seepärast omistatav riigile ja see hõlmab riigi ressursse.
- (147) Ametliku uurimismenetluse käigus ilmnes, et sündikaatlaenude lepingutele ei kirjutatudki alla. Läti esitatud tõenditest selgub siiski, et kohtud tunnistasid lepingu kehtivust seoses erainvestorite kohustusega loovutada teisest sündikaatlaenust tulenevad nõuded riigile või selle määratud ettevõtjale.
- (148) Sellega seoses märgib Läti, et Läti kohtute mitme otsuse kohaselt ei ole 5 miljoni euro suuruse nõude omanik kohustatud taotlema selle summa tagasimaksmist, vaid üksnes nõudma airBalticus osalust, mis kajastab 5 miljoni euro suuruse ettemakse tegemist ettevõtja aktsiakapitali. Kuna riigile kuulus juba 99,8 % airBalticu aktsiatest, väidab Läti, et õigusel lisaaktsiatele ei ole riigi jaoks mingit olulist majanduslikku väärtust.
- (149) Komisjon märgib, et ehkki kohtud võisid tunnistada riigi õigust võtta kooskõlas lepingu punktiga 7.4 üle teisest sündikaatlaenust tulenevad nõuded, ei tähenda see vastupidiselt Läti väitele seda, et Läti oli kohustatud loovutama selle nõude airBalticule. Komisjon märgib, et turumajanduse tingimustes tegutsev kaalutlev ettevõtja ei oleks loovutanud nõuet airBalticule ühe lati eest. Läti ei ole esitanud tõendeid selle kohta, miks oli riigile kasulik loovutada nõue airBalticule kui hoida või kasutada seda mõnel muul otstarbel. Selle loovutamiseega on Läti asetanud ettevõtja konkurentidega võrreldes soodsamasse olukorda.

- (150) Peale selle ei nõustu komisjon Läti ametiasutuste väidetega ja rõhutab, et igal airBalticu lisaaktsial oleks riigi jaoks lisaväärtus, isegi kui see on väike, nii et riigiabi olemasolu ei saa välistada⁽³⁵⁾. Lisaks ei loobunud riik nõude üleandmisega airBalticule mitte üksnes nõudest, vaid ka õigusest selle suhtes kohaldatavale [5–7] % intressimäärale.
- (151) Viimase asjaoluna väidab Läti, et riigiabiõiguse mõttes tuleks käsitada 6. meetet võetuna 3. oktoobril 2011, st lepingu allkirjastamise kuupäeval, koos 1., 2. ja 3. meetmega.
- (152) Komisjon kordab järeldust, milleni jõuti eespool punktis 7.2.1, et riik ei teadnud lepingu sõlmimisel 3. oktoobril 2011, kas tal tuleb lepingu punkti 7.4 kasutada. Lisaks ei olnud riik kohustatud loovutama airBalticule nõudeid, mida selle sätte kohaldamine mõjutas.
- (153) Lõpetuseks täheldab komisjon, et Läti ei ole põhjendanud oma väidet, mille kohaselt lepingu punkti 7.4 eesmärk oli kaitsta riigi investeeringut airBalticusse, hoides ära riigile kahju tekkimise, juhul kui BAS jätab oma kohustused täitmata.
- (154) Komisjon järeldab, et 6. meetme võtmisega ei toiminud riik turumajanduse tingimustes tegutseva investorina ning samuti ei kohaldatud seda meetet samaväärsetel tingimustel 1., 2. ja 3. meetmega. Seetõttu on komisjon seisukohal, et 6. meetmega anti airBalticule põhjendamatu eelis. See eelis oli laadilt valikuline, sest sellest sai kasu üksnes airBaltic.
- (155) Põhjenduses 120 esitatud põhjustel esines 6. meetme puhul tõenäosus, et meede kahjustab konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (156) Eespool esitatud väidete põhjal järeldab komisjon, et 6. meetmega anti airBalticule riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

7.2.8. Järeldus abi olemasolu kohta

- (157) Komisjon järeldab, et 1., 4. ja 5. meetme puhul ei olnud eelnimetatud põhjustel tegemist riigiabiga.
- (158) Siiski leiab komisjon, et 2., 3. ja 6. meetmega anti airBalticule riigiabi. Et kindlaks teha airBalticule juba välja makstud abi suurus, märgib komisjon, et 3. meede seisnes 16 miljoni lati (22,65 miljoni euro) suuruse esimese riigilaenu ja teise riigilaenu 41,6 miljoni lati (58,89 miljoni euro) suuruse teise osa kapitaliseerimises. Sellele summale tuleks lisada teise riigilaenu teine osa 25,4 miljonit latti (35,96 miljonit eurot) – st 2. meetme ülejäänud, kapitaliseerimata osa –, mis tehti airBalticule kättesaadavaks 14. detsembril 2012, ja 5 miljonit eurot, mis loovutati airBalticule 6. meetme võtmisel. Seega on airBalticule antud riigiabi kogusumma ligikaudu 86,53 miljonit latti (122,51 miljonit eurot).

7.3. ABI SEADUSLIKKUS

- (159) ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 on öeldud, et liikmesriik ei tohi rakendada abimeedet enne, kui komisjon on võtnud vastu otsuse, millega lubatakse see meede võtta.
- (160) Komisjon täheldab, et Läti rakendas airBalticu suhtes 2., 3. ja 6. meetet ilma, et ta oleks teatanud neist heakskiidu saamiseks komisjonile. Komisjonil on kahju, et Läti ei pidanud rakendamiskeelust kinni ja jättis seega täitmata oma ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 nimetatud kohustuse.
- (161) Seoses Läti kavatsusega anda airBalticule teisest sündikaatlaenust tulenevad 30 miljonit eurot, mis on seotud 6. meetmega, tuleb komisjon meelde ELi toimimise lepingu artikli 108 lõike 3 kohast Läti ametiasutuste kohustust teavitada komisjoni kõikidest plaanidest abi andmise kohta piisavalt aegsasti, et komisjon saaks avaldada oma arvamuse.

⁽³⁵⁾ Kohtuasi C-280/00: Altmark Trans GmbH ja Regierungspräsidium Magdeburg vs. Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH (EKL 2003, lk I-7747, punkt 81, nn Altmarki kohtuotsus).

7.4. ABI KOKKUSOBIVUS SISETURUGA

- (162) Kuna 2., 3. ja 6. meede on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi, tuleb nende kokkusobivust siseturuga hinnata kõnealuse artikli lõigetes 2 ja 3 sätestatud erandite valguses. Nagu on märgitud menetluse algatamise otsuses, tundub, et meetmete laadi ja airBalticu raskusi arvesse võttes on ainukesed asjakohased kokkusobivuse kriteeriumid need, mis on seotud ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava abiga, mille eraldamisel tuginetakse päästmise ja ümberkorraldamise suunistele, eelkõige ümberkorraldusabi käsitlevatele sätetele.
- (163) Läti ametiasutused olid esialgu seisukohal, et ükski meetmetest ei hõlmanud riigiabi. Komisjoni menetluse algatamise otsuses väljendatud kahtluste põhjal esitas Läti siiski kokkusobivust käsitlevad argumentid ja väitis, et kõnealused meetmed kujutavad endast siseturuga kokkusobivat ümberkorraldusabi.
- (164) Täpsemalt öeldes esitas Läti 2013. aasta detsembris ajakohastatud ümberkorralduskava, mida täiendati 2014. aasta 28. jaanuaril, 28. veebruaril ja 24. märtsil esitatud teabega. Läti märgib, et airBalticu ümberkorraldamine algas 18. aprillil 2011, mil ettevõtja juhtkonnale esitati esimene ümberkorralduskava. Selles komisjonile edastatud esimeses kavas selgitati välja mõned airBalticu nõrgad kohad ja tehti kindlaks, et ettevõtja vajab umbes [175–185] miljoni euro väärtuses aktsiakapitali, et uuendada oma lennukiparki ja konkureerida tulemuslikult odavlennuettevõtjatega. Läti väidab, et alates 2011. aasta aprillist astuti mitu sammu, sh pandi kinni airBalticu keskus Vilniuses ja suleti lennuliine, alustades sel moel airBalticu ümberkorraldamisega. Et tagada airBalticu jõudmine taas kasumisse, töötati hilisemas etapis välja hulk algatusi, mis hõlmasid tulusid, tegevust, võrgustikku, lennukiparki ja üldist korraldust (kava „reShape”).
- (165) Esimene kava koostati 2011. aastal ja see sisaldas peamisi ümberkorraldamise finantsaspekte. Läti sõnul viis see lepingu sõlmimiseni ja lõppkokkuvõttes kava „reShape” koostamiseni 2012. aasta märtsis.
- (166) Läti väiteid hinnatakse alljärgnevates punktides.

7.4.1. Abikõlblikkus

- (167) Päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 33 kohaselt on ümberkorraldusabi saamise õigus vaid raskustes olevatel äriühingutel päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punktide 9–13 tähenduses. Komisjon tegi juba järelduse, et airBaltic oli vähemalt 2011. aastast saadik raskustes olev äriühing (vt põhjendus 87).
- (168) Päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punktis 12 on öeldud, et vastasutatud äriühing ei ole päästmis- või ümberkorraldamisabikõlblik isegi sel juhul, kui tema esialgne finantsseisund on ebakindel. Äriühingut loetakse põhimõtteliselt vastasutatuks esimese kolme aasta jooksul pärast tegevuse alustamist asjaomas valdkonnas. AirBaltic loodi 1995. aastal ja seda ei saa pidada vastasutatud äriühinguks. Samuti ei kuulu airBaltic päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 13 tähenduses kontserni.
- (169) Seepärast järeldab komisjon, et airBaltic on ümberkorraldamisabikõlblik.

7.4.2. Ümberkorralduskava kehtivus

- (170) Komisjon märgib, et airBalticu ümberkorraldamine algas 2011. aasta aprillis, mil ettevõtja juhtkond koostas esimese ümberkorralduskava. Selles kavas keskenduti peamiselt lennukipargi optimeerimisele ja vajadusele asendada lennuettevõtja õhusõidukid töhusamate lennukitega, mis on ka kava „reShape” nurgakivi. Samal ajal suleti Vilniuse keskus. Mitu nädalat hiljem, kui [...] oli kava läbi vaadanud, lisas airBalticu juhtkond sellesse töötajate arvu [8–12] % vähendamise.
- (171) 2011. aasta kava ajakohastamise tulemusel valmis eelnimetatud kava „reShape”, mis võeti ametlikult vastu 2012. aasta esimeses kvartalis. Nagu on märgitud põhjenduses 164, esitasid Läti ametiasutused komisjonile 2013. aasta detsembris ümberkorralduskava, millega ajakohastati kava „reShape”.

- (172) Komisjon märgib, et 2011. aasta aprilli ümberkorralduskavas olid kindlaks määratud airBalticu põhivajadused. Ehkki kava ei olnud veel täielikult välja töötatud, oli see esimeseks aluseks, mille põhjal teha kindlaks airBalticu ümberkorraldamisvajadused ja kanda hoolt selle eest, et ettevõtja jõuab taas kasumisse. Peale selle oli see aluseks kavale „reShape”, mis oli lepingu allkirjastamise ajal (st 3. oktoobril 2011) koostamisel ja mis valmis 2012. aasta märtsis.
- (173) Komisjon on oma varasemas praktikas tunnistanud, et ümberkorralduskavad kujundatakse välja aja jooksul, ja on käsitanud ümberkorraldusperioodi alguspunktina esialgseid kavu. Näiteks Varvaressose otsuses⁽³⁶⁾ leidis komisjon, et selle äriühingu suhtes aastatel 2006–2009 rakendatud meetmeid tuleb hinnata ümberkorraldamisprotsessi osana, võttes aluseks 2009. aasta ümberkorralduskava (mis hõlmab ajavahemikku 2006–2011). Sarnaselt airBalticu juhtumiga oli Varvaressose 2009. aasta ümberkorralduskava 2006. aastast pärit „strateegilise ja äriplaani” edasiarendus.

7.4.3. Pikaajalise elujõulisuse taastamine

- (174) Päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 34 kohaselt on ümberkorraldusabi andmise tingimus ümberkorralduskava rakendamine, kusjuures selle kava kinnitab komisjon iga abimeetme puhul eraldi. Punktis 35 on selgitatud, et ümberkorralduskavaga, mille kestus peab olema võimalikult lühike, tuleb mõistliku aja jooksul ning tulevaste tegevuseeldustega seotud realistlike oletuste alusel taastada äriühingu pikaajaline elujõulisus.
- (175) Vastavalt punktile 36 tuleb ümberkorralduskavas kirjeldada asjaolusid, mis on viinud ettevõtja raskusteni, ning võtta arvesse praegust olukorda ja väljavaateid asjaomasel turul parima, halvima ja põhistenaariumi rakendumise korral.
- (176) Kava peab pakkuma sellist pööret, mis võimaldaks ettevõtjal pärast ümberkorraldamise lõppemist kanda ise kõik oma kulud, kaasa arvatud amortisatsiooni- ja rahastamiskulud. Ümberkorraldatud äriühingu eeldatav kapitalitasuvus peab olema küllaldane, võimaldamaks tal turul oma jõul konkureerida (päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkt 37).
- (177) Komisjon märgib, et ümberkorralduskavas on kirjeldatud airBalticu raskustesse viinud asjaolusid, mis olid peamiselt tingitud Baltimaid, sh lennundussektorit märkimisväärselt mõjutanud 2008.–2009. aasta üleilmsest majanduskriisist.
- (178) Peale selle on ümberkorralduskavas selgitatud, et varem ellu viidud äristrateegia ja mitu airBalticu eelmise juhtkonna otsust suurendasid ettevõtja raskusi veelgi. AirBalticu äristrateegiaga seoses on ümberkorralduskavas rõhutatud, et varem oli selles keskendutud vaid laienemisele, mitte kasumlikkusele, ja sellega tekitati ettevõtjale jätkusuutmatult suuri kulutusi. Lisaks kasvatasid kulusid märgatavalt lennukipark, kus oli nelja tüüpi lennukeid, ja lennukite suured liisimiskulud. Lennuliinide avamisel ei hinnatud piisavalt nende kasumlikkust ja paljud neist tootsid kahjumit.
- (179) Ümberkorralduskava hõlmab 2011. aasta aprillis alanud viie aasta pikkust ümberkorraldusperioodi ja selles eeldatakse, et airBaltic saavutab taas pikaajalise elujõulisuse hiljemalt 2016. aasta aprilliks, ehkki põhistenaariumi kohaselt peaks airBaltic jõudma tagasi kasumisse 2014. aastal. Ümberkorraldamine kestab seega kõige enam viis aastat, mis on kooskõlas varasema otsustuspraktikaga reisijate lennutranspordi sektoris⁽³⁷⁾. Komisjon on olnud tegelikult pidevalt seisukohal, et praegustes majandusoludes on oluline vältida pelgalt lühiajalist pööret ja panna selle asemel kindel alus tulevasele kasvule. Selles kontekstis kulub tegevuse ja teenuste vajalikule stabiliseerimisele aastaid.

⁽³⁶⁾ Komisjoni otsus 2011/414/EL, 14. detsember 2010, riigiabi C 8/10 (ex N 21/09 ja NN 15/10) kohta, mida Kreeka andis äriühingule Varvaressos S.A. (ELT L 184, 14.7.2011, lk 9).

⁽³⁷⁾ Vt komisjoni otsus riigiabi SA.30908 (ČSA – Czech Airlines – ümberkorralduskava) kohta, punkt 107, ja komisjoni otsus riigiabi SA.33015 (Air Malta plc.) kohta, punkt 93. Vt ka komisjoni otsus 2010/137/EÜ 28. august 2009, riigiabi C 6/09 (ex N 663/08) kohta – Austria Austrian Airlines – ümberkorralduskava (ELT L 59, 9.3.2010, lk 1), punkt 296, ja komisjoni otsus 2012/542/EL, 21. märts 2012, meetme SA.31479 (2011/C) (ex 2011/N) kohta, mida Ühendkuningriik kavatses rakendada kontserni Royal Mail Group suhtes (ELT L 279, 12.10.2012, lk 40), punkt 217.

- (180) Ümberkorralduskavas pannakse rõhku airBalticu äristrateegia muutmisele: airBaltic on seadnud eesmärgiks muutuda hübriidlennuettevõtjaks, kes keskendub enamiku teenuste kaudu, mida tavaliselt pakuvad võrgustikku kuuluvad lennuettevõtjad, suurema tootlusega klientidele, ent edendab samal ajal kulutõhusust, mille poole püüdlevad üldjuhul odavlennuettevõtjad. Ettevõtja uus juhtkond on rakendanud seda strateegiat märkimisväärses ulatuses juba alates 2011. aasta oktoobrist. Ümberkorralduskavas on ette nähtud ümberkorraldusmeetmete kolm põhiliiki: i) toimuva tegevuse tulude ja kulude optimeerimine; ii) võrgustiku ümberkujundamine, mis toob kaasa sihtkohtade, sageduste ja graafikute kohandamise, et optimeerida tulu ja kulu pakutava istekohtkilomeetri kohta, ⁽³⁸⁾ ning iii) võrgustiku ja lennukipargi optimeerimine, et vaadata üle ja määrata kindlaks optimaalne võrgustiku ja lennukipargi suurus. Kokku töötati välja 13 algatust, milles käsitleti tulusid, ja 13 algatust, milles käsitleti kulusid, ning veel kaks lisaalgatust võrgustiku ümberkujundamise ja lennukipargi uuendamise valdkonnas.
- (181) Lennukipargi optimeerimise puhul täheldab komisjon, et airBalticu mitmekesine ja vananev lennukipark on konkurentide omast vähem kütusesäästlik ja hooldusmahukam, mis kajastub suurenevates kuludes. 2012. ja 2013. aastal otsustas airBaltic käitada vaid osa oma olemasolevatest lennukitest, et vähendada kulusid. 2013. aastal lisas airBaltic oma lennukiparki kaks lennukit Bombardier Q400, et korvata osaliselt Fokkerite ja Boeing 757 tüüpi lennukite kasutuselt kõrvaldamisest tingitud veomahu vähenemist. Lisaks on lennukite asendamisega muudetud praeguste liisingulepingute läbivaatamise käigus soodsamaks lepingute tingimused, kuni uus lennuk Bombardier CS300 muutub [...] või [...] kättesaadavaks. 2014. aasta lõpuks käitab airBaltic 25 lennukit ja ta jätkab selles mahus kuni ümberkorraldusperioodi lõpuni 2016. aastal. Kokkuvõttes kahaneb lennukipark ümberkorraldusperioodi jooksul 27 %.
- (182) Seoses võrgustiku ümberkujundamisega täheldab komisjon, et 2013. aastal tõi uus võrgustik võrreldes eelmise aastaga tasandil C1 ⁽³⁹⁾ [16–21] miljonit lisalatti ([22,7–29,8] miljonit eurot), muu hulgas tänu kahjumit tootvate lennuliinide (nt [...]) sulgemisele ja sageduse vähendamisele ([...] liinidel [...], [...] ja [...]).
- (183) Tulusid käsitlevad algatused hõlmavad uute hinnastruktuuride kasutusele võtmist või pagasitasude struktuuri optimeerimist. Veel edendatakse veebipõhist lennule registreerimist ning salongi- ja müügipersonali tasustatakse paindlikult. Kuludega seotud algatused hõlmavad uusi läbirääkimisi praeguste tarnijatega kütusehindade üle, mootorite kontrolli ja kapitaliremondi lepingute läbivaatamist, liisimise optimeerimist ning angaarikulude ja meeskonna hotellikulude vähendamist. Läbi vaadatakse ka praegused lepingud maapealse teeninduse pakkujatega.
- (184) Enamik eelmites põhjendustes kirjeldatud ümberkorraldusmeetmeid on juba ellu viidud. Tulude optimeerimise ja kulude vähendamise algatuste ning lennukipargi uuendamise ja võrgustiku ümberkujundamise tulemusel jäi airBalticu maksueelne kasum 2012. aastal miinusesse 30 miljoni latiga (42,47 miljonit eurot), samal ajal kui eelarvesse oli kantud 38 miljoni lati (53,8 miljoni euro) suurune miinus. 2013. aastal vähenes negatiivne maksueelne kasum 7,7 miljonile latile (10,9 miljonit eurot), millega ületati taas püstitatud eesmärki. Ettevõtja jõuab eelduste kohaselt kasumisse 2014. aastal ja jääbki pärast seda kasumlikuks, saades intressi- ja maksueelset kasumit 2014. aastal [1–3] miljonit latti ([1,4–4,2] miljonit eurot) ja 2016. aastal [9–12] miljonit latti ([12,8–17] miljonit eurot). Omakapitali tasuvus jõuab 2014. aastaks eeldatavasti [3–6] %ni ja 2016. aastaks [18–21] %ni.
- (185) Ümberkorralduskava sisaldab usaldusväärsetel eeldustel põhineva realistliku, pessimistliku ja optimistliku stsenaariumi kohaseid läbivaadatud finantsprognose. Realistlikus stsenaariumis eeldatakse näiteks, et turg kasvab [6–8] %, airBalticu kasv piirdub 2014. aastal [1–3] %ga ning 2015. ja 2016. aastal [2–4] %ga, inflatsioonimäär on [1–3] % aastas ja kütusekulud suurenevad 2014. aasta [950–1 000] USA dollarilt tonni eest 2016. aastal [1 000–1 050] USA dollarile tonni eest. Täituvus jääb 2014. aastal vahemikku [69–71] % ja 2016. aastal vahemikku [71–75] %. Selle stsenaariumi kohaselt võimaldab algatuste elluviimine airBalticul jõuda 2014. aastal kasumisse (saavutada [1–3] miljoni lati ([1,4–4,2] miljoni euro) suurune maksueelne kasum) ning pärast seda jääbki ettevõtja kasumlikuks, saades maksueelset kasumit 2015. aastal [6–9] miljonit latti ([8,5–12,8] miljonit eurot) ja 2016. aastal [9–12] miljonit latti ([12,8–17] miljonit eurot).

⁽³⁸⁾ Vastavalt RASK (*revenue per available seat kilometre*) ja CASK (*cost of available seat kilometre*).

⁽³⁹⁾ Vt põhjendus 194.

- (186) Kõikides stsenaariumides jõuab airBalticu ärikasum plusspoolele 2016. aastaks, ulatudes pessimistliku stsenaariumi [5–10] miljonist latist ([7,1–14,2] miljonit eurot) optimistliku stsenaariumi [10–15] miljoni latini ([14,2–21,3] miljonit eurot). Stsenaariumidele tehakse ka tundlikkuse analüüs, et hinnata riske ja nende 2016. aastaks avalduvat võimalikku mõju, pidades silmas eelkõige valuutariski (USA dollari tugevnemine/nõrgenemine lati ja euro suhtes) ning muudatusi täitvuses, kütuseturu hindades, tulususes ja reisijate arvus.
- (187) Komisjon on hinnanud ümberkorralduskava ja on seisukohal, et see peaks võimaldama airBalticul saavutada taas pikaajalise elujõulisuse hiljemalt 2016. aasta aprilliks. Ümberkorralduskavas hinnatakse üksikasjalikult airBalticu raskustesse viinud asjaolusid, millega toimetulekuks võetakse kulude ja tulude ning võrgustiku ümberkujundamise ja lennukipargi uuendamise seotud algatuste kujul asjakohaseid ümberkorraldusmeetmeid.
- (188) Peale selle leiab komisjon, et Läti esitatud ümberkorralduskavas on eri ümberkorraldusmeetmete mõju nõuetekohaselt mõõdetud, et eeldused on reisijate lennutranspordi sektori kontekstis piisavad ja asjakohased ning et elujõulisust on prognoositud kõikide stsenaariumide puhul kogu ümberkorraldusperioodi vältel asjakohasel tasemel. Tundlikkuse analüüs on piisav ja näitab, et arvesse võetud tegurite mõju maksueelsele kasumile on piiratud.
- (189) Seepärast leiab komisjon märkimisväärseid ümberkorraldusmeetmeid ja seni tehtud edusamme silmas pidades, et ümberkorralduskava võimaldab airBalticul taastada oma pikaajalise elujõulisuse mõistliku aja jooksul.
- (190) Lisaks näitavad Läti esitatud tõendid seda, et airBaltic on praegu järje peal enamiku ümberkorralduskavas kindlaks määratud eesmärkide saavutamiseks, mis on veel üks näitaja ümberkorralduskava usaldusväärsuse kohta.

7.4.4. Põhjendamatute konkurentsimoonutuste vältimine (kompensatsioonimeetmed)

- (191) Vastavalt päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punktile 38 tuleb võtta kompensatsioonimeetmeid, et vähendada kaubandustingimustele avalduvat kahjulikku mõju vastuvõetava tasemeni. Need meetmed võivad sisaldada vara loovutamist, tootmisvõimsuse või turuosa piiramist ning turutõkete vähendamist asjaomastel turgudel (päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkt 39).
- (192) Sellega seoses ei loeta kompensatsioonimeetmete hindamisel tootmisvõimsuse või turuosa piiramiseks kahjumit tekitavast tegevusest loobumist, mis on elujõulisuse taastamiseks igal juhul tarvilik (päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkt 40).
- (193) Läti pakub airBalticu puhul kompensatsioonimeetmetena välja kasumlike liinide sulgemise, millega väheneb veomaht, ja teenindusaegade paaride loovutamise lennuoperatsioone koordineerivates lennujaamades.
- (194) Peale elujõulisuse taastamiseks vajaliku kahjumlike liinide sulgemise nähakse ümberkorralduskavas ette, et loobutakse 14 liinist, mis on marginaali C1-osa poolest kasumlikud⁽⁴⁰⁾. Komisjonil on tavaks pidada lennuliini kasumlikuks, kui selle marginaali C1-osa oli liini loovutamisele eelnenud aastal positiivne⁽⁴¹⁾. C1-osas võetakse arvesse iga konkreetse liini lennu-, reisija- ja müügikulud (st muutuvkulud). Marginaali C1-osa on asjakohane näitaja, sest see hõlmab kõiki asjaomase liiniga otseselt seotud kulusid. Liinid, millel on positiivne marginaali C1-osa, mitte üksnes ei teeni piisavalt tulu asjaomase liini muutuvkulude katmiseks, vaid aitavad ka katta ettevõtja püsikulusid.
- (195) Ümberkorralduskava kohaselt oli kogu airBalticu veomaht 2011. aasta aprillis [5–5,5] miljardit pakutatavat istekohtkilomeetrit, ent ümberkorraldusperioodi lõpus 2016. aasta aprillis peaks eelduste kohaselt olema [4–4,5] miljardit pakutatavat istekohtkilomeetrit, seega on langus [17–20] %. Komisjon märgib sellega seoses, et eeskätt pikaajalise elujõulisuse taastamise tõttu vähendatakse lennukipargi suurust 2011. aasta aprilli 34 lennukilt 2014. aasta lõpuks 25 lennukile ning see jääb samale tasemele kuni ümberkorraldusperioodi lõpuni 2016. aasta aprillis (vt põhjendus 181). Kui võtta arvesse vaid kasumlike liine, väheneb veomaht [7–10] %.

⁽⁴⁰⁾ Nimelt liinid [...] vahel. Komisjon mõistab, et nende liinide sulgemine on puhtalt kompensatsioonimeede, sest miski ei viita sellele, et nende sulgemine oleks olnud lennukipargi vähendamise vältimatu tagajärg.

⁽⁴¹⁾ Vt komisjoni otsus riigiabi SA.30908 (ČSA – Czech Airlines – ümberkorralduskava) kohta, punktid 130 ja 131.

- (196) Lisaks täheldab komisjon, et airBaltic on sulgenud mitu lennuoperatsioone täielikult koordineerivatest [...] lennujaamadest ⁽⁴²⁾ lähtuvat liini. Selle tulemusel vabanes lennuoperatsioone täielikult koordineerivates lennujaamades 2011. ja 2012. aastal [...] teenindusaegade paari, mis annab konkureerivatele lennuettevõtjatele võimaluse käitada nendest lennujaamadest lähtuvaid ja nendesse lennujaamadesse suunatud liine ning suurendada neil liinidel oma tegevust.
- (197) Kompensatsioonimeetmete kohasuse hindamisel võtab komisjon arvesse turustruktuuri ja konkurentsitingimusi kindlustamaks, et ükski meede ei halvenda turustruktuuri (päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkt 39). Kompensatsioonimeetmed peavad olema võrdelised abi moonutava mõjuga ning eriti äriühingu suuruse ja suhtelise tähtsusega turul või turgudel. Vähendamise astet kaalutakse iga üksikjuhtumi puhul eraldi (päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkt 40).
- (198) Komisjon märgib, et airBaltic on Euroopa lennundusturul väga väike lennundusettevõtja, kelle arvele langeb 0,5 % terve Euroopa lennundussektori väljundist.
- (199) Lisaks on komisjon seisukohal, et airBalticu veomahu vähenemine [7–10] % ei ole airBalticu suhtelist väiksust silmas pidades märkimisväärne, võrreldes Euroopa lennundussektori veomahu ja väljundiga reisijate arvu näol. Sellise suhteliselt väikese lennuettevõtja puhul nagu airBaltic võib lennukipargi ja veomahu edasine vähendamine ohustada ettevõtja pikaajalise elujõulisuse taastumist, andmata seejuures konkurentidele olulisi turuvõimalusi. Pealegi: ehkki airBaltic on Läti suurim lennuettevõtja, väheneb tema turuosa Riias 2011. aasta [65–70] %-lt 2016. aastaks [55–60] %-le.
- (200) Lisaks märgib komisjon, et Läti on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti a alusel piirkond, mis saab investeringuteks ette nähtud regionaalabi ⁽⁴³⁾. Päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 56 kohaselt „võivad abi andmise tingimused kompensatsioonimeetmete rakendamise ja abisaaja panuse osas olla leebemad [...]”. Kui regionaalarengu võimalused seda õigustavad ning juhul kui tootmisvõimsuse või turuosa vähendamine näib olevat kõige sobivam meede konkurentsimoonutuste vältimiseks, nõutakse abistatavates piirkondades väiksemat tootmisvõimsuse vähendamist kui muudes piirkondades.”
- (201) Kavandatud kompensatsioonimeetmete asjakohasuse hindamisel on komisjon arvesse võtnud ka käesoleva juhtumi eripära, pidades silmas Läti ääremaisust ja juurdepääsu ülejäänud Euroopa Liidule. Sellega seoses märgib komisjon, et Läti raudteesüsteemis kasutatakse suuremalt jaolt Venemaa rööpmelaiust, mis on ELis enamasti kasutatavast standardsest rööpmelaiusest laiem, mistõttu tekivad naabruses asuvate ELi riikidega koostalitlusprobleemid. Piiratud näib olevat ka lennutranspordi asendatavus meretranspordiga, eriti reisijateveo puhul. Lõpetuseks märgib komisjon, et lähimad maismaad mööda ligipäasetavad rahvusvahelised lennujaamad on Vilniuse ja Tallinna lennujaam, mis asuvad Riias umbes 300 km kaugusel ega ole seetõttu sobivad alternatiivsed transpordisõlmed, eriti ärireisijatele.
- (202) Seepärast on komisjon seisukohal, et airBalticu võetud kompensatsioonimeetmed – veomahu vähendamine [7–10] % ja teenindusaegade loovutamine lennuoperatsioone koordineerivates lennujaamades – on käesoleva juhtumi asjaolusid silmas pidades vastuvõetavad. Seega on Läti kavandatud kompensatsioonimeetmed päästmise ja ümberkorraldamise suuniste kohaselt piisavad, et vähendada vastuvõetavale tasemele kaubandustingimustele avaldud kahjulik mõju, mis tuleneb airBalticule ümberkorraldusabi andmisest.

7.4.5. Miinimumiga piirduv abi (omapanus)

- (203) Päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 43 kohaselt on selleks, et abi suurus piirduks rangelt miinimumiga, vajalik abisaaja omavahenditest ümberkorralduskulude katmiseks tehtav märkimisväärne makse. Sellise makse võib teha äriühingu säilimiseks ebaolulise vara müügi või turutingimustel toimuva välisfinantseerimise kaudu.

⁽⁴²⁾ Lennuoperatsioone täielikult koordineerivad lennujaamad on määratletud nõukogu määruse (EMÜ) nr 95/93, 18. jaanuar 1993, ühenduse lennujaamades teenindusaegade jaotamise ühiste eeskirjade kohta (EÜT L 14, 22.1.1993, lk 1) artikli 2 punktis g. Määruse (EMÜ) nr 95/93 artikli 3 lõike 4 kohaselt on nendes lennujaamades vähemalt teatavatel perioodidel läbilaskevõime probleemid.

⁽⁴³⁾ Vt komisjoni otsus, 13. september 2006, riigiabi N 447/2006 (Läti – regionaalabi kaart 2007–2013) kohta.

- (204) Omapanus peab olema tegelik ja ajakohane, välistades tulevase kasumi, näiteks rahavood (päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkt 43). Mõistagi ei tohi omapanus sisaldada täiendavat riigiabi. Suurettevõtjate puhul peab komisjon tavaliselt asjakohaseks panust, mis moodustab vähemalt 50 % ümberkorralduskuludest. Erakorraliste asjaolude ja eriliste raskuste puhul võib komisjon aga nõustuda ka väiksema panusega (päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkt 44).
- (205) Ümberkorralduskavas on hinnatud ümberkorralduskulude suuruseks [150–170] miljonit latti ([214–242] miljonit eurot), mis hõlmab kolmandate isikute laenude tagasimaksmiseks vajaminevaid vahendeid ([5–15] miljonit latti ([7,1–21,3] miljonit eurot)), teatud lennukite kasutamise järkjärgulisest lõpetamisest ja nende kõrvaldamisest tuleneva kahju hüvitamist ([15–25] miljonit latti ([21,3–35,5] miljonit eurot)), halbu laene, mida ettevõtjal ei õnnestu tagasi nõuda ([5–10] miljonit latti ([7,1–15,3] miljonit eurot)), koondamishüvitisi ([1–4] miljonit latti ([1,4–5,6] miljonit eurot)), uute lennukite, eelkõige [...] Bombardier Q400NG ja [...] Boeing 737–500 ostmist (kokku [50–60] miljonit latti ([71,1–85,3] miljonit eurot)), kaubamärkide tagasiostmist BASilt ([5–15] miljonit latti ([7,1–21,3] miljonit eurot)), [...] nõudest tulenevaid ettenägematuid bilansiväliseid kohustusi ([5–15] miljonit latti ([7,1–21,3] miljonit eurot)) ja [45–55] miljonit latti ([64–78,2] miljonit eurot), et tasakaalustada prognoositavat kahju kuni airBalticu jõudmiseni tagasi kasumisse.
- (206) Ümberkorraldamise [150–170] miljoni lati ([214–242] miljoni euro) suurustest kogukuludest on airBalticu omapanuseks ümberkorralduskavas kavandatud [100–110] miljonit latti ([141–155] miljonit eurot), st [60–70] % ümberkorraldamise kogukuludest. Omapanus jaguneb järgmiselt.
- i) Erasektori [20–30] miljoni lati ([28,4–42,6] miljoni euro) suurused rahasüstid, mille teevad BAS ning erainvestorid THC ja [...] aprillist kuni septembrini 2011. See summa hõlmab [...] miljoni lati ([...] miljoni euro) suurust likviidsuse tagamise tehingut, mille sooritab 2011. aasta märtsis ja mais [...] airBalticult varuosade ostmiseks; [...] miljoni lati ([...] miljoni euro) ja [...] miljoni lati ([...] miljoni euro) suuruseid ettemakseid airBalticu omakapitali, mille teevad vastavalt [...] ja [...]; ning [6–8] miljonit latti ([8,5–12,3] miljonit eurot) ettevõtjalt Transatlantic Holdings aktsiate ostulepingu alusel.
 - ii) Erasektori laenud kogusummas [20–30] miljonit latti ([28,4–42,6] miljonit eurot), mille andis BAS pärast lepingu sõlmimist, nimelt BASi laen (14 miljonit latti (19,82 miljonit eurot)) ja [5–15] miljoni lati ([7,1–21,3] miljoni euro) suurune laen, mille BAS andis kaubamärkide tagasiostmiseks.
 - iii) Uute lennukite liisimise lepingud, mille väärtuseks on hinnatud [45–55] miljonit latti ([64–78] miljonit eurot).
 - iv) [...] miljonit latti ([...] miljonit eurot), mis tuleneb võla osalisest kustutamisest tänu airBalticu võla ümberkorraldamisele, milles lepitati Latvias Krājbanka ja Snorasega kokku 2014. aasta märtsis
- (207) Seoses punktis i nimetatud erasektori rahasüstidega on Läti näidanud, et BAS tegi 2011. aasta juunis ja juulis [7–9] miljoni lati ([10–13] miljoni euro) suurused ettemaksud ettevõtja omakapitali. Komisjon on seisukohal, et need maksed kujutavad endast omapanust päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 43 tähenduses, sest BAS oli eraõiguslik turuosaline ja komisjonil ei ole mingit põhjust arvata, et BAS ei tegutsenud kooskõlas turuloogikaga. Sama järeldus kehtib [6–8] miljoni lati ([8,5–12,3] miljoni euro) suuruse laenu puhul, mille ettevõtja Transatlantic Holdings andis 2011. aasta septembris [...] veel sissemaksmata aktsiakapitali vastu airBalticus.
- (208) Punkti ii puhul on komisjon seisukohal, et BASi antud 14 miljoni lati (19,82 miljoni euro) suurune laen, st BASi laen, kujutab endast turutingimustel toimuvat välisfinantseerimist, mida saab tunnistada tollal ettevõtja aktsionäriks olnud erainvestori omapanuseks.
- (209) Kui käsitleda punktis iii nimetatud uute lennukite liisimise lepinguid väärtusega [45–55] miljonit latti ([64–78] miljonit eurot), siis ümberkorralduskavas on selgitatud, et airBaltic sõlmis 2013. aasta märtsis oma lennukipargi vähendamise ja optimeerimise kava osana erasektori ettevõtjatega uute lennukite liisimise lepingud. Need lepingud on seotud [...] lennuki Bombardier Dash 8 Q400NG liisimisega kümneks aastaks ligikaudu [...] miljoni USA dollari ([...] miljoni euro) suuruse kogusumma eest, mis teeb ühe kuu rendisummaks ligikaudu [...] USA dollarit ([...] eurot).

- (210) Ümberkorralduskava kohaselt andis lennukid turutingimustel liisingusse [...]. Igakuine rent peaks katma ostuhinna (millest on lahutatud asjaomase lennuki jääkväärtus kümnenda aasta lõpus) amortisatsiooni ning väikese hinnalisandi, et katta [...] rahastamis- ja tegevuskulud, ja kasumimarginaali, mistõttu peaks see vastama igati uue lennuki ostuhinnale.
- (211) Komisjon märgib, et liisimiskokkulepped on lennundussektoris tavaline rahastamisvorm ja neid võib pidada võrdväärseks ümberkorraldusi läbivale ettevõtjale antavate laenudega. Asjaolu, et on olemas tagatis, mis katab märkimisväärse osa laenust, ei välista laenu käsitamist omapanusena. Peale selle on Läti kinnitanud, et liisimiskokkulepete puhul kohaldatakse standardset tagatist (st võimalust lennuk kohustuste täitmata jätmise korral ära võtta ja rahalise tagatise esitamist). Seega jääb teatud osa võlausaldaja riskist rendileandja kanda, kuna ta saaks airBalticu kohustuste täitmata jätmise korral märkimisväärset kahju, st jääks kohe ilma renditulust, kuni lennuk õnnestub uuele kliendile uuesti liisida, ja peaks tasuma kulud, mis kaasnevad lennuki ümbervormistamisega uuele käitajale ⁽⁴⁴⁾.
- (212) Eespool öeldud arvesse võttes näitavad liisingulepingud komisjoni arvates seda, et airBaltic suutis saavutada turutingimustel välisfinantseerimise. Seepärast saab liisingulepinguid lugeda tõendiks sellest, et turul on usku airBalticu pikaajalisse elujõulisusse, kuna lepingud on tagatud vaid standardse tagatisega ja teatud osa riskist jääb ikkagi rahastaja kanda. See on kooskõlas päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punktiga 43, kus on öeldud, et omavahenditest tehtav makse tuleks teha turutingimustel toimuva välisfinantseerimise kaudu, ning on märk sellest, et turul on usku elujõulisuse kavandatud taastamisse. Seepärast käsitleb komisjon liisingut väärtuses [45–55] miljonit latti ([64–78] miljonit eurot) omapanuse osana. See on ka kooskõlas komisjoni varasema praktikaga, näiteks Czech Airlinesi juhtumi puhul ⁽⁴⁵⁾.
- (213) Komisjonil on siiski kahtlusi mõne ümberkorralduskavas kavandatud omapanuse liigi suhtes, nagu on selgitatud allpool.
- (214) Seoses [...] miljoni lati ([...] miljoni euro) suuruse ettemaksega airBalticu omakapitali, mille tegi [...] 2011. aasta juulis, selgub Läti esitatud teabest, et see on otseselt seotud 6. meetmega, mis on tehtud järelduste kohaselt riigiabi. Seepärast ei saa ettemakset, mille [...] tegi airBalticu omakapitali, lugeda omapanuseks, sest see ei tohi mingil juhul olla seotud abiga.
- (215) Kui pöörata tähelepanu [...] miljoni lati ([...] miljoni euro) suurusele likviidsuse tagamise tehingule, mille sooritas [...] aprillist juunini 2011 varuosade ostmiseks, ei ole Läti ametiasutused esitanud tõendeid, mis võimaldaksid komisjonil selgelt aru saada sellest meetmest ja selle olulisusest, pidades silmas usku abisaaja elujõulisuse taastamisse. Seepärast ei saa komisjon kindlalt järeldada, et seda tehingut saab tunnistada omapanuseks.
- (216) Mis puudutab [5–15] miljoni lati ([7,1–21,3] miljoni euro) suurust laenu BASilt airBalticule kaubamärkide tagasiostmiseks, siis ei ole Läti esitanud tõendeid selle kohta, et see laen ka tegelikult anti.
- (217) Eespool öeldu põhjal ei pea komisjon vastuvõetavaks käsitada omapanusena [...] miljoni lati ([...] miljoni euro) suurust ettemakset, mille tegi 2011. aasta juulis airBalticu omakapitali [...], [...] miljoni lati ([...] miljoni euro) suurust likviidsuse tagamise tehingut, mille [...] sooritas aprillist juunini 2011 varuosade ostmiseks, ning [5–15] miljoni lati ([7,1–21,3] miljoni euro) suurust laenu [...] miljoni lati ([...] miljoni euro) väärtuses, mille BAS andis airBalticule kaubamärkide tagasiostmiseks ja võla osaliseks kustutamiseks. Komisjonil on kahtlusi – eelkõige selles küsimuses esitatud teabe ebaveenvuse tõttu (vaatlusaluste võlgade, sh mitme nõude ja airBalticu kaubamärgi ebaselge olemus) – ka ses suhtes, kas [...] miljoni lati ([...] miljoni euro) suurust võla osalist kustutamist kahe panga poolt saab lugeda omapanuseks.
- (218) Igal juhul märgib komisjon, et teised omapanusena kavandatud meetmed on kooskõlas päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punktiga 43 ning seega on omapanuse tase vastuvõetav. Nende meetmega hõlmatud kogusumma on [75–85] miljonit latti ([107–120] miljonit eurot), mis moodustab ümberkorralduskuludest

⁽⁴⁴⁾ Kogukulu, mis tekib lennuki üleminekul tarnimisnõuded täitmata jätnud ettevõtjalt uuele kliendile, võib kergesti moodustada kuni [...] % lennuki arvestuslikust väärtusest.

⁽⁴⁵⁾ Vt Czech Airlinesi käsitleva otsuse punktid 119 ja 145.

ligikaudu [48–50] %. AirBalticu taolise suuretevõtja puhul peaks omapanus moodustama tavaliselt 50 %. Vastavalt päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punktile 56 võib komisjon aga olla omapanuse suuruse küsimuses leebem abi saavate piirkondade puhul, mida Läti meetmete rakendamise ajal oli (vt põhjendus 200).

(219) Seepärast leiab komisjon, et päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 43 nõuded on täidetud.

7.4.6. Ühekordse abi põhimõte

(220) Viimaks tuleb järgida päästmise ja ümberkorraldamise suuniste punkti 72, kus on sätestatud, et päästmis- ja ümberkorraldusabi ei ole õigust saada ettevõtjal, kes on seda viimase kümne aasta jooksul juba saanud (ühekordse abi põhimõte).

(221) Kuna 1., 4. ja 5. meede ei kujuta endast riigiabi, ei tule neid ühekordse abi põhimõtte kohaldamisel arvesse võtta. Pealegi on Läti ametiasutused kinnitanud, et airBaltic ei ole saanud viimasel kümnel aastal päästmis- ega ümberkorraldusabi. Seepärast leiab komisjon, et ühekordse abi põhimõttest on kinni peetud.

7.5. JÄRELDUS 2., 3. JA 6. MEETME KOHTA

(222) Eespool öeldut silmas pidades leiab komisjon, et Läti kohaldas 2., 3. ja 6. meedet airBalticu suhtes ebaseaduslikult, rikkudes ELi toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3. Samal ajal on komisjon seda meelt, et meetmed ja ümberkorralduskava vastavad päästmise ja ümberkorraldamise suuniste tingimustele. Seepärast on abi komisjoni meelest siseturuga kokkusobiv.

(223) Lõpetuseks märgib komisjon, et Läti oli nõus käesoleva otsuse vastuvõtmise ja edastamisega inglise keeles,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

16 miljoni lati suurune esimene riigilaen, mille Läti Vabariik andis airBalticule 2011. aastal, airBalticu nullkupongvõlakirjade riigipoolne omandamine 2010. aasta aprillis ja 2,8 miljoni euro maksmine Latvijas Krājbankalt airBalticule 2011. aasta novembris ei ole riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Artikkel 2

67 miljoni lati suurune teine riigilaen, airBalticu kapitali suurendamine Läti Vabariigi poolt 2011. aastal ja 5 miljoni euro suuruse nõude loovutamine Läti Vabariigilt airBalticule 2012. aastal on riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

See abi on kokkusobiv siseturuga Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud Läti Vabariigile.

Brüssel, 9. juuli 2014

Komisjoni nimel
asepresident
Joaquín ALMUNIA

KOMISJONI OTSUS (EL) 2015/1092,**23. juuli 2014,**

mis käsitleb riigiabi SA.34824 (2012/C), SA.36007 (2013/NN) SA.36658 (2014/NN), SA.37156 (2014/NN), SA.34534 (2012/NN), mida Kreeka andis National Bank of Greece Group'ile seoses

- National Bank of Greece S.A. rekapiitalseerimise ja ümberkorraldamisega;
- First Business Bank S.A. kriisilahendusega National Bank of Greece S.A.-le antud üleandmise korralduse teel;
- Probank S.A. kriisilahendusega National Bank of Greece S.A.-le antud üleandmise korralduse teel;
- Cooperative Bank of Lesvos-Limnos, Cooperative Bank of Achaia ja Cooperative Bank of Lamia kriisilahendusega

(teatavaks tehtud numbri C(2014) 5201 all)

(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud liikmesriike ja muid huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt osutatud sätetele

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

1.1. NATIONAL BANK OF GREECE GROUP'IGA ⁽¹⁾ (EDASPIDI „PANK“) SEOTUD MENETLUSED

- (1) 19. novembri 2008. aasta otsusega kiitis komisjon heaks meetmed Kreeka krediidasutuste toetamiseks (edaspidi „Kreeka pankade toetuskava“), mille eesmärk oli tagada Kreeka finantsüsteemi stabiilsus. Kreeka pankade toetuskava võimaldas anda abi vastavalt selle kolmele põhimeetmele: rekapiitalseerimine, garantiid ja riigivõlakirjad ⁽²⁾.
- (2) 19. novembri 2008. aasta otsuse põhjenduses 14 on öeldud, et komisjonile tuleb teatada rekapiitalseerimismeetme hõlmatud abisaajaid käsitlevast ümberkorralduskavast.
- (3) 2009. aasta mais pank rekapiitalseeriti Kreeka pankade toetuskava rekapiitalseerimismeetme raames.
- (4) 2. augustil 2010 esitasid Kreeka ametiasutused komisjonile panga ümberkorralduskava. Komisjon registreeris kava ja selle ajakohastatud versioonid, samuti Kreeka ametiasutuste esitatud lisateabe, juhtumina SA.30342 (PN 26/2010) ja seejärel juhtumina SA.32788 (2011/PN).
- (5) 2011. aasta detsembris rekapiitalseeris Kreeka rekapiitalseerimismeetme raames panga uuesti. 22. detsembril 2011 kiitis komisjon heaks panga teise rekapiitalseerimise ⁽³⁾.

⁽¹⁾ National bank of Greece S.A. ja kõik tema tütarettevõtjad

⁽²⁾ Komisjoni otsus, 19. november 2008, riigiabi N 560/08 kohta „Meetmed Kreeka krediidasutuste toetamiseks“ (ELT C 125, 5.6.2009, lk 6). Kava tähistati numbriga SA.26678 (N 560/08). Seejärel kava pikendati ja muudeti joonealuses märkuses 3 kirjeldatud viisil.

⁽³⁾ Vt komisjoni 22. detsembri 2011. aasta otsus riigiabi SA.34064 (11/N) kohta „Teine rekapiitalseerimine NBG päästmiseks Kreeka rekapiitalseerimiskava raames“ (ELT C 99, 3.4.2012, lk 4).

- (6) Pank on saanud Kreeka pankade toetuskava raames korduvalt oma võlainstrumentidele riigigarantiisid ning riigivõlakirju ⁽⁴⁾. Samuti sai pank riigi tagatud erakorralist likviidsusabi (edaspidi „riigi tagatud likviidsusabi”).
- (7) 18. märtsil 2012 tühistas Kreeka keskpank tegevusloa kolmel ühistupangal (edaspidi „ühistupangad”): Cooperative Bank of Lesvos-Limnos („Lesvos-Limnos Bank”), Cooperative Bank of Achaia („Achaia Bank”) ja Cooperative Bank of Lamia („Lamia Bank”), ning määras need likvideerimisele.
- (8) Komisjon registreeris Kreekalt mitteametlikult saadud teabe ühistupankade kriisilahenduse kohta juhtumina SA.34534 (2012/NN).
- (9) 23. märtsil 2012 alustas Kreeka keskpank kolme ühistupanga kohustuste üleandmist keskpangale ja määras kindlaks rahastamispuudujääkide suuruse, ⁽⁵⁾ mille peaks katma Kreeka finantsstabiilsuse fond (edaspidi „HFSF”) vastavalt seadusele 4051/2012 ⁽⁶⁾. Rahastamispuudujääk oli võrdne üleantud kohustuste väärtusega, kuna kolme ühistupanga varasid üle ei antud.
- (10) 20. aprillil 2012 edastas HFSF pangale kohustuste võtmise kinnituse vormis lubaduse osaleda panga aktsiakapitali suurendamises. 28. mail 2012 võimaldas HFSF pangale ajutise rekapiitalseerimise summas 7 430 miljonit eurot (edaspidi „esimene ajutine rekapiitalseerimine”).
- (11) 2012. aasta mais teatasid Kreeka ametiasutused komisjonile kohustuste võtmise kinnitusest, mille HFSF oli pangale andnud. Komisjon registreeris selle teatamata abina (riigiabi SA.34824 (2012/NN)), kuna meede oli juba ellu viidud.
- (12) 27. juulil 2012 algatas komisjon ametliku uurimismenetluse seoses esimese ajutise rekapiitalseerimisega (edaspidi „NBG uurimise algatamise otsus”) ⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ 2. septembril 2009 teatas Kreeka mitmest toetusmeetmete muudatusest ning nende pikendamisest 31. detsembrini 2009, mis kiideti heaks 18. septembril 2009 (vt komisjoni 18. septembri 2009. aasta otsus riigiabi N 504/09 kohta „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud toetusmeetmete pikendamine ja muutmine” (ELT C 264, 6.11.2009, lk 5). 25. jaanuaril 2010 kiitis komisjon heaks toetusmeetmete teistkordse pikendamise 30. juunini 2010 (vt komisjoni 25. jaanuari 2010. aasta otsus riigiabi N 690/09 kohta „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud toetusmeetmete pikendamine” (ELT C 57, 9.3.2010, lk 6). 30. juunil 2010 kiitis komisjon heaks toetusmeetmete mitmed muudatused ja pikendamise 31. detsembrini 2010 (vt komisjoni 30. juuni 2010. aasta otsus riigiabi N 260/10 kohta „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud toetusmeetmete pikendamine” (ELT C 238, 3.9.2010, lk 3). 21. detsembril 2010 kiitis komisjon heaks toetusmeetmete pikendamise 30. juunini 2011 (vt komisjoni 21. detsembri 2010. aasta otsus riigiabi SA 31998 (2010/N) kohta „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud toetusmeetmete neljas pikendamine” (ELT C 53, 19.2.2011, lk 2). 4. aprillil 2011 kiitis komisjon heaks muudatusettepaneku (vt komisjoni 4. aprilli 2011. aasta otsus riigiabi SA.32767 (11/N) kohta „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud toetusmeetmete muutmine” (ELT C 164, 2.6.2011, lk 8). 27. juunil 2011 kiitis komisjon heaks toetusmeetmete pikendamise 31. detsembrini 2011 (vt komisjoni 27. juuni 2011. aasta otsus riigiabi SA.33153 (11/N) kohta „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud toetusmeetmete viies pikendamine” (ELT C 274, 17.9.2011, lk 6). 6. veebruaril 2012 kiitis komisjon heaks toetusmeetmete pikendamise 30. juunini 2012 (vt komisjoni 6. veebruari 2012. aasta otsus riigiabi SA.34149 (11/N) kohta „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud toetusmeetmete kuues pikendamine” (ELT C 101, 4.4.2012, lk 2). 6. juulil 2012 kiitis komisjon heaks toetusmeetmete pikendamise 31. detsembrini 2012 (vt komisjoni 6. juuli 2012. aasta otsus riigiabi SA.35002 (12/N) kohta – Kreeka: „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud toetusmeetmete pikendamine” (ELT C 77, 15.3.2013, lk 14). 22. jaanuaril 2013 kiitis komisjon heaks garantiiskeemi ja võlakirjade kava pikendamise 30. juunini 2013 (vt komisjoni 22. jaanuari 2013. aasta otsus riigiabi SA.35999 (12/N) kohta – Kreeka: „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud garantiiskeemi ja võlakirjade kava pikendamine” (ELT C 162, 7.6.2013, lk 6). 25. juulil 2013 kiitis komisjon heaks garantiiskeemi ja võlakirjade kava pikendamise 31. detsembrini 2013 (vt komisjoni 25. juuli 2013. aasta otsus riigiabi SA.36956 (2013/N) kohta – Kreeka: „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud garantiiskeemi ja võlakirjade kava pikendamine” (ELT C 141, 9.5.2014, lk 3). 14. jaanuaril 2014 kiitis komisjon heaks garantiiskeemi ja võlakirjade kava pikendamise 30. juunini 2014 (vt komisjoni 14. jaanuari 2014. aasta otsus riigiabi SA.37958 (2013/N) kohta – Kreeka: „Kreeka krediitiasutustele võimaldatud garantiiskeemi ja võlakirjade kava pikendamine” (ELTs veel avaldamata).

⁽⁵⁾ „Rahastamispuudujääk” on termin, mis viitab varade väärtuse ja pangale üle antud kohustuste väärtuse vahele.

⁽⁶⁾ Seadus 4051/2012 pensioneid käsitlevate eeskirjade kohta ja muude kiireloomuliste eeskirjade kohta, mis on seotud seaduse 4046/2012 vastastikuse mõistmise memorandumiga kohaldamisega.

⁽⁷⁾ Vt komisjoni 27. juuli 2012. aasta otsus riigiabi SA. 34824 (2012/C) kohta „Kreeka finantsstabiilsuse fondi teostatud National Bank of Greece'i rekapiitalseerimine” (ELT C 359, 21.11.2012, lk 4).

- (13) 2012. aasta detsembris võimaldas HFSF pangale teise ajutise rekapiitalseerimise summas 2 326 miljonit eurot (edaspidi „teine ajutine rekapiitalseerimine“) (8). Kreeka ametiasutused teatasid meetmest komisjonile 27. detsembril 2012. Komisjon registreeris meetmed juhtumina SA.36007 (2013/NN).
- (14) 2013. aasta juunis teatas pank 1 079 miljoni euro suuruse eelisostuemissiooni edukast lõpuleviimisest, (9) samas kui HFSF konverteeris esimese ja teise rekapiitalseerimise osaliselt omakapitaliks („2013. aasta kevadine rekapiitalseerimine“, mis hõlmab nii 1 079 miljoni euro suurust eelisostuemissiooni kui ka esimese ja teise rekapiitalseerimise konverteerimist). 2013. aasta kevadise rekapiitalseerimise kogusumma oli 9 756 miljonit eurot, millest 8 677 miljonit eurot andis HFSF („HFSFi osalemine 2013. aasta kevadises rekapiitalseerimises“).
- (15) 19. detsembril 2013 esitasid Kreeka ametiasutused komisjonile teabe 2013. aasta kevadise rekapiitalseerimise kohta.
- (16) 25. juunil 2014 esitasid Kreeka ametiasutused komisjonile panga lõpliku ümberkorralduskava (edaspidi „ümberkorralduskava“). Samal kuupäeval anti ka teavet riigi tagatud likviidsusabi kohta. Märkiti, et sooviti jätkata pangale likviidsustoetuse ja võlainstrumentidele riigigarantiide andmist ning Kreeka pankade toetuskava raames riigivõlakirjade eraldamist. Komisjon registreeris teate numbri SA.34824 (2012/C) all.
- (17) Komisjon pidas mitmeid koosolekuid ja videokonverentse ning vahetas e-kirju Kreeka ametiasutuste ja panga esindajatega.
- (18) Kreeka nõustub asjaoluga, et erandkorras on käesolev otsus võetud vastu üksnes inglise keeles.

1.2. OMANDATUD ETTEVÕTJATEGA SEOTUD MENETLUS

1.2.1. First Business Bank S.A.-ga seotud menetlus

- (19) 2009. aasta juulis rekapiitalseeris Kreeka rekapiitalseerimise meetme raames First Business Bank S.A.-d (edaspidi „FB Bank“) (10) 50 miljoni euroga.
- (20) 2013. aasta kevadel otsustas Kreeka keskpank alustada FB Banki kriisilahendust, kasutades selleks ostu- ja ühendamismenetlust (11).
- (21) 1. mail 2013 kutsus Kreeka keskpank nelja suurimat Kreeka panka üles esitama mittesiduvad pakkumised FB Banki varade ja kohustuste portfelli kohta. Kreeka keskpank märkis pakkujatele saadetud kirjas, et HFSF kataks lisaks rahastamispuudujäägile ka ostja kapitalivajadused, mis olid seotud FB Bankilt üle võetud varadega.
- (22) 8. mail 2013 esitasid eespool määratletud pank ja veel üks pank esialgsed pakkumised.
- (23) 10. mail 2013 muutis pank oma pakkumist.
- (24) Samal kuupäeval alustas Kreeka keskpank FB Banki kriisilahendust ning valitud varade ja kohustuste üleandmist pangale.
- (25) 11. mail 2013 esitasid Kreeka ametiasutused komisjonile teabe FB Banki kriisilahenduse kohta. Komisjon registreeris selle teabe ja Kreeka ametiasutuste esitatud lisateabe juhtumina SA.36658 (2014/NN).
- (26) 28. juunil 2013 maksis HFSF kaks kolmandikku rahastamispuudujäägist vastavalt esialgsele hinnangule.

(8) HFSFi 24. detsembri 2012. aasta pressiteade, veebis kättesaadav järgmisel aadressil: http://www.hfsf.gr/files/press_release_20121224_en.pdf.

(9) Panga 30. juuni 2013. aasta vahefinantsaruanne, august 2013, lk 9, veebis kättesaadav järgmisel aadressil: https://www.nbg.gr/english/the-group/investor-relations/financial-information/annual-interim-financial-statements/Documents/Annual%20and%20interim%20financial%20statements/Financial%20Report%20NBG%20GROUP-BANK%2030%2006%202013_EN%20FINAL.pdf.

(10) Vt joonealune märkus 2.

(11) Ostu- ja ühendamismenetlus on kriisilahenduse osa, mis koosneb likvideerimisel oleva juriidilise isiku kvaliteetsete varade ja kohustuste kindlakstegemisest ning nende müügist enampakkumisel, et kanda need üle elujõulisesse ettevõttesse.

- (27) 29. juulil 2013 teatasid Kreeka ametiasutused komisjonile rahastamispuudujäägi katmisest kogusummas ligi 524 miljonit eurot, nagu seda hinnati kriisilahenduse ajal 31. märtsi 2013 andmete alusel.
- (28) 7. novembril 2013 hindas Kreeka keskpank rahastamispuudujäägi 457 miljonile eurole ⁽¹²⁾.
- (29) 13. novembril 2013 maksis HFSF pangale ülejäänud osa rahastamispuudujäägist.
- (30) 25. juunil 2014 teatasid Kreeka ametiasutused komisjonile, et pank ei kavatse paluda HFSFil maksta pangale FB Banki omandamisega tekkinud kapitalivajaduste summat.

1.2.2. Probank S.A.-ga seotud menetlus

- (31) 10. mail 2013 nimetas Kreeka keskpank ametisse Probank S.A. (edaspidi „Probank“) erivoliniku.
- (32) 2013. aasta juulis otsustas Kreeka keskpank alustada Probanki kriisilahendust, kasutades selleks ostu- ja ühendamismenetlust.
- (33) 22. juulil 2013 kutsus Kreeka keskpank nelja suurimat Kreeka panka üles esitama mittesiduvad pakkumised Probanki varade ja kohustuste portfelli kohta. Kreeka keskpank märkis võimalikele pakkujatele saadetud kirjas, et HFSF kataks lisaks rahastamispuudujäägile ka ostja kapitalivajadused, mis olid seotud Probankilt üle võetud varadega.
- (34) 24. juulil 2013 esitas pank esialgse pakkumise ja 25. juulil 2013 esitas pank siduva pakkumise.
- (35) 26. juulil 2013 alustas Kreeka keskpank Probanki kriisilahendust ning valitud varade ja kohustuste üleandmist pangale.
- (36) 29. juulil 2013 teatasid Kreeka ametiasutused komisjonile rahastamispuudujäägi katmisest kogusummas 238 miljonit eurot, nagu seda hindas Kreeka keskpank 31. märtsi 2013 andmete alusel. Komisjon registreeris selle teate ja Kreeka ametiasutuste esitatud lisateabe juhtumina SA.37156 (2014/NN).
- (37) 9. augustil 2013 maksis HFSF kaks kolmandikku rahastamispuudujäägist vastavalt esialgsele hinnangule.
- (38) 30. detsembril 2013 hindas Kreeka keskpank rahastamispuudujäägi 563 miljonile eurole.
- (39) 31. detsembril 2013 maksis HFSF pangale ülejäänud osa rahastamispuudujäägist.
- (40) Samal kuupäeval esitas Kreeka keskpank komisjonile lisateabe rahastamispuudujäägi lõpliku arvutuse kohta.
- (41) 25. juunil 2014 teatasid Kreeka ametiasutused komisjonile, et pank ei kavatse paluda HFSFil maksta pangale Probanki omandamisega tekkinud kapitalivajaduste summat.

⁽¹²⁾ HFSF, majandusaasta aruanne seisuga 31. detsember 2013, juuni 2014, lk 8.

2. KIRJELDUS

2.1. PANK JA SELLE RASKUSED

2.1.1. Kreeka pangandussektori üldine taust

- (42) Ajavahemikus 2008–2012 langes Kreeka reaalne sisemajanduse koguprodukt (SKP) 20 %, nagu on osutatud tabelis 1. Selle tulemusel tekkisid Kreeka pankadel järjest suuremad makseviivitused Kreeka majapidamistele ja äriühingutele laenamisel ⁽¹³⁾. See mõjutas kahjulikult Kreeka pankade varade tootlust ja tekitas suure laenukahjumi.

Tabel 1

Kreeka SKP reaalkasv 2008–2013

Kreeka	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SKP reaalkasv %	- 0,2	- 3,1	- 4,9	- 7,1	- 6,4	- 3,9

Allikas: Eurostat, veebis kättesaadav järgmisel aadressil: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>

- (43) Lisaks võttis Kreeka veebruaris 2012 kasutusele erasektori võlakirjade vahetamise, mida tuntakse erasektori osaluse programmina. Kreeka pangad osalesid nimetatud programmis, mille raames pakkus Kreeka valitsus olemasolevatele erasektori võlakirjaomanikele uusi väärtpapereid (sealhulgas uusi Kreeka riigivõlakirju, SKPga seotud väärtpapereid ja erasektori osaluse programmi võlakirju (nominaalse diskontomääraga 53,5 % ja pikemate tähtaegadega), mille oli väljastanud Euroopa Finantsstabiilsuse Fond vastutasuks Kreeka riigivõlakirjade eest ⁽¹⁴⁾. Kreeka ametiasutused kuulutasid võlakirjade vahetustehingute tulemused välja 9. märtsil 2012 ⁽¹⁵⁾. Vahetustehing tõi võlakirjaomanikele kaasa tohutuid kahjumeid (Kreeka keskpanga hinnangul moodustasid Kreeka pankade kahjumid keskmiselt 78 % vanade Kreeka riigivõlakirjade nominaalsummast) ning kapitalivajadused, mis kanti tagasiulatvalt Kreeka pankade 2011. aasta raamatupidamise aastaaruannetesse.

Tabel 2

Kreeka suurimate pankade kogukahjumid seoses erasektori osaluse programliga (mln eurodes)

Pangad	Kreeka riigivõlakirjade nominaalsumma (1)	Riigiga seotud laenude nominaalsumma (2)	Nominaalsumma kokku (3) = (1) + (2)	Erasektori osaluse programmi kahjum Kreeka riigivõlakirjadest (4)	Erasektori osaluse programmi kahjum riigiga seotud laenudest (5)	Erasektori osaluse programmi kahjum kokku (6) = (4) + (5)	Erasektori osaluse programmi kahjum kokku/esimese taseme omapõhivahendid ⁽¹⁾ (dets 2011) (%)	Erasektori osaluse programmi kahjum kokku/koguvara (dets 2011) (%)
NBG	13 748	1 001	14 749	10 985	751	11 735	161,0	11,0
Eurobank	7 001	335	7 336	5 517	264	5 781	164,5	7,5
Alpha	3 898	2 145	6 043	3 087	1 699	4 786	105,7	8,1

⁽¹³⁾ Euroopa Komisjoni majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat, „Kreeka teine majanduslik kohandamisprogramm”, märts 2012, lk 17, veebis kättesaadav järgmisel aadressil: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf.

⁽¹⁴⁾ Vt dokumendi „Kreeka pangandussektori rekapiitalseerimise ja ümberkorraldamise aruanne”, II jagu „Kreeka riigivõla ümberkorraldamine”, Kreeka keskpank, detsember 2012, veebis kättesaadav järgmisel aadressil: http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Report_on_the_recapitalisation_and_restructuring.pdf.

⁽¹⁵⁾ Rahandusministeeriumi 9. märtsi 2012. aasta pressiteade, veebis kättesaadav järgmisel aadressil: <http://www.pdma.gr/attachments/article/80/9%20MARCH%202012%20-%20RESULTS.pdf>.

Pangad	Kreeka riigivõlakirjade nominaalsumma (1)	Riigiga seotud laenude nominaalsumma (2)	Nominaalsumma kokku (3) = (1) + (2)	Erasektori osaluse programmi kahjum Kreeka riigivõlakirjadest (4)	Erasektori osaluse programmi kahjum riigiga seotud laenudest (5)	Erasektori osaluse programmi kahjum kokku (6) = (4) + (5)	Erasektori osaluse programmi kahjum kokku/esimese taseme omapõhivahendid ⁽¹⁾ (dets 2011) (%)	Erasektori osaluse programmi kahjum kokku/koguvara (dets 2011) (%)
Piraeus	7 063	280	7 343	5 686	225	5 911	226,0	12,0
Probank	415	0	415	295	0	295	105,1	8,7
FB Bank	70	0	70	49	0	49	33,8	3,1

Allikas: „Kreeka pangandussektori rekapiitalseerimise ja ümberkorraldamise aruanne”, Kreeka keskpang, detsember 2012, lk 14.

⁽¹⁾ Panga esimese taseme omapõhivahendid on omakapitali suhtarv, mida järelevalve teostaja kontrollib kapitalinõuete direktiivi raames.

- (44) Et Kreeka pankadel olid erasektori osaluse programmi ja jätkuva majanduslanguse tingimustes tohtud kapitali puudujäägid, eraldati 11. märtsil 2012 Kreeka valitsuse, Euroopa Liidu, Rahvusvahelise Valuutafondi (edaspidi „IMF”) ja Euroopa Keskpanga (edaspidi „EKP”) sõlmitud Kreeka teise kohandamisprogrammi majandus- ja rahanduspoliitika memorandumil alusel vahendeid nimetatud pankade rekapiitalseerimiseks. Kreeka ametiasutuste hinnangul moodustasid panga rekapiitalseerimise vajadused ja kriisilahenduse kulud nimetatud programmi raames kokku 50 miljardit eurot ⁽¹⁶⁾. Summa arvutamisel võeti aluseks Kreeka keskpanga tehtud stressitest ajavahemikuks 2011. aasta detsembrist kuni 2014. aasta detsembrini (edaspidi „2012. aasta stressitest”), milles oli võetud arvesse Blackrocki koostatud laenukahjumite prognoosi ⁽¹⁷⁾. Vahendid Kreeka pankade rekapiitalseerimiseks tehti kättesaadavaks HFSFi kaudu. Tabelis 3 on esitatud kokkuvõte Kreeka suurimate pankade kapitalivajaduste arvutusest, nagu need tulenevad 2012. aasta stressitestist.

Tabel 3

2012. aasta stressitest. Kreeka suurimate pankade kapitalivajadus (mln eurodes)

Pangad	Võrdlusalus esimese taseme põhiomavahendid (dets 2011) (1)	Erasektori osaluse programmi kahjum kokku (dets 2011) (2)	Erasektori osaluse programmi eraldised (juuni 2011) (3)	Kumulatiivne brutokahjum Krediidiriski prognoosis (4)	Laenukahjumi reservid (dets 2011) (5)	Sisemine kapitali-rootlus (6)	Eesmärgiks seatud esimese taseme põhiomavahendid (dets 2011) (7)	Kapitalivajadused (8) = (7) - (1) - (2) - (3) - (4) - (5) - (6)
NBG	7 287	- 11 735	1 646	- 8 366	5 390	4 681	8 657	9 756
Eurobank	3 515	- 5 781	830	- 8 226	3 514	2 904	2 595	5 839

⁽¹⁶⁾ Vt joonealune märkus 13, lk 106.

⁽¹⁷⁾ Vt joonealune märkus 14.

Pangad	Võrdlusalus esimese taseme põhiomavahendid (dets 2011) (1)	Erasektori osaluse programmi kahjumid kokku (dets 2011) (2)	Erasektori osaluse programmi eraldised (juuni 2011) (3)	Kumulatiivne brutokahjum Krediidiriski prognoos (4)	Laenukahjumi reservid (dets 2011) (5)	Sisemine kapitali-tootlus (6)	Eesmärgiks seatud esimese taseme põhiomavahendid (dets 2011) (7)	Kapitalivajadused (8) = (7) - (1) - (2) - (3) - (4) - (5) - (6)
Alpha	4 526	- 4 786	673	- 8 493	3 115	2 428	2 033	4 571
Piraeus	2 615	- 5 911	1 005	- 6 281	2 565	1 080	2 408	7 335
Probank	281	- 295	59	- 462	168	147	180	282
FB Bank	145	- 49	0	- 285	167	- 29	116	168

Allikas: „Kreeka pangandussektori rekapitalizeerimise ja ümberkorraldamise aruanne”, Kreeka keskpank, detsember 2012, lk 8.

- (45) Kreeka teise kohandamisprogrammi majandus- ja rahanduspoliitika memorandumid kohaselt antakse elujõulise kapitali kaasamise kava esitanud pankadele võimalus taotleda ja saada riigiabi viisil, millega säilitatakse erasektori stiimulid kapitalisüsteemide tegemiseks ning minimeeritakse maksumaksjate koormat⁽¹⁸⁾. Kreeka keskpank pidas elujõuliseks üksnes nelja suurimat panka (Eurobank, National Bank of Greece, Piraeus Bank ja Alpha Bank)⁽¹⁹⁾. Esimesed vahendid rekapitalizeerimiseks saadi HFSFist 2012. aasta mais.
- (46) Majanduslanguse ja poliitilise ebakindluse tingimustes kahanesid ajavahemikus 2009. aasta lõpust kuni 2012. aasta juunini Kreeka pankade kohalikud hoiused kokku 37 %. Hoiuste säilitamiseks olid pangad sunnitud tagama kõrgemad intressimäärad. Hoiusekulud kasvasid ning sellest tulenevalt langesid pankade netointressimarginaalid. Kreeka pangad kaotasid juurdepääsu hulgirahastamise turgudele, sattusid täielikult sõltuvusse eurosüsteemi rahalistest vahenditest, ⁽²⁰⁾ millest suurem osa eraldati erakorralise likviidsusabina Kreeka keskpangast.
- (47) 3. detsembril 2012 käivitas Kreeka erasektori osaluse programmi raames investorite saadud Kreeka uute riigivõlakirjade tagasiostuprogrammi – hindadega, mis moodustasid 30,2–40,1 % võlakirjade nimiväärtusest⁽²¹⁾. Kreeka pangad osalesid selles tagasiostuprogrammis, mis kujundas välja nende edasised kahjumid bilansis, kuna suurem osa erasektori osaluse programmi käigus uutele Kreeka riigivõlakirjadele kantud arvestuslikust kahjumist (st erinevus turu- ja nimiväärtuse vahel) muutus lõplikuks ja tagasipöordumatuks⁽²²⁾.
- (48) 2012. aasta detsembris said Kreeka neli suuremat panka HFSFist teist korda vahendeid rekapitalizeerimise vajadusteks.
- (49) 2013. aasta kevadel muudeti nelja panga ajutine rekapitalizeerimine püsivaks rekapitalizeerimiseks tavaaktiasseesse konverteerimisena, nii et HFSF omas rohkem kui 80 % nimetatud nelja panga aktsiatest. Nende pankade puhul, kellel õnnestus meelitada ligi eelnevalt kindlaksmääratud hulk erakapitali, sai HFSF hääleõiguseta aktsiaid, ja erainvestoritele, kes andsid koos HFSFiga uut kapitali, anti ostutähed seoses HFSFi omandatud aktsiatega.

⁽¹⁸⁾ Vt joonealune märkus 13, lk 104.

⁽¹⁹⁾ Vt joonealune märkus 14.

⁽²⁰⁾ Eurosüsteemi ehk euroala keskse pangasüsteemi moodustavad Euroopa Keskpank ja riikide keskpangad.

⁽²¹⁾ Rahandusministeeriumi 3. detsembri 2012. aasta pressiteade, veebis kättesaadav järgmisel aadressil: <http://www.pdma.gr/attachments/article/248/Press%20Release%20-%20December%2003.pdf>. Asjaomane omaenda võla tagasiost nominaalväärtusest palju väiksema hinnaga tõi kaasa Kreeka võlgade olulise vähenemise.

⁽²²⁾ Kui tagasiostu ei oleks korraldatud, oleks nende uute Kreeka riigivõlakirjade turuväärtus tõusnud vastavalt selliste turuparameetrite arengule nagu intressimäärad ja Kreeka kohustuste täitmata jätmise tõenäosus.

- (50) 2013. aasta juulis nimetas Kreeka keskpank ametisse nõustaja, kelle ülesanne oli viia läbi diagnostiline uuring kõigi Kreeka pankade laenuportfellide kohta. Nõustaja koostas kõigi Kreeka pankade kohalike laenuportfellide, aga ka välisfiliaalide ja tütarettevõtjate Kreeka jaoks riskiga seotud laenude krediitkajahu prognoosid kolme ja poole aasta ning laenude kestuse perspektiivis. Krediitkajahu prognoosimiseks tehtud analüüsid põhinesid kahel makromajanduslikul stsenaariumil – baasstsenaariumil ja ebasoodsal stsenaariumil. Välismaiste laenuportfellide krediitkajahu prognoose hindas Kreeka keskpank nõustaja esitatud teatavate sisendite abil.
- (51) Nõustaja koostatud krediitkajahu prognooside hinnangu põhjal algatas Kreeka keskpank 2013. aasta sügisel uue stressitesti („2013. aasta stressitest“), et hinnata Kreeka pankade kapitalipositsiooni tugevust nii baas- kui ka ebasoodsa stsenaariumi alusel. Kreeka keskpank hindas kapitalivajadusi, toetudes teise nõustaja tehnilisele toele.
- (52) 2013. aasta stressitesti raames koostatud kapitalivajaduste hinnangu põhikomponendid olid järgmised: i) pankade laenuportfellide krediitrisi prognoosid ⁽²³⁾ konsolideeritud alusel Kreeka riski ja välismaise riski kohta, olemasolevad laenureservid (neto); ii) pankade prognoositav tegevuskasum ajavahemikul 2013. aasta juunist kuni 2016. aasta detsembrini, mis põhineb Kreeka keskpangale 2013. aasta neljandas kvartalis esitatud ümberkorralduskavade konservatiivsel korrigeerimisel. Tabelis 4 on esitatud kokkuvõtte Kreeka suurimate pankade kapitalivajaduste arvutusest konsolideeritud alusel 2013. aasta stressitesti baasstsenaariumi kohaselt.

Tabel 4

2013. aasta stressitest. Kreeka pankade kapitalivajadused konsolideeritud alusel baasstsenaariumi kohaselt (mln eurodes)

Pangad	Võrdlusalus esimese taseme põhiomavahendid (juuni 2013) (1)	Laenukahjumi reservid (juuni 2013) (2)	Krediitrisi prognoos, Kreeka risk (3)	Krediitrisi prognoos, välismaine risk ⁽¹⁾ (4)	Sisemine kapitalitootlus (5)	Stressitesti esimese taseme põhiomavahendite määr (detsember 2016) (6)	Kapitalivajadused (7) = (6) - (1) - (2) - (3) - (4) - (5)
NBG ⁽²⁾	4 821	8 134	- 8 745	- 3 100	1 451	4 743	2 183
Eurobank ⁽³⁾	2 228	7 000	- 9 519	- 1 628	2 106	3 133	2 945
Alpha	7 380	10 416	- 14 720	- 2 936	4 047	4 450	262
Piraeus	8 294	12 362	- 16 132	- 2 342	2 658	5 265	425

Allikas: Kreeka keskpank, „2013. aasta stressitest Kreeka pangandussektori kohta“, märts 2014, lk 42.

(1) Krediitkajahu prognoosil põhinev välismaise riski mõju arvatati välja välismaiste maksude tasumise järgselt ja võttes arvesse sel ajal komisjoni konkurentsi peadirektoraadiga arutatud võõrandamise kohustusi.

(2) NBG laenukahjumi reservid 30. juunil 2013 First Business Banki ja Probanki eeskirjade kohaselt.

(3) Eurobanki laenukahjumi reservid 30. juunil 2013 New Hellenic Postbanki ja New Proton Banki (mille pank omandas augustis 2013) eeskirjade kohaselt.

- (53) 6. märtsil 2014 avalikustas Kreeka keskpank 2013. aasta stressitesti tulemused ning palus pankadel esitada hiljemalt 2014. aasta aprilli keskpaigaks kapitali kaasamise kavad, mis võimaldavad katta baasstsenaariumi kohased kapitalivajadused.
- (54) 2013. aasta märtsi lõpust kuni 2014. aasta mai alguseni suurendasid neli panka kapitali.

⁽²³⁾ Krediitrisi prognoosid sisaldavad oodatavat kahjumit Kreeka uutelt laenudelt ajavahemikus 2013. aasta juunist kuni 2016. aasta detsembrini.

2.1.2. **Abi saanud ettevõtja**

- (55) Pank pakub universaalseid pangandusteenuseid peamiselt Kreekas, Türgis ning teistes Kesk-, Ida- ja Kagu-Euroopa riikides (Küpros, Rumeenia, Bulgaaria, Serbia, Albaania ja endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik). Kodumajapidamistele ja äri sektorile pakutakse laialatuslikke panga- ja finantstooteid ning -teenuseid. Pank tegutseb jaemüügi-, äri- ja erapangandus-, vara valitsemise, kindlustus-, riigikassaga seotud, kapitali- ja muude teenuste turgudel. Pank on asutatud juriidilise isikuna Kreekas, selle aktsiad on noteeritud Ateena börsil. 30. septembril 2012 töötas pangas kokku 37 831 inimest ⁽²⁴⁾ – nendest umbes üks kolmandik Kreekas, üks kolmandik Türgis ja ülejäänud teistes riikides, peamiselt Kagu-Euroopas.
- (56) Pank osales erasektori osaluse programmis, vahetades Kreeka riigivõlakirju ja riigiga seotud laene nominaalväärtuses 14 749 miljonit eurot. Selle erasektori osaluse programmi kulud olid kokku 11 735 miljonit eurot enne maksude mahaarvamist ning see kirjendati täielikult 2011. aasta raamatupidamiskontodele ⁽²⁵⁾. 2012. aasta detsembri tagasiostuprogrammi ajal müüs pank erasektori osaluse programmi raames saadud Kreeka uusi riigivõlakirju nende nominaalväärtusest oluliselt madalama hinnaga. Müügiga sai selgeks Kreeka uute riigivõlakirjadega tekitatud kahjum.
- (57) Tabelis 5 on näidatud panga põhiaandmed 2010. aasta detsembri, 2011. aasta detsembri, 2012. aasta detsembri ja 2013. aasta detsembri seisuga (konsolideeritud andmed aruandeaasta finantsaruannete kohta).

Tabel 5

NBG põhiaandmed 2010, 2011, 2012 ja 2013 ⁽¹⁾

Kasum/kahjum (mln eurodes)	2010	2011	2012	2013
Netointressitulu	4 148	3 843	3 365	3 157
Tegevustulu kokku	4 639	4 372	3 527	3 771
Tegevuskulud kokku	- 2 512	- 2 541	- 2 322	- 2 547
Maksueelne tulu	2 127	1 833	1 205	1 224
Väärtuse langusest tingitud kahjumid seoses krediidiriski katmisega	- 1 450	- 3 439	- 2 966	- 1 373
Kreeka riigivõlakirjade ja erasektori kaasamise programmist toetatavate laenude väärtuse langusest tekkinud kahjumid	0	- 11 783	- 187	0
Puhaskasum/-kahjum	440	- 12 325	- 2 131	807
Valikulised koguselised näitajad (mln eurot)	31. detsember 2010	31. detsember 2011	31. detsember 2012	31. detsember 2013
Klientidele antud netolaenu ja tehtud ettemaksud kokku	77 262	71 496	69 135	67 250
Hoiused	68 039	59 544	58 722	62 876

⁽²⁴⁾ http://www.nbg.gr/wps/wcm/connect/91c0c238-1219-4f87-b0d6-0a3e9c62f4c3/Summary+financial+data+30+09+2013_EN.pdf?MOD=AJPERES&CONVERT_TO=url&CACHEID=91c0c238-1219-4f87-b0d6-0a3e9c62f4c3.

⁽²⁵⁾ Vt tabel 2.

Kasum/kahjum (mln eurodes)	2010	2011	2012	2013
Varad kokku	120 745	106 870	104 798	110 930
Omakapital kokku ⁽²⁾	10 905	- 253	- 2 042	7 874

⁽¹⁾ Allikad:

2012 ja 2013: Finantstulemused 2013 – Konsolideeritud finantsaruanded, lk 42–43

2011: Finantstulemused 2012 – Konsolideeritud finantsaruanded, lk 44–45

2010: Finantstulemused 2010 – Konsolideeritud finantsaruanded, lk 42–43

⁽²⁾ Omakapitali arvnäitajad hõlmavad järgmist:

— 2010. aasta kohta 2009. aastal Kreeka antud eelisaktsiaid 350 miljoni euro väärtuses;

— 2011., 2012. ja 2013. aasta kohta 2009. ja 2011. aastal Kreeka antud eelisaktsiaid 1 350 miljoni euro väärtuses.

Need näitajad ei hõlma ajutist panga rekapiitalseerimist 2012. aastal summas 9 756 miljonit eurot.

- (58) Tabelist 5 nähtub, et lisaks erasektori osaluse programmiga seotud 2011. aastal kirjendatud tohutule kahjumile (11 735 miljonit eurot) ⁽²⁶⁾ kandis pank kahju seoses tulude langusega (muu hulgas kõrgemate hoiusekulude tõttu) ning Kreeka ja välismaiste laenuportfellide väärtuse langusest põhjustatud üha märkimisväärsemate kahjumitega. Hoiuste väljavool kahjustas tugevalt panga likviidsuspositsiooni, kuid selle laenude ja hoiuste suhtarv jäi suhteliselt madalaks võrreldes teiste Kreeka pankadega (118 % seisuga 31. detsember 2012) ⁽²⁷⁾.
- (59) Pärast 2013. aasta stressitesti, mille kohaselt hinnati panga kapitalivajadusi 2 183 miljonile eurole baasstenaariumi realiseerumise korral, püüdis pank hankida turult kapitali 2,5 miljardi euro väärtuses.
- (60) 6. mail 2014 teatas pank, et on alustanud indikatiivsete ostukorralduste aktsepteerimise protsessi ⁽²⁸⁾ summas 2,5 miljardit eurot ⁽²⁹⁾.
- (61) 9. mail 2014 teatas pank 1 136,4 miljoni lihtaktsia emissioonist ja pakkumisest hinnaga 2,20 eurot aktsia kohta, mis annab brutotuluks kokku 2,5 miljardit eurot ⁽³⁰⁾. Aktsiakapitali suurendamiseks tühistati olemasolevate aktsionäride ostueesõigused vastavalt Ateenas 10. mail 2014 peetud aktsionäride üldkoosolekul tehtud otsusele ⁽³¹⁾. HFSF kiitis aktsiakapitali suurendamise heaks kahe hindamisaruande alusel, mille koostasid sõltumatud eksperdid seaduse 3864 ⁽³²⁾ alusel.

2.2. KREEKA PANGANDUSTEgevuse Omandamine Panga Poolt

2.2.1. Kolme ühistupanga valitud kohustuste omandamine

- (62) 18. märtsil 2012 märkis Kreeka keskpank, et kolm ühistupanka ei vastanud kapitali adekvaatsuse nõuetele, ja leidis, et nad ei suuda oma kapitali suurendada. Seepärast otsustas Kreeka keskpank tühistada nende tegevusload ja määrata need likvideerimisele.
- (63) Kreeka keskpank leidis, et kriisilahendusmeetmete võtmine ja eelkõige hoiuste üleandmine enampakkumise teel kriisilahendusmeetmete raames (seaduse 3601/2007 artikkel 63D) ning vastava rahastamispuudujäägi katmine on äärmiselt oluline, et säilitada hoiustajate usalduse kasv, mis oli tekkinud erasektori osaluse programmi ja teise kohandamisprogrammi eduka lõpuleviimise tulemusena, ning et vaatamata turul valitsevate meeleolude hiljutisele muutusele on olukord endiselt ebakindel. Kreeka keskpanga hinnangul oli 19. märtsil 2012 kliendihoiuste kogusumma (auditeerimata andmete põhjal 30. septembri 2013. aasta seisuga) kõnealuses kolmes ühistupangas ligikaudu 325 miljonit eurot.

⁽²⁶⁾ Vt tabel 2.

⁽²⁷⁾ Vastavalt 2011. aasta konsolideeritud finantsaruandele.

⁽²⁸⁾ Indikatiivsete ostukorralduste aktsepteerimise protsess hõlmab potentsiaalsete investoritega suhtlemist, et registreerida nende ostutellimused tellimusraamatus, pidades silmas kapitali kasvu lõpuleviimist.

⁽²⁹⁾ https://www.nbg.gr/english/the-group/press-office/press-releases/Documents/Launch_press_release.06.05.2014.pdf.

⁽³⁰⁾ https://www.nbg.gr/english/the-group/press-office/press-releases/Documents/20140509%20Pricing%20Press%20Release_%ce%95%ce%9d.pdf.

⁽³¹⁾ <https://www.nbg.gr/en/the-group/press-office/press-releases/update-regarding-the-egm-10-5-14>.

⁽³²⁾ http://www.hfsf.gr/files/press_release_20140509_en.pdf.

- (64) Kreeka keskpank alustas ostu- ja ühendamismenetlust, mille käigus antakse kõik hoiused, sealhulgas pankadevahelised hoiused, ning nõuded ja kohustused Kreeka hoiuste ja investeringute tagamise fondi (Hellenic Deposit and Investment Guarantee Fund, edaspidi „HDIGF”) suhtes, kuid mitte laenud, üle omandajale. 20. märtsil 2012 kutsus Kreeka keskpank viit suurimat Kreeka krediidasutust üles esitama oma pakkumised. Eespool määratletud pank ja veel kolm panka esitasid siduvad pakkumised. Eelistati määratletud panga pakkumist, võttes arvesse tasusid ja aega, mida on vaja üleandmise lõpuleviimiseks. Pank oli valmis tasuna maksma summa, mis moodustab [...] (*) % üleantud hoiuste väärtusest, ja arvas, et üleandmise saab lõpule viia ühe tööpäeva jooksul.

2.2.1.1. *Cooperative Bank of Lesvos-Limnos (edaspidi „Lesvos-Limnos Bank”)*

- (65) 23. märtsil 2012 otsustas Kreeka keskpank, et Lesvos-Limnos Banki hoiused ning nõuded ja kohustused HDIGFi suhtes tuleb anda üle määratletud pangale⁽³³⁾. Kreeka keskpanga arvamuse kohaselt⁽³⁴⁾ oli üleantud kohustuste õiglase väärtus kuni [...] miljonit eurot, kuigi varasid üle ei antud. Tasu oli arvutuste järgi⁽³⁵⁾ [...] miljonit eurot ehk teisisõnu [...] % üleantud hoiustest. Rahastamispuudujäägi kattis HFSF vastavalt seaduse 3601/2007 artikli 63D lõikele 13. 10. aprillil 2012 maksis HFSF kaks kolmandikku kogu rahastamispuudujäägist Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF) võlakirjadena, võttes samas endale kohutuse maksta ülejäänud summa ära pärast seda, kui rahastamispuudujääk on lõplikult kindlaks määratud. 22. juunil 2012 määras Kreeka keskpank kindlaks, et Lesvos-Limnos Banki lõplik rahastamispuudujääk on 56,6 miljonit eurot. HFSF kattis rahastamispuudujäägi maksmata osa 20. juulil 2012.
- (66) Kriisilahenduse ajal oli Lesvos-Limnos Bankil 37 töötajat ja kolm filiaali. Pank ei võtnud üle ühtegi Lesvos-Limnos Banki filiaali ja selle töötajad koondati.

2.2.1.2. *Cooperative Bank of Achaia (edaspidi „Achaia Bank”)*

- (67) 23. märtsil 2012 otsustas Kreeka keskpank, et Achaia Banki hoiused ning nõuded ja kohustused HDIGFi suhtes tuleb anda üle määratletud pangale⁽³⁶⁾. Kreeka keskpanga arvamuse kohaselt⁽³⁷⁾ oli üleantud kohustuste õiglase väärtus kuni [...] miljonit eurot, kuigi varasid üle ei antud. Tasu oli arvutuste järgi⁽³⁸⁾ [...] miljonit eurot ehk teisisõnu [...] % üleantud hoiustest. Rahastamispuudujäägi kattis HFSF vastavalt seaduse 3601/2007 artikli 63D lõikele 13. 10. aprillil 2012 maksis HFSF kaks kolmandikku kogu rahastamispuudujäägist Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF) võlakirjadena, võttes samas endale kohutuse maksta ülejäänud summa ära pärast seda, kui rahastamispuudujääk on lõplikult kindlaks määratud. 22. juunil 2012 määras Kreeka keskpank kindlaks, et Achaia Banki lõplik rahastamispuudujääk on 212,9 miljonit eurot. HFSF kattis rahastamispuudujäägi maksmata osa 20. juulil 2012.
- (68) Kriisilahenduse ajal oli Achaia Bankil 103 töötajat ja 13 filiaali. Pank ei võtnud üle ühtegi Achaia Banki filiaali ja selle töötajad koondati.

2.2.1.3. *Cooperative Bank of Lamia (edaspidi „Lamia Bank”)*

- (69) 23. märtsil 2012 otsustas Kreeka keskpank, et Lamia Banki hoiused ning nõuded ja kohustused HDIGFi suhtes tuleb anda üle määratletud pangale⁽³⁹⁾. Kreeka keskpanga arvamuse kohaselt oli üleantud kohustuste õiglase väärtus kuni [...] miljonit eurot, kuigi varasid üle ei antud. Tasu oli arvutuste järgi⁽⁴⁰⁾ [...] miljonit eurot ehk teisisõnu [...] % üleantud hoiustest. Rahastamispuudujäägi kattis HFSF vastavalt seaduse 3601/2007 artikli 63D lõikele 13. 10. aprillil 2012 maksis HFSF kaks kolmandikku kogu rahastamispuudujäägist Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF) võlakirjadena, võttes samas endale kohutuse maksta ülejäänud summa ära pärast seda, kui rahastamispuudujääk on lõplikult kindlaks määratud. 22. juunil 2012 määras Kreeka keskpank kindlaks, et Lamia Banki lõplik rahastamispuudujääk on 56,3 miljonit eurot. HFSF kattis rahastamispuudujäägi maksmata osa 20. juulil 2012.
- (70) Kriisilahenduse ajal oli Lamia Bankil 47 töötajat ja 5 filiaali. Pank ei võtnud üle ühtegi Lamia Banki filiaali ja selle töötajad koondati.

(*) Konfidentsiaalne teave.

⁽³³⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 1/4/23.3.2012.

⁽³⁴⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 1/6/23.3.2012.

⁽³⁵⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 1/5/23.3.2012.

⁽³⁶⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 1/1/23.3.2012.

⁽³⁷⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 1/3/23.3.2012.

⁽³⁸⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 1/2/23.3.2012.

⁽³⁹⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 1/7/23.3.2012.

⁽⁴⁰⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 1/8/23.3.2012.

- (71) Kolme ühistupanga rahastamispuudujäägi summad on esitatud tabelis 6.

Tabel 6

Kolme ühistupanga lõplik rahastamispuudujääk

	Lõplik rahastamispuudujääk (mln eurodes)
Lesvos-Limnos Bank	56,6
Achaia Bank	212,9
Lamia Bank	56,3
Kokku	325,8

Allikad: Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni 22. juuni 2012. aasta otsused 3/1, 3/2, 3/3.

2.2.2. First Business Banki valitud varade ja kohustuste omandamine

- (72) FB Bank oli väike pank, mille bilansi kogumaht oli selle kriisilahenduse ajal 1,4 miljardit eurot ning turuosa oli laenude ja hoiustena alla 1 %. FB Bankil oli 31. detsembri 2012 seisuga Kreekas kokku 19 filiaali ja 260 töötajat.
- (73) Kreeka pankade toetuskava raames sai FB Bank i) juulis 2009 Kreeka riigilt kapitalisüsti summas 50 miljonit eurot, ii) mais 2012 Kreeka riigiväärtpaberid summas 60 miljonit eurot ⁽⁴¹⁾ ja iii) märtsis 2011 riigigarantii väljastatud võlakirjadele nominaalväärtusega 50 miljonit eurot.

- (74) FB Bank osales erasektori osaluse programmis, vahetades Kreeka riigivõlakirju nimiväärtusega 70 miljonit eurot. Vastavalt tabelile 2 olid erasektori osaluse programmiga seotud kulud enne maksude mahaarvamist kokku 49 miljonit eurot. Vastavalt tabelile 3 hinnati 2012. aasta stressitestiga FB Banki kapitalivajaduste suuruseks 168 miljonit eurot.

First Business Banki omandamine

- (75) 8. novembril 2012 palus Kreeka keskpank FB Bankil viia 30. aprilliks 2013 lõpule kapitali suurendamine, et taastada oma esimese taseme omavahendite määr.
- (76) Kuna FB Bankil ei õnnestunud 30. aprilliks 2013 oma kapitali nõutaval määral suurendada, otsustas Kreeka keskpank FB Banki tegevusloa tühistada ja määrata panga likvideerimisele.
- (77) Kreeka keskpank leidis, et kriisilahendusmeetmete võtmine ostu- ja ühendamismenetluse näol, eelkõige vastava rahastamispuudujäägi katmine ja üleantud varadega seotud kapitalivajaduste katmine, oli äärmiselt oluline, et hoida hoiustajate usaldust Kreeka pangandussüsteemi vastu ja säilitada seeläbi ka finantsstabiilsus. Kreeka keskpanga hinnangul oli FB Banki kliendihoiuste kogusumma 31. detsembril 2012 ligikaudu 1 278 miljonit eurot, millest üksnes 830 miljonit eurot oli HDIGFi poolt garanteeritud. Seega kui FB Bank oleks määratud likvideerimisele ilma kriisilahendusmeetmete kohaldamiseta, siis oleks jäänud katmata ligikaudu 448 miljonit euro ulatuses hoiuseid.
- (78) Nende finantsstabiilsuskalutluste tõttu pani Kreeka keskpank FB Banki valitud varad ja kohustused, sealhulgas ka hoiused, enampakkumisele. Kuna FB Banki varade omandamine oleks tekitanud ostjale täiendavaid kapitalivajadusi, siis ei olnud ükski pank nõus valitud varasid ja kohustusi omandama. Kreeka keskpank märkis oma 8. mai 2013. aasta kirjas HFSFile, et tema arvates on asjakohane, kui HFSF kataks kõnealused kapitalivajadused kriisilahenduse kulude ühe osana. Pank palus oma 10. mai 2013. aasta lõplikus siduvas pakkumises, et HFSF kataks FB Banki üleantud varade omandamisega tekkinud kapitalivajadused. Nende kapitalivajaduste suurus oli Kreeka keskpanga hinnangul kriisilahenduse ajal 100 miljonit eurot ⁽⁴²⁾.

⁽⁴¹⁾ FB Bank sai jaanuaris 2009 Kreeka riigiväärtpabereid, mis kaotasid kehtivuse 2011. aasta detsembris.

⁽⁴²⁾ Kreeka keskpanga e-kiri komisjonile, 11. mai 2013.

- (79) 8. mail 2013 esitasid eespool määratletud pank ja veel üks pank mittesiduvad pakkumised. Mõlema panga pakkumised põhinesid arusaamal, et HFSF katab nii rahastamispuudujäägi kui ka üleantud varadega seotud kapitalivajadused. 10. mail 2013 esitas pank oma lõpliku pakkumise. Kreeka keskpank otsustas FB Banki varad ja kohustused üle anda eespool määratletud pangale, mille pakkumine hinnati parimaks.
- (80) Klientide laenud (muud kui pidevalt õigeaegselt tasumata) ja suurem osa sularahasaldosid, samuti immateriaalne vara ja firmaväärtus, omandiõigused, kinnisvara rentimise või ostmisega seotud lepingud, pankadevahelised kohustused ja kliendihoiused anti üle kõnealusele pangale.
- (81) Kreeka keskpanga esialgsel hinnangul oli kriisilahenduse ajal ⁽⁴³⁾ FB Bankilt pangale üle antud kohustuste väärtus 1 402 miljonit eurot, samas kui üleantud varade väärtus oli hinnanguliselt 878 miljonit eurot, mis tähendab, et rahastamispuudujääk oli 524 miljonit eurot. Rahastamispuudujäägi kattis vastavalt seaduse 3601/2007 artikli 63D lõikele 13 HFSF, kes maksis 28. juunil 2013 kaks kolmandikku hinnangulisest rahastamispuudujäägist ehk 349,6 miljonit eurot. Pärast seda, kui Kreeka keskpank oli 7. novembril 2013 hinnanud rahastamispuudujäägi ⁽⁴⁴⁾ 457 miljonile eurole, maksis HFSF 13. novembril 2013 ⁽⁴⁵⁾ pangale ülejäänud osa ehk 107,4 miljonit eurot.

2.2.3. Probanki valitud varade ja kohustuste omandamine

- (82) Probank oli Kreekas 112 filiaalil koosnev võrgustik, kus töötas 31. märtsi 2013 seisuga 1 087 inimest ⁽⁴⁶⁾.
- (83) Probanki bilanss oli 30. juunil 2013 ligikaudu 3,2 miljardit eurot ⁽⁴⁷⁾. Probanki turuosa oli 31. märtsil 2013 laenudena 1,1 % ja hoiustena 1,7 %.
- (84) Probank osales erasektori osaluse programmis, vahetades Kreeka riigivõlakirju nimiväärtusega 415 miljonit eurot. Vastavalt tabelile 2 olid erasektori osaluse programmiga seotud kulud enne maksude mahaarvamist kokku 295 miljonit eurot. Vastavalt tabelile 3 hinnati 2012. aasta stressitestiga Probanki kapitalivajaduste suuruseks 282 miljonit eurot.

Probanki omandamine

- (85) 26. oktoobril 2012 palus Kreeka keskpank Probankil suurendada oma kapitali 282 miljoni euro võrra.
- (86) Kuna Probankil ei õnnestunud oma kapitali suurendada, otsustas Kreeka keskpank 2013. aasta juulis Probanki tegevusloa tühistada ja määrata panga likvideerimisele ⁽⁴⁸⁾. Täpsemalt olid Probanki omavahendid negatiivsed ja 31. märtsi 2013 andmetel hinnanguliselt ligikaudu -16 miljonit eurot konsolideeritud alusel. Seepärast ei täitnud Probank oma miinimumkapitalinõudeid ja tema omavahendid olid väiksemad kui mis tahes panga minimaalne omakapital, nagu on sätestatud seaduse 3601/2007 artikli 5 lõike 4 punktis a.
- (87) Kreeka keskpank leidis, et kriisilahendusmeetmed olid äärmiselt olulised, et hoida hoiustajate usaldusväarsust Kreeka pangandussüsteemi vastu ja seega säilitada finantsstabiilsus. Kreeka keskpanga hinnangul oli Probanki kliendihoiuste kogusumma 31. märtsil 2013 ligikaudu 3 123 miljonit eurot, millest üksnes 1 998 miljonit eurot oli HDIGFi poolt garanteeritud. Seega kui Probank oleks määratud likvideerimisele ilma kriisilahendusmeetmete kohaldamiseta, siis oleks jäänud katmata ligikaudu 1 125 miljonit euro ulatuses hoiuseid.
- (88) Nende finantsstabiilsuskaalutluste tõttu pani Kreeka keskpank Probanki valitud varad ja kohustused, sealhulgas ka hoiused, enampakkumisele. Kuna Probanki varade omandamine oleks tekitanud ostjale täiendavaid kapitalivajadusi, siis ei olnud ükski pank nõus valitud varasid ja kohustusi omandama. Pank palus oma 25. juuli 2013. aasta lõplikus siduvus pakkumises, et HFSF kataks Probanki üleantud varade omandamisega tekkinud kapitalivajadused. HFSF võttis taotlust katta kõnealused kapitalivajadused arvesse, kui ta hindas saadud pakkumisi. Nende kapitalivajaduste suurus oli hinnanguliselt [180–280] miljonit eurot ⁽⁴⁹⁾.

⁽⁴³⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 10/2/10.5.2013.

⁽⁴⁴⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 13/1/7.11.2013.

⁽⁴⁵⁾ Kreeka finantsstabiilsuse fondi tegevusaruanne ajavahemiku juuli–detsember 2013 kohta, veebis kättesaadav järgmisel aadressil: http://www.hfsf.gr/files/HFSF_activities_Jul_2013_Dec_2013_en.pdf.

⁽⁴⁶⁾ Panga 25. juuli 2013. aasta pakkumine, võttes aluseks Kreeka keskpanga poolt 31. märtsil 2013 esitatud andmed.

⁽⁴⁷⁾ 2. aprillil 2014 Kreeka keskpanga esitatud andmed.

⁽⁴⁸⁾ Kreeka keskpanga krediidi- ja kindlustuskomisjoni otsus 85/1/26.7.2013.

⁽⁴⁹⁾ HFSF, „Probank – Esitatud pakkumiste ülevaade“, 25. juuli 2013.

- (89) 24. juulil 2013 esitas teine Kreeka suur pank esialgse pakkumise ja 25. juulil 2013 esitas eespool määratletud pank omapoolse pakkumise. Mõlema panga pakkumised põhinesid arusaamal, et HFSF katab nii rahastamispuudujäägi kui ka üleantud varadega seotud kapitalivajadused. Kreeka keskpang otsustas Probanki varad ja kohustused üle anda eespool määratletud pangale, mille pakkumine hinnati parimaks.
- (90) Klientide laenud (muud kui pidevalt õigeaegselt tasumata laenud) ja suurem osa sularahasaldosid, samuti immateriaalne vara ja firmaväärtus, omandiõigused, kinnisvara rentimise või ostmisega seotud lepingud, pankadevahelised kohustused ja kliendihoiused anti üle kõnealusele pangale.
- (91) Kreeka keskpanga esialgsel hinnangul oli kriisilahenduse ajal ⁽⁵⁰⁾ Probankilt pangale üle antud kohustuste väärtus 3 198,9 miljonit eurot, samas kui üleantud varade väärtus oli hinnanguliselt 2 961,4 miljonit eurot, mis tähendab, et rahastamispuudujääk oli 237,6 miljonit eurot. Rahastamispuudujäägi kattis vastavalt seaduse 3601/2007 artikli 63D lõikele 13 HFSF, kes maksis 9. augustil 2013 kaks kolmandikku hinnangulisest rahastamispuudujäägist ehk 158,4 miljonit eurot. 30. detsembril 2013 hindas Kreeka keskpang rahastamispuudujäägi 562,7 miljonile eurole ⁽⁵¹⁾. 31. detsembril 2013 maksis HFSF pangale sularahamaksena ülejäänud osa ehk 404,4 miljonit eurot ⁽⁵²⁾.

2.3. ABIMEETMED

2.3.1. Kreeka pankade toetuskava raames pangale võimaldatud abimeetmed (meetmed L1 ja A)

- (92) Pank sai mitmel kujul abi rekapiitalseerimismeetme, garantiimeetme ja Kreeka pankade toetuskava riigivõlakirjade meetme alusel.

2.3.1.1. Garantiide ja riigivõlakirjadena antud riigi likviidsustoetus (meede L1)

- (93) Pank on saanud ja saab ka edaspidi abi garantiimeetmete ja riigivõlakirjade näol. Käesolevas otsuses kirjeldatakse nimetatud abi kui „meedet L1”. 30. novembri 2013. aasta seisuga ⁽⁵³⁾ oli pank saanud garantiisid kokku umbes 14,8 miljardit eurot. Sel kuupäeval oli pangal laenatud riigivõlakirju 847 miljoni euro väärtuses. 15. aprilli 2011. aasta seisuga oli pangal laenatud riigivõlakirju 787 miljoni euro väärtuses ja riigigarantiisid kokku 12,9 miljardit eurot.
- (94) Panga ümberkorralduskavas, mille Kreeka ametiasutused esitasid komisjonile 25. juunil 2014, teatasid ametiasutused kavatsusest jätkata ümberkorraldusperioodil kava raames riigigarantiide andmist ja riigivõlakirjade väljastamist.

2.3.1.2. Rekapitalseerimismeetme raames kohaldatud riigipoolne rekapiitalseerimine (meede A)

- (95) 2009. aasta mais ja 2011. aasta detsembris sai pank Kreeka riigilt rekapiitalseerimismeetme raames kapitalisüste vastavalt 350 miljoni ja 1 000 miljoni euro suuruses summas, seega kokku 1 350 miljonit eurot (meede A), mis oli sel ajal võrdne ligikaudu 2 %ga panga riskiga kaalutud varadest.
- (96) Rekapitalseerimine toimus Kreeka märgitud eelisaktsiate kaudu kupongiintressiga 10 % ja kehtivusajaga viis aastat. 2010. aastal pikendati eelisaktsiate kehtivusaega ning suurendati hüvitise määra. Kui pärast viieaastase kehtivusaja lõppu ei ole eelisaktsiad tagasi makstud ega nende tagasimaksmise kohta aktsionäride üldkoosolekul otsust vastu võetud, suurendab Kreeka rahandusminister kupongiintressi 2 % aastas kumulatiivselt (st kupongiintress 12 % kuuendal aastal, 14 % seitsmendal aastal jne).

⁽⁵⁰⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 12/2/26.7.2013.

⁽⁵¹⁾ Erinevus oli peamiselt põhjustatud asjaolust, et üleantud laenude tegelik maht oli esialgselt hinnangust 197 miljonit eurot väiksem, laenude andmine suurenes 141 miljoni euro võrra, omakapitali investeringute portfelli ja võlakirjaportfelli väärtuse ning kohustuste ja peamiselt hoiuste väärtuse määramine vähenes.

⁽⁵²⁾ Kreeka finantsstabiilsuse fondi tegevusaruanne ajavahemiku juuli–detsember 2013 kohta, veebis kättesaadav järgmisel aadressil: http://www.hfsf.gr/files/HFSF_activities_Jul_2013_Dec_2013_en.pdf.

⁽⁵³⁾ Kreeka 13. detsembri 2013. aasta aruande kohaselt garantiimeetme ja riigivõlakirjade meetme kasutamise kohta..

2.3.2. Riigi tagatud erakorraline likviidsusabi (meede L2)

- (97) Erakorraline likviidsusabi on erakorraline meede, mis võimaldab ajutiste likviidsusprobleemidega maksejõulisel finantsasutusel saada rahalisi vahendeid eurosüsteemist, ilma et selline toiming oleks ühtse rahapoliitika osa. Finantsasutuste makstav intress erakorralise likviidsusabi eest on [...] baaspunkti kõrgem intressist, mida kõnealune asutus maksab EKP tavalise refinantseerimise eest.
- (98) Kreeka erakorralise likviidsusabi programmi eest vastutab Kreeka keskpang, mis tähendab seda, et ta kannab erakorralise likviidsusabi andmisega seotud mis tahes kulud ja riskid⁽⁵⁴⁾. Kreeka riik andis Kreeka keskpangale riigigarantii, mis kehtib Kreeka keskpanga tagatud erakorralise likviidsusabi suhtes tervikuna. Seaduse 3943/2011 artikli 50 lõike 7 vastuvõtmine, millega muudeti seaduse 2362/1995 artikli 65 lõiget 1, võimaldas rahandusministril anda riigi nimel Kreeka keskpangale garantiid, et säilitada Kreeka keskpanga nõuded krediidasutuste vastu. Erakorralist likviidsusabi saanud pangad peavad maksma riigile garantiitasu [...] baaspunkti.
- (99) 31. jaanuaril 2012 sai pank 8,6 miljardit eurot⁽⁵⁵⁾ ja 31. detsembril 2012. aastal 30,9 miljardit eurot riigi garanteeritud erakorralist likviidsusabi⁽⁵⁶⁾.

2.3.3. HFSFi kaudu pangale antud abi (meetmed B1, B2 ja B3)

- (100) Alates 2012. aastast võttis HFSF panga suhtes mitmeid kapitalitoetusega seotud meetmeid. Tabelis 7 on esitatud nimetatud abimeetmete ülevaade.

Tabel 7

HFSFi kaudu pangale võimaldatud abimeetmed

	Esimene ajutine rekapi- talseerimine, mai 2012 (mln eurodes)	Teine ajutine rekapi- talseerimine, detsember 2012 (mln eurodes)	2013. aasta kevadine rekapi- talseerimine, mai 2013 (mln eurodes)
Meede	B1	B2	B3
Summa (mln eurodes)	7 430	2 326	8 677

2.3.3.1. Esimene ajutine rekapi- talseerimine (meede B1)

- (101) NBG uurimise algatamise otsuse põhjendustes 14–33 esitati üksikasjalik kirjeldus 2012. aasta mai⁽⁵⁷⁾ esimese ajutise rekapi-
talseerimise kohta (meede B1). Käesolevas punktis käsitletakse asjaomase meetme tausta ja põhiomadusi.
- (102) 20. aprillil 2012 edastas HFSF pangale kohustuste võtmise kinnituse vormis lubaduse osaleda panga aktsiakapitali suurendamises kuni 6,9 miljardi euro eest.
- (103) Meetme B1 raames kandis HFSF kooskõlas fondi asutamise seaduses nr 3864/2010 (edaspidi „HFSFi seadus“) ajutist rekapi-
talseerimist käsitlevate sätetega pangale 28. mail 2012 üle 7,4 miljardi euro eest EFSFi võlakirju. NBG uurimise algatamise otsuse põhjenduses 50 oli komisjon juba märkinud, et „28. mail 2012 toimunud ajutine rekapi-
talseerimine on kohustuste võtmise kinnituses võetud kohustuse täitmine ja seega sama abimeetme jätk“. Nii kohustuste võtmise kinnituse kui ka esimese ajutise rekapi-
talseerimise raames ette nähtud summad oli arvutanud välja Kreeka keskpang, et tagada 31. detsembriks 2011 (ajutise rekapi-
talseerimise tagasiulatuva

⁽⁵⁴⁾ Kreeka keskpanga 7. novembri 2011. aasta kirja kohaselt kehtivad garantiid erakorralise likviidsusabi suhtes tervikuna.

⁽⁵⁵⁾ 25. juuni 2014. aasta teates edastatud teave.

⁽⁵⁶⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, I lisa, lk 24.

⁽⁵⁷⁾ Vastavalt põhjendustele 101 ja 102 võeti kohustus 2012. aasta aprillis ja rekapi-
talseerimine toimus 2012. aasta mais.

kirjendamise kuupäev panga arvepidamises) panga omavahendite suhtarvuks 8 %. Vastavalt tabelis 3 esitatud andmetele ei katnud meede B1 täielikult 2012. aasta stressitestiga kindlaks määratud kapitalivajadusi. Pank oli kavandanud suurendada kapitali tulevase kapitali suurendamise raames ning ajutise rekapiitalseerimise eesmärk oli üksnes säilitada panga abikõlblikkus EKP rahaliste vahendite saamiseks seni, kuni kapitali suurendamine aset leiab.

- (104) Alates esimese ajutise rekapiitalseerimise kuupäevast kuni esimese ajutise rekapiitalseerimise tavaaktsiasesse ja muudesse konverteeritavatesse finantsinstrumentidesse konverteerimise kuupäevani kehtisid panga ja HFSFi vahel sõlmitud eelmärkimise lepingu tingimused, mille kohaselt pidi pank tasuma HFSFi aastatasu, mis moodustas 1 % EFSFi võlakirjade nominaalväärtusest, ning igasugused kupongimaksud ja selle perioodi eest EFSFi võlakirjadelt kogunenud intress loeti HFSFi täiendavaks kapitalitoetuseks pangale ⁽⁵⁸⁾.

2.3.3.2. Teine ajutine rekapiitalseerimine (meede B2)

- (105) 2012. aasta sügisel registreeris pank järjekordse kahjumi. Panga kapital langes taas alla miinimumi, mis oli nõutav abikõlblikkuse säilitamiseks EKP võimaldatava refinantseerimise jaoks.
- (106) Seega tekkis vajadus teise ajutise rekapiitalseerimise järele. 21. detsembril 2012 teostas HFSF teise ajutise rekapiitalseerimise summas 2 326 miljonit eurot (meede B2), mis toimus taas EFSFi võlakirjade üleandmise näol pangale.
- (107) Kaks ajutist rekapiitalseerimist (meetmed B1 ja B2) tähendas seda, et HFSF oli 21. detsembril 2012 juba rahuldanud 2012. aasta stressitestiga kindlaks määratud kogu kapitalivajaduse (9,76 miljardit eurot) ⁽⁵⁹⁾.

2.3.3.3. HFSFi osalemine 2013. aasta kevadises rekapiitalseerimises (meede B3)

- (108) 22. mail 2013 teatas panga direktorite nõukogu 2 274,1 miljoni uue aktsia emiteerimisest nimiväärtusega 0,30 eurot, hinnaga 4,29 eurot aktsia kohta ⁽⁶⁰⁾.
- (109) 21. juunil 2013 ⁽⁶¹⁾ andis pank teada, et aktsiakapitali suurendamise summa 9 756 miljonit eurot, sealhulgas lisatasud, on tervikuna sisse makstud. Erakapitali koguosalus panga aktsiakapitali suurendamises moodustas 1 079 miljonit eurot ⁽⁶²⁾. HFSFi osalus panga aktsiakapitali suurendamises oli seega 8 677 miljonit eurot (meede B3).
- (110) Summa on võrdne meetmete B1 ja B2 summaga, kui erasektori osalus sellest maha arvata. Panga aktsiakapitali suurendamine tähendas esimese ja teise ajutise rekapiitalseerimise (meetmed B1 ja B2) osalist konverteerimist püsivaks rekapiitalseerimiseks.
- (111) Uute aktsiate hinnaks sätestati 50 % väärtpaperituru kogusega kaalutud keskmisest arvestusperioodil 50 kauplemispäeva enne pakkumishinna kindlaksmääramist. 29. aprillil 2012 ⁽⁶³⁾ aktsionäride üldkoosolekul otsustatud pöördaktsiatükelduse ja panga aktsiakapitali vähendamise tulemusel kehtestati uute aktsiate hinnaks 4,29 eurot aktsia eest.
- (112) Vahetult pärast 2013. aasta kevadist rekapiitalseerimist sai HFSFist panga peaaktsionär osalusega 84,39 % ⁽⁶⁴⁾. HFSF laskis käibele 245 779,6 miljonit aktsiate ostutähte ja andis erainvestoritele tasuta iga märgitud aktsia kohta ühe ostutähe ⁽⁶⁵⁾. Iga ostutäht annab õiguse osta kindlaksmääratud ajavahemike järel ja täitmishinnaga 8,23 HFSFi osakut. Esimene täitmistähtaeg oli 26. detsember 2013 ja seejärel on ostutähed kasutatavad iga kuue kuu järel

⁽⁵⁸⁾ Eelmärkimise lepingus on sätestatud, et „pangale makstav tegeliku riski tasu hõlmab EFSFi võlakirju ja mis tahes kupongimakseid, samuti intressi, mis on kogunenud alates võlakirjade väljastamisest kuni ettemakse konverteerimiseni osakapitaliks ja muudeks konverteeritavateks finantsinstrumentideks vastavalt lepingus ette nähtud sätetele”.

⁽⁵⁹⁾ Vt tabel 3.

⁽⁶⁰⁾ http://www.nbg.gr/wps/wcm/connect/71b1f08a-2c84-4cfe-a368-f985c93d2da9/20130523_Announcement_Cut+Off+Date+and+Subscription+Period_final+clean+...%283%29_EN.pdf?MOD=AJPERES.

⁽⁶¹⁾ <http://www.nbg.gr/wps/portal/en/the-group/Press-Office/Press-Releases/content/Press-Releases/anakoinosi-21-6-2013>.

⁽⁶²⁾ http://www.hfsf.gr/files/HFSF_activities_Jan_2013_Jun_2013_en.pdf.

⁽⁶³⁾ <http://www.nbg.gr/wps/portal/en/the-group/Press-Office/Press-Releases/content/Press-Releases/reverse-split>.

⁽⁶⁴⁾ http://www.hfsf.gr/files/HFSF_activities_Jan_2013_Jun_2013_en.pdf.

⁽⁶⁵⁾ http://www.nbg.gr/wps/wcm/connect/af79cd67-5fd6-4811-bd70-2b493cf5c205/Announcement+Commencement+of+Trading_EN.pdf?MOD=AJPERES.

kuni 26. detsembrini 2017. Täitmishind on võrdne 4,29 euro suuruse märkimishinnaga, mida on suurendatud aastase intressimäära võrra (4 % esimeseks aastaks, 5 % teiseks aastaks, 6 % kolmandaks aastaks, 7 % neljandaks aastaks ja seejärel 8 % aastapõhiselt viimaseks kuueks kuuks) ⁽⁶⁶⁾.

- (113) HFSFi seadusega, mida 2014. aastal muudeti, on ette nähtud, et ainult ostutähtede täitmishindu võib märkimisõiguse emissiooni korral korrigeerida. Lisaks peab taoline korrigeerimine toimuma tagantjärele ja ainult HFSFi ostueesõiguse müügist laekunud tulude summa ulatuses. Aktsiakapitali suurendamise korral ilma eelisostuõigusega ei ole korrigeerimist ette nähtud.

2.3.4. Omandatud ettevõtjate kasuks võetud abimeetmed

2.3.4.1. Riigi toetus kolmele ühistupangale

- (114) Nagu juba punktis 2.2.1 märgitud, kattis HFSF Lesvos-Limnos Banki, Achaia Banki ja Lamia Banki rahastamispuudujäägi, mis oli vastavalt 56,6 miljonit eurot, 212,9 miljonit eurot ja 56,3 miljonit eurot. Seepärast oli kogu rahastamispuudujääk 325,8 miljonit eurot.

2.3.4.2. FB Banki kasuks võetud abimeetmed

- (115) Alates 2009. aastast on FB Bank saanud abi mitme abimeetme raames. Tabelis 8 on esitatud nimetatud abimeetmete ülevaade.

Tabel 8

Ülevaade FB Banki kasuks võetud abimeetmetest

Abisaaja	Meede	Kirjeldus	Abi andev üksus	Kuupäev	Riigiabi summa (mln eurodes)
FB Banki tegevusvaldkonnad	FB1	Kreeka pankade toetuskava raames panga kasuks võetud abimeetmed	Riik	Juuli 2009	50
	FB2	Kreeka riigivõlakirjade laenamine Kreeka pankade toetuskava raames	Riik	Alates 2009. aasta jaanuarist	60
	FB3	Riigigarantii Kreeka pankade toetuskava raames väljastatud võlakirjadele	Riik	Märts 2011	50
	FB4	FB Bankilt pangale üle antud varadega seotud rahastamispuudujäägi katmine	HFSF	10.5.2013 (Otsuse tegemise kuupäev)	456,97
	FB5	FB Bankilt pangale üle antud varadega seotud kapitalivajaduste katmise kohustus	HFSF	10.5.2013 (Otsuse tegemise kuupäev)	100
		FB4 ja FB5 kokku			556,97

2.3.4.2.1 FB Banki riigipoolne rekapiitalseerimine (meede FB1)

- (116) 2009. aasta juulis tegi Kreeka riik FB Banki 50 miljoni euro suuruse kapitalisüsti, mis sel ajal võrdus umbes 3 % ga selle riskiga kaalutud varast. Kapitalisüst tehti Kreeka pankade toetuskavva kuuluva rekapiitalseerimismeetme raames. Rekapiitalseerimine toimus eelisaktsiate vormis.

⁽⁶⁶⁾ Näiteks oli täitmishind 26. detsembril 2013. aastal 4,3758 eurot ja 26. juunil 2014. aastal 4,4616 eurot, 26. detsembril 2014. aastal on see 4,5689 eurot, 26. juunil 2015. aastal 4,6761 jne.

2.3.4.2.2 FB Bankile antud riigi likviidsustoetus (meetmed FB2 ja FB3)

- (117) FB Bank sai ka likviidsustoetust Kreeka pankade toetuskava garantiimeetme ja riigivõlakirjade meetme raames. 2009. aasta jaanuaris sai FB Bank 60 miljoni euro väärtuses Kreeka riigiväärtpabereid, mis kaotasid kehtivuse detsembris 2011 (meede FB2). 2012. aasta mais sai FB Bank 60 miljoni euro väärtuses Kreeka riigiväärtpabereid, mis pidid kaotama kehtivuse 2015. aasta aprillis, kuid mis tühistati 23. mail 2013 (meede FB3) ⁽⁶⁷⁾. 2011. aasta märtsis sai FB Bank ka riigigarantii väljastatud võlakirjadele nimiväärtusega 50 miljonit eurot.

2.3.4.2.3 FB Banki kriisilahendusega seotud meetmed (meetmed FB4 ja FB5)

- i) FB Bankilt pangale üle antud varadega seotud rahastamispuudujäägi katmine summas 456,97 miljonit eurot (meede FB4)
- (118) HFSF kattis FB Bankilt pangale üle antud varadega seotud rahastamispuudujäägi ⁽⁶⁸⁾. Kooskõlas Kreeka keskpanga 10. mai ja 7. novembri 2013. aasta otsustega maksis HFSF kogusumma 456,97 miljonit eurot kahes osas: 26. juulil ja 13. novembril 2013 ⁽⁶⁹⁾.
- ii) HFSFi kohustus katta üleantud varadega seotud kapitalivajadused (meede FB5)
- (119) Kriisilahendusmenetluse raames võttis HFSF kohustuse katta FB Banki üleantud varade omandamisega tekkinud kapitalivajadused. Seepärast peab HFSF tegema kapitalisüsti summas, mis võrdub 9 %ga pangale üle antud riskiga kaalutud varadest. Kriisilahenduse ajal hinnati üleantud varadega seotud kapitalivajaduste suuruseks 100 miljonit eurot.
- (120) Nagu juba põhjenduses 30 märgitud, ei eralda HFSF enam pangale kapitali, kuna pank loobub oma ümberkorralduskavas õigusest nõuda HFSFilt üleantud varadega seotud võimalike kapitalivajaduste katmist.

2.3.4.3. Probanki kasuks võetud abimeetmed

- (121) Probank ei ole saanud Kreeka pankade toetuskava raames mingit abi. Tabelis 9 on esitatud nende meetmete ülevaade, mille raames Probank on saanud abi.

Tabel 9

Ülevaade Probanki kasuks võetud abimeetmetest

Abisaaja	Meede	Kirjeldus	Abi andev üksus	Kuupäev	Riigiabi summa (mln eurodes)
Probanki tegevusvaldkonnad	PB1	Probankilt pangale üle antud varadega seotud rahastamispuudujäägi katmine	HFSF	26.7.2013 (Otsuse tegemise kuupäev)	562,73
	PB2	Probankilt pangale üle antud varadega seotud kapitalivajaduste katmise kohustus	HFSF	26.7.2013 (Otsuse tegemise kuupäev)	[180–280]
		PB1 ja PB2 kogusumma			[742,73–842,73]

⁽⁶⁷⁾ 60 miljoni euro väärtuses Kreeka riigivõlakirju eraldatai ja anti pangale septembris 2013 pärast Kreeka keskpanga krediidi- ja kindlustuskomisjoni otsust 73/1/10/05.2013 ja Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsust 10/1/10.5.2003.

⁽⁶⁸⁾ Nimetus „rahastamispuudujääk” võib seepärast olla eksitav, kuna see ei kirjelda likviidsustoetusega seotud meetet, vaid kapitalitoetusega seotud meetet.

⁽⁶⁹⁾ HFSF, Kreeka finantsstabiilsuse fondi tegevusaruanne ajavahemiku juuli–detsember 2013 kohta, märts 2014, veebis kättesaadav järgmisel aadressil: http://www.hfsf.gr/files/HFSF_activities_Jul_2013_Dec_2013_en.pdf.

2.3.4.3.1. Probankilt pangale üle antud varadega seotud rahastamispuudujäägi katmine summas 562,73 miljonit eurot (meede PB1)

- (122) HFSF kattis Probankilt pangale üle antud varadega seotud rahastamispuudujäägi. Kooskõlas Kreeka keskpanga 26. juuli ja 30. detsembri 2013. aasta otsustega maksis HFSF kogusumma 562,73 miljonit eurot kahes osas: 9. augustil ja 31. detsembril 2013.

2.3.4.3.2. HFSFi kohustus katta üleantud varadega seotud kapitalivajadused (meede PB2)

- (123) Kriisilahendusmenetluse raames võttis HFSF kohustuse katta ostja kapitalivajadused, mis tekkisid Probanki üleantud varade omandamisega. Seepärast peab HFSF tegema kapitalisüsti summas, mis võrdub 9 %ga pangale üle antud riskiga kaalutud varadest. Kriisilahenduse ajal hinnati üleantud varadega seotud kapitalivajaduste suuruseks [180–280] miljonit eurot.
- (124) Nagu juba põhjenduses 41 märgitud, ei eralda HFSF enam pangale kapitali, kuna pank loobub oma ümberkorralduskavas õigusest nõuda HFSFilt üleantud varadega seotud võimalike kapitalivajaduste katmist.

2.4. ÜMBERKORRALDUSKAVA

- (125) 25. juunil 2014 esitas Kreeka riik panga ümberkorralduskava, milles on selgitatud, mil moel kavatseb pank kui FB Banki, Probanki ja kolme ühistupanga omandamise tulemusel tekkinud kombineeritud üksus taastada oma pikaajalise elujõulisuse.

2.4.1. Sisemaised tehingud

- (126) Ümberkorralduskava raames keskendus pank oma põhipangateenustele Kreekas ja Türgis.
- (127) Kreeka puhul on panga jaoks kõige olulisem taastada ümberkorraldusperioodi lõpuks (31. detsember 2018) Kreeka pangatehingute kasumlikkus ja elujõulisus. Seepärast sisaldab ümberkorralduskava rida meetmeid, mille eesmärk on tõhustada panga tegevust ja tõsta netointressimarginaale, aga ka meetmeid selle kapitalipositsiooni ja bilansi ülesehituse parandamiseks.
- (128) Tegevuse tõhustamiseks on pank juba käivitanud ulatusliku ratsionaliseerimisprogrammi. 31. detsembrist 2009 kuni 30. detsembrini 2012 vähendas pank oma füüsilist kohalolekut Kreekas. Pank vähendas oma filiaale: aastal 2009 oli neid 575 ⁽⁷⁰⁾ ja aastal 2012 oli neid 511, ⁽⁷¹⁾ samuti vähendas pank pangateenustega seotud töötajate arvu Kreekas (detsembris 2009 oli neid 12 534 ⁽⁷²⁾ ja detsembris 2012 oli neid 11 230) ⁽⁷³⁾.
- (129) Pank kavandab Kreekas ajavahemikul 2012. aasta detsembrist kuni 2017. aasta lõpuni vähendada oma töötajate arvu (13 675 töötajalt [...] töötajale) ⁽⁷⁴⁾ olenemata sellest, et omandati FB Bank ja Probank, kus oli vastavalt 260 ja 1 087 töötajat ⁽⁷⁵⁾. Kreekas 31. detsembri 2012. aasta seisuga pangandustegevusega hõlmatud töötajate arv (11 230) ja Kreeka pangandustöötajate koguarv 2012. aasta lõpus (13 675) oli erinev, kuna viimaste hulka loeti ka pangandusväline tegevus, nagu kindlustus (Ethniki Hellenic General Insurance S.A.), turism (Astir Palace Vouliagmenis S.A.) või kinnisvara (NBG Pangaea Reic).
- (130) 2012. aasta detsembrist kuni 2017. aasta lõpuni püüab pank oma sisemaist võrgustikku ratsionaliseerida. Filiaalide arv suureneb ja [...] saab 511 filiaali asemel olema [...]. Samuti tuletatakse meelde, et 2013. aastal omandas pank FB Banki ja Probanki võrgustikud, mis koosnesid vastavalt 19 ja 112 filiaalidest.

⁽⁷⁰⁾ 2010. aasta aastaaruanne: https://www.nbg.gr/english/the-group/investor-relations/annual-report-offerring-circular/Documents/73301T05_CNB.pdf.

⁽⁷¹⁾ 2012. aasta aastaaruanne: <https://www.nbg.gr/english/the-group/investor-relations/annual-report-offerring-circular/Documents/NBG%20Form%2020-F.PDF>.

⁽⁷²⁾ 2010. aasta aastaaruanne: https://www.nbg.gr/english/the-group/investor-relations/annual-report-offerring-circular/Documents/73301T05_CNB.pdf.

⁽⁷³⁾ 2012. aasta aastaaruanne: <https://www.nbg.gr/english/the-group/investor-relations/annual-report-offerring-circular/Documents/NBG%20Form%2020-F.PDF>.

⁽⁷⁴⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, lk 30 (arv näitajad sisemaiste tehingute kohta, sealhulgas näiteks kindlustustegevuses, kinnisvara ja turismiga tegelevad tütarettevõttjad).

⁽⁷⁵⁾ Vt põhjendused 72 ja 82.

- (131) Filiaalide ja personali töö tõhustamine aitab vähendada panga Kreekat hõlmava tegevuse kogukulusid [...] % võrra, esialgsel andmetel 1 301 miljonilt eurolt 2012. aastal [...] miljoni euroni aastal 2017⁽⁷⁶⁾. Selle tulemusena peaks panga Kreekat hõlmava tegevuse kulude-tulude suhe ümberkorraldusperioodi lõpuks langema alla [...] %.
- (132) Ümberkorralduskavas kirjeldatakse ühtlasi panga meetmeid rahastamiskulude vähendamiseks, mis on panga elujõulisuse taastamise põhitegur. Pank loodab maksta madalamaid hoiuseintresse, mis tulenevad stabiilsemast keskkonnast, eeskätt Kreeka majanduse eeldatavast stabiliseerumisest ja taastumisest, kusjuures oodatakse, et majandus hakkab alates 2014. aastast taas kasvama. Hoiusemarginaalid (tähtajaliste, nõudmiseni hoiuste ja hoiuseintresside keskmine) peaksid Kreekas langema. Samamoodi väheneks ümberkorraldusperioodil panga sõltuvus riigi tagatud erakorralisest likviidsusabist ja üldisemalt eurosüsteemi võimaldatavast rahastamisest.
- (133) Ümberkorralduskavas prognoositakse ka pangapoolset bilansi tugevdamist. Panga Kreeka laenude ja hoiuste suhtarv netonäitajana langeb, samas kui tema kapitali adekvaatsus paraneb (esimese taseme omavahendite määr 8,4 % grupi tasandil seisuga 31. detsember 2013).
- (134) Panga järgmine prioriteet on viivislaenude haldamine. Pank parandab oma krediitiprotsesse nii laenude päritolu (parem tagatis, vähendatud piirmäärad) kui ka viivislaenude haldamise osas. Viivislaenude osakaal kasvab [...], saavutades ümberkorraldusperioodi lõpuks loodetud määra [...] %⁽⁷⁷⁾. Riskikulu (laenude väärtuse langemine) väheneb peaaegu 2 miljardilt eurolt 2012. aastal [...] miljardile eurole aastal 2018⁽⁷⁸⁾.
- (135) Tegevuse tõhustamine, netointressimarginaalide suurenemine ja riskikulude kahanemine võimaldavad pangal saavutada kasumlikkuse. Panga prognooside kohaselt on selle kasum Kreekas 2014. aastal [...] miljonit eurot ja 2018. aastal [...] miljonit eurot. Omakapitali investeeringute tulusus saavutab 2017. aastal [...] % Kreekat hõlmava pangandustegevuse puhul,⁽⁷⁹⁾ mis on piisav, kui võtta arvesse panga riskiprofiili sel kuupäeval⁽⁸⁰⁾.

2.4.2. Rahvusvaheline pangandustegevus (v.a Türgi)

- (136) Pank on juba alustanud oma rahvusvahelise filiaalivõrgu ümberkorraldamist ja finantsvõimenduse vähendamist. Kagu-Euroopas asuvate filiaalide arvu on alates 2009. aastast juba vähendatud 170 võrra⁽⁸¹⁾.
- (137) Pank jätkab oma rahvusvahelise filiaalivõrgu ümberkorraldamist ja finantsvõimenduse vähendamist. Esmajoones müüb pank oma välismaised tütarettevõtjad [...] ja loovutab oma filiaalid [...]. Need loovutamistingid moodustasid [...] % panga varadest väljaspool Kreekat ja Türgit, st [...] miljonit eurot 12,101 miljonist eurost 2012. aasta lõpus.
- (138) Filiaalid [...] ja [...] ning tütarettevõtja [...] saavad olema [...].
- (139) Kõnealuste loovutamiste tulemusel lõpetatakse ümberkorraldusperioodi lõpuks emaettevõtja poolt tehtavad netofinantseeringud.

2.4.3. Türgi

- (140) Pank kavatses langetada oma osalust Finansbankis 60 %ni [...].
- (141) [...] tagab Finansbankile [...] ja toetab panga kohustust anda [...] Finansbankile kogu ümberkorraldusperioodil.
- (142) Panga plaanide kohaselt kasvab Finansbank ümberkorraldusperioodil märkimisväärselt. Samuti rakendab pank kulude kontrollimise kava. 2014. aastal kavatses Finansbank [...] ja [...]. Järgmistel aastatel [...], mille tulemusel väheneb ümberkorraldusperioodi lõpuks kulude-tulude suhe [...]lt [...]le⁽⁸²⁾.

⁽⁷⁶⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, lk 30.

⁽⁷⁷⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, I lisa, lk 11.

⁽⁷⁸⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, I lisa, lk 9.

⁽⁷⁹⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, I lisa, lk 11.

⁽⁸⁰⁾ Riskiga kaalutud varade tulusus, mida kapitali adekvaatsuse kõrge määr ei ole negatiivselt mõjutanud, saavutab ümberkorraldusperioodi lõpuks määra [...] %.

⁽⁸¹⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, lk 13.

⁽⁸²⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, lk 34.

- (143) Ümberkorralduskavas nähti ette Finansbanki võetud riskide põhjalik jälgimine. Eeldatakse, et kliendilaenude väärtus langeb alla [...] % ajavahemikul 2014 kuni 2018, ja prognooside kohaselt on varade tootlus 2018. aastal [...] %. Finansbanki omakapitali investeringute tulusus jääb kogu perioodi vältel kõrgeks.
- (144) Pank müüs 2012. aastal oma Türgis tegutseva kindlustusharu (elu- ja kahjukindlustus) kapitalikasumiga [...] miljonit eurot ⁽⁸³⁾.

2.4.4. Pangandusväline tegevus: [...] kinnisvaraharu müük

- (145) Pank on langetanud oma osaluse kinnisvaraga tegelevas tütarettevõtjas Pangea alla 35 %, mis mõjutab positiivselt panga esimese taseme omavahendite määra ⁽⁸⁴⁾. Ühtlasi kavatab pank müüa [...] hiljemalt [...] ja erakapitaliga tegeleva tütarettevõtja hiljemalt [...].

2.4.5. Erakapitali hankimine ning aktsionäride ja allutatud võlausaldajate vahendid

- (146) Pangal õnnestus kaasata turul märkimisväärses ulatuses kapitali, tänu millele vähendati panga vajatavat riigiabi.
- (147) Kõigepealt kaasas pank 2009. aastal 1 247 miljoni euro suuruse märkimisväärsuse emissiooni abil erakapitali. 2010. aastal kaasas pank turult 1 815 miljoni euro ⁽⁸⁵⁾ ulatuses erakapitali. Nagu märgiti põhjenduses 109, läks pangal korda kaasata 1 079 miljonit eurot erainvestorite kapitali ka 2013. aasta kevadise rekapiitaliseerimisega. 2013. aasta kevadine rekapiitaliseerimine vähendas märkimisväärselt olemasolevate aktsionäride osalust, kelle hulka kuulusid ka need, kes osalesid kapitali suurendamises 2009. ja 2010. aastal: HFSF omandas 84,4 % panga aktsiatest ja uued investorid omandasid 10,5 % aktsiakapitalist, mistõttu olemasolevatele aktsionäridele jäi ainult 5,1 % suurune osalus. Dividende ei ole makstud lihtaktsionäridele alates 2007. aastast ja USA eelisaktsionäridele alates 2009. aastast ⁽⁸⁶⁾.
- (148) 2014. aasta mais kaasas pank turult 2,5 miljardi euro ulatuses kapitali. Pank kavatab [...].
- (149) Seoses hübriid- ja allutatud laenude omanike panustamisega tegi pank 3. jaanuaril 2012 pakkumise eelisõigusega võlakirjade tagasiostmiseks hindadega, mis moodustasid 45–70 % võlakirjade nimiväärtusest. Sellega seoses ostis pank tagasi ka pandikirjad. Iga tagasiostu puhul määrati hind kindlaks instrumentide turuväärtuse alusel ning see sisaldas kuni kümne protsendipunkti suurust lisatasu, et motiveerida investoreid tagasiostutehingus osalema. Nõustumise määr oli 44 % ja kapitali suurendati kokku ligikaudu 302 miljoni euro ulatuses ⁽⁸⁷⁾.
- (150) 2012. aasta teises pooles ja 2013. aastal käivitas pank täiendava kohustuste juhtimise toiminguga seoses investoritele emiteeritud väärtupaberitega, kaasa arvatud pandikirjad, hübriidinstrumendid, omavahendite koosseisu kuuluvad instrumendid ja USAs emiteeritud eelisaktsiad. Nende tagasiostudega koguti täiendavat kapitali [...] miljoni euro ulatuses. Üldiselt märkis pank seda, et kohustuste juhtimise toiminguga viimastel aastatel kogutud kapitali kogusumma on ligikaudu [...] miljonit eurot ⁽⁸⁸⁾. Pärast kõnealust kahte tagasiostu vähenes allutatud ja hübriidlaenude tagasimaksmata summa 293 miljonile eurole 31. detsembri 2013. aasta seisuga.

2.5. KREEKA AMETIASUTUSTE VÕETUD KOHUSTUSED

- (151) 25. juunil 2014 võttis Kreeka kohustuse, et pank ja selle tütarettevõtjad viivad ellu 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, ning veel mõned ümberkorralduskava rakendamise seotud täiendavad kohustused (edaspidi „kohustused“). Käesolevas punktis esitatakse lisas loetletud kohustustest ülevaade.
- (152) Esmalt võttis Kreeka kohustuse, et pank korraldab ümber oma äritegevuse Kreeka turul, kehtestades filiaalide ja töötajate maksimaalse arvu, samuti maksimaalsed kogukulud 31. detsembriks 2017 ⁽⁸⁹⁾.

⁽⁸³⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, lk 12.

⁽⁸⁴⁾ Kreeka ametiasutuste 21. novembril 2013 esitatud andmete kohaselt kasvab esimese taseme omavahendite määr 2013. aastal hinnanguliselt 35 baaspunkti.

⁽⁸⁵⁾ Finantsaruanne 2010, lk 44.

⁽⁸⁶⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, lk 12.

⁽⁸⁷⁾ <http://www.barchart.com/pl/modules/?module=secFilings&filingid=8338505&type=HTML&popup=1&override=1&symbol=NBG>.

⁽⁸⁸⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, lk 11.

⁽⁸⁹⁾ Vt lisa II peatükis loetletud kohustused.

- (153) Ühtlasi võttis Kreeka kohustuse, et pank vähendab Kreeka hoiuste kulusid ning saavutab kooskõla laenude netosumma ja hoiuste maksimaalse suhtarvuga ⁽⁹⁰⁾ hiljemalt 31. detsembriks 2017 ⁽⁹¹⁾.
- (154) Panga välismaiste tütarettevõtjatega seoses võttis Kreeka kohustuse, et pank ei anna [...] ja loovutab vähemusosaluse selles tütarettevõtjas. Samuti võttis Kreeka kohustuse, et pank vähendab 30. juuniks 2018 märkimisväärselt välismaiste tütarettevõtjate arvu ⁽⁹²⁾.
- (155) Kreeka võttis kohustuse, et pank loobub [...] ja erakapitaliga tegelevast tütarettevõtjast ning samuti mitmetest väärtpaberitest. Lisaks ei osta pank investimisjärguta väärtpabereid, välja arvatud mõned erandid ⁽⁹³⁾.
- (156) Kreeka võttis ka mitmed kohustused panga üldise juhtimise valdkonnas. Ta kohustus piirama panga töötajate ja juhtide töötasu, [...] ⁽⁹⁴⁾.
- (157) Ühtlasi on Kreeka võtnud kohustuse, et pank parandab oma krediitpoliitikat, tagamaks, et laenude andmist ja ümberkorraldamist puudutavate otsuste eesmärk oleks panga elujõulisuse ja kasumlikkuse suurendamine. Kreeka võttis kohustuse, et pank järgib kõrgeid standardeid seoses krediidiriski järelevalve ja laenude ümberkorraldamisega ⁽⁹⁵⁾.
- (158) Paljud kohustused hõlmavad panga tehinguid seotud laenuvõtjatega. Kohustuste eesmärk on tagada, et pank ei kalduks oma töötajatele, juhtidele ja aktsionäridele, aga ka avalikule sektorile, erakondadele ja meediaettevõtetele laenu andmisel või selliseid laene ümber korraldades kõrvale headest pangandustavadest ⁽⁹⁶⁾.
- (159) Lisaks on Kreeka võtnud kohustuse, et pank järgib mõningaid tegevust reguleerivaid piiranguid, nagu näiteks kupongi- ja dividendimaksete keeld, omandamise keeld ja riigi toetuse reklaamimise keeld ⁽⁹⁷⁾.
- (160) Kohustuste täitmist kontrollib kuni 31. detsembrini 2018 järelevalve eest vastutav usaldusisik.
- (161) Kreeka märkis eraldi ka seda, et ta taotleb komisjoni eelnevat heakskiitu, enne kui pank või mis tahes riiklik üksus, sealhulgas HFSF, hakkab ostutähti tagasi ostma ⁽⁹⁸⁾.

3. ESIMESE AJUTISE REKAPITALISEERIMISE SUHTES AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED

- (162) 27. juulil 2012 algatas komisjon ametliku uurimismenetluse, et kontrollida, kas HFSFi poolt pangale antud esimese ajutise rekaptaliseerimise puhul (meede B1) olid täidetud 2008. aasta pangandusteatise ⁽⁹⁹⁾ tingimused meetme asjakohasuse, vajalikkuse ja proportsionaalsuse kohta.
- (163) Et abi andmine toimus pärast eelnevat rekaptaliseerimist ja likviidsusabi, ning võttes arvesse päästmisperioodi pikkust, väljendas komisjon meetme asjakohasust silmas pidades kahtlust, kas pank võttis kõik vajalikud meetmed selleks, et hoida ära edaspidist abivajadust ⁽¹⁰⁰⁾. Lisaks ei olnud komisjonile selge, kes kontrollib panka pärast seda, kui esimene ajutine rekaptaliseerimine asendatakse püsiva rekaptaliseerimisega, ⁽¹⁰¹⁾ kuna panga üle

⁽⁹⁰⁾ Kreeka Vabariigiga ISDA lepingu alusel kokku lepitud intressimäära vahetustehingud, sealhulgas Titlos Plc kaudu väärtpaberistatud tehingud, jäetakse laenude netosumma ja hoiuste suhtarvu arvutamise eesmärgil laenude netosumma hulgast välja.

⁽⁹¹⁾ Vt lisa II peatükis loetletud kohustused.

⁽⁹²⁾ Vt lisa II peatükis loetletud kohustused.

⁽⁹³⁾ Vt lisa II peatükis loetletud kohustused.

⁽⁹⁴⁾ Vt lisa III peatüki A jaos esitatud kohustused.

⁽⁹⁵⁾ Vt lisa III peatüki A jaos esitatud kohustused.

⁽⁹⁶⁾ Vt lisa III peatüki A jaos esitatud kohustused.

⁽⁹⁷⁾ Vt lisa III peatüki C jaos esitatud kohustused.

⁽⁹⁸⁾ Kreeka riigi poolt 25. juunil 2014 komisjonile saadetud kiri: „Seoses HFSFi käibele lastud ostutähtedega tuleb selgitada, et Kreeka Vabariik taotleb Euroopa Komisjoni heakskiitu enne, kui NBG või mis tahes riiklik üksus (sealhulgas HFSF) hakkab ostutähti tagasi ostma, nii et Euroopa Komisjon saaks kontrollida, et kavandatav tagasiost ei oleks vastuolus riigiabi eeskirjade kohaste riikliku hüvitise nõuetega.”

⁽⁹⁹⁾ Komisjoni teatis „Riigiabi eeskirjade kohaldamine meetmete suhtes, mida on võetud seoses finantsasutustega praeguse ülemaailmse finantskriisi olukorras” (ELT C 270, 25.10.2008, lk 8).

⁽¹⁰⁰⁾ NBG uurimise algatamise otsuse põhjendus 59.

⁽¹⁰¹⁾ NBG uurimise algatamise otsuse põhjendus 63.

oleks võinud saada kontrolli nii riik kui ka erasektori vähemusaktsionärid. Komisjon märkis, et ta sooviks veenduda mõlemal juhul, et panga juhtimise ja eelkõige selle laenuandmisprotsessi kvaliteet ei halveneks.

- (164) Seoses esimese ajutise rekapiitalseerimise vajalikkusega avaldas komisjon NBG uurimise algatamise otsuse põhjenduses 67 kahtlust, kas olid võetud kõik meetmed, et pank saaks edaspidi abivajaduse tekkimist vältida. Kuna ajutise rekapiitalseerimise perioodi kestus oli ebakindel, ei saanud komisjon teha järeldust selle kohta, kas hüvitamine oli piisav ja vastas riigiabi eeskirjades sätestatud abi eest makstava tasu ja koormuse jagamise tingimustele. Kuna lisaks sellele ei olnud esimese ajutise rekapiitalseerimise püsivaks rekapiitalseerimiseks konverteerimise tingimused NBG uurimise algatamise otsuse vastuvõtmise ajal veel teada, ei saanud komisjon asjaomaseid tingimusi hinnata.
- (165) Seoses meetme proportsionaalsusega väljendas komisjon kahtlust, kas kaitsemeetmed (riigi toetuse reklaamimise keeld, kupongi- ja dividendimaksete keeld, aktsiate väljaostu ja tagasiostu keeld, nagu on kirjeldatud NBG uurimise algatamise otsuse põhjenduses 71) olid esimese ajutise rekapiitalseerimise seisukohast piisavad. Lisaks väitis komisjon NBG uurimise algatamise otsuse põhjenduses 72, et võis esineda konkurentsimoonutus, mis olid põhjustatud eeskirjade puudumisest, mis oleksid takistanud HFSFi nelja Kreeka suurima panga tegevust kooskõlastada (pank, Alpha Bank, Eurobank ja Piraeuse pank), ning piisavate kaitsemeetmete puudumisest, mis oleksid hoidnud ära tundliku äriteabe jagamise asjaomaste pankade vahel. Seepärast tegi komisjon ettepaneku nimetada ametisse järelevalve eest vastutav usaldusisik, kes oleks pangas füüsiliselt kohal.

4. HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED ESIMISE AJUTISE REKAPITALSEERIMISE AMETLIKU UURIMISMENETLUSE KOHTA

Kreeka panga märkused

- (166) 3. jaanuaril 2013 sai komisjon ühelt Kreeka pangalt märkused NBG uurimise algatamise otsuse kohta. Kõnealuse Kreeka panga arvates kujutas Kreeka pankade rekapiitalseerimine HFSFi poolt põhimõtteliselt tervitatavat sammu tervema ja elujõulisema pangandussüsteemi poole ning pank ei väljendanud vastuseisu eespool määratletud panga rekapiitalseerimisele.
- (167) Olles avaldanud täielikku toetust Kreeka pankade rekapiitalseerimisele HFSFi poolt, selgitas kõnealune Kreeka pank, et konkurentsi moonutamise minimeerimiseks ja diskrimineerimise ärahoidmiseks loodetakse, et rekapiitalseerimine HFSFi poolt on avatud kõigile Kreeka turul sarnastel tingimustel tegutsevatele pankadele.

5. KREEKA MÄRKUSED ESIMISE AJUTISE REKAPITALSEERIMISE SUHTES AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE KOHTA

- (168) Kreeka esitas 5. septembril 2012 Kreeka keskpanga ja HFSFi koostatud märkused.

5.1. KREEKA KESKPANGA MÄRKUSED

- (169) Esimese ajutise rekapiitalseerimise asjakohasuse kohta märkis Kreeka keskpank, et HFSFi poolt 2012. aasta mais Kreeka nelja suurima panga rekapiitalseerimiseks eraldatud 18 miljardi euro suurune kapital oli väiksem kui lõplik summa, mida pangad vajasis esimese taseme omavahendite 7 % suhtarvu saavutamiseks ja säilitamiseks ning esimese taseme omavahendite 7 % suhtarvu saavutamiseks ja säilitamiseks kolmeaastase ebasoodsa stressisenaariumi korral. Samuti märgiti, et esimene rekapiitalseerimine oli ajutine, kuna rekapiitalseerimisprotsessi sai lõpule viia nimetatud nelja panga aktsiakapitali suurendamisega.
- (170) Kreeka keskpank märkis ka seda, et Kreeka suurimate pankade rekapiitalseerimine on osa Kreeka pangandussektori pikemaajalisest ümberkorraldamisest. Keskpank osutas, et erakätesse jääva panga korral jääb selle juhtimine tõenäoliselt samaks, aga kui pank läheb riigi (st HFSFi) omandisse, võib HFSF nimetada ametisse uue juhatuse, mille tegevusele annab igal juhul hinnangu Kreeka keskpank. Kreeka keskpanga sõnul hindab ta korrapäraselt üldjuhtimise raamistikku, juhtimise korrektsust ja iga panga riskiprofiili, et tagada liigsete riskide ärahoidmine. Samuti juhiti tähelepanu asjaolule, et HFSF oli juba nimetanud esindajad rekapiitalseeritud pankade direktorite nõukogudesse.

- (171) Seoses esimese ajutise rekapiitalseerimise vajalikkusega märkis Kreeka keskpank, et panga rekapiitalseerimine oli piiratud määraga, mis kindlustas tol ajal kehtivate miinimumkapitalinõuete (8 %) täitmise. Samuti tõdeti, et enne rekapiitalseerimist kulunud pikem aeg oli tingitud Kreeka tegevuskeskkonna järsust halvenemisest ja erasektori osaluse programmi tagajärgedest, kogu projekti keerukusest ja vajadusest maksimeerida erainvestorite osalemist kapitali suurendamises.
- (172) Seoses esimese ajutise rekapiitalseerimise proportsionaalsusega rõhutas Kreeka keskpank, et komisjonile esitatava ümberkorralduskava täielik elluviimine on tagatud asjaoluga, et HFSFi hääleõiguste peatamine lõpetatakse juhul, kui muu hulgas rikutakse oluliselt ümberkorralduskava. Ühtlasi märkis Kreeka keskpank, et panga raskused ei olnud põhjustatud riskide alahindamisest panga juhtkonna poolt ega agressiivsest müügitegevusest.

5.2. HFSFi MÄRKUSED

- (173) Seoses esimese ajutise rekapiitalseerimise asjakohasusega sätestas HFSF riigi võimaliku sekkumise küsimuses (juhul, kui riik eraldab HFSFi kaudu suuri abisummasid ja HFSFil on sellest tulenevalt täielikud hääleõigused), et HFSFi rahastatavaid panku ei käsitata avaliku sektori üksustena ega riigi kontrolli all olevana ning et pärast püsivat rekapiitalseerimist HFSFi poolt ei ole need riigi kontrolli all. HFSF väitis, et ta on täiesti iseseisev eraõiguslik juriidiline isik, kes on oma otsustes sõltumatu. HFSFi käsitleva seaduse artikli 16C lõike 2 kohaselt ei kuulu HFSF valitsuse kontrolli alla, mistõttu ei ole HFSFilt kapitalitoetust saanud krediidiasutused laiema avaliku sektori osad. Samuti viidati HFSFi juhtimisstruktuurile.
- (174) HFSFi sekkumise kohta panga juhtimisse märkis HFSF, et kavatseb austada panga sõltumatust ega kavatse sekkuda igapäevajuhtimisse, arvestades seda, et tema roll on määratletud HFSFi käsitlevas seaduses. HFSFi väite kohaselt ei toimu mingit riigi sekkumist ega kooskõlastamist ning panga otsused seoses laenuprotsessiga (sh tagatiste, hinnastamise ja laenuvõtjate maksejõulisusega) tehakse ärikriteeriumide alusel.
- (175) HFSF juhtis tähelepanu asjaolule, et HFSFi käsitlevas seaduses ja aktsiate eelmärkimise lepingus on sätestatud asjakohased tagatised, mis takistavad olemasolevatel erainvestoritel võtta liigseid riske. Välja toodi järgmised tegurid: i) HFSFi esindajate nimetamine sõltumatute mittejuhtivate liikmetena panga direktorite nõukogusse ja nende osalemine komisjonides, ii) HFSFi teostatav panga hoolikas analüüsimine ning iii) asjaolu, et pärast lõplikku rekapiitalseerimist piiratakse selle hääleõigust vaid seni, kuni pank tegutseb kooskõlas ümberkorralduskava tingimustega.
- (176) Esimese ajutise rekapiitalseerimise vajalikkusega ja eeskätt abi hüvitamise tasemega seoses märkis HFSF, et hüvitamine oli lepitud kokku komisjoni, EKP ja IMFi esindajatega. Kokku lepitud hüvitamistaseme puhul võeti arvesse asjaolu, et esimene ajutine rekapiitalseerimine konverteeritakse püsivaks rekapiitalseerimiseks hiljemalt 30. septembriks 2012 ehk tähtajaks, mis oli sätestatud 2012. aasta märtsis komisjoni, EKP, IMFi ja Kreeka ametiasutuste vahel sõlmitud Kreeka teise kohandamisprogrammi majandus- ja rahanduspoliitika memorandumis.
- (177) Esimese ajutise rekapiitalseerimise proportsionaalsuse kohta märkis HFSF, et võetud meetmed, nagu näiteks need, millele on osutatud käesoleva otsuse põhjenduses 175, kujutavad piisavaid tagatisi märkimisväärsete eraldatud abisummade ja pika päästmisperioodi seisukohast. Lisaks märkis HFSF, et on kehtestatud asjakohased meetmed, millega tagatakse, et HFSFi osalusega pangad ei jagaks omavahel tundlikku äriteavet. Need hõlmavad näiteks HFSFi eri esindajate nimetamist asjaomastesse pankadesse, nimetatud esindajate volitamist konkreetselt selleks, et nad hoiaksid ära esindajatevahelise teabevahetuse, samuti asjaomastele ametnikele selgete sisejuhiste andmist, millega keelatakse pankade tundliku äriteabe levitamine. Ühtlasi märkis HFSF, et ta ei kasuta pankadega seotud õigusi viisil, mis võib takistada, piirata, moonutada või oluliselt vähendada või tõkestada tõhusat konkurentsi. Lõpuks rõhutas HFSF, et fondi juhatuse liikmete ja töötajate suhtes kehtivad ranged konfidentsiaalsuseeskirjad ja usaldussuhtest tulenevad kohustused, samuti ärisaladust käsitlevad sätted.

6. OMANDATUD ETTEVÕTJATEGA SEOTUD ABI HINDAMINE

6.1. KOLME ÜHISTUPANGA KRIISILAHENDUSEGA SEOTUD RIIGIABI HINDAMINE

6.1.1. Abi olemasolu ja suurus

- (178) Kõigepealt peab komisjon hindama, kas kolme ühistupanga kriisilahendusega seotud riigiabi (st rahastamispuudujäägi katmine, mis võimaldas hoiuste üleandmist) kujutab riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Selle sätte kohaselt on riigiabi igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (179) Komisjoni hindab esiteks seda, kas järgmistele võimalikele abisaajatele anti eelis või mitte: i) ühistupangad ja pangale potentsiaalselt üle antud „tegevus”; ja ii) määratletud pank.
- i) Abi olemasolu kolme ühistupanga ja pangale üle antud tegevuste puhul
- (180) Kolme ühistupanga puhul märgib komisjon, et Lesvos-Limnos Bank, Achaia Bank ja Lamia Bank on määratud likvideerimisele ning nende tegevusload on tühistatud. Seepärast puudub neil pangandusturul igasugune majandustegevus.
- (181) Riigi toetus, st rahastamispuudujäägi katmine, kujutaks endast üleantud nõuete ja kohustuste puhul aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi üksnes juhul, kui nad koos moodustaksid ettevõtja. Mõiste „ettevõtja” tähistab majandustegevusega tegelevat mis tahes üksust, sõltumata selle üksuse õiguslikust vormist ja rahastamisviisist. Majandustegevus on tegevus, mis seisneb konkreetsel turul kaupade või teenuste pakkumises. Selleks et teha järeldus, kas tegemist on ettevõtjale antava abiga, tuleks hinnata, kas nõuete ja kohustuste üleandmine hõlmab ka majandustegevuse üleandmist.
- (182) Nagu juba punktis 2.2.1 märgitud, anti pärast kolme ühistupanga kriisilahendust pangale üle üksnes hoiused ning nõuded ja kohustused HDIGFi suhtes. Kolmel ühistupangal oli kokku 187 töötajat ja 21 filiaali. Tuleb märkida, et kolme ühistupanga ja panga vahel ei toimunud filiaalide, töölepingute ega laenude automaatset üleminekut. Kuna pangale ei antud üle ühtegi laenu, vaid need jäid kolmele likvideeritavale ühistupangale, ega ühtegi filiaali, ning kuna ei toimunud töölepingute automaatset üleminekut, ⁽¹⁰²⁾ siis võib järeldada, et ei toimunud ka majandustegevuse üleandmist. Üleantud kohustuste (st hoiuste) suhtes ei tohi anda riigiabi, kuna nende puhul ei ole tegemist ettevõtjaga.
- (183) Kokkuvõtteks võib öelda, et kolm juriidilist isikut on määratud likvideerimisele ja ei tegele enam pangandustegevusega. Samas ei kujuta üleantud kohustused endast majandustegevust.
- (184) Seepärast võib järeldada, et HFSFi poolt kolme ühistupanga omandatud vara ja kohustustega seotud rahastamispuudujäägi katmiseks pangale EFSFi võlakirjade andmine ei võimalda ühistupankadel majandustegevust jätkata. Seega ei kujuta HFSFi toetus abi likvideeritud juriidilistele isikutele ega abi üleantud varadele ja kohustustele.
- ii) Pangale antava abi olemasolu
- (185) Küsimuse puhul, kas kolme ühistupanga varade ja kohustuste müümine kujutab endast pangale antavat riigiabi, peab komisjon hindama teatavate nõuete täitmist ning eelkõige seda, kas i) müük oli avatud, tingimusteta ja mittediskrimineeriv, ii) müük toimus turutingimustel ning iii) riik seadis asjaomastele varadele ja kohustustele võimalikult kõrge müügihinna ⁽¹⁰³⁾.

⁽¹⁰²⁾ Vt põhjendus 146 komisjoni 12. novembri 2008. aasta otsuses, mis käsitleb riigiabi SA. 510/08 – Italia „Vendita dei beni della compagnia aerea ALITALIA” (ELT C 46, 25.2.2009, lk 6).

⁽¹⁰³⁾ Vt 2008. aasta pangandusteise punkt 49 ja ümberkorraldamisteise punkt 20.

- (186) Nagu juba põhjenduses 64 märgitud, võttis Kreeka keskpank ühendust üksnes viie suurima Kreeka krediidiastutusega, kes sel ajal Kreekas tegutsesid. See, et ühendust võeti vaid piiratud arvu ostjatega, ei välista võimalust, et müük oli avatud, arvestades seda, et need olid ainukesed krediidiastutused, kes olid tõenäoliselt huvitatud pakkumise esitamisest. Müüki pandi üksnes hoiused. Seepärast tuleks nendest hoiustest tekkivast sünergiast kasu saamiseks tegutseda asjaomases geograafilises piirkonnas. Pangad, kes kõnealustes piirkondades ei tegutse, ei suudaks hoiustajatele teenuseid pakkuda, mistõttu hoiuste säilitamise periood oleks minimaalne ja ostja ei toetaks hoiuste omandamisega seotud kulusid sellest kasu saamata. Kreeka keskpank võib seega põhjendatult eeldada kolme ühistupanga kriisilahenduse jaoks olemas oleva lühikese aja jooksul, et kõnealuste varade omandamisest on huvitatud üksnes krediidiastutused, kelle ärimudelid võimaldavad neil hoiustajaid teenindada. Eespool määratletud pank ja veel kolm panka esitasid siduvad pakkumised. Eelistati määratletud panga pakkumist, võttes arvesse tasusid ja aega, mida on vaja üleandmise lõpuleviimiseks. Pank oli valmis tasuna maksma summa, mis moodustab [...] % üleantud hoiuste väärtusest, ja arvas, et üleandmise saab lõpule viia ühe tööpäeva jooksul.
- (187) Eespool esitatut aluseks võttes leiab komisjon, et pangale antava riigiabi võib välistada, võttes aluseks ümberkorraldamisteatise punkti 20 ja komisjoni otsustuspraktika ⁽¹⁰⁴⁾.
- iii) Järeldus abi olemasolu kohta
- (188) Kolme ühistupanga müügiga seotud riigi toetus ei kujuta endast kolmele ühistupangale, üle antud varadele ega pangale antud riigiabi. Seega ei ole kõnealuse meetme puhul tegemist riigiabiga aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

6.2. FIRST BUSINESS BANKIGA SEOTUD ABI HINDAMINE

6.2.1. Abi olemasolu ja suurus

- (189) Komisjon peab hindama, kas meetmed kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

6.2.1.1. Abi olemasolu Kreeka pankade toetuskava raames võetud meetmete (meetmed FB1, FB2 ja FB3) puhul

- (190) 2009. aasta juulis 50 miljoni euro suurune kapitalisüst Kreeka riigilt FB Bankile (meede FB1), 2012. aasta mais FB Bankile antud Kreeka riigiväärtpaberid summas 60 miljonit eurot (meede FB2) ja 2011. aasta märtsis FB Bankile väljastatud riigigarantiiga võlakirjad nominaalväärtusega 50 miljonit eurot (meede FB3) anti Kreeka pankade toetuskava alusel ⁽¹⁰⁵⁾. Otsuses, millega kava heaks kiideti, järeldas komisjon, et kava raames võetud meetmed kujutavad endast riigiabi.
- (191) Seepärast märgib komisjon, et üleantud tegevused ei saa ilma nende meetmeteta enam jätkuda. Kõnealused meetmed on aidanud kaasa sellise majandustegevuse stabiliseerimisele ja jätkumisele, mis anti hiljem üle pangale, ning seepärast leiab komisjon, et nad on kasu saanud FB Banki majandustegevusest, mis anti hiljem üle pangale, ja kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- #### 6.2.1.2. Abi olemasolu FB Banki kriisilahenduse eesmärgil võetud meetmete (meetmed FB4 ja FB5) puhul
- (192) Komisjon märgib, et HFSF on Kreeka riigi poolt pankade toetamiseks loodud ja rahastatud üksus ning seepärast on meetmed FB4 ja FB5 seotud riigi vahenditega. Komisjon märgib ka seda, et meetmed FB4 ja FB5 on olemuselt valikulised, kuna need toovad kasu üksnes FB Banki tegevusele.
- (193) Lisaks sellele leiab komisjon, et meetmed FB4 ja FB5 annavad FB Banki tegevusele selge eelise, kuna hoiavad seda toimivana. Üleandmise korraldus on sel juhul tõepoolest paketi müük. Kui aktsiakapitali ja allutatud võlainstrumente üle ei anta, antakse üle olulised tootlikud pangavarad (filiaalid, hoiused ja laenud). Seepärast annab meede FB4 üleantud tegevustele eelise, kuna see tagab piisavad varad, et katta selle hoiuseid, ja üleantud tegevused jätkuvad tänu FB Banki varade paketi müügile.

⁽¹⁰⁴⁾ Vt komisjoni 25. jaanuari 2010. aasta otsus riigiabi NN 19/09 kohta „Ümberkorraldusabi Dunfermline Building Society”, põhjendus 47 (ELT C 101, 20.4.2010, lk 7). Komisjoni 25. oktoobri 2010. aasta otsus riigiabi N 560/09 kohta „Likvideerimisabi Fionia pangale”, põhjendus 55 (ELT C 76, 10.3.2011, lk 3). Komisjoni 8. novembri 2010. aasta otsus riigiabi N 392/10 kohta „CajaSuri ümberkorraldamine”, põhjendus 52 (ELT C 357, 30.12.2010, lk 12).

⁽¹⁰⁵⁾ Vt joonealused märkused 2 ja 4.

- (194) Peale selle ei oleks müük ilma meetmeta FB5 võimalik, kuna üleandmisel oleks potentsiaalne negatiivne mõju ostja kapitali adekvaatsuse määrale. Seega ei saaks üleantud tegevused enam jätkuda ning meetmed FB4 ja FB5 annavad neile selge eelise.
- (195) Komisjon leiab, et meetmed FB4 ja FB5 ei ole kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega. Tegelikult ei ole HFSFi mingeid väljavaateid oma panuselt kasumit teenida: vastutasuks oma panuse eest ei saanud ta nõuet panga vastu, vaid üksnes nõude likvideerimisel oleva üksuse, st FB Banki vastu⁽¹⁰⁶⁾. Seepärast ei saa HFSF tõenäoliselt panustatud raha täies ulatuses tagasi.
- (196) Meetmetega FB4 ja FB5 pakutav valikuline eelis moonutab konkurentsi, hoides üht pangandustegevust toimivana ja võimaldades sel konkureerida teiste pankadega, sealhulgas Kreekas tegutsevate või Kreeka turule sisenemisest huvitatud välismaiste pankade filiaalidega. Seega mõjutavad meetmed FB4 ja FB5 liikmesriikidevahelist kaubandust ning võivad moonutada konkurentsi.
- (197) Seepärast järeldeb komisjon, et HFSFi poolt FB Bankilt pangale üle antud varadega seotud rahastamispuudujäägi katmiseks antud 456,97 miljonit eurot ja HFSFi kohustus katta kõnealuste varadega seotud kapitalivajadused, mis võivad ulatuda kuni 100 miljoni euroni, kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Meetmetest FB4 ja FB5 kasu saaja

- (198) Põhjenduses 193 esitatud selgituse kohaselt leiab komisjon, et meetmetest FB4 ja FB5 on kasu saanud FB Banki tegevus, kuna abi võimaldas selle majandustegevusel panga raames jätkuda.
- (199) Küsimuse puhul, kas FB Banki tegevuse müük hõlmab pangale antud riigiabi vastavalt 2008. aasta pangandusteatise punktile 49, peab komisjon hindama, kas teatavad nõuded on täidetud. Komisjon peab eelkõige hindama seda, kas i) müük oli avatud ja mittediskrimineeriv, ii) müük toimus turutingimustel ning iii) finantsasutus või valitsus seadis asjaomastele varadele ja kohustustele võimalikult kõrge müügihinna.
- (200) Pank omandas FB Banki varade ja kohustuste paketi, kuna ta esitas teistele pankadele avatud mittediskrimineeriva pakkumisenetluse raames eelistatud pakkumise. Kreeka keskpang otsustas võtta ühendust ainult nelja suurima Kreekas tegutseva omamaise pangaga, kellest üksnes eespool määratletud pank ja veel üks pank tegid mittesiduva pakkumise. Kreeka keskpang kutsus kaht pakkujat esitama parandatud pakkumised. Kreeka keskpang valis välja NBG, kuna tema pakkumine sisaldas väiksemaid kriisilahenduse kulusid⁽¹⁰⁷⁾.
- (201) Komisjon täheldab, et Kreeka keskpang võttis ühendust ainult nelja pangaga⁽¹⁰⁸⁾. See, et ühendust võeti vaid piiratud arvu ostjatega, ei välista võimalust, et pakkumine oli avatud, kuna puudusid teised Kreekas tegutsevad pangad, mis oleksid piisavalt suured, et tulla toime pakutavate varadega, ja millel oleks kriisilahenduse ajal piisavalt kapitali, ja kuna kriisilahenduse ajal oli välismaiste krediidi- ja finantsasutuste huvi Kreekas pangandusega tegelema hakata piiratud. Lisaks määras Kreeka keskpang eelnevalt kindlaks üleantavate varade ja kohustuste portfelli ja tähtsaja, mille jooksul tuleb pakkumised esitada, et need oleksid kehtivad. Komisjon leiab, et müük oli avatud ja mittediskrimineeriv.
- (202) FB Banki varade ja kohustuste negatiivne hind (võttes arvesse rahastamispuudujääki ja eespool nimetatud kapitalivajaduste katmist) ei välista seda, et müügihind vastab ettevõtja turuväärtusele⁽¹⁰⁹⁾. Komisjonil ei ole alust arvata, et tehtud pakkumine ja makstud hind ei kajastanud ettevõtja turuväärtust. Tuleb meeles pidada, et Kreeka õigusaktide alusel hindab üleantud varade õiglast väärtust kõigepealt Kreeka keskpang ning seejärel kontrollivad ja kohandavad seda järgmise kuue kuu jooksul välisekspertid. Seega leiab komisjon, et müük toimus

⁽¹⁰⁶⁾ Vt seaduse 4051/2012 artikli 9 lõige 15 ja seaduse 3746/2009 artikli 13A lõige 4.

⁽¹⁰⁷⁾ Kreeka riigi poolt 14. mail 2013 komisjonile saadetud kiri.

⁽¹⁰⁸⁾ Vastupidiselt kolme ühistupanga kriisilahenduse heaks tehtule ei võetud ühendust Emporiki Bankiga, kuna vahepeal oli selle üle võtnud Alpha Bank.

⁽¹⁰⁹⁾ Vt ka komisjoni 28. novembri 2012. aasta otsus riigiabi SA.34053 (12/N) kohta „Hispaania poolne Banco de Valencia S.A. rekapitaliseerimine ja ümberkorraldamine” (ELT C 75, 14.3.2013, lk 3), põhjendus 82.

turutingimustel. Eespool esitatu alusel järeltab komisjon kooskõlas 2008. aasta pangandusteatis punktiga 49, ümberkorraldamisteatis punktiga 20 ja omaenda otsustuspraktikaga, ⁽¹¹⁰⁾ et müügihind kujutab turuhinda ja et riigiabi pangale võib välistada.

6.2.1.3. Järeldus abi olemasolu ja kogusumma kohta

- (203) Põhjenduste 190–197 alusel leiab komisjon, et meetmete FB1, FB2, FB3, FB4 ja FB5 puhul on täidetud aluslepingu 107 lõike 1 tingimused ning need kujutavad seega riigiabi.
- (204) Seepärast järeltab komisjon, et nagu on osutatud tabelis 10, on FB Bank saanud oma tegevuseks riigiabi 606,97 miljoni euro suuruse kapitalitoetuse vormis (meetmed FB1, FB4 ja FB5) ning lisaks Kreeka riigiväärtpabereid summas 60 miljonit eurot (meede FB2) ja Kreeka riigigarantiisid summas 50 miljonit eurot (meede FB3).

Tabel 10

Ülevaade FB Banki kasuks võetud abimeetmetest

Abisaaja	Meede	Abi olemus	Abisumma (mln eurodes)
FB Banki tegevusvaldkonnad	FB1	Rekapitalizeerimine	50
	FB4	FB Bankilt pangale üle antud varadega seotud rahastamispuudujäägi katmine	456,97
	FB5	FB Bankilt pangale üle antud varadega seotud kapitalivajaduste katmise kohustuse võtmise kinnitus	100
Finantsabi kokku			606,97
Makstud finantsabi kokku			506,97
Abisaaja	Meede	Abi olemus	
FB Banki tegevusvaldkonnad	FB2	Obligatsioonilaen	60
	FB3	Garantii	50
Likviidsusabi kokku			110

6.2.2. Kokkusobivuse hindamise õiguslik alus

- (205) Aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktiga b volitatakse komisjoni tegema kindlaks, kas siseturuga on kokkusobiv abi, mis on antud mõne liikmesriigi majanduses tõsise häire kõrvaldamiseks.
- (206) Komisjon on möönnud, et ülemaailmne finantskriis võib tekitada mõne liikmesriigi majanduses tõsise häire ning et abimeetmed pankadele võivad selle häire kõrvaldada. Seda kinnitati ka 2008. aasta pangandusteatises, rekapitalizeerimisteatises ja ümberkorraldamisteatises. Komisjon on seisukohal, et tingimused riigiabi heakskiitmiseks aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel on täidetud, sest finantsturgudel on taas täheldatud pingeid. Komisjon kinnitas seda seisukohta, võttes vastu 2011. aasta pikendusteatis ⁽¹¹¹⁾ ja 2013. aasta pangandusteatis ⁽¹¹²⁾.

⁽¹¹⁰⁾ Vt joonealune märkus 103.

⁽¹¹¹⁾ Komisjoni teatis riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta alates 1. jaanuarist 2012 finantsasutuste kasuks finantskriisi kontekstis võetavate toetusmeetmete suhtes (edaspidi „2011. aasta pikendusteatis“) (ELT C 356, 6.12.2011, lk 7).

⁽¹¹²⁾ Komisjoni teatis riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta alates 1. augustist 2013 finantskriisi kontekstis pankade kasuks võetavate toetusmeetmete suhtes (edaspidi „pangandusteatis“) (ELT C 216, 30.7.2013, lk 1).

- (207) Kreeka majanduse osas on komisjon Kreeka pankade toetuskavade heakskiitmist ja pikendamist ning Kreeka riigi poolt üksikutele pankadele antavate riigiabimeetmete heakskiitmist käsitlevates otsustes tunnistanud, et Kreeka majanduses valitseb tõsise häire oht ja et riigi toetus pankadele sobib sellise häire kõrvaldamiseks. Seega peaks abimeetmete hindamise õiguslik alus olema aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkt b.
- (208) Nagu on osutatud 2008. aasta pangandusteatis punktis 15, on aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel kokkusehitav abi, mis vastab järgmistele kokkusehitavuse üldkriteeriumidele.
- a) Asjakohasus: Abi peab olema hästi määratletud, et saavutada majanduses tõsise häire kõrvaldamist käsitlev eesmärk. Kõnealust eesmärki ei saavutata, kui meede ei ole häire kõrvaldamiseks sobilik.
- b) Vajalikkus: Abimeede peab oma summa ja vormi poolest olema eesmärgi saavutamiseks vajalik. Seega peab ta olema eesmärgi saavutamiseks minimaalse vajaliku suurusega ning võtma häire kõrvaldamiseks kõige asjakohasema vormi.
- c) Proportsionaalsus: Meetmete positiivset mõju tuleb hoida konkurentsimoonutuste suhtes asjakohaselt tasakaalus, et moonutused oleksid piiratud meetmete eesmärkide saavutamiseks vajaliku miinimumiga.
- (209) Finantskriisi ajal koostas komisjon kokkusehituskriteeriumid eri abimeetmete jaoks. Abimeetmete hindamise põhimõtted kehtestati esmalt 2008. aasta pangandusteatises.
- (210) Rekapitalizeerimisteatises sätestati edasised juhised riigi kapitalisüsteemide puhul nõutavate hüvitise tasemete kohta.
- (211) Ümberkorraldamisteatises selgitas komisjon lõpuks ümberkorralduskavade hindamise meetodit. Panga ümberkorralduskava hindamisel ümberkorraldamisteatise kohaselt võtab komisjon arvesse kõiki tabelis 10 osutatud meetmeid.

6.2.3. Abimeetmete kokkusehitavus 2008. aasta pangandusteatises ja rekapitalizeerimisteatises

6.2.3.1. Meetmete FB1, FB2 ja FB3 kokkusehitavus 2008. aasta pangandusteatises

- (212) Meetmed FB1, FB2 ja FB3 võeti Kreeka pankade toetuskava raames. Kavaga hõlmatud meetmed on juba hinnatud siseturuga kokkusehitavaks komisjoni 19. novembri 2008. aasta otsuses.

6.2.3.2. Meetmete FB4 ja FB5 kokkusehitavus 2008 pangandusteatises ja rekapitalizeerimisteatises

6.2.3.2.1. Asjakohasus

- (213) Meetmete FB4 ja FB5 asjakohasusega seoses leiab komisjon, et need meetmed on asjakohased, kuna need kaitsesid FB Banki hoiustajaid ja seega ka finantsstabiilsust. Kõnealune tegevus ei oleks saanud jätkuda ilma HFSE'i abita, sest FB Banki kapital oli kriisilahenduse ajal negatiivne ja tol ajal valitsenud raskete turutingimuste tõttu ei oleks ükski pank omandanud varade ja kohustuste portfelli, mille väärtus oli negatiivne ja mis oleks nõrgendanud tema kapitali adekvaatsust. Seega tagati meetmetega Kreeka finantsstabiilsuse säilimine. Seepärast leiab komisjon, et meede oli päästmisabina asjakohane.

6.2.3.2.2. Vajalikkus

- (214) 2008. aasta pangandusteatises kohaselt peab abimeede oma summa ja vormi poolest olema eesmärgi saavutamiseks vajalik. Kapitalisüsteem peab olema eesmärgi saavutamiseks minimaalse vajaliku suurusega.

- (215) Kreeka keskpank märkis oma 8. mai 2013. aasta kirjas, et vaatamata FB Banki väiksusele oleks tema tegevusloa tühistamine ilma kriisilahendusmeetmete kohaldamiseta kahjustanud hoiustajate usaldust Kreeka pangandussüsteemi vastu ja seega mõjutanud ka finantsstabiilsust. Peale selle lisas Kreeka keskpank, et erinevate kriisilahendusvõimaluste seast eelistab ta FB Banki kriisilahenduseks ostu- ja ühendamismenetlusi kooskõlas 2012. aasta detsembri Kreeka teise kohandamisprogrammi majandus- ja rahanduspoliitika memorandumiga. Kreeka keskpank leidis, et kõnealune menetlus lahendaks viivitamata ja kindlalt FB Banki probleemid. Komisjon leiab, et need finantsstabiilsustegurid toetavad meetmete FB4 ja FB5 vajalikkust.
- (216) Sekkumise mahuga seoses märkis Kreeka keskpank oma otsuses 10/1/10.5.2013, et eelistatud lahenduseks oli valitud varade ja kohustuste üleandmise korraldus, kuna see vähendas kriisilahenduse kulusid. See otsus oli ka kooskõlas 2012. aasta märtsi Kreeka teise kohandamisprogrammi majandus- ja rahanduspoliitika memorandumiga. Peale selle leiab komisjon, et rahastamispuudujäägi lõplikku suurus hindasid väga hoolikalt Kreeka ametiasutused, kes võtsid arvesse vandeaudiitori koostatud hindamisaruannet. Kõnealune summa kattis täpselt üleantud varade õiglase väärtuse ja kohustuste väärtuse vahe. Lisaks kohustus HFSF katma kapitalivajadused üksnes kuni 9 % ulatuses Kreeka keskpanga hinnatud üleantud varadest. Asjaolu, et kahest pakkujast oli oma pakkumise nõus üle vaatama üksnes eespool määratletud pank, toetab järeldust, et panus ei olnud liiga suur.
- (217) Pealegi ei antud FB Banki omakapitali üle ja see jäi likvideeritud üksusesse ehk FB Banki. Seepärast kannavad aktsionärid maksimaalset kahju ja HFSFi panust ei suurendata nende päästmiseks vajalike kulude võrra.
- (218) Abi hüvitamisega seoses võib põhjendusega 195 sarnaselt märkida, et suure tõenäosusega ei saa HFSF panustatud raha täies ulatuses tagasi⁽¹¹³⁾. Seega on selge, et ta ei saa mingit hüvitist ja tema panus on sarnane tagastamatule abile. Nagu on märgitud rekapiitalseerimisteatise punktis 44, on rekapiitalseerimise ebapiisav hüvitamine vastuvõetav üksnes raskustes pankade puhul, kes ei ole suutelised midagi hüvitama. Komisjon leiab, et see kehtib FB Banki puhul. Hüvitamise puudumine tekitab vajaduse põhjaliku ümberkorraldamise järele kooskõlas rekapiitalseerimisteatisega.
- (219) Seega on meetmed FB4 ja FB5 nii oma mahus kui ka vormis vajalikud päästmisabina, et saavutada Kreeka pangandussüsteemi ja kogu majanduse häire piiramise eesmärgid.

6.2.3.2.3. Proportsionaalsus

- (220) Komisjon märgib, et FB Banki kui sellist ei ole enam olemas. Asjaolu, et abiga päästetakse üleantud tegevused, võib teoreetiliselt moonutada konkurentsi. Komisjon hindab siiski positiivselt FB Banki väiksust ja müügiprotsessi, mille puhul oli konkurentidel võimalus teha FB Banki valitud varade ja kohustuste suhtes pakkumine. Peale selle liideti FB Banki majandustegevus kohe pärast selle üleandmist panga tegevusega ning see lakkab eraldi majandustegevuse või konkurendina eksisteerimast. Seepärast järeldab komisjon, et abi ei tekitanud põhjendamatuid konkurentsimoonutusi.

Järeldus meetmete FB4 ja FB5 kokkusobivuse kohta

- (221) Komisjon on jõudnud järeldusele, et meetmed FB4 ja FB5 on asjakohased ja vajalikud ning võttes arvesse FB Banki väiksust ja selle kadumist iseseisva konkurendina pärast pangaga liitmist, on need ka proportsionaalsed kavandatud eesmärgi suhtes, arvestades 2008. aasta pangandusteatist ja rekapiitalseerimisteatist.

6.2.4. Abimeetmete kokkusobivus ümberkorraldamisteatisega

- (222) Meetme FB4 hüvitamisega seoses märkis komisjon põhjenduses 218, et HFSF ei saa tõenäoliselt täies ulatuses tagasi FB Banki kriisilahenduseks suunatud 456,97 miljonit eurot (meede FB4). Hüvitamise puudumine tekitab vajaduse põhjaliku ümberkorraldamise järele nii elujõulisuse meetmete kui ka konkurentsi moonutamist piiravate meetmete näol.

⁽¹¹³⁾ Meetme FB4 puhul on HFSFil 457 miljoni euro suurune nõue likvideeritava üksuse suhtes. 31. detsembril 2013 ulatusid selle nõudega seotud väärtuselangused 377 miljoni euroni HFSFi finantsaruannetes.

6.2.4.1. FB Banki tegevuse pikaajalise elujõulisuse tagamine müügi abil

- (223) Ümberkorraldamisteatise punktis 21 on sätestatud, et kui raskustes olev krediidasutus ei suuda usaldusväärset taastada oma pikaajalist elujõulisust, tuleb kaaluda krediidasutuse nõuetekohast likvideerimist või enampakkumisel müüki. Riigid võivad seejuures elujõuetute osalejate turult lahkumist toetada ning võimaldada seda finantsstabiilsuse säilitamise huvides teha sobiva ajavahemiku jooksul.
- (224) FB Bank ei olnud siiski iseseisvana elujõuline pank ja see määrati likvideerimisele. Selle kohta on ümberkorraldamisteatise punktis 17 sätestatud, et „pikaajalise elujõulisuse taastamisele võib kaasa aidata raskustes oleva panga müümine muule finantsasutusele, kui ostja on elujõuline ja võimeline raskustes oleva panga edukalt üle võtma ning suudab aidata taastada turu usaldust”.
- (225) Nagu on märgitud punktis 7.5.2, võib panga ümberkorralduskava alusel lugeda panga elujõuliseks üksuseks. Seepärast võimaldab FB Banki tegevuse üleandmine pangale taastada selle pikaajalise elujõulisuse. Lisaks sellele kujutab FB Banki tegevuse täielik liitmine⁽¹⁴⁾ panga tegevusega ja FB Banki kui iseseisva konkurendina tegutsemise lõpetamine põhjalikku ümberkorraldamist, mis on nõutav riigiabi ebapiisava hüvitamise korral.

6.2.4.2. Omaosalus ja kulude jagamine

- (226) Põhjenduses 216 esitatud selgituse kohaselt tagatakse FB Banki kriisilahenduseks valitud viisi abil ümberkorralduskulude viimine miinimumini. Esiteks hindasid rahastamispuudujääki hoolikalt Kreeka ametiasutused, võttes arvesse sõltumatute audiitorite koostatud aruannet. HFSF kohustus katma ka üleantud tegevustest tulenevad ostja kapitalivajadused üksnes seadusega ettenähtud miinimumsumma ulatuses. Lisaks aitab FB Banki majandustegevuse liitmine suurema üksusega ning sellest tuleneva sünergia realiseerimine FB Banki filiaalide võrgustiku ratsionaliseerimise, IT-taristu konsolideerimise ja rahastamiskulude vähendamise abil viia ümberkorralduskulud miinimumini võrreldes olukorraga, kus riik oleks püüdnud taastada FB Banki kui iseseisva panga elujõulisust.
- (227) Aktsiakapitali ja allutatud võlainstrumente ei antud pangale üle, vaid need jäid FB Banki ehk likvideeritavasse üksusesse. Seega leiab komisjon, et aktsionärid jagasid koormust piisavalt, kuna neil oli õigus saada likvideerimisest tulu üksnes juhul, kui need olid piisavad selleks, et teha tagasimakse HFSFile, kelle nõue tuli rahuldada enne teiste võlausaldajate nõudeid. Võttes arvesse realiseeritud varade nappust, siis ei saa aktsionärid tõenäoliselt oma investeringuid tagasi.

6.2.4.3. Konkurentsimoонutuste piiramise meetmed

- (228) Konkurentsimoонutuste piiramise meetmete kohta on ümberkorraldamisteatise punktis 30 öeldud, et „komisjon lähtub selliste meetmete vajaduse hindamisel asjaomaste pankade tegevuse eeldatavast mahust, ulatusest ja liigist pärast usaldusväärse ümberkorraldamiskava rakendamist [...]. Selliste meetmete olemus ja vorm sõltuvad kahest kriteeriumist: esiteks abisumma suuruselt ja selle andmise tingimustest ning teiseks selle turu või nende turgude iseloomust, kus abi saanud pank tegutseb.”
- (229) Kapitalitoetuse vormis saadud koguabi ulatus 606,97 miljoni euroni (meetmed FB1, FB4 ja FB5) ning lisaks Kreeka riigigarantiid summas 60 miljonit eurot (meede FB2) ja Kreeka riigiväärtpaberid summas 50 miljonit eurot (meede FB3). Meede FB1 moodustab 3,25 % FB Banki riskiga kaalutud varast seisuga 31. detsember 2008. Meede FB4, FB Bankilt pangale üle antud rahastamispuudujäägi katmine, moodustab ligikaudu 33,44 % FB Banki riskiga kaalutud varast seisuga 31. märts 2013. Meede FB5 moodustas määratluse kohaselt 9 % FB Bankilt pangale üle antud riskiga kaalutud varadest. Selline abisumma koos hüvitamise puudumisega nõuab abisaaja turuosa ulatuslikku vähendamist.
- (230) Võttes arvesse turgu, millel FB Bank tegutses, märgib komisjon, et FB Bank oli väga väike pank (osakaal väiksem kui 0,5 % Kreeka pankade koguvaradest ning turuosa oli laenude ja hoiustena alla 1 %) ning seega olid ka FB Bankilt pangale üle antud varad ja kohustused Kreeka pangandussüsteemi suurusega võrreldes väikesed.

⁽¹⁴⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, lk 17.

- (231) Lisaks toimus FB Banki majandustegevuse pakkumine konkurentidele avatud enampakkumise kaudu. Pärast FB Banki müüki lakkas see iseseisva konkurendina eksisteerimast, kuna üleantud tegevus liideti täielikult panga tegevusega.
- (232) Komisjon on jõudnud järeldusele, et arvestades üleantud tegevuse väikest mahtu, avatud müügi protsessi ja FB Banki tegevuse täielikku liitmist panga tegevusega, ei ole konkurentsi põhjendamatu moonutatud vaatamata väga suurtele abisummadele ja hüvitamise puudumisele.

6.2.4.4. Järeldus kokkusobivuse kohta ümberkorraldamisteadisega

- (233) Eespool esitatud analüüsi põhjal jõuti järeldusele, et FB Banki valitud varade ja kohustuste müük ning nende liitmine pangaga tagab selle, et kooskõlas ümberkorraldamisteadisega saavutab FB Banki tegevus taas pikaajalise elujõulisuse, abi puhul piirduakse vajaliku miinimumiga ja puudub konkurentsi põhjendamatu moonutamine.

6.2.5. Järeldus FB Bankiga seotud abi kokkusobivuse kohta siseturuga

- (234) Kõik tabelis 10 loetletud abimeetmed on siseturuga kokkusobivad.

6.3. PROBANKIGA SEOTUD ABI HINDAMINE

6.3.1. Abi olemasolu ja suurus

- (235) Komisjon peab kõigepealt hindama, kas meetmed kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

6.3.1.1. Abi olemasolu Probanki kriisilahenduse eesmärgil võetud meetmete (meetmed PB1 ja PB2) puhul

- (236) HFSF on Kreeka riigi poolt pankade toetamiseks loodud ja rahastatud üksus. Seepärast on meetmed PB1 ja PB2 seotud riigi vahenditega. Meetmed PB1 ja PB2 on olemuselt valikulised, kuna need toovad kasu üksnes Probanki tegevusele.
- (237) Lisaks annavad meetmed PB1 ja PB2 Probanki tegevusele selge eelise, kuna hoiavad seda toimivana. Üleandmise korraldus on sel juhul pakutud müük ning kuigi aktsiakapitali üle ei anta, antakse üle olulised tootlikud pangavarad (filiaalid, hoiused ja laenud).
- (238) Meetmed PB1 ja PB2 ei ole kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega. Tegelikult ei ole HFSFi mingeid väljavaateid oma panuselt kasumist teenida: vastutasuks oma panuse eest ei saanud ta nõuet panga vastu, vaid üksnes nõude likvideerimisel oleva üksuse, st Probanki vastu⁽¹¹⁵⁾. Seepärast ei saa HFSF tõenäoliselt panustatud raha täies ulatuses tagasi.
- (239) Meetmetega PB1 ja PB2 pakutav valikuline eelis moonutab konkurentsi, hoides üht pangandustegevust toimivana ning võimaldades sel turul tegutseda ja konkureerida teiste pankadega, kes tegutsevad Kreekas või kes on huvitatud Kreeka turule sisenemisest. Seega mõjutavad meetmed PB1 ja PB2 liikmesriikidevahelist kaubandust ning võivad moonutada konkurentsi.
- (240) Seepärast järeldatakse, et HFSFi poolt Probankilt pangale üle antud varadega seotud rahastamispuudujäägi katmiseks antud 562,73 miljonit eurot ja HFSFi kohustus katta kõnealuste varadega seotud kapitalivajadused, mis võivad ulatuda [180–280] miljoni euroni, kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Meetmetest PB1 ja PB2 kasu saaja

- (241) Meetmetest PB1 ja PB2 on kasu saanud Probanki tegevus, kuna need meetmed võimaldasid sellel tegevusel panga raames jätkuda.
- (242) Küsimuse puhul, kas Probanki tegevuse müük kujutab pangale antud riigiabi vastavalt 2008. aasta pangandusteadise punktile 49, peab komisjon hindama, kas teatavad nõuded on täidetud. Komisjon peab eelkõige hindama seda, kas i) müük oli avatud ja mittediskrimineeriv, ii) müük toimus turutingimustel ning iii) finantsasutus või valitsus seadis asjaomastele varadele ja kohustustele võimalikult kõrge müügihinna.

⁽¹¹⁵⁾ Vt seaduse 4051/2012 artikli 9 lõige 15 ja seaduse 3746/2009 artikli 13A lõige 4.

- (243) Pank omandas Probanki varad ja kohustused, kuna ta esitas teistele pankadele avatud mittediskrimineeriva pakkumismenetluse raames eelistatud pakkumise. Kreeka keskpank otsustas võtta ühendust ainult nelja suurima Kreekas tegutseva omamaise pangaga, kellest üksnes eespool määratletud pank ja veel üks pank tegid pakkumise. Määratletud pank osutus hinna ja oodatud sünergia puhul eelistatud pakkujaks.
- (244) Kreeka keskpank võttis ühendust ainult nelja pangaga. See, et ühendust võeti vaid piiratud arvu ostjatega, ei välista võimalust, et pakkumine oli avatud, kuna puudusid teised Kreekas tegutsevad pangad, mis oleksid piisavalt suured, et tulla toime pakutavate tegevustega, ja millel oleks kriisilahenduse ajal piisavalt kapitali. Peale selle ei olnud kuni Probanki kriisilahenduseni ükski välismaine krediidi- ja finantsasutus esitanud kehtivat siduvat ettepanekut Probanki omandamise kohta, kuigi selle tähtaega lükati korduvalt edasi. Kriisilahenduse ajal oli välismaiste krediidi- ja finantsasutuste huvi Kreekas pangandusega tegelema hakata piiratud. Lisaks oli Kreeka keskpank määranud eelnevalt kindlaks üleantavate varade ja kohustuste portfelli ja tähtaja, mille jooksul tuli pakkumised esitada, et need oleksid kehtivad. Seepärast leiab komisjon, et müük oli avatud ja mittediskrimineeriv.
- (245) Probanki varade ja kohustuste negatiivne hind (võttes arvesse rahastamispuudujääki ja eespool nimetatud kapitalivajaduste katmist) ei välista seda, et müügihind vastab ettevõtja turuväärtusele ⁽¹¹⁶⁾. Komisjonil ei ole alust arvata, et tehtud pakkumine ja makstud hind ei kajastanud ettevõtja turuväärtust. Kreeka keskpank oli varade õiglast väärtust hinnanud ja välisaudiitorid olid seda kontrollinud. Seega leiab komisjon, et müük toimus turutingimustel. Eespool esitatu alusel järeltab komisjon kooskõlas 2008. aasta pangandusteatise punktiga 49, ümberkorraldamisteatise punktiga 20 ja omaenda otsustuspraktikaga, ⁽¹¹⁷⁾ et riigiabi pangale võib välistada.

6.3.1.2. Järeldus abi olemasolu ja kogusumma kohta

- (246) Põhjenduste 236–240 alusel leiab komisjon, et meetmete PB1 ja PB2 puhul on täidetud aluslepingu 107 lõike 1 tingimused ning need kujutavad seega riigiabi.
- (247) Seepärast järeltab komisjon, et nagu on osutatud tabelis 11, on Probank saanud oma tegevuseks riigiabi [742,7–842,7] miljoni euro suuruse kapitalitoetuse vormis (meetmed PB1 ja PB2).

Tabel 11

Ülevaade Probanki kasuks võetud abimeetmetest

Abisaaja	Meede	Abi olemus	Abisumma (mln eurodes)
Probanki tegevusvaldkonnad	PB1	Probankilt pangale üle antud varadega seotud rahastamispuudujäägi katmine	562,7
	PB2	Probankilt pangale üle antud varadega seotud kapitalivajaduste katmise kohustuse võtmise kinnitus	[180–280]
Finantsabi kokku			[742,7–842,7]
Makstud finantsabi kokku			[742,7–842,7]

6.3.2. Kokkusobivuse hindamise õiguslik alus

- (248) Aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktiga b volitatakse komisjoni tegema kindlaks, kas siseturuga on kokkusobiv abi, mis on antud mõne liikmesriigi majanduses tõsise häire kõrvaldamiseks.

⁽¹¹⁶⁾ Vt joonealune märkus 109.

⁽¹¹⁷⁾ Vt joonealune märkus 103.

- (249) Nagu on selgitatud põhjendustes 206 ja 207, tuleb Kreeka pankade suhtes võetud abimeetmete hindamiseks võtta aluseks aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkt b.
- (250) Põhjenduses 208 esitatud selgituse kohaselt on kooskõlas 2008. aasta pangandusteatisse punktiga 15 aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel kokkusobiv abi, mis vastab järgmistele kokkusobivuse üldkriteeriumidele: asjakohasus, vajalikkus ja proportsionaalsus.
- (251) Rekapitalizeerimisteatises sätestati edasised juhised riigi kapitalisüstide puhul nõutavate hüvitise tasemete kohta.
- (252) Ümberkorraldamisteatises selgitas komisjon lõpuks ümberkorralduskavade hindamise meetodit. Ümberkorralduskava hindamisel ümberkorraldamist käsitleva teatisse kohaselt võtab komisjon arvesse kõiki tabelis 11 osutatud meetmeid.

6.3.3. Abimeetmete kokkusobivus 2008. aasta pangandusteatisse ja rekapitalizeerimisteatissega

6.3.3.1. Asjakohasus

- (253) Meetmete PB1 ja PB2 asjakohasusega seoses leiab komisjon, et rahastamispuudujäägi katmine ja kohustus katta ostjale üleantud varadega seotud kapitalivajadused on asjakohane, kuna tänu sellele sai müük võimalikuks, see kaitses Probanki hoiustajaid ja finantsstabiilsust. Need toimingud ei oleks saanud jätkuda ilma HFSFi abita, kuna Probanki omakapital oli kriisilahenduse ajal negatiivne. Tol ajal valitsenud raskete turutingimuste tõttu ei oleks ükski pank omandanud varade ja kohustuste portfelli, mille väärtus oli negatiivne ja mis oleks nõrgendanud tema kapitali adekvaatsust. 10. mail 2013 nimetas Kreeka keskpank ametisse Probanki erivolniku, kelle ülesanne oli ka tagada, et Probanki aktsiakapitali suurendamiseks võetakse kõik vajalikud meetmed. Asjaolu, et vaatamata Probanki juurde määratud erivolniku jõupingutustele ja Probanki aktsiakapitali suurendamise tähtsajaks korduvale pikendamisele ei esitanud ükski erainvestor kriisilahenduse ajal Probanki omandamiseks lõplikku siduvat ettepanekut, toetab järeldust, et need tegevused ei oleks saanud jätkuda ilma HFSFilt saadud abita. Seega tagati meetmetega Kreeka finantsstabiilsuse säilimine. Seepärast leiab komisjon, et meede oli asjakohane päästmisabina.

6.3.3.2. Vajalikkus

- (254) 2008. aasta pangandusteatisse kohaselt peab abimeede oma summa ja vormi poolest olema eesmärgi saavutamiseks vajalik. Kapitalisüst peab olema eesmärgi saavutamiseks minimaalse vajaliku suurusega.
- (255) 2013. aasta mai Kreeka teise kohandamisprogrammi majandus- ja rahanduspoliitika memorandumis sätestati, et nende mittepeamiste pankade⁽¹¹⁸⁾ puhul, kes ei täida oma kapitalinõudeid, hindab Kreeka keskpank koostöös HFSFIGa võimalusi maksumaksjate kulude minimeerimiseks, kaasa arvatud ostu- ja ühendamismenetlused, tagades samas ka hoiustajate kaitse.
- (256) Nagu Kreeka keskpank oma 26. juuli 2013. aasta otsuses⁽¹¹⁹⁾ tõi esile, oleks Probanki tegevusloa tühistamine ilma kriisilahendusmeetmeteta võinud mõjutada finantsstabiilsust.
- (257) Komisjon leiab, et need finantsstabiilsustegurid toetavad meetmete PB1 ja PB2 vajalikkust.
- (258) Meetme mahuga seoses hindasid rahastamispuudujääki väga hoolikalt Kreeka ametiasutused, kes võtsid arvesse vandeaudiitori koostatud hindamisaruannet. Kõnealune summa kattis täpselt üleantud varade õiglase väärtuse ja kohustuste väärtuse vahe. Kreeka keskpank märkis oma otsuses 12/1/26.7.2013, et eelistatud lahenduseks oli valitud varade ja kohustuste üleandmise korraldus, kuna see vähendas kriisilahenduse kulusid. Kõnealune otsus on kooskõlas 2013. aasta juuli Kreeka teise majandusliku kohandamisprogrammiga. Lisaks kohustus HFSF katma kapitalivajadused üksnes kuni 9 % ulatuses Kreeka keskpanga hinnatud üleantud varadest.

⁽¹¹⁸⁾ 2012. aastal korraldatud elujõulisuse hindamisel tegi Kreeka keskpank kindlaks, et Kreeka neli suurimat panka on sobivad kandidaadid HFSFi poolseks rekapitalizeerimiseks, kuid teised ehk mittepeamised pangad loeti HFSFi poolse rekapitalizeerimise jaoks ebasobivaks.

⁽¹¹⁹⁾ Kreeka keskpanga kriisilahenduskomisjoni otsus 12/1/26.7.2013.

- (259) Pealegi ei antud omakapitali pangale üle ja see jäi likvideeritavasse üksusesse. Seepärast kannavad Probanki aktsionärid maksimaalset kahju ja HFSFi panust ei suurendata nende päästmiseks vajalike kulude võrra.
- (260) Abi hüvitamisega seoses võib põhjendusega 238 sarnaselt märkida, et suure tõenäosusega ei saa HFSF panustatud raha täies ulatuses tagasi. Seega on selge, et ta ei saa mingit hüvitist ja tema panus on sarnane tagastamatule abile. Nagu on märgitud rekapiitalseerimisteatise punktis 44, on rekapiitalseerimise ebapiisav hüvitamine vastuvõetav üksnes raskustes pankade puhul, kes ei ole suutelised midagi hüvitama. Komisjon leiab, et see kehtib Probanki puhul. Hüvitamise puudumine tekitab vajaduse põhjaliku ümberkorraldamise järele kooskõlas rekapiitalseerimisteatisega.
- (261) Kokkuvõttes on meetmed vajalikud päästmisabina nii oma summa kui ka vormi poolest, et saavutada Kreeka pangandussüsteemis ja majanduses tervikuna tekkinud häire piiramise eesmärk.

6.3.3.3. Proportsionaalsus

- (262) Probanki kui sellist ei ole enam olemas. Asjaolu, et abiga päästetakse pangale üle antud tegevused, võib teoreetiliselt moonutada konkurentsi. Komisjon täheldab siiski Probanki väiksust ja müügiotsessi, mille puhul oli konkurentidel võimalus teha Probanki valitud varade ja kohustuste suhtes pakkumine. Peale selle liideti Probanki majandustegevuse kohe pärast selle üleandmist panga tegevusega ning see lakkab eraldi majandustegevuse või konkurendina eksisteerimast. Seepärast jäeldab komisjon, et abi ei tekita põhjendamatu konkurentsi-moonutusi.

6.3.3.4. Järelused meetmete PB1 ja PB2 kokkusobivuse kohta pangandusteatise ja rekapiitalseerimisteatisega

- (263) Komisjon on jõudnud järeldusele, et meetmed PB1 ja PB2 on asjakohased ja vajalikud ning võttes arvesse Probanki majandustegevuse üle võtnud panga jaoks kavandatud põhjalikku ümberkorraldamist, on need ka proportsionaalsed kavandatud eesmärgi suhtes, arvestades 2008. aasta pangandusteatist ja rekapiitalseerimisteatist.

6.3.4. Abimeetmete kokkusobivus ümberkorraldamisteatisega

- (264) Põhjenduses 260 märkis komisjon meetme PB1 hüvitamisega seoses, et HFSF ei saa tõenäoliselt täies ulatuses tagasi Probanki kriisilahenduseks suunatud 562,73 miljonit eurot (meede PB1). Hüvitamise puudumine tekitab vajaduse põhjaliku ümberkorraldamise järele nii elujõulisuse meetmete kui ka konkurentsi moonutamist piiravate meetmete näol.

6.3.4.1. Probanki tegevuse pikaajalise elujõulisuse tagamine müügi abil

- (265) Ümberkorraldamisteatise punktis 21 on sätestatud, et kui raskustes olev krediidiasutus ei suuda usaldusväärset taastada oma pikaajalist elujõulisust, tuleb kaaluda krediidiasutuse nõuetekohast likvideerimist või enampakkumisel müüki. Liikmesriigid võivad seejuures elujõuetute osalejate turult lahkumist toetada ning võimaldada seda finantsstabiilsuse säilitamise huvides teha sobiva ajavahemiku jooksul.
- (266) Probank ei olnud siiski iseseisvana elujõuline pank ja see määrati likvideerimisele. Selle kohta on ümberkorraldamisteatise punktis 17 sätestatud, et „pikaajalise elujõulisuse taastamisele võib kaasa aidata raskustes oleva panga müümine muule finantsasutusele, kui ostja on elujõuline ja võimeline raskustes oleva panga edukalt üle võtma ning suudab aidata taastada turu usaldust”.
- (267) Nagu on märgitud punktis 7.5.2, võib panga ümberkorralduskava alusel lugeda panga elujõuliseks üksuseks. Seepärast võimaldab Probanki majandustegevuse üleandmine pangale taastada selle pikaajalise elujõulisuse. Lisaks sellele kujutab Probanki tegevuse täielik liitmine ⁽¹²⁰⁾ panga tegevusega ja Probanki kui iseseisva üksusena tegutsemise lõpetamine põhjalikku ümberkorraldamist, mis on nõutav riigiabi ebapiisava hüvitamise korral.

⁽¹²⁰⁾ 25. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava, lk 15.

6.3.4.2. Omaosalus ja kulude jagamine

- (268) Põhjenduses 258 esitatud selgituse kohaselt tagatakse Probanki kriisilahenduseks valitud viisi abil ümberkorralduskulude viimine miinimumini. Esiteks hindasid rahastamispuudujääki hoolikalt Kreeka ametiasutused, võttes arvesse sõltumatute audiitorite koostatud aruannet. HFSF kohustus katma ka üleantud varadest tulenevad ostja kapitalivajadused üksnes seadusega ettenähtud miinimumsumma ulatuses. Lisaks aitab Probanki majandustegevuse liitmine suurema üksusega ning sellest tuleneva sünergia realiseerimine eelkõige Probanki filiaalide võrgustiku ratsionaliseerimise, IT-taristu konsolideerimise ja rahastamiskulude vähendamise abil viia ümberkorralduskulud miinimumini võrreldes olukorraga, kus riik oleks püüdnud taastada Probanki kui iseseisva panga elujõulisust.
- (269) Aktsiakapitali ja allutatud võlainstrumente ei antud pangale üle, vaid need jäid Probanki ehk likvideeritavasse üksusesse. Seega leiab komisjon, et aktsionärid jagasid koormust piisavalt, kuna neil oli õigus saada likvideerimisest tulu üksnes juhul, kui need olid piisavad selleks, et teha tagasimakse HFSFile, kelle nõue tuli rahuldada enne teiste võlausaldajate nõudeid. Võttes arvesse realiseeritud varade nappust, siis ei saa aktsionärid tõenäoliselt oma investeringuid tagasi.

6.3.4.3. Konkurentsimoonutuste piiramise meetmed

- (270) Konkurentsimoonutuste piiramise meetmete kohta on ümberkorraldamisteatise punktis 30 öeldud, et „komisjon lähtub selliste meetmete vajaduse hindamisel asjaomaste pankade tegevuse eeldatavast mahust, ulatusest ja liigist pärast usaldusväärse ümberkorraldamiskava rakendamist [...]. Selliste meetmete olemus ja vorm sõltuvad kahest kriteeriumist: esiteks abisumma suuruselt ja selle andmise tingimustest ning teiseks selle turu või nende turgude iseloomust, kus abi saanud pank tegutseb.”
- (271) Mis puudutab eraldatud abisummasid, siis ulatus kapitalitoetuse vormis saadud koguabi [742,7–842,7] miljoni euroni (meetmed PB1 ja PB2). Meede PB1 moodustas ligikaudu 21,15 % Probanki riskiga kaalutud varast seisuga 30. juuni 2013. Meede PB2 moodustas määratluse kohaselt kuni [...] % Probanki poolt üle antud varadest. Selline abisumma koos hüvitamise puudumisega nõuab abisaaja turuosa ulatuslikku vähendamist.
- (272) Võttes arvesse turgu, millel Probank tegutses, märgib komisjon, et Probank oli väga väike pank (osakaal ligikaudu 1 % Kreeka pankade koguvaradest ning turuosa oli laenudena ligikaudu 1 % ja hoiustena alla 2 %) ning seega olid ka Probankilt pangale üle antud varad ja kohustused Kreeka pangandussüsteemi suurusega võrreldes väikesed.
- (273) Lisaks toimus Probanki majandustegevuse pakkumine konkurentidele avatud enampakkumise kaudu. Pärast Probanki müüki lakkas see iseseisva konkurendina eksisteerimast, kuna üleantud tegevus liideti täielikult panga tegevusega.
- (274) Komisjon on jõudnud järeldusele, et arvestades üleantud tegevuse väikest mahtu, avatud müügi protsessi ja Probanki tegevuse täielikku liitmist panga tegevusega, ei ole konkurentsi põhjendamatult moonutatud vaatamata väga suurtele abisummadele ja hüvitamise puudumisele.

6.3.4.4. Järeldus kokkusobivuse kohta ümberkorraldamisteatisega

- (275) Eespool esitatud analüüsi põhjal jõudis komisjon järeldusele, et Probanki valitud varade ja kohustuste müük ning nende liitmine pangaga tagab selle, et kooskõlas ümberkorraldamisteatisega saavutab Probanki tegevus taas pikaajalise elujõulisuse, abi puhul piirdatakse vajaliku miinimumiga ja puudub konkurentsi põhjendamatult moonutamine.

6.3.5. Järeldus Probankiga seotud abi kokkusobivuse kohta siseturuga

- (276) Kõik tabelis 11 loetletud abimeetmed on siseturuga kokkusobivad.

7. PANGALE ANTUD ABI HINDAMINE

7.1. ABI OLEMASOLU JA SUURUS

(277) Komisjon peab tegema kindlaks riigiabi olemasolu aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

7.1.1. Abi olemasolu Kreeka pankade toetuskava raames võetud meetmete (meetmed L1 ja A) puhul

7.1.1.1. *Garantiina ja riigivõlakirjadena antud riigi likviidsustoetus (meede L1)*

(278) Komisjon on oma otsustes Kreeka pankade toetuskava⁽¹²¹⁾ heakskiitmise ja pikendamise kohta juba kindlaks teinud, et kava raames antud likviidsustoetus kujutab endast abi. 15. aprilli 2011. aasta seisuga oli garantiide summa 12 873 miljonit eurot, 30. novembril 2013. aastal oli see tõusnud 14 798 miljonile eurole. Nendel kuupäeval oli pangal laenatud riigivõlakirju vastavalt 787 miljoni ja 847 miljoni euro väärtuses. Kava raames antav edasine likviidsustoetus kujutab samamoodi abi.

7.1.1.2. *Rekapitalizeerimiskava raames kohaldatud riigipoolne rekapitalizeerimine (meede A)*

(279) Oma 19. novembri 2008. aasta otsuses on komisjon juba sätestanud, et Kreeka pankade toetuskava raames võetud rekapitalizeerimismeede kujutab endast abi. Pank on saanud 1 350 miljoni euro väärtuses eelisaktsiaid, mis moodustab 2,1 % panga riskiga kaalutud varast⁽¹²²⁾.

(280) 2010. aastal muutis komisjon nende eelisaktsiate tehnilisi parameetreid nii, et kupongimaksed kasvavad igal aastal 2 %, kui eelisaktsiaid ei ole viie aasta jooksul tagasi ostetud. Et muudatused suurendavad riigihüvitist, kui eelisaktsiaid ei ole viie aasta jooksul tagasi ostetud ega vahetatud, järeldab komisjon, et tehniliste parameetrite muutmine ei too pangale kaasa eelist ega sisalda seega täiendavat riigiabi.

7.1.2. Abi olemasolu riigi tagatud likviidsusabi puhul (meede L2)

(281) 2008. aasta pangandusteatises punktis 51 selgitas komisjon, et keskpankade rahaliste vahendite eraldamine finantsasutustele ei kujuta abi juhul, kui on täidetud neli kumulatiivset tingimust seoses finantsasutuse maksevõimelisusega, laenu tagatusega, finantsasutuse suhtes kehtestatud intressimääraga ja riigi edasigarantii puudumisega. Et riigi tagatud erakorraline likviidsusabi ei ole nimetatud nelja kumulatiivse tingimusega kooskõlas (eeskätt riigigarantii tõttu ja seepärast, et see eraldati koos muude toetusmeetmetega), ei saa järeldada, et riigi tagatud erakorraline likviidsusabi ei kujuta endast riigiabi.

(282) Riigi tagatud erakorraline likviidsusabi vastab aluslepingu artikli 107 lõike 1 tingimustele. Esiteks hõlmab meede riigigarantii andmist Kreeka keskpangale ning mis tahes kahjumi kannab riik. Seega hõlmab meede riigi vahendeid. Riigi tagatud erakorraline likviidsusabi võimaldab pankadel saada rahalisi vahendeid olukorras, kus neil puudub juurdepääs hulgirahastamise turgudele ja eurosüsteemi tavapärastele refinantseerimistehingutele. Sellest lähtuvalt andis erakorraline likviidsusabi pangale eelise. Kuna erakorraline likviidsusabi piirdub pangandussektoriga, on meede valikuline. Ning kuna riigi tagatud erakorraline likviidsusabi võimaldas pangal turul edasi tegutseda, vältida makseviitusi ja turult lahkumist, on tegemist konkurentsi moonutamisega. Kuna pank tegutseb ka muudel Euroopa finantsturgudel ja kuna teiste liikmesriikide finantsasutused tegutsevad või oleksid olnud huvitatud tegutsemisest omakorda Kreekas, mõjutab eelis ka liikmesriikidevahelist kaubandust.

(283) Eespool esitatut aluseks võttes leiab komisjon, et riigi tagatud erakorraline likviidsusabi (meede L2) kujutab endast riigiabi. Nimetatud likviidsusabi suurus on olnud varieeruv. 31. detsembril 2012 oli see umbes 30,9 miljardit eurot.

⁽¹²¹⁾ Vt joonealused märkused 1 ja 3.

⁽¹²²⁾ Vt NBG uurimise algatamise otsuse põhjendus 38.

7.1.3. Abi olemasolu HFSFi kaudu võetud meetmete puhul (meetmed B1, B2 ja B3)

7.1.3.1. Esimene ajutine rekapitalizeerimine (meede B1)

- (284) NBG uurimise algatamise otsuse punktis 5.1 on komisjon juba järeldanud, et esimene ajutine rekapitalizeerimine kujutab endast riigiabi. Saadud kapital on 7 430 miljonit eurot.

7.1.3.2. Teine ajutine rekapitalizeerimine (meede B2)

- (285) Meede B2 viidi ellu HFSFi vahenditest, mis hõlmasid riigi vahendeid, nagu on selgitatud NBG uurimise algatamise otsuse põhjenduses 49.
- (286) Mis puudutab eelise olemasolu, siis tõstis meede B2 panga omavahendite suhtarvu tasemele, mis võimaldas tal jätkata turul tegutsemist ning andis juurdepääsu eurosüsteemi rahalistele vahenditele. Lisaks kujutab meetme B2 hüvitamine intresside kogunemist EFSFi võlakirjadele, samuti täiendavat 1 % suurust tasu. Et hüvitis on ilmselt väiksem sarnaste turul liikuvate kapitaliinstrumentide hüvitistest, ei oleks pank kindlasti suutnud sellistel tingimustel samaväärsel hulgal kapitali turult hankida. Seega kujutas meede B2 pangale riigi vahenditest eelise andmist. Et meede oli kättesaadav vaid pangale, on see valikuline.
- (287) Meetme B2 kohaldamise tulemusena panga seisund tugevnes, kuna panga käsutusse anti edasiseks kapitalinõuete täimiseks vajalikud rahalised vahendid, mis tekitas konkurentsimoonusi. Kuna pank tegutseb ka teiste liikmesriikide pangandusturgudel ja kuna teiste liikmesriikide finantsasutused tegutsevad Kreekas, eeskätt kindlustusturul, mõjutab meede B2 ka liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (288) Komisjon leiab, et meede B2 kujutab endast riigiabi. Riigi pädevad asutused käsitlesid oma teatises seda samuti abina. Saadud kapital on 2 326 miljonit eurot.

7.1.3.3. HFSFi osalemine 2013. aasta kevadises rekapitalizeerimises (meede B3)

- (289) HFSFi osalemine 2013. aasta kevadises rekapitalizeerimises (meede B3) tähendab esimese ja teise ajutise rekapitalizeerimise (meetmed B1 ja B2) osalist konverteerimist püsivaks rekapitalizeerimiseks 8 677 miljoni euro väärtuses lihtaktsiasse. Et meede B3 kujutab juba antud abi konverteerimist, sisaldab see endiselt riigi vahendeid, kuid ei suurenda abi nominaalväärtust. Abi teatava nominaalsumma korral suurendab see siiski panga eelist (ja süvendab seega konkurentsimoonusi), kuna tegemist on püsiva ja mitte ajutise rekapitalizeerimisega, nagu meetmete B1 ja B2 puhul.
- (290) Kõik Kreekas tegutsevad pangad sellist abi ei saanud. Mis puudutab konkurentsi moonutamist ja mõju kaubandusele, märgib komisjon näiteks, et abi aitas pangal jätkata oma tehinguid teistes liikmesriikides, nagu Rumeenias ja Bulgaarias. Panga likvideerimine oleks toonud kaasa tegevuse lõpetamise välisturgudel kas likvideerimise või ettevõtjate müügi teel. Lisaks konkureerib pank Kreekas oma kindlustusteenustega muudest liikmesriikidest pärit kindlustusettevõtjate tütarettevõtjatega. Seega piiratakse meetmega konkurentsi ja see mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust. Komisjon leiab, et meede B3 kujutab endast riigiabi.

7.1.3.4. Järeldus meetmete B1, B2 ja B3 kohta

- (291) Meetmed B1, B2 ja B3 kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Meetmete B1, B2 ja B3 raames antud riigiabi summa oli 9 756 miljonit eurot. Nagu osutati punktis 7.1.3.3, konverteeriti ainult osa esimesest ja teisest ajutisest rekapitalizeerimisest (meetmed B1 ja B2) püsivaks rekapitalizeerimiseks 8 677 miljoni euro ulatuses (meede B3), samal ajal kui ülejäänud osa maksti HFSFi tagasi kuus kuud pärast selle saamist ⁽¹²³⁾.
- (292) Ümberkorraldamisteatise punktis 31 on märgitud, et lisaks abi absoluutsummale on komisjon võtnud arvesse ka panga riskiga kaalutud varaga seotud abi. Meetmeid B1, B2 ja B3 kohaldati ühe aasta jooksul ajavahemikul 2012. aasta aprillist ⁽¹²⁴⁾ kuni 2013. aasta maini. Sel ajal muutus panga riskiga kaalutud vara. Seega tekib küsimus, millist riskiga kaalutud vara taset tuleks kasutada ehk täpsemalt, kas riigiabi hindamise aluseks tuleks võtta olemasolev riskiga kaalutud vara nimetatud perioodi alguses või lõpus. Meetmete B1, B2 ja B3 eesmärk on katta

⁽¹²³⁾ HFSF, majandusaasta aruanne seisuga 31. detsember 2013, juuni 2014, lk 6.

⁽¹²⁴⁾ Vt joonealune märkus 56.

Kreeka keskpanga 2012. aasta märtsis kindlaks määratud kapitalivajadus (2012. aasta stressitest). Teiste sõnadega, kapitalivajadused, mida kõnealuste riigiabimeetmetega püüti leevendada, olid olemas juba märtsis 2012. Seega leiab komisjon, et meetmetes B1, B2 ja B3 sisalduvat abisummat tuleb võrrelda panga riskiga kaalutud varaga seisuga 31. märts 2012. Seejuures tuletatakse meelde, et alates 2012. aasta märtsist kuni 2013. aasta kevadise rekapitalizeerimiseni ei võtnud Kreeka keskpank arvesse Kreeka pankade poolt kapitalivajaduste üles- või allapoole korrigeerimiseks läbi viidud omandamisi. Asjaomasest tegurist nähtub, et meetmed B1, B2 ja B3 kujutasid endast abimeetmeid, mis olid seotud panga näitajatega seisuga 31. märts 2012.

- (293) Esimene ja teine ajutine rekapitalizeerimine moodustasid kokku 9 756 miljonit eurot. Asjaomane summa moodustab 15,3 % panga riskiga kaalutud varast seisuga 31. märts 2012.
- (294) Kuna pank suutis kaasata erakapitali, oli summa, mille HFSF eraldas pangale, üksnes 8 677 miljonit eurot, mis moodustab 31. märtsi 2012. aasta seisuga 13,6 % panga riskiga kaalutud varast.

7.1.4. Järeldus panga saadud abi olemasolu ja kogusumma kohta

- (295) Meetmed A, B1, B2, B3, L1 ja L2 kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Tabelis 12 on esitatud kokkuvõtte nende meetmete kohta.

Tabel 12

Ülevaade panga saadud koguabist

Viid-e	Meede	Meetme liik	Abisumma	Abi/riskiga kaalutud vara
A	Eelisaktsiad	Kapitalitoetus	1 350 miljonit eurot	2,1 %
B1 B2	Esimene ajutine rekapitalizeerimine Teine ajutine rekapitalizeerimine	Kapitalitoetus	7 430 miljonit eurot 2 326 miljonit eurot	15,3 %
Pangale antud finantsabi kokku			11 106 miljonit eurot	17,3 %
B3	2013. aasta kevadine rekapitalizeerimine	Kapitalitoetus	8 677 miljonit eurot	
Pangale antud abi kokku, v.a 6 kuu jooksul tagasi makstud abi			10 027 miljonit eurot	15,6 %
Viid-e	Meede	Meetme liik	Abi nominaalsumma	
L1	Likviidsustoetus	Garantii Obligatsioonilaen	Garantiid: 14,8 miljardit eurot Obligatsioonilaen: 0,8 miljardit eurot	Seisuga 30. november 2013
L2	Riigi tagatud erakorraline likviidsusabi	Rahastamine ja garantii	30,9 miljardit eurot	Seisuga 31. detsember 2012
Pangale antud likviidsusabi kokku			46,5 miljardit eurot	

7.2. KOKKUSOBIVUSE HINDAMISE ÕIGUSLIK ALUS

- (296) Vastavalt põhjenduses 207 tehtud järeldusele peaks abimeetmete hindamise õiguslik alus olema aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkt b ⁽¹²⁵⁾.
- (297) Finantskriisi ajal koostas komisjon kokkusobivuskriteeriumid eri abimeetmete jaoks. Abimeetmete hindamise põhimõtted kehtestati esmalt 2008. aasta pangandusteatises.
- (298) Juhised rekapiitalseerimismeetmete kohta asuvad rekapiitalseerimisteatises ja 2011. aasta pikendusteatises.
- (299) Ümberkorraldamisteatises on määratletud komisjoni lähenemisviis ümberkorralduskavade hindamisele, eeskätt vajadus taastada elujõulisus, tagada abisaaja nõuetekohane omaosalus ja piirata konkurentsi moonutamist.
- (300) Kõnealust raamistikku täiendati 2013. aasta pangandusteatisega, mida kohaldatakse pärast 31. juulit 2013 eelneva heakskiiduta teatatud või võetud abimeetmete suhtes.

7.2.1. Pangale eraldatud likviidsustoetuse (meede L1) kokkusobivuse hindamise õiguslik alus

- (301) Pangale juba eraldatud likviidsustoetus kiideti lõplikult heaks mitme järjestikuse otsusega, millega anti luba võtta meetmeid Kreeka pankade toetuskava raames, samuti kava muutmise ja pikendamise kaudu ⁽¹²⁶⁾. Iga edasine likviidsustoetuse andmine pangale toimub kava alusel, mille on täielikult heaks kiitnud komisjon. Abi tingimused peab enne eraldamist heaks kiitma komisjon ning seetõttu ei ole vaja neid käesolevas otsuses põhjalikumalt hinnata.

7.2.2. Eelisaktsiate kokkusobivuse hindamise õiguslik alus (meede A)

- (302) 2009. aasta eelisaktsiate vormis rekapiitalseerimine (meede A) toimus 2008. aasta pangandusteatisel samal aastal heaks kiidetud Kreeka pankade toetuskava rekapiitalseerimismeetme raames. Seega ei ole seda vaja 2008. aasta pangandusteatisel uuesti hinnata ja piisab selle hindamisest ümberkorraldamisteatisel alusel.

7.2.3. Riigi tagatud erakorralise likviidsusabi kokkusobivuse hindamise õiguslik alus (meede L2)

- (303) Riigi tagatud erakorralise likviidsusabi (meede L2) kokkusobivust tuleks kõigepealt hinnata 2008. aasta pangandusteatisel ja 2011. aasta pikendusteatisel alusel. Pärast 31. juulit 2013 eraldatud riigi tagatud likviidsusabi kuulub 2013. aasta pangandusteatisel kohaldamisalasse.

7.2.4. HFSFi rekapiitalseerimiste (meetmed B1, B2 ja B3) kokkusobivuse hindamise õiguslik alus

- (304) HFSFi rekapiitalseerimiste (meetmed B1, B2 ja B3) ja eeskätt hüvitamise kokkusobivust tuleks esmalt hinnata 2008. aasta pangandusteatisel, rekapiitalseerimisteatisel ja 2011. aasta pikendusteatisel alusel. NBG uurimise algatamise otsuses väljendas komisjon kahtlust meetme B1 kokkusobivuse suhtes nimetatud teatistega. Et nimetatud meetmed viidi ellu enne 1. augustit 2013, ei kuulu need 2013. aasta pangandusteatisel kohaldamisalasse. HFSFi rekapiitalseerimiste (meetmed B1, B2 ja B3) kokkusobivust tuleks hinnata ka ümberkorraldamisteatisel alusel.

7.3. MEETME L2 KOKKUSOBIVUS 2008. AASTA PANGANDUSTEATISE, 2011. AASTA PIKENDUSTEATISE JA 2013. AASTA PANGANDUSTEATISEGA

- (305) Aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel on kokkusobiv abi, mis vastab järgmistele kokkusobivuse üldkriteeriumidele: asjakohasus, vajalikkus ja proportsionaalsus.

⁽¹²⁵⁾ Samuti on öeldud, et Kreeka andis pangale abi Kreeka pankade toetuskava alusel, mille komisjon on aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktist b lähtuvalt heaks kiitnud, ning HFSFi kaudu, mille asutamise on komisjon vastava otsusega samuti heaks kiitnud.

⁽¹²⁶⁾ Vt joonealused märkused 2 ja 3.

- (306) Kuna Kreeka pangad jäid hulgimüügiturust kõrvale ja muutusid täielikult sõltuvaks keskpanga rahalistest vahenditest, nagu on märgitud põhjenduses 46, ning kuna pank ei saanud laenata piisavaid vahendeid tavaliste refinantseerimistingute kaudu, tugines ta piisava likviidsuse saamiseks riigi tagatud erakorralisele likviidsusabile, hoides sel viisil ära makseviivitused. Komisjoni arvates on meede L2 asjakohane mehhanism tõsise häire kõrvaldamiseks, mille panga makseraskused oleksid põhjustanud.
- (307) Et riigi tagatud erakorraline likviidsusabi põhjustas pangale suhteliselt kõrgeid rahastamiskulusid, on pank piisavalt motiveeritud mitte toetuma oma tegevuse arendamisel nimetatud rahastamisallikale. Pank oli kohustatud maksma [...] baaspunkti võrra kõrgemat intressimäära kui eurosüsteemi tavapärase refinantseerimistingute puhul. Lisaks oli pank kohustatud maksma riigile garantiitasu [...] baaspunkti. Selle tulemusel on riigi tagatud erakorralise likviidsusabi kogumaksumus EKP refinantseerimise maksumusest palju suurem. Nende kahe erinevus on suurem kui 2011. aasta pikendusteatises nõutav garantiitasu. Seega võib riigi nõutavat koguhüvitist pidada piisavaks. Mis puudutab riigi tagatud erakorralise likviidsusabi summat, siis vaatavad Kreeka keskpank ja EKP selle vastavalt panga tegelikele vajadustele korrapäraselt läbi. Selle kasutamist uuritakse tähelepanelikult ja tagatakse, et piirdatakse minimaalselt vajalikuga. Seega ei taga meede L2 pangale liigset likviidsust, mida pank võiks kasutada konkurentsi moonutava tegevuse rahastamiseks. Piirdatakse minimaalselt vajaliku summaga.
- (308) Riigi tagatud erakorralise likviidsusabi kasutamise sedavõrd põhjalik jälgimine ja korrapärane kontrollimine selgitamaks, kas selle kasutamine piirdub minimaalselt vajalikuga, tagab ühtlasi, et likviidsus on proportsionaalne ja ei moonuta põhjendamatult konkurentsi. Komisjon märgib ühtlasi ära Kreeka võetud kohustuse, et pank viib ellu ümberkorralduskava, mis vähendab panga sõltuvust rahastamisest keskpanga vahendite kaudu ja järgib tegevust reguleerivaid piiranguid, nagu analüüsiti punktis 7.6. See tagab, et likviidsusabile toetumine lõpeb nii kiiresti kui võimalik ning et kõnealune abi on proportsionaalne.
- (309) Seega on meede L2 kooskõlas 2008. aasta pangandusteatisega ja 2011. aasta pikendusteatisega. Et 2013. aasta pangandusteatis ei sisalda uusi nõudeid garantiide kohta, on meede L2 ka 2013. aasta pangandusteatisega kooskõlas.

7.4. MEETMETE B1, B2 JA B3 KOKKUSOBIVUS 2008. AASTA PANGANDUSTEATISE, REKAPITALISEERIMISTEATISE JA 2011. AASTA PIKENDUSTEATISEGA

- (310) Nagu on osutatud põhjenduses 305, on aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel kokkusobiv abi, mis vastab järgmistele kokkusobivuse üldkriteeriumidele: ⁽¹²⁷⁾ asjakohasus, vajalikkus ja proportsionaalsus.
- (311) Rekapitaliseerimisteatises ja 2011. aasta pikendusteatises sätestati edasised juhised riigi kapitalisüstide puhul nõutavate hüvitise tasemete kohta.

7.4.1. Meetmete asjakohasus

- (312) Komisjoni arvates on HFSFi rekapitaliseerimised (meetmed B1, B2 ja B3) asjakohased, kuna need hoidsid ära panga pankroti. Ilma meetmeteta ei oleks pank suutnud tegevust jätkata, sest panga omakapital oli 2012. aasta lõpu seisuga negatiivne ⁽¹²⁸⁾.
- (313) Selle kohta märkis komisjon NBG uurimise algatamise otsuses, et pank on Kreeka üks suuremaid panku nii laenamise kui ka hoiuste kaasamise seisukohast. Seepärast on pank Kreeka jaoks süsteemselt oluline pank. Panga makseviivitused oleksid seetõttu tekitanud tõsise häire Kreeka majanduses. Sellises olukorras oli Kreeka finantsasutustel raskusi rahastamisele juurdepääsuga. Rahastamisprobleemid piirasid nende suutlikkust laenata Kreeka majandusele. Sellises olukorras oleks panga makseviivitused häiret Kreeka majanduses veelgi süvendanud. Meetmed B1, B2 ja B3 võeti lisaks peamiselt erasektori osaluse programmi tõttu, mis oli ülimalt erakorraline ja ettenägematu sündmus, ning mitte eeskätt panga oskamatu juhtimise või ülemäärase riskide võtmise tulemusel. Seega lahendatakse meetmetega põhimõtteliselt nimetatud programmi tagajärgi ja aidatakse säilitada Kreeka finantsstabiilsust.

⁽¹²⁷⁾ Vt komisjoni otsus juhtumis NN 51/08 „Garantiiskeem Taani pankadele”, põhjendus 41 (ELT C 273, 28.10.2008, lk 2).

⁽¹²⁸⁾ Vt 2013. aasta finantsaruanded, lk 42.

- (314) NBG uurimise algatamise otsuses väljendas komisjon kahtlust selle üle, kas olid võetud kõik meetmed panga abivajaduse vältimiseks tulevikus. Nagu on märgitud käesoleva otsuse põhjendustes 156–158, on Kreeka kohustunud võtma rea meetmeid panga üldjuhtimise ja äritehingute valdkonnas. Nagu kirjeldati punktis 2.4, on pank oma tegevust ka oluliselt ümber korraldanud ja paljude kulude vähendamine on juba saavutatud. Seega on komisjoni kahtlused hajutatud.
- (315) NBG uurimise algatamise otsuses väljendas komisjon kahtlusi ka seoses sellega, kas olid nähtud ette piisavad tagatised juhuks, kui pank hakkab näiteks kontrollima riik või kui eraaktsionäride kontroll säilib juhul, kui enamusosalus läheks riigi kätte. Põhjendustes 156–158 kirjeldatud kohustustega tagatakse panga krediitidehingute äriine iseloom ja igapäevapanganduse kaitsmine riigi sekkumise eest. HFSFi ja panga vahel sõlmitud raamkokkulepe tagab ka riigi kui põhiaktsionäri huvide kaitsmise panga juhtkonna ülemäärase riskide võtmise eest.
- (316) Meetmetega B1, B2 ja B3 tagatakse seega finantsstabiilsuse säilitamine Kreekas. Võetud on olulisi meetmeid kahjumi ärahoidmiseks tulevikus ning selle tagamiseks, et ebapädev juhtimine ei seaks ohtu panga tegevust. Sellest lähtuvalt leiab komisjon, et meetmed B1, B2 ja B3 on asjakohased.

7.4.2. Vajalikkus – abi piiramine miinimumiga

- (317) 2008. aasta pangandusteatisel kohaselt peab abimeede oma suuruse ja vormi poolest olema eesmärgi saavutamiseks vajalik. See tähendab, et kapitalisüst peab olema eesmärgi saavutamiseks minimaalse vajaliku suurusega.
- (318) Kapitalitoetuse suuruse arvutas välja Kreeka keskpang 2012. aasta stressitesti raames, et tagada esimese taseme omavahendite säilimine ajavahemikus 2012–2014 üle teatava taseme, nagu on osutatud tabelis 3. Seega ei taga meetmed B1, B2 ja B3 pangale liigset kapitali. Nagu on selgitatud põhjenduses 314, on võetud meetmeid panga edaspidise abivajaduse ohu ärahoidmiseks.
- (319) Mis puutub esimese ja teise ajutise rekapiitalseerimise (meetmed B1 ja B2) hüvitamisse, siis tuleb komisjon meelde, et need toimusid 2012. aasta mais ja detsembris ning maksti välja mitterahalises vormis EFSFi võlakirjadena. EFSFi võlakirjade väljamaksmise kuupäevast alates kuni 2013. aasta kevadise rekapiitalseerimiseni on HFSF saanud hüvitisena võlakirjadelt kogunenud intressi pluss 1 % tasu⁽¹²⁹⁾. Nagu on rõhutatud NBG uurimise algatamise otsuses, on nimetatud hüvitis madalam kui rekapiitalseerimisteaates kehtestatud vahemik 7–9 %. Madala hüvitisääraga periood piiritleti siiski meetme B1 puhul vaid ühe aastaga ja meetme B2 puhul viie kuuga (s.o kuni ajutise rekapiitalseerimise tavaaktsiastesse konverteerimise kuupäevani ehk meetmeni B3). Kui esimene ja teine ajutine rekapiitalseerimine ei toonud kaasa olemasolevate aktsionäride osaluse olulist vähenemist, siis 2013. aasta kevadine rekapiitalseerimine (esimese ja teise ajutise rekapiitalseerimise konverteerimine) vähendas aktsionäride osalust märkimisväärselt, kuna nende osakaal panga aktsiakapitalis langes 5,1 %-le. Sellega tehti lõpp esimesest ajutisest rekapiitalseerimisest alates kestnud ebanormaalsele olukorrale. Seega hajutati NBG uurimise algatamise otsuses väljendatud kahtlused.
- (320) Võttes lisaks arvesse panga raskuste ebatüüpilist põhjust ehk kahjumi teket peamiselt võla kustutamisest riigi kasuks (erasektori osaluse programm ja võla tagasiostmine, mis andsid riigile märkimisväärse eelise võla vähenemise näol) ning panga rahalise olukorra pikaajalisest ebastabiilsusest, on komisjon nõus aktsepteerima ajutist kõrvalekaldumist rekapiitalseerimisteaates sätestatud tavapärastest hüvitamise nõuetest⁽¹³⁰⁾.
- (321) Mis puutub meetmesse B3, siis tuleks 2011. aasta pikendusteatisel punkti 8 kohaselt kapitalisüstide raames aktsiaid märkida aktsiahinna suhtes tehtava piisava diskontoga, mida on kohandatud lahendusefekti arvesse võtmiseks, et anda riigi saadava asjakohase tulu suhtes piisav kindlus. Kuna meetme B3 puhul ei kasutatud aktsiahinna suhtes olulist diskontot, mida on kohandatud lahendusefekti arvesse võtmiseks, oli teoreetilise märkimisõigusega hinnast märkimisväärselt madalama hinna saavutamine tegelikkuses võimatu⁽¹³¹⁾. Enne 2013.

⁽¹²⁹⁾ Vt põhjendus 104: kogunenud intressimäärasid võetakse arvesse HFSFi täiendava panusena ning need suurendasid seetõttu HFSFist pangale 2013. aasta kevadise rekapiitalseerimise raames tehtud makset.

⁽¹³⁰⁾ Vt ka punkt 7.6.1.

⁽¹³¹⁾ Teoreetilise märkimisõigusega hind on üldkasutatav turumeetod aktsiakapitali suurendamisel tekkiva lahendusefekti koguseliseks määramiseks.

aasta kevadist rekapiitalseerimist oli panga kapital negatiivne ja turukapitalisatsioon üksnes väike osa suurendatavast kapitalist. Seetõttu tekib küsimus, kas oleks võinud olemasolevad aktsionärid täielikult kõrvale jätta. Komisjon märgib, et määratud emissioonihind oli keskmisest turuhinnast (arvestusperioodil 50 päeva enne emissioonihinna kindlaksmääramist) 50 % odavam. Komisjon märgib ühtlasi, et olemasolevate aktsionäride osaluse vähendamine on olnud väga ulatuslik, kuna pärast rekapiitalseerimist jäi nende osakaaluks panga aktsiakapitalis üksnes 5,1 %. Seega oleks turuhinna suhtes veelgi madalama hinna kohaldamine avaldanud üksnes piiratud mõju HFSFi makstavale hüvitisele. Võttes arvesse põhjenduses 320 nimetatud Kreeka pankade erilist olukorda ning asjaolu, et abivajadus tekkis võla kustutamise riigi kasuks, leiab komisjon, et riigi märgitud aktsiate emissioonihind oli piisavalt madal.

- (322) HFSF laskis ka käibele aktsiate ostutähted ja andis 2013. aasta kevadises rekapiitalseerimises osalevate erainvestorite iga märgitud uue aktsia kohta ühe ostutähe. HFSF andis need ostutähted tasuta. Põhjenduses 112 esitatud selgituse kohaselt annab iga ostutäht õiguse osta kindlaksmääratud ajavahemike järel ja täitmishinnaga 8,23 HFSFi osakut. Täitmishind on võrdne HFSFi märkimishinnaga, mida on suurendatud aastase ja kumulatiivse marginaaliga (4 % esimeseks aastaks, 5 % teiseks aastaks, 6 % kolmandaks aastaks, 7 % neljandaks aastaks ja seejärel 8 % aastapõhiselt viimaseks kuueks kuuks). Hüvitis, mida HFSF talle kuuluvate aktsiate eest saab, on tegelikult nimetatud tasemetega piiratud. Kõnealune hüvitis on madalam kui rekapiitalseerimise teatises kehtestatud vahemik 7–9 %. Kuna nimetatud ostutähted olid panga poolt enne 2013. aasta kevadist rekapiitalseerimist käivitatud märkimisõiguse emissiooni ja suunatud pakkumise edukuse peamised tegurid, leiab komisjon, et need ostutähted võimaldasid pangal 1 079 miljoni euro ulatuses abisummat vähendada. Olemasolevad simulatsioonid näitasid, et ilma ostutähtedeta ei oleks erainvestorid panga rekapiitalseerimise eelsest madalast omavahendite suhtarvust ja tol ajal valitsenud äärmisest ebakindlusest tingituna saanud piisavat tulu ja ei oleks osalenud. Põhjendustes 313 ja 320 esitatud põhjustel – kuna ostutähtede kasutamise puhul saab HFSF minimaalse positiivse hüvitussumma ja kuna Kreeka teise kohandamiskava majandus- ja rahanduspoliitika memorandumis eesmärk oli kaasata erainvestoreid, et jätta mõne panga juhtimine erakätesse ning vältida olukorda, et kogu pangandussektor satuks HFSFi kontrolli alla – on komisjon nõus aktsepteerima sellist kõrvalekaldumist rekapiitalseerimise teatises sätestatud tavapärase hüvitamise nõuetest. Nõusolek põhineb ka asjaolul, et HFSFi seadusega, mida 2014. aasta märtsis muudeti, ei ole aktsiakapitali suurendamise korral ilma eelisostuõigusega ette nähtud ostutähtede mis tahes korrigeerimist ja märkimisõiguse emissiooni korral tohib korrigeerida ainult ostutähe täitmishinda ning korrigeerimine võib toimuda üksnes tagantjärele ja ainult HFSFi ostueesõiguse müügist laekunud tulude summa ulatuses. Lisaks võimaldab Kreeka võetud kohustus taotleda komisjoni heakskiitu enne HFSFi väljalastud ostutähtede mis tahes tagasiostmist ning kindlustada, et edaspidi toimuv tagasiostmine ei vähendaks HFSFi saadavat hüvitist ega suurendaks aktsiate ostutähtede omanike hüvitist.
- (323) Seoses asjaoluga, et HFSFi aktsiad on hääleõigusega, tuleb komisjon meelde, et abivajadus ei ole tingitud peamiselt ülemäärastest riskide võtmisest. Lisaks oli Kreeka valitsuse, liidu, IMFi ja EKP kava eesmärk jätta mõne panga juhtimine erakätesse. Pealse selle pakuvad raamkõkkulepe ja ümberkorralduskava kohaldamata jätmise korral hääleõiguste automaatne taastamine kaitses eraomanike juhtide ülemääraste riskide võtmise eest tulevikus. Lõpuks kujutavad erasektori osaluse programm ja 2012. aasta detsembris toimunud tagasiostmine endast teatavat riigile makstud hüvitist, kuna Kreeka riigi võlg pangale vähenes mitme miljardi euro võrra. Kõiki neid põhjusi arvestades võib komisjon nõustuda, et HFSF saab hääleõigusega aktsiad. Komisjon järeldab seega, et meede B3 oli vajalik.
- (324) Järelikult olid meetmed B1, B2 ja B3 vajalikud päästmisabina nii oma suuruse kui ka vormi poolest.

7.4.3. Proportsionaalsus – negatiivse ülekanduva mõju piiramise meetmed

- (325) Pank sai väga suures mahus riigiabi. See olukord võib seega viia konkurentsi tõise moonutamiseni. Kreeka on aga võtnud endale kohustuse rakendada mitmeid meetmeid negatiivse ülekanduva mõju piiramiseks. Eelkõige näevad võetud kohustused ette, et panga tehingud toimuvad jätkuvalt äriilistel alustel, nagu on selgitatud põhjendustes 157 ja 158. Kreeka on võtnud kohustuse järgida ka omandamiskeeldu ja väljuda mitmetest investeringutest välismaal ning loobuda pangaga mitteseotud teenustest, nagu on sätestatud põhjenduses 159. Konkurentsi moonutamise piiranguid hinnatakse põhjalikumalt punktis 7.6.
- (326) Pangas on ametisse nimetatud ka järelevalve eest vastutav usaldusisik, kes jälgib ettevõtja üldjuhtimise ja äritegevusega seotud kohustuste nõuetekohast täitmist. Sellega ennetatakse kahjulikke muutusi panga äritavades ja seega vähendatakse võimalikku negatiivset ülekanduvat mõju.

- (327) 25. juunil 2014 esitati komisjonile uus ulatuslik ümberkorralduskava. Kõnealust ümberkorralduskava hinnatakse punktis 7.6.
- (328) Kokkuvõttes on NBG uurimise algatamise otsuses tõstatatud kahtlused hajutatud. Meetmed B1, B2 ja B3 on 2008. aasta pangandusteateise punkti 15 valguses proportsionaalsed.

7.4.4. Järeldused HFSFi rekapiitalseerimiste kokkusobivuse kohta 2008. aasta pangandusteateise, rekapiitalseerimisteateise ja 2011. aasta pikendusteateisega

- (329) Komisjon jõudis järeldusele, et HFSFi rekapiitalseerimised (meetmed B1, B2 ja B3) on 2008. aasta pangandusteateise punkti 15, rekapiitalseerimisteateise ja 2011. aasta pikendusteateise seisukohast asjakohased, vajalikud ja proportsionaalsed. Meetmed B1, B2 ja B3 on seega kokkusobivad 2008. aasta pangandusteateise, rekapiitalseerimisteateise ja 2011. aasta pikendusteateisega.

7.5. KOLME ÜHISTUPANGA, FB BANKI JA PROBANKI OMANDAMISE KOKKUSOBIVUS ÜMBERKORRALDAMISTEATEISEGA

- (330) Ümberkorraldamisteateise punktis 23 selgitatakse, et abi saavate pankade teostatavat ettevõtjate omandamist ei tohi rahastada riigiabist, välja arvatud juhul, kui see on ettevõtja elujõulisuse taastamiseks hädavajalik. Ümberkorraldamisteateise punktides 40 ja 41 märgitakse, et pangad ei tohi kasutada riigiabi konkureerivate ettevõtjate omandamiseks, välja arvatud juhul, kui omandamine moodustab finantsstabiilsuse taastamiseks või konkurentsi tõhususe tagamiseks vajaliku konsolideerimisprotsessi osa. Lisaks võib omandamine seada ohtu elujõulisuse taastamise või muuta selle keeruliseks. Komisjon peab seega hindama, kas panga teostatud ettevõtjate omandamine on kooskõlas ümberkorraldamisteateisega.

7.5.1. Kolme ühistupanga valitud kohustuste omandamise kokkusobivus ümberkorraldamisteateisega

7.5.1.1. Omandamise mõju panga pikaajalisele elujõulisusele

- (331) Kolme ühistupanga valitud varade ja kohustuste omandamine suurendab panga pikaajalist elujõulisust.
- (332) Omandamise ajal toimus Kreeka pankades alates 2010. aastast kuni 2012. aasta keskpaigani väga suur hoiuste väljavool ja nad jäeti rahvusvahelistest rahastamisturgudest kõrvale. Seepärast esitasid Kreeka viiest suurimast pangast neli pakkumised kolme ühistupanga hoiuste omandamiseks. Kolme ühistupanga hoiuste liitmine panga bilansiga parandas panga likviidsusprofiili. Kui pank ei oleks omandanud kolme ühistupanga hoiuseid, oleks panga laenude ja hoiuste suhtarv netonäitajana olnud suurem.
- (333) Peale selle liitis pank omandatud hoiused oma bilansiga kiiresti, ilma et ta oleks üle võtnud kulukat taristut või filiaalide võrgustikku. Lisaks ei võtnud pank üle laene. Seega ei suurendanud omandamine riski ega kapitalinõudeid.

7.5.1.2. Omandamise mõju panga vajatava abi summale

- (334) Ümberkorraldamisteateise punkti 23 kohaselt ei tohi ümberkorraldusabi kasutada teiste ettevõtjate omandamiseks, vaid ainult selliste ümberkorralduskulude rahastamiseks, mis on panga elujõulisuse taastamiseks vajalikud. Kuigi kõnealusel juhul on omandamisel panga elujõulisusele positiivne mõju, ei ole see ümberkorraldamisteateise punkti 23 tähenduses panga elujõulisuse seisukohalt oluline.
- (335) Ostuhind oli siiski väga madal. Kõigi kolme ühistupanga üleantud kohustuste omandamise eest makstavaks tasuks määrati [...] % üleantud hoiuste väärtusest ja summa suurus oli vähem kui [...] miljonit eurot, mis vastas umbes [0–0,02] %-le panga koguvaradest 2011. aasta detsembri seisuga. See tasu oli seega väga väike.
- (336) Võib järeldada, et kolme ühistupanga omandamine ei ohustanud ümberkorralduskulude piiramist vajaliku miinimumiga.

7.5.1.3. Omandamise moonutav mõju konkurentsile

- (337) Ümberkorraldamisteatise punktide 39 ja 40 kohaselt ei tohi riigiabi kasutada konkureerivate ettevõtjate omandamiseks, kahjustades sellega abi mitte saavaid ettevõtjaid. Ümberkorraldamisteatise punktis 41 sätestatakse ka, et ettevõtja omandamine võib olla lubatud tingimusel, et see on finantsstabiilsuse taastamiseks ja tõhusa konkurentsi tagamiseks vajaliku konsolideerimisprotsessi osa, et omandamise protsess on õiglane ja et omandamisega tagatakse asjaomasel turul tõhusa konkurentsi tingimused.
- (338) Kreeka keskpank leidis, et kolm ühistupanka ei olnud elujõulised ning et kriisilahendusmeetmete võtmine oli finantsstabiilsuse säilitamiseks vajalik. Seega võib kolme ühistupanga omandamist pidada osaks konsolideerimisprotsessist, mis on vajalik finantsstabiilsuse taastamiseks ümberkorraldamisteatise punktis 41 kirjeldatud viisil.
- (339) Lisaks oli ostuhind väga madal. Ükski abi mittesaav pakkuja ei teinud kolme ühistupanga vara ja kohustuste omandamiseks asjakohast pakkumist ning müük oli avatud ja toimus mittediskrimineerivatel alustel. Achaia Banki valitud varade ja kohustuste omandamine panga poolt toimus ka Kreeka konkurentsiameti⁽¹³²⁾ loal⁽¹³³⁾. Seega võib eeldada, et müügi tulemus ei kujuta endast ohtu konkurentsi tõhusale toimimisele Kreekas.
- (340) Omandamise suhtes on seega kohaldatav ümberkorraldamisteatise punktis 41 sätestatud erand.

7.5.1.4. Järeldus kolme ühistupanga valitud varade ja kohustuste omandamise kohta

- (341) Komisjon jõudis järeldusele, et Kreeka pankade⁽¹³⁴⁾ ainulaadset olukorda ja kolme ühistupanga omandamise eripärasid silmas pidades vastab see omandamine ümberkorraldamisteatise sätestatud nõuetele.

7.5.2. FB Banki omandamise kokkusobivus ümberkorraldamisteatise

7.5.2.1. FB Banki omandamise mõju pikaajalisele elujõulisusele

- (342) Tegevusrentaabluse osas aitab FB Banki omandamine taastada panga pikaajalist elujõulisust, kuna kahe panga liitmine ühel geograafilisel turul võimaldab ellu viia märkimisväärseid sünergiaid. Omandamise ajal lootis pank luua sünergiaid filiaalide võrgustiku ratsionaliseerimise, toodete pakkumise ja krediidipoliitika kooskõllaviimise ning IT-platvormi täiustamise ja konsolideerimisega. Oma lõplikus pakkumises hindas pank, et ta suudab kõrvaldada suure osa FB Banki tegevuskuludest, kuna ta eeldas üleantud hoiuste kulude kooskõllaviimist panga intressimäära poliitikaga, st FB Banki hoiustelt makstud intressimäära vähendamist tasemeni, mida pank maksab oma hoiustelt, säilitades samal ajal FB Banki olemasolevad kliendid.
- (343) Mis puutub tulevastesse laenukahjudesse, siis pank omandab FB Banki laenud õiglase väärtuse, mitte arvestusliku väärtuse alusel. See asjaolu piirab tulevast väärtuselangust.
- (344) Mis puutub likviidsuspositsiooni, siis oli omandamisel positiivne mõju pangale, kuna ta omandas rohkem hoiuseid kui netolaene.
- (345) Mis puutub kapitalinõuetesse, siis tuleb märkida, et panga pakkumise tingimuseks oli see, et HFSF katab FB Banki varade omandamisest tulenevad kapitalivajadused. Pank ei kasutanud seda võimalust, sest tal õnnestus 2014. aasta mais kaasata turult piisavalt erakapitali.
- (346) Komisjon on seega seisukohal, et ettevõtja omandamine mõjutab panga pikaajalise elujõulisuse taastamist positiivselt.

⁽¹³²⁾ Lamia Banki ja Lesvos-Limnos Banki üleantud varade ja kohustuste omandamisest ei teatatud Kreeka konkurentsikomisjonile, sest iga ühistupanga üleantud osa käive ei ületanud 15 miljoni euro piirmäära, mis on kehtestatud seaduse 3959/2011 artikli 6 lõikega 1 koostoimes kõnealuse seaduse artikli 10 lõike 3 punktiga a.

⁽¹³³⁾ Kreeka konkurentsiameti otsus 542/VII/19.6.2012, avaldatud Kreeka valitsuse ametlikus väljaandes (FEK B' 238/8.2.2013), veebis kättesaadav järgmisel aadressil: http://www.epant.gr/img/x2/apofaseis/apofaseis696_1_1362562606.pdf.

⁽¹³⁴⁾ Vt ka punkt 7.5.1.

7.5.2.2. Omandamise mõju panga vajatava abi summale

- (347) Ümberkorraldamisteatise punkti 23 kohaselt ei tohi ümberkorraldusabi kasutada teiste ettevõtjate omandamiseks, vaid ainult selliste ümberkorralduskulude rahastamiseks, mis on panga elujõulisuse taastamiseks vajalikud. Kuigi kõnealusel juhul on omandamisel panga elujõulisusele positiivne mõju, ei ole see ümberkorraldamisteatise punkti 23 tähenduses panga elujõulisuse seisukohalt oluline.
- (348) Pank ei maksnud FB Banki valitud varade ja kohustuste eest tasu. Lisaks oli panga pakkumise tingimuseks see, et HFSF katab FB Banki varade omandamisest tulenevad kapitalivajadused. Seepärast ei vajanud ostja täiendavat riigiabi. Omandamisest tulenevate võimalike tulevaste kapitalivajadustega seoses tuleb märkida, et varad omandati õiglase väärtusega, mis piirab tulevaste täiendavate kahjude riski.
- (349) Kokkuvõttes ei kasutanud pank abi FB Banki omandamiseks ja see omandamine ei ole vastuolus põhimõttega, et kõnealune abi peab piirduma vajaliku miinimumiga.

7.5.2.3. Omandamise moonutav mõju konkurentsile

- (350) Ümberkorraldamisteatise punktide 39 ja 40 kohaselt ei tohi riigiabi kasutada konkureerivate ettevõtjate omandamiseks, kahjustades sellega abi mitte saavaid ettevõtjaid. Ümberkorraldamisteatise punktis 41 sätestatakse ka, et ettevõtja omandamine võib olla lubatud tingimusel, et see on finantsstabiilsuse taastamiseks ja tõhusa konkurentsi tagamiseks vajaliku konsolideerimisprotsessi osa, et omandamise protsess on õiglane ja et omandamisega tagatakse asjaomasel turul tõhusa konkurentsi tingimused.
- (351) Nagu mainiti põhjenduses 76, ei olnud FB Bank iseseisvana elujõuline pank. 2012. aasta detsembri majandus- ja rahanduspoliitika memorandumis oli ette nähtud alakapitaliseeritud pankade suhtes kriisilahendusmeetmete võtmine ostu- ja ühendamismenetluse või paremuselt teise võimalusena sildasutuse loomise näol. Nagu mainiti põhjenduses 77 ning kooskõlas majandus- ja rahanduspoliitika memorandumiga, märkis Kreeka keskpank, et kriisilahendusmeetmete võtmine oli oluline selleks, et säilitada hoiustajate usaldus Kreeka pangandussüsteemi vastu. Seega võib tehingut pidada konsolideerimisprotsessi osaks, mis on vajalik finantsstabiilsuse taastamiseks ümberkorraldamisteatise punktis 41 kirjeldatud viisil.
- (352) Mitte ükski abi mittesaav pakkuja ei esitanud FB Banki omandamiseks kehtivat pakkumist ning müügiprotsess oli avatud ja mittediskrimineeriv. Seega ei tõrjunud pank eemale ühtegi abi mittesaavat pakkujat. Kreeka konkurentsiamet andis FB Banki omandamiseks loa⁽¹³⁵⁾. Seega võib eeldada, et müügi tulemus ei kujuta endast ohtu konkurentsi tõhusale toimimisele Kreekas.
- (353) Nimetatud asjaolusid silmas pidades võib teha järelduse, et FB Banki omandamise suhtes on kohaldatav ümberkorraldamisteatise punktis 41 sätestatud erand.

7.5.2.4. Järeldus FB Banki omandamise kohta

- (354) Komisjon jõudis järeldusele, et FB Banki omandamise eripärasid silmas pidades vastab see omandamine ümberkorraldamisteatise sätestatud nõuetele.

7.5.3. Probanki omandamise kokkusobivus ümberkorraldamisteatise

7.5.3.1. Probanki omandamise mõju panga pikaajalisele elujõulisusele

- (355) Tegevuse kasumlikkust silmas pidades aitab Probanki omandamine kaasa panga pikaajalise elujõulisuse taastamisele, sest pank loob sünergia. Omandamise ajal lootis pank luua 2015. aasta lõpuks sünergia [...] miljonit eurot aastas⁽¹³⁶⁾. Pank lootis sünergia luua filiaalide võrgustiku ratsionaliseerimise ja ühendatud üksuse personali vähendamise, ettevõtja üldjuhtimise ühendamise ning IT-süsteemide ja keskkete toimingute

⁽¹³⁵⁾ Kreeka konkurentsiameti otsus 568/VII/15.7.2013, avaldatud Kreeka valitsuse ametlikus väljaandes (FEK B' 2460/1.10.2013), veebis kättesaadav järgmisel aadressil: http://www.epant.gr/img/x2/apofaseis/apofaseis707_1_1381133065.pdf

⁽¹³⁶⁾ Vt panga ettekanne „NBG-Probank, Creating Value“, 24. aprill 2013, lk 8.

konsolideerimisega. Lisaks lootis pank luua suure osa sünergiast üleantud hoiuste kulude ja intressimäära poliitika kooskõllaviimisega, st Probanki hoiustelt makstud intressimäära vähendamist tasemeni, mida maksti panga hoiustelt.

- (356) Mis puutub tulevaste laenukahjude riski, siis pank omandas Probanki laenu õiglase väärtuse, mitte arvestusliku väärtuse alusel. See asjaolu piirab tulevast väärtuselangust.
- (357) Mis puutub likviidsuspositsiooni, siis oli omandamisel positiivne mõju pangale, kuna ta omandas rohkem hoiuseid kui netolaene. Omandamine parandab seega panga laenu ja hoiuste suhtarvu.
- (358) Mis puutub kapitalinõuetesse, siis tuleb märkida, et panga pakkumise tingimuseks oli see, et HFSF katab Probanki varade omandamisest tulenevad kapitalivajadused. Pank ei kasutanud seda võimalust. sest tal õnnestus 2014. aasta mais kaasata turult piisavalt erakapitali.
- (359) Komisjon on seega seisukohal, et omandamine mõjutab panga pikaajalise elujõulisuse taastamist positiivselt.

7.5.3.2. Omandamise mõju panga vajatava abi summale

- (360) Ümberkorraldamisteatise punkti 23 kohaselt ei tohi ümberkorraldusabi kasutada teiste ettevõtjate omandamiseks, vaid ainult selliste ümberkorralduskulude rahastamiseks, mis on panga elujõulisuse taastamiseks vajalikud. Kuigi kõnealusel juhul on omandamisel panga elujõulisusele positiivne mõju, ei ole see ümberkorraldamisteatise punkti 23 tähenduses panga elujõulisuse seisukohalt oluline.
- (361) Pank ei maksnud Probanki valitud varade ja kohustuste eest tasu. Lisaks oli panga pakkumise tingimuseks see, et HFSF katab Probanki varade omandamisest tulenevad kapitalivajadused. Seepärast ei vajanud ostja täiendavat riigiabi. Omandamisest tulenevate võimalike tulevaste kapitalivajadustega seoses tuleb märkida, et varad omandati õiglase väärtusega, mis piirab tulevaste täiendavate kahjude riski.
- (362) Kokkuvõttes ei kasutanud pank abi Probanki omandamiseks ja see omandamine ei ole vastuolus põhimõttega, et kõnealune abi peab piirduma vajaliku miinimumiga.

7.5.3.3. Omandamise moonutav mõju konkurentsile

- (363) Ümberkorraldamisteatise punktide 39 ja 40 kohaselt ei tohi riigiabi kasutada konkureerivate ettevõtjate omandamiseks, kahjustades sellega abi mitte saavaid ettevõtjaid. Ümberkorraldamisteatise punktis 41 sätestatakse ka, et ettevõtja omandamine võib olla lubatud tingimusel, et see on finantsstabiilsuse taastamiseks ja tõhusa konkurentsi tagamiseks vajaliku konsolideerimisprotsessi osa, et omandamise protsess on õiglane ja et omandamisega tagatakse asjaomasel turul tõhusa konkurentsi tingimused.
- (364) Nagu mainiti põhjenduses 86, ei olnud Probank iseseisvana elujõuline pank. 2013. aasta mai majandus- ja rahanduspoliitika memorandumis oli ette nähtud alakapitaliseeritud pankade suhtes kriisilahendusmeetmete võtmine ostu- ja ühendamismenetluse näol. Nagu mainiti põhjenduses 87, märkis Kreeka keskpank, et kriisilahendusmeetmete võtmine oli oluline selleks, et säilitada hoiustajate usaldus Kreeka pangandussüsteemi vastu. Seega võib tehingut pidada osaks konsolideerimisprotsessist, mis on vajalik finantsstabiilsuse taastamiseks ümberkorraldamisteatise punktis 41 kirjeldatud viisil.
- (365) Mitte ükski abi mittesaav pakkuja ei esitanud Probanki omandamiseks kehtivat pakkumist ning müügi protsess oli avatud ja mittediskrimineeriv. Seega ei tõrjunud pank eemale ühtegi abi mittesaavat pakkujat. Kreeka konkurentsiamet andis Probanki omandamiseks loa. Seega võib eeldada, et müügi tulemus ei kujuta endast ohtu konkurentsi tõhusale toimimisele Kreekas.
- (366) Nimetatud asjaolusid silmas pidades võib teha järelduse, et Probanki omandamise suhtes on kohaldatav ümberkorraldamisteatise punktis 41 sätestatud erand.

7.5.3.4. Järeldus Probanki omandamise kohta

- (367) Komisjon jõudis järeldusele, et Probanki omandamise eripärasid silmas pidades vastab see omandamine ümberkorraldamisteatise sätestatud nõuetele.

7.6. MEETMETE A, B1, B2 JA B3 KOKKUSOBIVUS ÜMBERKORRALDAMISTEATISEGA

7.6.1. Raskuste allikad ja ümberkorraldamisteatise kohase hindamise tagajärjed

- (368) Nagu on osutatud punktides 2.1.1 ja 2.1.2, tulenevad panga raskused peamiselt Kreeka võlakriisist ning Kreeka ja Lõuna-Euroopa majanduslangusest. Seoses eelnimetatud teguritega kaotas Kreeka valitsus juurdepääsu finantsturgudele ja pidi lõpuks pidama läbirääkimisi oma riigi ja rahvusvaheliste võlausaldajatega erasektori osaluse programmi lepingu üle, mille tulemusel saavutati riigi vastu suunatud nõuete vähendamine 53,3 % võrra. Lisaks vahetati 31,5 % nõuetest madalama intressimäära ja pikemate tähtaegadega Kreeka uute riigivõlakirjade vastu. Kreeka ostis need uued võlakirjad Kreeka pankadelt 2012. aasta detsembris tagasi hinnaga, mis jäi 30,2 % ja 40,1 % vahele nende nominaalväärtusest, kujundades sel moel välja Kreeka pankade edasised kahjumid. Lisaks sellele, et erasektori osaluse programm ja võla tagasiostmine mõjutasid panga kapitalipositsiooni, toimus pangas alates 2010. aastast kuni 2012. aasta keskpaigani ka märkimisväärne hoiuste väljavool, mis tulenes ohust, et Kreeka väljub jätkusuutmatu riigivõla ja majanduslanguse tõttu euroalast.
- (369) Meetmete B1, B2 ja B3 maksumus on 9 756 miljonit eurot, mis on väiksem kui summa, mis kaotati erasektori osaluse programmiga (11 735 miljonit eurot). 2011. aasta pikendusteatise punktis 14 sätestatakse, et sellisel juhul leevendab komisjon oma nõudeid, tingimusel, et raskused ei tulene eeskätt ülemäärasest riskikäitumisest.
- (370) Komisjon tunnustab, et osa kapitalivajadustest tuleneb sellest, et finantsasutus on tavaliselt seotud oma koduriigi olukorraga seotud riskidega. See asjaolu toodi välja ka NBG uurimise algatamise otsuse põhjendustes 60 ja 71. Seega peab pank oma ümberkorralduskavas pöörama moraaliriski küsimustele vähem tähelepanu kui teised abi saavad finantsasutused, kes on liigselt riske võtnud. Kuna abimeetmed on konkurentsi vähem moonutavad, siis tuleks konkurentsi moonutamist piiravaid meetmeid proportsionaalselt leevendada. Kuna erasektori osaluse programm ja võla tagasiostmine kujutavad endast võlanõudest loobumist riigi kasuks, siis võib panga rekapitaliseerimisel riigile vähem hüvitist maksta. Komisjon leiab siiski, et panga riskimäärad seoses Kreeka riigiriskiga olid suuremad kui mõnedel muudel suurtel Kreeka pankadel. Sellest tulenevalt ei saa kogu Kreeka riigivõlakirjadega seotud kahju kanda finantsasutuse tavapärase riigiriskiga seotuse arvele.
- (371) Panga kahjumi teine allikas on Kreeka kodumajapidamistele ja ettevõtjatele antud laenudega seotud kahjum. Komisjon on seisukohal, et see kahjum tuleneb peamiselt erakordselt tõsisest ja pikast SKP vähenemisest – umbes 25 % viie aasta jooksul – ning see ei ole seotud panga liiga riskantsete laenuandmise tavadega. Seetõttu ei teki selle kahjumi katmiseks antud abi puhul moraaliriski, mis tekib siis, kui abiga korvatakse panga varasema riskikäitumise tagajärgi. Seega on abi vähem moonutava iseloomuga ⁽¹³⁷⁾.
- (372) Osa panga kapitalivajaduste ja laenukahjumite põhjuseks olid mõned rahvusvahelised tüarettevõtjad. Näiteks 2012. aastal tõi kahjumit tegevus Rumeenias ja Bulgaarias. Välismaised varad vähendasid ka likviidsust, sest grupisisene rahastamine moodustas [...] miljardit eurot 31. detsembri 2012 seisuga.
- (373) Kokkuvõtvalt võib öelda, et märkimisväärne osa kahjumist ja abivajadusest kuulub 2011. aasta pikendusteatise punkti 14 alla, mis võimaldab komisjonil nõudeid leevendada. Osa abivajadusest tuleneb Kreeka laenukahjumist, mis on põhjustatud erakordselt sügavast ja pikast majanduslangusest ja mitte riskantsest laenamisest. Selline abi ei tekita moraaliriski ja on seetõttu vähem moonutava iseloomuga.
- (374) Lisaks tuleneb piiratud osa abivajadusest panga riskide võtmisest.
- (375) Kuna Kreeka majandus on alates 2008. aastast kahanenud ligikaudu 25 %, siis peab pank piisava tulususe taastamiseks kohandama selle uue keskkonnaga oma korraldust, kulude ülesehitust ja äri võrgustikku. Hoolimata sellest, et suurem osa abivajadusest ei tundu tulenevat liigsete riskide võtmisest, peab pank pikaajalise elujõulise tagamiseks oma toimingud ümber korraldama.

⁽¹³⁷⁾ Vt ümberkorraldamisteatise punkt 28 ja komisjoni 5. aprilli 2011. aasta otsus 2011/823/EL meetme C 11/09 (ex NN 53b/08, NN 2/10 ja N 19/10) kohta, mida Madalmaad rakendasid ettevõtja ABN AMRO Group NV suhtes (ettevõtja loodi ettevõtjate Fortis Bank Nederland ja ABN AMRO N ühinemise järel), põhjendus 320 (ELT L 333, 15.12.2011, lk 1).

7.6.2. Elujõulisus

- (376) Ümberkorralduskavaga tuleb tagada, et finantsasutus on võimeline taastama ümberkorraldusperioodi lõpuks oma pikaajalise elujõulisuse (ümberkorraldamisteatise punkt 2). Käesoleval juhul on ümberkorraldusperiood aeg, mis jääb käesoleva otsuse vastuvõtmise ja 31. detsembri 2018 vahele.
- (377) Kreeka esitas kooskõlas ümberkorraldamisteatise punktidega 9–11 laiaulatusliku ja üksikasjaliku ümberkorralduskava, milles esitatakse kogu teave panga ärimudeli kohta. Kavas määratakse kindlaks ka panga raskuste põhjused ning kõigi kogetud elujõulisusega seotud probleemidega tegelemiseks võetud meetmed. Ümberkorralduskavas kirjeldatakse eelkõige strateegiat, mis valiti panga tegevuse tõhususe säilitamiseks ja selleks, et tegeleda viivislaenude suure osakaaluga, haavatava likviidsus- ja kapitalipositsiooniga ning oma välismaiste ettevõtjatega, mis on rahastamise ja kapitali osas seotud oma emaettevõtjaga.

7.6.2.1. Kreeka pangandustegevus

- (378) Seoses likviidsuse ja panga sõltuvusega eurosüsteemist saadavast rahastamisest nähakse ümberkorralduskavas ette bilansimahu piiratud kasv Kreekas, samas hoiuste baas peaks uuesti kasvama. Juba vähenenud erakorralisele likviidsusabile toetumine kahaneb jätkuvalt, ⁽¹³⁸⁾ mis aitab samuti pangal oma rahastamiskulusid vähendada.
- (379) Põhjenduses 153 kirjeldatud laenude ja hoiuste suhtarv tagab panga bilansi ülesehituse jätkusuutlikkuse ümberkorraldusperioodi lõpus. Väärtpaberite müük ja muud kõrvaltegevused tugevdavad samuti panga likviidsuspositsiooni. Kreeka pangandussektori jätkuvalt pingelise olukorra tõttu võib komisjon nõustuda Kreeka ametiasutuste taotlusega võimaldada pangale likviidsust garantiide ja riigivõlakirjade kujul Kreeka pankade toetuskava raames.
- (380) Rahastamiskulude vähendamiseks on Kreeka ühtlasi võtnud kohustuse, et pank jätkab Kreekas hoiustelt makstavate intressimäärade langetamist, nagu kirjeldati põhjenduses 153. Sellise hoiusekulude vähendamise saavutamine oleks otsustava tähtsusega panga proviisjoneerimisele eelnenud kasumlikkuse parandamisel.
- (381) Kriisi algusest saadik on pank oma ärivõrgustikku Kreekas ratsionaliseerinud, vähendades filiaalide ja töötajate arvu. 31. detsembriks 2017 langevad panga kogukulud veelgi. Selleks võttis Kreeka kohustuse, et pank vähendab Kreekas oma filiaalide ja töötajate arvu 31. detsembriks 2017 vastavalt [...] ja [...], kusjuures kogukulude maksimumsumma Kreekas peaks olema [...] miljonit eurot. Panga loodetav kulude ja tulude suhtarv langeb ümberkorraldusperioodi lõpuks alla [...] %. Komisjoni arvates tagatakse ümberkorralduskavaga panga tõhusus uues turukeskkonnas.
- (382) Veel üks peamine küsimus on viivislaenudega tegelemine. Pank kavatseb kulude minimeerimiseks parandada realiseerimisprotsessi. Oma uue tegevusmudeli kohaselt kavatseb pank kasutada viivislaenude haldamiseks vastavat üksust, mille prioriteediks on sissenõudmist maksimeerimine panga jaoks, ja jätkusuutlikku ümberkorraldust. Kreeka on võtnud ka kohustuse, et pank peab krediidipoliitika osas kinni kõrgetest standarditest, et maksimeerida panga väärtust krediidiprotsessi igal tasandil, nagu kirjeldati põhjenduses 157.

7.6.2.2. Ettevõtja üldjuhtimine

- (383) Tähelepanu keskmes on ka panga juhtimine, võttes arvesse, et pärast 2014. aasta kevadist aktsiakapitali suurendamist kuulub suurem osa panga aktsiatest HFSFi, kuid selle hääleõigus on piiratud. Lisaks omavad mõned erainvestorid ka ostutähti ja saavad seega täiel määral kasu, kui aktsiahind ümberkorraldusperioodil hüppeliselt suureneb. Kuna kõnealune olukord võib tekitada moraalariski, sõlmisid pank ja HFSF 2013. aastal vastastikuse raamkokkuleppe. Nimetatud kokkulepe kaitseb panga igapäevast äritegevust tema peamise aktsionäri

⁽¹³⁸⁾ Komisjon märgib ka, et osa panga likviidsusvajadustest tuleneb HFSFi esimeses ja teises ajutises rekapitalizeerimises ning 2013. aasta kevadises rekapitalizeerimises osalemise ebatüüpilisest vormist. Tasuna osalemise eest kandis HFSF pangale raha asemel üle EFSFi võlakirju. Pangal on suures koguses keskmise ja pika tähtajaga võlakirju, mis suurendavad panga rahastamisvajadusi võrreldes olukorraga, kui rekapitalizeerimine oleks toimunud rahalises vormis. Likviidsusvajaduse kõnealuse osa puhul ei ole tegemist sobimatu ärimudeli või bilansi ülesehitusega. Likviidsusvajadus kaob automaatselt, kui saabub EFSFi võlakirjade tähtaeg.

liigse sekkumise eest, tagades samas, et HFSF saab jälgida ümberkorralduskava elluviimist ja ennetada kohaste konsultatsioonimenetluste kaudu panga juhatuse ülemäärast riskide võtmist. Ühtlasi on pank võtnud kohustuse jälgida hoolikalt seotud laenuvõtjatega kaasnevaid riske. Komisjon tervitab asjaolu, et HFSF saab automaatselt oma täieliku hääleõiguse tagasi, kui pank oma ümberkorralduskava ei rakenda.

7.6.2.3. Rahvusvaheline tegevus

- (384) Panga rahvusvaheline tegevus on minevikus kohati põhjustanud panga kapitali, likviidsuse ja kasumlikkuse vähenemist, nagu on selgitatud põhjenduses 372.
- (385) Ümberkorralduskavas on ette nähtud suurem keskendumine koduturule ja Türgile. Samuti on pank alustanud välismaiste tütaretevõtjate ratsionaliseerimist, et tugevdada laenude tagamist ja vähendada tütaretevõtjate rahastamispuudujääki. Kreeka võttis kohustuse, et pank loobub [...] ja oma välismaistest tüharetevõtjatest [...].
- (386) Väljaspool Kreekat ja Türgit asuvad koguvarad vähenevad seega [...] % võrra ajavahemikus 31. detsembrist 2012 kuni 31. detsembrini 2017.
- (387) Kreeka võttis kohustuse, et pank vähendab oma aktsiasosalust oma Türgi tüharetevõtjas Finansbank [...] kaudu. [...] on soovitud, sest nad tugevdavad panga kapitalipositsiooni. Arvestades et pank kavatses säilitada enamusosaluse Finansbankis, on komisjon täheldanud, et Finansbank on viimastel aastatel olnud pidevalt kasumlik. Ka on komisjon täheldanud, et pank kavatses tähelepanelikult jälgida Finansbanki kulusid ja asjaomase tüharetevõtja võetud riske. Kohustus, et pank ei anna Finansbankile [...], tagab, et Finansbank [...]. Neid asjaolusid arvestades leiab komisjon, et enamusosaluse säilitamine Finansbankis ei sea ohtu kasumlikkuse taastamist.
- (388) Seepärast järeldatakse, et pank korraldab oma välistoimingud piisavalt ümber ja vähendab riske seoses majanduslikult vähem elujõuliste toimingutega.

7.6.2.4. Järeldus elujõulisuse kohta

- (389) Ümberkorralduskavas näidatakse, et pank on suuteline pidama vastu mõistlikule hulgal stressile, kuna ebasoodsa stsenaariumi kohaselt jääb pank ümberkorraldusperioodi lõpuks kasumlikuks ning säilitab piisava hulga esimese taseme omavahendeid ⁽¹³⁹⁾.
- (390) 2014. aastal kaasatud lisakapital summas 2 500 miljonit eurot on piisav, et tulla toime 2013. aasta stressitesti baasstsenaariumi kohaselt. Kapitalivajaduste hindamisel baasstsenaariumi kohaselt tegi Kreeka keskpang juba mitmeid kohandusi, mille tulemusel suurenesid hinnangulised kapitalivajadused võrreldes panga enda baasstsenaariumis hinnatud kapitalivajadustega. Kreeka keskpanga hinnatud baasstsenaariumi kohaste kapitalivajaduste puhul on seega teatavat stressitaset arvesse võetud. Jõudmaks järeldusele, et pank on elujõuline, ei nõua komisjon, et pangal oleks piisavalt eelkapitali, et katta Kreeka keskpanga hinnatud stressistsenaariumi kapitalivajadused, kuna see hinnanguline tase sisaldab stressi kõrget taset.
- (391) Lisaks on positiivne, et pank ei tee täiendavaid investeeringuid mitteinvesteeringujärgu reitinguga väärtpaberitesse, mis aitab tal säilitada oma kapitali- ja likviidsuspositsiooni.
- (392) Seega võib komisjon järeldada, et ümberkorralduskavaga ette nähtud ümberkorraldusmeetmed on piisavad panga elujõulisuse taastamiseks,

7.6.3. Omaosalus ja kulude jagamine

- (393) Ümberkorraldamisteatise punkti 3 kohaselt peavad pangad ja kapitaliomaniikud aitama ümberkorraldustele kaasa võimalikult suures ulatuses, et oleks tagatud abi piirdumine vajaliku miinimumiga. Seega peaksid pangad kasutama ümberkorraldamise rahastamiseks omavahendeid, näiteks müüma varasid, ning aktsionärid peaksid

⁽¹³⁹⁾ Ümberkorralduskavas osutatud finantsprognoosid erinevad Kreeka keskpanga 2013. aasta stressitesti tulemustest, kuna see test ei põhinevad samadel eeldustel ning sisaldas Kreeka keskpanga täiendavaid kohandusi.

võimaluse korral panga kahjumi katma. Kreeka võetud kohustused peaksid tagama, et kasutatakse omavahendeid ning et algsed aktsionärid ja erainvestorid, kelle valduses on panga hübriidkapital, aitaksid ümberkorraldamisele kaasa.

7.6.3.1. Panga omaosalus: loovutamistehingud ja kulukärped

- (394) Pank on juba loobunud mõnest väikesest välismaisest ettevõtjast (nt kindlustustegevusest Türgis) ja enamusosalusest kinnisvaraga tegelevas tütarettevõtjas.
- (395) Ümberkorralduskavaga on ette nähtud enamusosaluse müümine Finansbankis, nagu on märgitud põhjenduses 387, mis võimaldab pangal kapitali pangasiseselt kaasata. Pank müüb ka [...] ja oma börsivälisesse ettevõtjatesse investeeriva tütarettevõtja ning muud väärtpaberid. Võttes arvesse finantsvõimenduse vähendamist ja juba lõpule viidud loovutamistehinguid ning pärast välismaiste ettevõtjate finantsvõimenduse vähendamise ja nendest loobumisega seotud kohustuste täitmist on pank kaasanud piisavalt kapitali. Panga rahvusvaheliste varade vähendamine vähendab oluliselt ka nende olemasolust tingitud tulevase abivajaduse ohtu. Seega aitab see kahandada abisummat miinimumini.
- (396) Kapitalivajaduste vähendamise eesmärgil ei kasuta pank [...], nagu on kirjeldatud põhjenduses 154. Lisaks tagavad Kreeka võetud kohustused, et pank ei tee kulukaid omandamistehinguid.
- (397) Pank on end sidunud ka kaugeleulatuva kulude vähendamise programmiga, nagu on osutatud punktis 2.4.2. Nii vähenevad ta kulud 2017. aastani veelgi. Panga tööjõudu ja palku vähendatakse.

7.6.3.2. Kauaaegsete aktsionäride kulude jagamine ja uus turule ilmunud kapital

- (398) Panga olemasolevate aktsionäride osalus vähenes seoses 2009. ja 2010. aastal lõpule viidud märkimisõiguse emissiooniga ⁽¹⁴⁰⁾ ja seejärel HFSFi rekapitalizeerimisega (meede B3). Panga aktsionäride osalust vähendati 2013. aasta kevadine rekapitalizeerimise eelselt 100 %-lt vaid 5,1 %ni. Peale selle ei ole dividendide makstud lihtaktsionäridele alates 2007. aastast ja USA eelisaktsionäridele alates 2009. aastast. Lisaks kõnealusele kauaaegsete aktsionäride osalemisele kulude jagamises on pank alates kriisi algusest 2008. aasta lõpus kaasanud märkimisväärset hulgal kapitali, täpsemalt 2009. aastal 1 247 miljonit eurot, 2010. aastal 1 815 miljonit eurot, 2013. aastal 1 079 miljonit eurot ning 2014. aastal 2 500 miljonit eurot. Kaasatud kapital on aidanud vähendada riigiabiga kaetavaid kapitalivajadusi.

7.6.3.3. Allutatud laenude omanike kulude jagamine

- (399) Panga allutatud laenude omanikud on aidanud maksta panga ümberkorralduskulusid. Pank on kapitali saamiseks teinud mitmeid kohustiste haldamise toiminguid, nagu on kirjeldatud põhjendustes 149 ja 150.
- (400) Seni käibel olevate instrumentide suhtes kohaldatakse põhjenduses 159 nimetatud kupongimaksete keeldu. Komisjon on seetõttu seisukohal, et tagatud on asjakohane panga hübriidkapitali omavate erainvestorite kulude jagamine ja ümberkorraldamisteatise kriteeriumid on sellega seoses täidetud.

7.6.3.4. Omapanuse ja kulude jagamise kokkuvõte

- (401) Komisjon täheldab, et võrreldes kogu riigipoolse rekapitalizeerimisega on omapanus ja kulude jagamine varade müümise näol palju madalam, kui komisjon harilikult piisavaks peaks. Näiteks on ümberkorralduskavaga ette nähtud Kreeka pangandustegevuse vähendamine ja enamusosaluse säilitamine Finansbankis. Arvestades aga punktis 7.6.1 kirjeldatud aspekte, mille alusel komisjon võib aktsepteerida madalamat omapanust ja kulude jagamist, võib ümberkorralduskava tunnistada piisavat omapanust ja kulude jagamist pakkuvaks kavaks.

7.6.4. Konkurentsimoonutuste piiramise meetmed

- (402) Ümberkorraldamisteatise nõutakse, et ümberkorralduskavas pakutaks välja konkurentsi moonutamist piiravad ja pangasektori konkurentsivõimet tagavad meetmed. Lisaks peaksid need meetmed tegelema ka moraaliiriski küsimustega ja tagama, et riigiabi ei kasutata konkurentsivastase käitumise rahastamiseks.

⁽¹⁴⁰⁾ Vt põhjendus 147.

- (403) Ümberkorraldamisteatise punkti 31 kohaselt peab komisjon abi suuruse ja konkurentsi moonutava mõju hindamisel arvesse võtma nii absoluutset kui ka suhtelist abisummat ning kulude jagamise ulatust ja finantsasutuse turupositsiooni pärast ümberkorraldamist. Sellega seoses tuleb komisjon meelde, et pank sai riigilt kapitali, mis vastab 17,3 %-le tema riskiga kaalutud varadest ⁽¹⁴¹⁾. Lisaks sai pank 15. aprillil 2011 likviidsusgarantiisid summas 12 900 miljonit eurot ja 31. detsembril 2013 summas 14 798 miljonit eurot. 31. detsembri 2012. aasta seisuga oli pangal laenatud riigivõlakirju 847 miljoni euro väärtuses ja riigi tagatud erakorraline likviidsusabi moodustas 30,9 miljardit eurot. Seega on selle suure abisummaga seoses põhjendatud konkurentsi moonutamist piiravate meetmete kohaldamine. Lisaks on panga turuosa Kreekas suur, hõlmates 31. detsembril 2013 laenude puhul 22 % turust ja hoiuste puhul 25 % turust ⁽¹⁴²⁾.
- (404) Komisjon tuleb meelde, et panga raskused tulenevad peamiselt välistest šokkidest, nagu Kreeka võlakriis ja pikaajaline majanduslangus, mis on Kreeka majanduse alates 2008. aastast segi paisanud. See asjaolu toodi välja ka NBG uurimise algatamise otsuse põhjenduses 68. Vajadus tegeleda moraalariski küsimustega on seetõttu väiksem. Nagu kirjeldatud punktis 7.6.1, on abimeetmete konkurentsi moonutav mõju ja ka vajadus konkurentsi moonutamist piiravate meetmete järele nende aspektide tõttu väiksem. Nimetatud põhjustel võib komisjon erandkorras nõustuda, et hoolimata suurest riigiabi summast ei kavandata ümberkorralduskavas bilansimahu ja laenude vähendamist Kreekas.
- (405) Komisjon märgib siiski, et riigipoolsed rekapiitalseerimised võimaldasid pangal jätkata pangandustegevust välisriikidel.
- (406) Seoses sellega märgib komisjon, et lisaks juba toimunud finantsvõimenduse vähendamisele ja ümberkorraldamisele on kohustus loobuda välisvaradest [...] 30. juuniks 2018 ⁽¹⁴³⁾. Seega ei hakata välismaistel turgudel konkurentsi moonutamiseks kasutama riigiabi.
- (407) Samuti on Kreeka võtnud kohustuse, et pank ei teosta omandamistehinguid, kindlustades sel viisil, et pank ei kasuta saadud riigiabi uue ettevõtja omandamiseks. See kohustus aitab tagada, et abi kasutatakse rangelt ainult Kreeka pangandustegevuse elujõulisuse taastamise toetamiseks ja mitte näiteks laienemiseks välisriikidel.
- (408) Kohustus vähendada Kreeka hoiustelt makstavat mittekasumlikult kõrget intressi tagab samuti selle, et abi ei kasutata hoiuse kogumise strateegiate rahastamiseks, mis moonutab konkurentsi Kreeka turul. Kohustus rakendada uute laenude ⁽¹⁴⁴⁾ hindade määramisel rangeid asjakohasel krediidiriski hindamisel põhinevaid suuniseid aitab samuti pangal vältida klientide laenude puhul ebakohaste hinnamääramise strateegiatega konkurentsi moonutamist Kreeka turul.
- (409) Kohustus loobuda [...] tagab ka, et abi ei kasutata kõnealusel turul laienemiseks abi mittesaavate konkurentide arvel.
- (410) Võttes arvesse punktis 7.6.1 kirjeldatud eriolukorda ja ümberkorralduskavas sätestatud meetmeid, on komisjon seisukohal, et konkurentsi moonutamise piiramiseks võetud kaitsemeetmed on piisavad.

7.6.5. Järelevalve

- (411) Vastavalt ümberkorraldamisteatise punktile 5 nõutakse korrapäraste aruannete esitamist, et komisjonil oleks võimalik kontrollida ümberkorralduskava nõuetekohast rakendamist. Nagu on sätestatud kohustustes, ⁽¹⁴⁵⁾ tagab Kreeka, et järelevalve eest vastutav usaldusisik, kelle pank on komisjoni nõusolekul ametisse nimetanud, jälgib Kreeka kohustuste täitmist Kreekas ja välismaal seoses tegevuse ümberkorraldamise, ettevõtja juhtimise ja äritegevusega kuni ümberkorraldusperioodi lõpuni, st kuni 31. detsembrini 2018. Komisjoni arvates on sellega tagatud ümberkorraldamiskava elluviimise reeglipärane järelevalve.

⁽¹⁴¹⁾ Kui mitte võtta arvesse kuue kuuga tagasi makstud abi, väheneb abisumma 15,6 %-le panga riskiga kaalutud varast.

⁽¹⁴²⁾ NBG aastaaruanne lõppes 2013. aastaga.

⁽¹⁴³⁾ Vt lisa II peatüki kohustuste nimekirja seitsmes kohustus.

⁽¹⁴⁴⁾ Vt lisa II peatüki kohustuste nimekirja neljas kohustus.

⁽¹⁴⁵⁾ Vt lisa III peatüki kohustuste nimekirja üheteistkümnemes kohustus.

7.6.6. Järeldus meetmete A, B1, B2 ja B3 ümberkorraldamisteadisega kokkusobivuse kohta

- (412) Komisjon on seisukohal, et ümberkorralduskava koos käesoleva otsuse lisas loetletud kohustustega tagab panga pikaajalise elujõulisuse taastamise, on kulude jagamise ja omanuse osas piisav ning sisaldab piisavaid meetmeid konkurentsi moonutava mõju piiramiseks. Esitatud ümberkorralduskava ja kohustused vastavad ümberkorraldamisteadises esitatud tingimustele.

8. JÄRELDUS

- (413) Komisjon avaldab kahetsust, et Kreeka on ebaseaduslikult rakendanud abimeetmeid B1, B2, B3, FB4, FB5, PB1 ja PB2 ning rikkunud seega aluslepingu artikli 108 lõiget 3, kuna kõnealuseid meetmeid rakendati enne neist ametlikult teatamist. Nimetatud meetmeid, nagu ka teisi käesolevas otsuses analüüsitud meetmeid, võib siiski pidada siseturuga kokkusobivaks,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Järgmised Kreeka teostatud või kavandatud meetmed kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses:

- a) Kreeka keskpanga poolt National Bank of Greece S.A.-le (edaspidi „NBG“) antud ja Kreeka tagatud erakorraline likviidsusabi (meede L2);
- b) Kreeka finantsstabiilsuse fondi (edaspidi „HFSF“) poolt 2012. aasta detsembris NBG-le võimaldatud teine ajutine rekapiitalseerimine summas 2 326 miljonit eurot (meede B2);
- c) HFSFi poolt 2013. aasta kevadel NBG-le võimaldatud rekapiitalseerimine summas 8 677 miljonit eurot (meede B3);
- d) First Business Bank S.A.-lt (edaspidi „FB Bank“) NBG-le üle antud tegevusega seotud rahastamispuudujäägi katmine 456,97 miljoni euro suuruses summas HFSFi poolt 2013. aasta juunis ja oktoobris (meede FB4);
- e) FB Bankilt NBG-le üle antud varade omandamisega seotud kapitalivajaduste katmise kohustus, mis võeti 2013. aasta mais summas 100 miljonit eurot (meede FB5);
- f) Probank S.A.-lt NBG-le üle antud tegevusega seotud rahastamispuudujäägi katmine 562,73 miljoni euro suuruses summas HFSFi poolt 2013. aasta augustis ja detsembris (meede PB1); ning
- g) Probankilt NBG-le üle antud varade omandamisega seotud kapitalivajaduste katmise kohustus, mis võeti 2013. aasta juulis summas [180–280] miljonit eurot (meede PB2).

2. Cooperative Bank of Lesvos-Limnos, Cooperative Bank of Achaia ja Cooperative Bank of Lamia pankadelt NBG-le üle antud valitud varade ja kohustustega seotud rahastamispuudujäägi katmine 325,8 miljoni euro suuruses summas HFSFi poolt 2013. aasta märtsis ei ole riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

3. Võttes arvesse 25. juunil 2014 esitatud NBG grupi ümberkorralduskava, mis hõlmab National Bank of Greece panka ja kõiki tema tütarettevõtjaid (Kreekas ja sellest väljaspool asuvaid tütarettevõtjaid ja filiaale, kes tegelevad pangandus- või muu tegevusega), ning samal kuupäeval Kreeka võetud kohustusi, on siseturuga kokkusobiv järgmine riigiabi:

- a) Kreeka 2009. aasta mais ja 2011. aasta detsembris rekapiitalseerimiskava raames NBG-le eelisaktsiate vormis tehtud kapitalisüst summas 1 350 miljonit eurot (meede A);
- b) Kreeka keskpanga antud ja Kreeka riigi poolt alates 2011. aasta juulist tagatud erakorraline likviidsusabi NBG-le summas 30,9 miljardit eurot seisuga 31. detsember 2012 (meede L2);

- c) HFSFi 2012. aasta mais NBG-le võimaldatud esimene ajutine rekapiitalseerimine summas 7 430 miljonit eurot (meede B1);
- d) HFSFi 2012. aasta detsembris NBG-le võimaldatud teine ajutine rekapiitalseerimine summas 2 326 miljonit eurot (meede B2);
- e) HFSFi poolt 2013. aasta kevadel NBG-le võimaldatud rekapiitalseerimine summas 8 677 miljonit eurot (meede B3);
- f) Kreeka riigi poolt 2009. aasta juulis FB Bankile tehtud kapitalisüst summas 50 miljonit eurot (meede FB1);
- g) FB Bankilt NBG-le üle antud tegevusega seotud rahastamispuudujäägi katmine 456,97 miljoni euro suuruses summas HFSFi poolt 2013. aasta juunis ja oktoobris (meede FB4);
- h) FB Bankilt NBG-le üle antud varade omandamisega seotud kapitalivajaduste katmise kohustus, mis võeti 2013. aasta mais summas 100 miljonit eurot (meede FB5);
- i) Probankilt NBG-le üle antud tegevusega seotud rahastamispuudujäägi katmine 562,7 miljoni euro suuruses summas HFSFi poolt 2013. aasta augustis ja detsembris (meede PB1);
- j) Probankilt NBG-le üle antud varade omandamisega seotud kapitalivajaduste katmise kohustus, mis võeti 2013. aasta juulis summas [180–280] miljonit eurot (meede PB2).

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Kreeka Vabariigile.

Brüssel, 23. juuli 2014

Komisjoni nimel
asepresident
Joaquín ALMUNIA

LISA

KREEKA VABARIIK
RAHANDUSMINISTEERIUM
PEASEKRETÄRI KANTSELEI

Ateena, juuni 2014

National Bank of Greece – Kreeka Vabariigi kohustused

Kreeka Vabariik tagab, et **pank** rakendab 24. juunil 2014 esitatud ümberkorralduskava. Kava põhineb Euroopa Komisjoni (edaspidi „komisjon”) poolt I liites esitatud makromajanduslikel prognoosidel ning regulatiivsetel eeldustel.

Kreeka Vabariik esitab käesolevaga järgmised kohustused (edaspidi „**kohustused**”), mis moodustavad ümberkorralduskava lahutamatu osa. Kohustused sisaldavad ümberkorralduskava rakendamise seotud kohustusi (edaspidi „**ümberkorraldamiskohustused**”) ning **ettevõtja üldjuhtimise ja äritegevusega seotud kohustusi**.

Kohustused jõustuvad ümberkorralduskava heaks kiitva komisjoni otsuse vastuvõtmise kuupäeval (edaspidi „otsus”).

Ümberkorraldusperiood lõpeb 31. detsembril 2018. Kohustused kehtivad kogu ümberkorraldusperioodi jooksul, kui konkreetsetes kohustuses ei ole sätestatud teisiti.

Käesolevat teksti tõlgendatakse komisjoni otsuse valguses ELi õigusaktide üldraamistikus ja viitega nõukogu määrusele (EÜ) nr 659/99 ⁽¹⁾.

I PEATÜKK. MÕISTED

Käesolevate kohustuste puhul kasutatakse järgmisi mõisteid.

- (1) **Pank** – National Bank of Greece S.A. ja kõik tema tütaretevõtjad. Seega hõlmab see mõiste kogu National Bank of Greece Group'i koos Kreekas ja sellest väljaspool asuvate tütaretevõtjate ja filiaalidega, kes tegelevad pangandus- või muu tegevusega.
- (2) **Kapitali suurendamise pakkumine pangandussektoris** – pakkumine, mille tulemusel panga omakapitali suhtarv suureneb, võttes arvesse kõiki asjakohaseid elemente, eelkõige tehingu kasumit ja kahjumit ning müügist tulenevat riskiga kaalutud varade vähenemist (vajaduse korral korrigeeritud alles jäänud rahastamisestest tuleneva riskiga kaalutud varade suurendamiseks).
- (3) **Kapitali suurendamise pakkumine [...]** – pakkumine, mille tulemusel panga omakapitali suhtarv suureneb. Kõiki panga arvel oleva [...] arvestuslikust väärtusest suuremaid pakkumisi loetakse automaatselt kapitali moodustamiseks.
- (4) **Müügi lõpuleviimine** – loovutatava ettevõtja juriidilise omandiõiguse ostjale üleandmise kuupäev.
- (5) **Loovutatavad ettevõtjad** – kõik ettevõtjad ja varad, mida pank müüa kavatseb.
- (6) **Jõustumiskuupäev** – käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäev.
- (7) **Ümberkorraldusperioodi lõpp** – 31. detsember 2018.

⁽¹⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

- (8) **Välismaised varad või väljaspool Kreekat asuvad varad** – varad, mis on seotud klientide tegevusega väljaspool Kreekat, sõltumata riigist, kus need varad on arvel. Näiteks ei ole käesoleva mõistega hõlmatud Luksemburgis arvel olevad varad, mis on seotud klientide tegevusega Kreekas. Samas loetakse välismaiseks varaks ja käesoleva mõistega hõlmatuks Luksemburgis või Kreekas arvel olev vara, mis on seotud klientide tegevusega mõnes muus Kagu-Euroopa riigis.
- (9) **Välismaised ettevõtjad** – panga välismaised tütarettevõtjad ja filiaalid, mis tegelevad pangandus- või muu tegevusega.
- (10) **Välismaised tütarettevõtjad** – kõik panga väljaspool Kreekat asuvad tütarettevõtjad, mis tegelevad pangandus- või muu tegevusega.
- (11) **Kreeka pangandustegevus** – panga Kreekaga seotud pangandustegevus sõltumata sellest, kus varad on arvel.
- (12) **Kreeka pangandusväline tegevus** – panga Kreekaga seotud muu kui pangandustegevus sõltumata sellest, kus varad on arvel.
- (13) **Kreeka tütarettevõtjad** – kõik panga Kreekas asuvad tütarettevõtjad, kes tegelevad pangandus- või muu tegevusega.
- (14) **Järelevalve eest vastutav usaldusisik** – üks või mitu pangast sõltumatut, komisjoni heakskiidetud ja panga poolt ametisse nimetatud füüsilist või juriidilist isikut; järelevalve eest vastutava usaldusisiku ülesanne on jälgida panga kohustustest kinnipidamist.
- (15) **Ostja** – üks või mitu füüsilist või juriidilist isikut, kes omandavad täielikult või osaliselt loovutatava ettevõtja.
- (16) **Müük** – pangale kuuluva osaluse 100 % müük, kui konkreetsetes kohustuses ei ole märgitud teisiti.

Käesolevate kohustuste puhul hõlmab tingimuste ainsus ka mitmuse (ja vastupidi), välja arvatud juhul, kui kohustustes on sätestatud teisiti.

II PEATÜKK. ÜBERKORRALDAMISKOHUSTUSED

- (1) **Filiaalide arv Kreekas:** Kreeka filiaalide arv on 31. detsembril 2017 maksimaalselt [...].
- (2) **Töötajate arv Kreekas:** täistööajaga töötajate arv on Kreekas (Kreeka pangandus- ja muu tegevus) 31. detsembril 2017 maksimaalselt [...].
- (3) **Kogukulud Kreekas:** kogukulud Kreekas (Kreeka pangandus- ja muu tegevus) on 31. detsembril 2017 maksimaalselt [...] miljonit eurot ⁽¹⁾.
- (4) **Hoiusekulud Kreekas:** provisjoneerimisele eelnenud kasumlikkuse taastamiseks Kreeka turul vähendab pank oma rahastamiskulusid Kreekas kogutud hoiusekulude vähendamise kaudu (sealhulgas säästus, nõude- ja tähtajalised hoiused ning muud klientidele pakutavad sarnased tooted, mille kulud kannab pank) [...].
- (5) **Laenude ja hoiuste suhtarv Kreekas:** Kreeka pangandustegevuse puhul on netolaenude ja hoiuste suhtarv 31. detsembril 2017 maksimaalselt 115 %. [...]
- (6) **Toimingute toetamine Türgis:** kuni 30. juunini 2018 ei anna pank täiendavat [...].

Pank ei tohi kaudselt toetada Finansbanki laenu või muu vara panga teisele üksuse üleandmisega.

- (7) [...] [...] **välismaiste ettevõtjate ja [...] Finansbanki [...] müük 30. juuniks 2018** – Pank müüb (müügilepingu allkirjastamisega) 30. juuniks 2018 oma välismaised tütarettevõtjad [...] ja selle filiaali, mis tegutsevad [...], et vähendada oma rahvusvahelist tegevust.

(7.1) [...]

⁽¹⁾ See summa ei hõlma TEKE/Skelos Exygiansise (kriisilahenduskava) kulusid.

- (7.2) [...]
- (7.3) [...]
- (8) [...] **müük:** [...]
- (9) **Väärtpaberite müük:** [...] loovutab järgmiselt määratletud noteeritud väärtpaberite portfelli ja [...] loovutab noteerimata väärtpaberite portfelli: nimetatud portfellid hõlmavad kõiki omakapitaliinvesteeringuid, mis on suuremad kui [...] miljonit eurot, ning samuti allutatud võlakirjade ja hübriidvõlakirjade investeeringuid, välja arvatud [...].
- (10) **Börsivälistes ettevõtjatesse investeeriva tütaretevõtja müük:** pank loovutab börsivälistes ettevõtjatesse investeerivad NBG fondid [...]. [...]
- (11) Nendel tingimustel toimuva müügi puhul võtab Kreeka Vabariik kohustuse, et:
- ostja on pangast sõltumatu ja ei ole sellega seotud;
 - loovutatud ettevõtja omandamisel ei rahasta pank ostjat otseselt ega kaudselt ⁽¹⁾;
 - pank ei omanda pärast müügi lõpuleviimist viie aasta jooksul ilma komisjoni eelneva heakskiiduta otsest või kaudset mõju loovutatud ettevõtja või selle osa üle.
- (12) **Investeeringispoliitika:** kuni 30. juunini 2017 ei osta pank ühtegi mitteinvesteeringusjärguta väärtpaberit.
- Seda kohustust ei kohaldata järgmiste väärtpaberite suhtes (erandi alla kuuluvad väärtpaberid):
- [...]
 - [...]
 - [...]
 - [...]
 - [...]
- (13) **Palga ülemmäär:** kuni [...] ei maksa pank mitte ühelegi töötajale ega juhile aastast kogutasu (palk, pensionimaksud, preemia), mis ületab [...]. HFSE kapitalisüsti korral hinnatakse palga ülemmäär 1. augusti 2013. aasta Euroopa pangandusteatisel kohaselt uuesti. [...]

III PEATÜKK. ÜLDJUHTIMISE JA ÄRITEGEVUSEGA SEOTUD KOHUSTUSED – PIKENDAMINE JA MUUDATUSED

- (1) Pank rakendab kuni 30. juunini 2018 ettevõtja üldjuhtimise ja äritegevusega seotud kohustusi, mille Kreeka Vabariik esitas 20. novembril 2012, koos kohustuste III peatükis tehtud hilisemate muudatustega. [...]
- (2) Kui mõnda konkreetset kohustust ei kohaldata panga tasandil, siis ei tohi pank kasutada selle kohustusega mitte hõlmatud tütaretevõtjaid või tegevust selleks, et kohustusest kõrvale hiilida.

A jagu. Tõhusa ja asjakohase sisekorralduse loomine

- (3) Pank, välja arvatud tema välismaised tütaretevõtjad, peab alati järgima ettevõtja üldjuhtimist käsitleva seaduse 3016/2002 ja äriühinguid käsitleva seaduse 2190/1920 sätteid ning eelkõige sätteid, mis on seotud juriidiliste isikute ülesannetega, mida täidavad näiteks aktsionäride üldkoosolek ja direktorite nõukogu, et tagada vastutuse selge jagunemine ja läbipaistvus. Aktsionäride üldkoosoleku volitusi piiratakse kooskõlas äriühinguõigusega üldkoosoleku ülesannetega, eelkõige mis puudutab teabega seotud õigusi. Tühistatakse ulatuslikumad õigused, mille kaudu on võimalik ettevõtja juhtimist liigselt mõjutada. Igapäevase tegevuse juhtimise eest jääb vastutus selgelt panga tegevdirektoritele.

⁽¹⁾ Seda ei kohaldata sellise kinnisvaramüügi suhtes, mille korral pank võib ostjat rahastada juhul, kui uue laenu võtmine on kooskõlas mõistlike laenuandmistavade. Vastavuse kontrollimiseks väljaspool Kreekat asuvatest varadest loobumise kohustusega võetakse arvesse kõiki uusi laene, mis on seotud väljaspool Kreekat asuvate varade määratlusega.

- (4) Pank, välja arvatud tema välismaised tütarettevõtjad, peab alati vastama HFSFi suhteraamistikule.
- (5) Pank järgib kehtivat pangajuhi seadust 2577/9.3.2006, et säilitada individuaalsel ja rühma tasandil tõhus organisatsiooniline ülesehitus ja kohane sisekontrollisüsteem, mis hõlmab kolme alustala: siseaudit, riskijuhtimine ja vastavuskontroll, ning ettevõtja üldjuhtimise parimad rahvusvahelised tavad.
- (6) Pangal on tõhus organisatsiooniline ülesehitus, mis tagab siseauditi ja riskijuhtimise osakondade täieliku sõltumatuse äriõrgustikust ja aruandluse otse direktorite nõukogule. Direktorite nõukogus loodud auditikomisjon ja riskikomisjon hindavad vastavate osakondade tõstatatud küsimusi. Asjakohastes siseauditi hartas ja riskijuhtimise hartas sätestatakse vastavate osakondade ülesanded, vastutus ja vahendid. Nimetatud hartad on kooskõlas rahvusvaheliste standarditega ja tagavad osakondade täieliku sõltumatuse. Krediidipoliitikaga kehtestatakse laenude andmisega seotud suunised ja juhised, mis hõlmavad laenude hindade määramist ja laenude ümberkorraldamist.
- (7) Pank avaldab pädevate asutuste jaoks nimekirja aktsionäridest, kellel on vähemalt 1 % lihtaktsiatest.

B jagu. Äritavad ja riski jälgimine

Üldpõhimõtted

- (8) Krediidipoliitikas täpsustatakse, et kõiki kliente tuleb kohelda õiglaselt, kasutades diskrimineerimist välistavaid menetlusi küsimuste puhul, mis ei ole seotud krediidiriski ja maksevõimega. Krediidipoliitikas määratakse kindlaks lävi, millest suuremate laenude andmise peab heaks kiitma kõrgema taseme juhatus. Samasugune lävi määratakse kindlaks ka laenude ümberkorraldamise ning nõuete ja vaidlustega tegelemiseks. Krediidipoliitika keskendub riikliku tasandi otsuste tegemise protsessi kesksetele valitud punktidele ning selles sätestatakse selged kaitsemeetmed, et tagada juhiste järjepidev rakendamine kogu Kreeka pangandustegevuses.
- (9) Kogu Kreeka pangandustegevuse puhul lisab pank krediidipoliitika eeskirjad oma laenude väljastamise ja laenude refinantseerimise töövoos ja hüvitamise süsteemidesse.

Erisätted

- (10) Kohustuste III peatüki punktides 8–18 loetletud erisätteid kohaldatakse Kreeka pangandustegevusele, kui ei ole selgesõnaliselt sätestatud teisiti.
- (11) Krediidipoliitikas nõutakse, et laenude ja hüpoteekide hindade määramine vastaks rangetele suunistele. Need suunised hõlmavad kohustust pidada rangelt kinni krediidipoliitika intressimäärade (vahemike) standarditud tabelitest sõltuvalt laenu tähtajast, kliendi krediidiriski hindamisest, panditud tagatise oodatavast sissenõutavusest (sealhulgas võimaliku likvideerimise ajaraamistik), üldisest suhtest pangaga (näiteks hoiuste tase ja stabiilsus, tasude struktuur ja ristmüügitegevus) ning panga rahastamiskuludest. Luuakse konkreetsed laenuvarade klassid (näiteks kommerts-laen, hüpoteek, tagatud/tagamata laen jne) ning nende hindade määramise raamistik on esitatud vastava krediidipoliitika tabelina, mida krediidikomisjon korrapäraselt uuendab. Kõik erandid peavad olema saanud krediidikomisjoni nõuetekohase loa, kui aga krediidipoliitika seda võimaldab, siis madalama taseme instantsi loa. Kliendi soovi järgi kujundatud tehingute, nagu sündikaatlaenu või projektide rahastamine, puhul tuleb järgida samu põhimõtteid, võttes nõuetekohaselt arvesse asjaolu, et need ei pruugi mahtuda krediidipoliitika standarditud tabelitesse. Kõnealuse hinna määramise poliitika rikkumisest tuleb teada anda järelevalve eest vastutavale usaldusisikule.
- (12) Riskijuhtimise osakond vastutab krediidiriski ja tagatise väärtuse hindamise eest. Laenukvaliteedi hindamisel tegutseb riskijuhtimise osakond sõltumatult, andes oma kirjaliku arvamuse, tagamaks, et hindamisel kasutatud kriteeriume kohaldatakse ajas ja klientide hulgas järjepidevalt ning panga krediidipoliitikat järgides.
- (13) Seoses era- ja juriidilistele isikutele antavate laenudega kohaldab pank kogu Kreeka pangandustegevuse suhtes parimate rahvusvaheliste tavade alusel rangeid individuaalseid ja koondpiiranguid ühele krediidiriskile eraldatava maksimaalse laenusumma määramisel (kui see üldse Kreeka ja ELi õigusaktidega lubatud on). Kõnealustes piirangutes võetakse arvesse laenu pikkust ja kõigi esitatud tagatiste kvaliteeti ning need sätestatakse, lähtudes peamistest võrdlusalustest, sealhulgas kapitalist.

- (14) Keelatud on anda laenu ⁽¹⁾ ükskõik millistele laenuvõtjatele kõnealuse panga ja muude pankade ⁽²⁾ aktsiate või hübriidinstrumentide ostmiseks ⁽³⁾. Seda sätet kohaldatakse ja jälgitakse panga tasandil.
- (15) Kõigist mitteseotud laenuvõtjate laenuaotlustest, mis ületavad [...] % panga riskiga kaalutud varadest] või muudest laenudest, mis hoiavad ühe rühma (ehk seotud laenuvõtjate rühm, mis kujutab endast ühte krediidiriski) riski kõrgemal kui [...] % panga riskiga kaalutud varadest], tuleb teada anda järelevalve eest vastutavale usaldusisikule, kes võib krediidiini või laenu andmise [...] tööpäeva edasi lükata, kui tingimused ei ole sätestatud reaalturuväärtustel või kui järelevalve eest vastutavale usaldusisikule ei ole antud piisavalt teavet. Eriolukordades võib seda perioodi lühendada [...] tööpäevani, tingimusel, et järelevalve eest vastutavale usaldusisikule on antud piisavalt teavet. See ajavahemik võimaldab järelevalve eest vastutaval usaldusisikul juhtumi kohta komisjonile ja HFSFile aru anda enne panga lõpliku otsuse tegemist.
- (16) Krediidipoliitikas antakse seoses laenude ümberkorraldamisega selged juhised. Selles määratakse selgelt kindlaks, millised laenud on millistes oludes rahastamiskõlblikud, ning osutatakse tingimustele, mida võib rahastamiskõlblikele klientidele pakkuda. Pank tagab kogu Kreeka pangandustegevuse puhul, et ümberkorralduste eesmärk oleks panga tulevase taastamise edendamine ja seega panga huvide kaitsmine. Ümberkorralduspoliitika ei tohi ühelgi juhul seada ohtu panga tulevast kasumlikkust. Seetõttu vastutab panga riskijuhtimise osakond järgmise eest: ümberkorraldusi käsitlevate tõhusate aruandmismehhanismide arendamine ja kasutuselevõtt, asutuse siseste ja väliste parimate tavade süvaanalüüsimine, krediidikomisjonile ja riskikomisjoni juhatusele vähemalt kord kvartalis oma tulemuste kohta aru andmine, protsesse ja poliitikat puudutavate konkreetsete paranduste pakkumiste ning nende rakendamise kontrollimine ning sellest krediidikomisjonile ja riskikomisjoni juhatusele aru andmine.
- (17) Pank kehtestab kogu Kreeka pangandustegevuse jaoks nõuete ja õigusvaidluste poliitika, mille eesmärk on maksimeerida sissenõudmist ja ennetada igasugust diskrimineerimist või sooduskohtlemist vaidluste menetlemisel. Pank tagab, et sissenõudmist maksimeerimiseks panga jaoks ja tema pikaajalise finantspositsiooni kaitsmiseks on võetud kõik vajalikud meetmed. Kõnealuse poliitika kõigist rikkumistest tuleb teada anda järelevalve eest vastutavale usaldusisikule.
- (18) Pank kontrollib krediidiriski hästi välja arendatud ouhoiatuste ja aruannete kaudu, mis võimaldab riskijuhtimise osakonnal: i) teha varakult kindlaks laenude väärtuse langus ja kohustuste mittetäitmine; ii) hinnata laenuportfelli sissenõutavust (sealhulgas, kuid mitte ainult, alternatiivsed tagasimaksmise allikad, nagu solidaarvõlgnikud ja käendajad ning samuti panditud või olemasolev pantimata tagatis); iii) hinnata panga üldist riski üksiku kliendi või portfelli alusel; iv) pakkuda vajaduse korral direktorite nõukogule parandusmeetmeid. Järelevalve eest vastutavale usaldusisikule antakse juurdepääs kõnealusele teabele.

Seotud laenuvõtjate suhtes kohaldatavad sätted

- (19) Kõiki seotud laenuvõtjate suhtes kohaldatavaid sätteid kohaldatakse panga tasandil.
- (20) Krediidipoliitikas pühendatakse eraldi jagu eeskirjadele, millega hallatakse suhteid seotud laenuvõtjatega. Seotud laenuvõtjad hõlmavad töötajaid, aktsionäre, direktoreid, juhte ning nende abikaasasid, lapsi, õdesid ja vendi ning kõiki juriidilisi isikuid, kes on otseselt või kaudselt põhitöötajate (st töötajad, kes on kaasatud krediidipoliitika otsuste tegemise protsessi), aktsionäride, direktorite või juhtide või nende abikaasade, laste või õdede ja vendade kontrolli all. Samuti loetakse seotud laenuvõtjaks kõik avalik-õiguslikud asutused või valitsuse kontrollitavad organisatsioonid, avaliku sektori ettevõtjad või riigiasutused. Ka erakondi koheldakse krediidipoliitikas seotud laenuvõtjatena. Erilist tähelepanu osutatakse igasugust ümberkorraldamist puudutavatele otsustele ning praegustele või endistele töötajatele, direktoritele, aktsionäridele, juhtidele ja nende sugulastele tehtud allahindlustele ning poliitikale, mis puudutab sobivust, väärtuse hindamist, pandiõiguse registreerimist ja laenuvatatise summuiki. Seotud laenuvõtjate mõistet on rohkem täpsustatud eraldi dokumendis.
- (21) Riskijuhtimise osakond vastutab kõigi nende seotud laenuvõtjate rühmade kaardistamise eest, kes esindavad üht kindlat krediidiriski; selle eesmärk on krediidiriski koondumist korralikult jälgida.

⁽¹⁾ Käesoleva kohustuse raames tõlgendatakse mõistet „laenu“ selle laiemas tähenduses ehk igasuguse rahastamisena, näiteks krediidi-võimalus, garantii jne.

⁽²⁾ Selgituseks, „muud pangad“ osutab igasugusele pangale või finantsasutusele kogu maailmas.

⁽³⁾ Selgituseks, käesolev kohustus hõlmab kõiki laenuvõtjaid, sealhulgas panga privaatpanganduskliente.

- (22) Pank kohaldab era- ja juriidilistele isikutele laenu andmisel parimate rahvusvaheliste tavade alusel rangeid individuaalseid ja koondpiiranguid ühe krediidiriski puhul eraldatava maksimaalse laenusumma määramisel (kui see üldse Kreeka ja ELi õigusaktidega lubatud on).
- (23) Pank jälgib eraldi oma seotud laenuvõtjatega seotud riske, sealhulgas seoses avaliku sektori asutuste ja erakondadega. Seotud laenuvõtjatele antavate uute laenude ⁽¹⁾ maht (aastas % eelmise aasta varust) ⁽²⁾ ei tohi olla suurem Kreeka kogu laenuportfelli uute laenude mahust (aastas % eelmise aasta varust). Kõnealune kohustus peab olema kooskõlas igat liiki seotud laenuvõtjatega (töötajad, aktsionärid, juhid, avalik-õiguslikud asutused, erakonnad). Seotud laenuvõtjate krediidireiting ning hinna määramise tingimused ja neile pakutav võimalik ümberkorraldamine ei tohi olla soodsam võrreldes sarnastele, aga mitte seotud laenuvõtjatele pakutavate tingimustega, et tagada Kreeka majanduses võrdsed võimalused. Kõnealust kohustust ei kohaldata olemasolevatele üldskeemidele, millest töötajad kasu saavad, pakkudes neile subsideeritud laenusid. Pank saadab iga kuu krediidikomisjonile aruande selle riski arengu, uue tootluse summa ja hiljutiste taotluste kohta, mis ületavad [...] % panga riskiga kaalutud varadest].
- (24) Töötajate/juhtide/aktsionäride suhtes kohaldatavad krediidikriteeriumid ei tohi olla vähem ranged kui mitteseotud laenuvõtjate suhtes kohaldatavad kriteeriumid. Kui töötaja/juhi/aktsionäri krediidi kogurisk on tagatud laenude puhul suurem kui [...] tema fikseeritud töötasu või tagamata laenude puhul suurem kui [...] tema fikseeritud töötasu, siis tuleb riskist viivitamatult teada anda järelevalve eest vastutavale usaldusisikule, kes võib vastavalt kohustuste III peatüki punktis 25 kirjeldatud menetlusele sekkuda ja lükata laenu andmise edasi.
- (25) Kõigist seotud laenuvõtjate laenuaotlustest, mis ületavad [...] % panga riskiga kaalutud varadest], või muudest laenudest, mis hoiavad ühe rühma (ehk seotud laenuvõtjate rühm, mis kujutab endast ühte krediidiriski) riski kõrgemal kui [...] % panga riskiga kaalutud varadest], tuleb teada anda järelevalve eest vastutavale usaldusisikule, kes võib krediidiliini või laenu andmise [...] tööpäeva edasi lükata, kui tingimused ei ole sätestatud reaalturu-väärtusel või kui järelevalve eest vastutavale usaldusisikule ei ole antud piisavalt teavet. Eriolukordades võib seda perioodi lühendada [...] tööpäevani, tingimusel, et järelevalve eest vastutavale usaldusisikule on antud piisavalt teavet. See ajavahemik võimaldab järelevalve eest vastutaval usaldusisikul juhtumi kohta komisjonile ja HFSFile aru anda enne panga lõpliku otsuse tegemist.
- (26) Seotud laenuvõtjate laenude ümberkorraldamine peab vastama samadele nõuetele kui mitteseotud laenuvõtjate puhul. Lisaks tuleb vajaduse korral hinnata ja parandada probleemseid varasid käsitlevaid raamistikke ja poliitikat. Seotud laenuvõtjate ümberkorraldatud laenudest tuleb siiski eraldi aru anda, vähemalt laenuvara klassi ja seotud laenuvõtja liigi järgi.

C jagu. Muud piirangud

- (27) **Dividendide, kupongide, tagasiostmise ja ostuoptsioonide keeld:** välja arvatud juhul, kui komisjon nõustub tegema erandi, võtab Kreeka Vabariik järgmise kohustuse:
- Pank ei maksa hübriidkapitaliinstrumentidelt (või muudelt instrumentidelt, mille puhul kupongimakset teostatakse oma äranägemise järgi) ühtegi kupongi või omavahendite instrumentidelt ja allutatud võlainstrumentidelt ühtegi dividendi, kui ta selleks õiguslikult kohustatud ei ole. [...] Pank ei vabasta reserve selleks, et end sellisesse positsiooni asetada. Kahtluse korral, kas käesoleva kohustuse puhul selline õiguslik kohustus eksisteerib, esitab pank kupongi või dividendi makse komisjonile heakskiitmiseks.
 - Pank ei osta uuesti mitte ühtegi oma aktsiastest ega kasuta ostuoptsioone seoses nende omavahendite instrumentide ja allutatud võlainstrumentidega.
 - Pank ei osta hübriidkapitaliinstrumente tagasi.
- (28) **Omandamise keeld:** Kreeka Vabariik võtab kohustuse, et pank ei omanda üheski ettevõtjas mitte ühtegi osalust, ei vara ega aktsia üleandmise kujul. Omandamiskeeld hõlmab nii ettevõtjaid, millel on äriühingu õiguslik vorm, kui ka igasugust varade paketti, mis moodustab ettevõtja (?).

⁽¹⁾ Selgituseks, uute laenude andmine hõlmab ka laenude pikendamist ja olemasolevate laenude ümberkorraldamist.

⁽²⁾ Selgituseks, „aastas % eelmise aasta varust“ osutab uutele laenudele kui protsendile eelmise aasta lõpu varudest. Riskiga kaalutud varade summa vastab aasta lõpu omale.

⁽³⁾ Selgituseks, kõnealuse kohustuse raames jäetakse kohustuse reguleerimisalast välja panga erakapital ja riskikapitaliettevõtjad. Sellega seoses esitab pank komisjonile ametliku taotluse, mis sisaldab nimetatud ettevõtja äriplaani.

- i. **Komisjoni eelnevat heakskiitu nõudev erand.** Hoolimata sellest keelust võib pank pärast komisjonilt nõusoleku saamist ja vajaduse korral HFSFi ettepanekul omandada ettevõtjaid, kui see kujutab endast erakordset asjaolu, mis on vajalik finantsstabiilsuse taastamiseks või tõhusa konkurentsi tagamiseks.
 - ii. **Komisjoni eelnevat heakskiitu mittevajav erand.** Pank võib omandada ettevõtjas osaluse eeldusel, et:
 - a. panga igasuguse omandamise eest makstav ostuhind jääb alla [...] %] panga bilansimahust ⁽¹⁾ kohustuste jõustumiskuupäeval; ⁽²⁾ ning
 - b. panga igasuguste alates kohustuste jõustumiskuupäevast kuni ümberkorralduskava lõpuni teostatud omandamiste eest makstavad kumulatiivsed ostuhinnad jäävad alla [...] %] panga bilansimahust kohustuste jõustumiskuupäeval.
 - iii. **Omandamiskeeluga hõlmatud tegevus.** Omandamiskeeld ei hõlma tavapärase pangandustegevuse käigus raskustes ettevõtjate vastu suunatud nõudeid hallates toimuvaid omandamisi.
- (29) **Reklaamikeeld:** Kreeka Vabariik võtab kohustuse, et pank hoidub riigiabile viitavast reklaamist ja igasuguste selliste agressiivsete äristrateegiatega kasutamisest, mis ilma Kreeka Vabariigi toetuseta ei toimuks.

IV PEATÜKK. JÄRELEVALVE EEST VASTUTAV USALDUSISIK

- (1) Kreeka Vabariik võtab kohustuse, et pank muudab ja pikendab komisjoni heakskiidetud ja panga poolt 16. jaanuaril 2013 ametisse nimetatud järelevalve eest vastutava usaldusisiku volitusi kuni ümberkorraldusperioodi lõpuni. Pank avardab ka kõnealuste volituste reguleerimisala, lisades sinna i) ümberkorralduskava ja ii) kõik käesolevas nimekirjas sätestatud kohustused.
- (2) Neli nädalat pärast kohustuste jõustumise kuupäeva esitab Kreeka Vabariik komisjonile muudetud volituste lõppversiooni, kuhu on lisatud kõik sätted, mis on vajalikud selleks, et järelevalve eest vastutav usaldusisik saaks kõnealuste kohustuste raames oma ülesandeid täita.
- (3) Järelevalve eest vastutavat usaldusisikut puudutavad täiendavad sätted on täpsustatud eraldi dokumendis.

Peasekretär

Christina PAPAKONSTANTINOU

⁽¹⁾ Selgituseks, selle kohustuse puhul võrdub bilansimaht panga koguvaradega.

⁽²⁾ Selgituseks, kui komisjoni nõusolek omandamise keelu mahavõtmiseks saadakse kohustuste III peatüki punkti 28 alapunkti i alusel, siis arvutatakse panga kohustuste jõustumiskuupäeva bilansimahu sisse ka omandatud üksuse varad või omandamise kuupäeval omandatud varad.

I liide

KREEKA KODUMAISTE TEHINGUTE MAKROMAJANDUSLIKUD PROGNOOSID

Aastane kasv, % (kui ei ole märgitud teisiti)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Kumulatiivne kasvumäär 2013–2017
Tegelik SKP	– 6,4	– 4,2	0,6	2,9	3,7	3,5	6,4
Nominaalne laenukasv Kreekas	– 6,4	– 4,2	0,6	2,9	3,7	3,5	6,4
SKP deflaator	– 0,8	– 1,1	– 0,4	0,4	1,1	1,3	1,3
Kinnisvarahinnad	– 11,7	– 10	– 5	0	2	3,5	
Leibkonna kasutada jääv nominaaltulu	– 8,8	– 9,5	– 0,3	– 0,4	2,6	3,6	–4,5
Erasektori hoiused	– 7	1,3	1	3,4	5	5	16,6
Töötus (%)	24,2	27	26	24	21	18,6	
EKP refinantseerimise määr (%)	0,75	0,5	0,5	1	1,5	1,75	
Viivislaenude moodustamise kõrghetk			2H2014				
3 kuu Euribor (keskmine, %)		0,24	0,43	0,75	1,25	1,80	
Juurdepäas kapitaliturgudele – repotehingud		JAH – ülempiirita					
Juurdepäas kapitaliturule – tagatud/kõrgeima nõudeõiguse järguga tagamata		JAH – kuni 500 miljonit eurot/igakuks	JAH – kuni 1 miljard eurot/igakuks	JAH – ülempiirita			

RAHVUSVAHELISTE LEPINGUTEGA LOODUD ORGANITE VASTU VÕETUD AKTID

Rahvusvahelise avaliku õiguse alusel on õiguslik toime ainult ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni originaaltekstidel. Käesoleva eeskirja staatust ja jõustumise kuupäeva tuleb kontrollida ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni staatusdokumendi TRANS/WP.29/343 viimasest versioonist, mis on kättesaadav internetis:

<http://www.unece.org/trans/main/wp29/wp29wgs/wp29gen/wp29fdocstts.html>

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) eeskiri nr 95: ühtsed sätted, mis käsitlevad sõidukite tüübikinnitust seoses nendes viibijate kaitsega külgkokkupõrke korral [2015/1093]

Sisaldab kogu kehtivat teksti kuni:

03-seeria muudatuste 4. täiendus – jõustumiskuupäev: 10. juuni 2014

SISUKORD

EESKIRI

1. Reguleerimisala
2. Mõisted
3. Tüübikinnituse taotlemine
4. Tüübikinnitus
5. Spetsifikatsioonid ja katsed
6. Sõidukitüübi muutmine
7. Toodangu nõuetele vastavus
8. Karistused toodangu nõuetele mittevastavuse korral
9. Tootmise lõpetamine
10. Üleminekusätted
11. Tüübikinnituskatsete eest vastutavate tehniliste teenistuste ja tüübikinnitusasutuste nimed ja aadressid

LISAD

- 1 Teatis
- 2 Tüübikinnitusmärkide kujundus
- 3 Mootorsõidukites istekohtade H-punkti ja rindkere tegeliku kaldenurga kindlaksmääramise menetlus
- 4 Kokkupõrkekatse menetlus
- 5 Deformeeritava liikuvtõkke näitajad
- 6 Külgkokkupõrke mannekeeni tehniline kirjeldus
- 7 Külgkokkupõrke mannekeeni paigaldamine
- 8 Osaline katse
- 9 Katsemenetlused, mis käsitlevad elektrisõidukites viibijate kaitset kõrgepinge ja elektrolüütide väljavoolu eest

1. REGULEERIMISALA

Käesolevat eeskirja kohaldatakse sõitjateruumi konstruktsiooni käitumisele külgnokkupõrke korral M_1 - ja N_1 -kategooria ⁽¹⁾ sõidukites, kus sõiduki madalaima istme R-punkt ei ole kõrgemal kui 700 mm maapinnast ning sõiduki seisukord vastab käesoleva eeskirja punktis 2.10 määratletud etalonmassile.

2. MÕISTED

Käesolevas eeskirjas kasutatakse järgmisi mõisteid.

- 2.1. „Sõiduki tüübikinnitus” – sõidukitüübi kinnitus, mille andmisel arvestatakse sõitjateruumi konstruktsiooni käitumist külgnokkupõrke korral.
- 2.2. „Sõidukitüüp” – mootorsõidukid, mis ei erine sellistes olulistest aspektides nagu:
 - 2.2.1. sõiduki pikkus, laius ja kliirens, niivõrd kui neil aspektidel on negatiivne mõju käesolevas eeskirjas ettenähtud kaitsetoimele;
 - 2.2.2. sõitjateruumi külgseinte konstruktsioon, mõõtmed, kuju ja kasutatud materjalid, niivõrd kui neil aspektidel on negatiivne mõju käesolevas eeskirjas ettenähtud sooritusele;
 - 2.2.3. sõitjateruumi kuju ja sisemõõtmed ning turvasüsteemide tüüp, niivõrd kui neil aspektidel on negatiivne mõju käesolevas eeskirjas ettenähtud sooritusele;
 - 2.2.4. mootori asukoht (ees, taga või keskel) ning paigutus (põiki- või pikisuunaliselt), niivõrd kui see mõjutab negatiivselt käesolevas eeskirjas esitatud löökkatse tulemusi;
 - 2.2.5. tühimass, niivõrd kui sellel on negatiivne mõju käesolevas eeskirjas ettenähtud sooritusele;
 - 2.2.6. lisaseadmed või sisustus, niivõrd kui sellel on negatiivne mõju käesolevas eeskirjas ettenähtud sooritusele;
 - 2.2.7. esiistme(te) tüüp ja R-punkti asukoht, niivõrd kui neil aspektidel on negatiivne mõju käesolevas eeskirjas ettenähtud sooritusele;
 - 2.2.8. laetava energiasalvestussüsteemi (REESS) asukoht, niivõrd kui see mõjutab negatiivselt käesolevas eeskirjas ettenähtud löökkatse tulemusi.
- 2.3. „Sõitjateruum” – sõitjale mõeldud ruum, mida piiravad katus, põrand, külgseinad, ukсед, välisseinte aknad ja esivahesein ning pagasiruumi eraldav tagumine vahesein või tagaistme seljatugi.
 - 2.3.1. „Sõitjateruum sõitja kaitse tähenduses” – sõitjale mõeldud ruum, mida piiravad katus, põrand, külgseinad, ukсед, välisseinte aknad ja esivahesein ning pagasiruumist eraldav tagumine vahesein või tagaistme seljatugi.
 - 2.3.2. „Sõitjateruum elektriohutuse hindamise tähenduses” – sõitjale mõeldud ruum, mida piiravad katus, põrand, külgseinad, ukсед, välisseinte aknad, esivahesein ja tagavahesein või tagaluuk ning elektrilised kaitsetõkked ja -kestad, mis kaitsevad sõidukis viibijaid otsese kontakti eest pingestatunud osadega.
- 2.4. „R-punkt ehk istme võrdluspunkt” – etalonpunkt, mis on sõiduki tootja poolt kindlaks määratud ja:
 - 2.4.1. mille koordinaadid on määratud vastavalt sõiduki konstruktsioonile;

⁽¹⁾ Määratletud sõidukite ehitust käsitlevas konsolideeritud resolutsioonis (R.E.3.) (ECE/TRANS/WP.29/78/Rev.3, jaotis 2): <http://www.unece.org/trans/main/wp29/wp29wgs/wp29gen/wp29resolutions.html>

- 2.4.2. mis vastab inimese puusaliigese teoreetilisele asukohale (H-punkt) madalaima ja enimhinnatud normaalse sõiduasendi korral või iga istekoha jaoks sõiduki tootja poolt kindlaks määratud kasutusasendile.
- 2.5. „H-punkt” – käesoleva eeskirja 3. lisas sätestatud punkt.
- 2.6. „Kütusepaagi maht” – sõiduki tootja poolt kindlaks määratud kütusepaagi maht.
- 2.7. „Püsttasapind” – sõiduki keskmise pikitasapinnaga risti asetsev vertikaaltasapind.
- 2.8. „Turvasüsteem” – seadmed, mis on ette nähtud sõitjate kaitseks.
- 2.9. „Kaitsesüsteemi tüüp” – kaitseseadiste kategooria, mis ei erine selliste oluliste omaduste poolest nagu:
tehnoloogia;
geomeetria;
kasutatavad materjalid.
- 2.10. „Etalonmass” – tühimass, mida on suurendatud 100 kg võrra (st külgnokkupõrke mannekeeni ja selle varustuse massi võrra).
- 2.11. „Tühimass” – töökorras sõiduki mass ilma juhi, sõitjate ja koormata, kusjuures kütusepaak on 90 % ulatuses mahust kütusega täidetud ning sõidukis on tavapärase tööriistade komplekt ja varuratas.
- 2.12. „Deformeeritav liikuvtõke” – katseseade, millega katsetatav sõiduk kokku põrkab. See koosneb dresiinist ja põrkeseadmest.
- 2.13. „Põrkeseade” – purunev tõkkeosa, mis paigaldatakse deformeeritava liikuvtõkke esiküljele.
- 2.14. „Katsesõiduk” – ratastel karkass, mis liigub vabalt oma pikitelje suunas kokkupõrkepunktini. Põrkeseade toetub katsesõiduki esiosale.
- 2.15. „Kõrgepingeline” – sellise elektrilise komponendi või ahela klassifikaator, mille tööpinge ruutkeskmine (rms) on alalisvoolu korral $> 60 \text{ V}$ ja $\leq 1\,500 \text{ V}$ ning vahelduvvoolu korral $> 30 \text{ V}$ ja $\leq 1\,000 \text{ V}$.
- 2.16. „Laetav energiasalvestussüsteem (edaspidi ka ”REESS,”) – elektrilise käitamise eesmärgil elektrienergiat andev laetav energiasalvestussüsteem.
- 2.17. „Elektri kaitsetõke” – osa, mis kaitseb mis tahes otsese kontakti eest pingestatud osadega.
- 2.18. „Elektriline jõuülekanne” – vooluahel, mis hõlmab veomootorit/-mootoreid ja võib lisaks hõlmata laetavat energiasalvestussüsteemi, elektrienergia muundamise süsteemi, elektroonilisi muundureid, nendega seotud elektrijuhtmestikku ja pistmikke ning ühendussüsteemi laetava energiasalvestussüsteemi laadimiseks.
- 2.19. „Pingestatud osad” – elektrit juhtiv(ad) osa(d), mis on ettenähtud tavakasutuses elektriliselt pingestatud.
- 2.20. „Katmata elektrit juhtiv osa” – elektrit juhtiv osa, mida võib vastavalt kaitseastme IPXXB nõuetele puudutada ja mis võib isolatsiooni rikke korral elektriliselt pingestuda. See hõlmab ka kaetud osi, mille katet saab eemaldada tööriistu kasutamata.
- 2.21. „Otsene kontakt” – inimeste kontakt kõrgpingestatud osadega.

- 2.22. „Kaudne kontakt” – inimeste kontakt elektrit juhtivate katmata osadega.
- 2.23. „Kaitseaste IPXXB” – elektrilise kaitsetõkke või kaitsekesta pakutav kaitse kontakti eest kõrgpingestatud osadega, kaitset on kontrollitud 9. lisa punktis 4 kirjeldatud liigestega katsesõrme (IPXXB) abil.
- 2.24. „Tööpinge” – vooluahela pinge ruutkeskmise (rms) suurim tootja ettenähtud väärtus, mis võib esineda avatud vooluahela korral või tavapärastes töötingimustes mis tahes elektrit juhtivate osade vahel. Kui vooluahel on galvaanilise isolatsiooni abil osadeks jagatud, määratakse tööpinge iga jagatud osa kohta.
- 2.25. „Ühendussüsteem laetava energiasalvestussüsteemi laadimiseks” – vooluahel, sh sõiduki sisendkonnektor, mida kasutatakse laetava energiasalvestussüsteemi laadimiseks välisest elektritoiteallikast.
- 2.26. „Elektriline šassii” – elektrit juhtivatest osadest koosnev elektriliselt ühendatud kogum, mille elektripotentsiaal võetakse võrdlusaluseks.
- 2.27. „Vooluahel” – omavahel ühendatud kõrgpingestatud osade kogum, mida läbib tavapärastes töötingimustes elektrivool.
- 2.28. „Elektrienergia muundamise süsteem” – elektrilise käitamise eesmärgil elektrienergiat genereeriv ja edastav süsteem (nt kütuselement).
- 2.29. „Elektrooniline muundur” – elektrilise käitamise eesmärgil elektrienergia reguleerimist ja/või muundamist võimaldav seade.
- 2.30. „Kaitsekest” – siseosi ümbritsev ja neid mis tahes otsese kontakti eest kaitsev osa.
- 2.31. „Kõrgepingesiin” – kõrgepingel töötav vooluahel, sh ühendussüsteem laetava energiasalvestussüsteemi laadimiseks.
- 2.32. „Täheks isolaator” – elektrijuhtmestikku kattev isolatsioon, mis kaitseb kõrgpingestatud osasid mis tahes otsese kontakti vastu. Siia kuulub ka pistmike pingestatud osasid isoleeriv kate ning isoleerimise eesmärgil kasutatav lakk või värv.
- 2.33. „Automaatne lahtiühendamine” – seade, mis käivitamise korral eraldab elektrienergia allikad galvaaniliselt elektrilise jõuülekanne kõrgepingeahela muudest osadest.
- 2.34. „Avatud tüüpi veoaku” – vedelikupõhine aku, mis tekitab atmosfääri vabanevat gaasilist vesinikku.
- 2.35. „Uste automaatlukustuse süsteem” – süsteem, mis lukustab ettenähtud kiirusel või muul tootja poolt kindlaks määratud tingimusel automaatselt ukseid.
3. TÜÜBIKINNITUSE TAOTLEMINE
- 3.1. Taotluse sõidukitüübi kinnituse saamiseks seoses sõitjate kaitsega külkkokkupõrke korral esitab sõiduki tootja või tema nõuetekohaselt volitatud esindaja.
- 3.2. Taotlusele lisatakse allpool nimetatud dokumendid kolmes eksemplaris ning järgmised üksikasjad:
- 3.2.1. sõidukitüübi konstruktsiooni, mõõtmete, kuju ja kasutatud materjalide üksikasjalik kirjeldus;
- 3.2.2. fotod ja/või skeemid ja joonised, millel on kujutatud sõidukitüüp eest-, kül- ja tagantvaates ning konstruktsiooni küljeosa kujunduslikud üksikasjad;

- 3.2.3. sõiduki massi andmed vastavalt käesoleva eeskirja punktile 2.11;
- 3.2.4. sõitjateruumi kuju ja sisemõõtmed;
- 3.2.5. sõiduki külgede sisustuse ja paigaldatud kaitsesüsteemide kirjeldus.
- 3.2.6. elektrienergia allika tüübi, asukoha ja elektrilise jõuülekandesüsteemi (nt hübriid, elektriline) üldine kirjeldus.
- 3.3. Kinnituse taotlejal on õigus esitada kõik andmed ja katsetulemused, mis võimaldavad piisava usaldusväärsusega tõendada, et nõuded on prototüüpsõidukitel täidetavad.
- 3.4. Kinnitatava sõidukitüübi representatiivsõiduk esitatakse tüübikinnituskatsete eest vastutavale tehnilisele teenistusele.
- 3.4.1. Kõiki tüübi nõuetele vastavaid osasid mittesisaldava sõiduki võib katsetele lubada, kui on võimalik näidata, et ärajäetud komponentide puudumine ei kahjusta käesoleva eeskirja nõuetega ettenähtud sooritusnäitajaid.
- 3.4.2. Kinnituse taotleja vastutab selle tõestamise eest, et punkti 3.4.1 taotlus on kooskõlas käesoleva eeskirja vastavusnõuetega.
4. TÜÜBIKINNITUS
- 4.1. Kui käesoleva eeskirja alusel kinnitamiseks esitatud sõidukitüüp vastab punkti 5 nõuetele, antakse sellele tüübikinnitus.
- 4.2. Sõiduki vastavuse kontrollimisel käesolevas eeskirjas ettenähtud nõuetele võetakse kahtluse korral arvesse kõiki tootja esitatud andmeid või katsetulemusi, mida tüübikinnitusasutus võib arvesse võtta tehnilise teenistuse tehtud tüübikinnituskatse tulemuste kehtivaks tunnistamisel.
- 4.3. Igale kinnitatud tüübile antakse tüübikinnitusnumber. Tüübikinnitusnumbri esimesed kaks numbrit (praegu 03, mis tähistab 03-seeria muudatusi näitavad tüübikinnituse andmise ajaks käesolevas eeskirjas viimati tehtud oluliste tehniliste muudatuste seeriat. Sama kokkuleppeosaline ei tohi anda sama numbrit teisele sõidukitüübile.
- 4.4. Käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised edastavad teate sõidukitüübi kinnitamise, laiendamise või andmata jätmise kohta käesoleva eeskirja alusel käesoleva eeskirja 1. lisas esitatud näidisele vastaval vormil ning tüübikinnituse taotleja esitatud fotode ja/või skeemide ja joonistena formaadis, mis ei ole suurem kui A4 (210 × 297 mm) või mis on kokku voldituna selles formaadis ja vastavas mõõtkavas.
- 4.5. Igale käesoleva eeskirja kohaselt kinnitatud tüübile vastavale sõidukile tuleb kinnitada tüübikinnituse vormil kindlaksmääratud hästi märgatavasse ja kergesti juurdepääsetavasse kohta rahvusvaheline tüübikinnitusmärk, millel on:
- 4.5.1. ringjoonega ümbritsetud E-täht, millele järgneb tüübikinnituse andnud riigi tunnusnumber; ⁽¹⁾
- 4.5.2. punktis 4.5.1 kirjeldatud ringist paremal käesoleva eeskirja number, millele järgneb R-täht, mõttekriips ja tüübikinnituse number.

⁽¹⁾ 1958. aasta kokkuleppe osalisriikide tunnusnumbrid on esitatud sõidukite ehitust käsitleva konsolideeritud resolutsiooni (R.E.3) 3. lisas (dokument ECE/TRANS/WP.29/78/Rev. 3), <http://www.unece.org/trans/main/wp29/wp29wgs/wp29gen/wp29resolutions.html>

- 4.6. Kui sõiduk vastab sõidukitüübile, mis on käesolevale eeskirjale vastava tüübikinnituse andnud riigis saanud tüübikinnituse ühe või mitme asjaomasele kokkuleppele lisatud muu eeskirja alusel, ei ole punktis 4.5.1 sätestatud tähist vaja korrata; sel juhul paigutatakse kõikide käesolevale eeskirjale vastava tüübikinnituse andnud riigis tüübikinnituse andmise aluseks olnud eeskirjade numbrid, tüübikinnitusnumbrid ning lisatähised punktis 4.5.1 sätestatud tähistest paremale püstveergudesse.
- 4.7. Tüübikinnitusmärk peab olema selgesti loetav ja kustumatu.
- 4.8. Tüübikinnitusmärk paigutatakse tootja kinnitatud sõiduki andmeplaadile või selle lähedusse.
- 4.9. Näited tüübikinnitusmärgi kujunduse kohta on esitatud käesoleva eeskirja 2. lisas.
5. SPETSIFIKATSIOONID JA KATSED
- 5.1. Sõiduk peab läbi tegema käesoleva eeskirja 4. lisas sätestatud katse.
- 5.1.1. Katse tehakse juhi poolel, välja arvatud juhul, kui sõiduki pooled on asümmeetrilised ja seejuures niivõrd erinevad, et see mõjutab külgakokkupõrke sooritust. Sel juhul võib tootja ja tüübikinnitusasutuse vahelisel kokkuleppel kasutada punktis 5.1.1.1 või 5.1.1.2 esitatud alternatiivi.
- 5.1.1.1. Tootja peab tüübikinnitust andvale asutusele andma teavet soorituste ühilduvuse kohta, võrreldes juhipoolset külge (kui katse tehti sealpool) vastasküljega.
- 5.1.1.2. Tüübikinnitusasutus otsustab sõiduki konstruktsioonis kaheldes teha katse juhi vastaspoolel, mida peetakse vähemsoovitavaks võimaluseks.
- 5.1.2. Pärast tootjaga konsulteerimist võib tehniline teenistus nõuda katse tegemist teistsuguse istmeasendiga kui 4. lisa punktis 5.5.1 osutatud. See asend on kirjas katsearuandes ⁽¹⁾.
- 5.1.3. Katse tulemus loetakse rahuldavaks, kui punktides 5.2 ja 5.3 sätestatud tingimused on täidetud.
- 5.2. Tulemuslikkuse kriteeriumid
- Lisakspeavad elektrilise jõuülekandesüsteemiga varustatud autod vastama punkti 5.3.7 nõuetele. Selleks võib tootja taotlusel teha eraldi kokkupõrkekatsed pärast seda, kui tehniline teenistus on selle valideerinud, tingimusel et elektrilised komponendid ei mõjuta sõidukitüübi sõitjate kaitset, mille kriteeriumid on kindlaks määratud käesoleva eeskirja punktides 5.2.1–5.3.5. Sellisel juhul kontrollitakse punkti 5.3.7 nõuete täitmist koosölas käesoleva eeskirja 4. lisas sätestatud meetodikaga (v.a punktid 6 ja 7 ning 1. ja 2. liide). Kuid külgakokkupõrke katsel kasutatav mannekeen paigaldatakse kokkupõrke-poolse külje esiistmele.
- 5.2.1. Katse sooritamise kriteeriumid, mis on kindlaks määratud vastavalt käesoleva eeskirja 4. lisa 1. liitele, peavad vastama järgmistele tingimustele:
- 5.2.1.1. pea jõudlus kriteerium (HPC) ei ületa 1 000; kui kokkupuude peaga puudub, siis HPC-d ei mõõdata ega arvutata, vaid kirjutatakse aruandesse „kokkupuude peaga puudub”;

⁽¹⁾ Kuni 30. septembrini 2000 piiratakse katsenõuete kohaldamisel tavapäraste pikisuunaliste seadete ulatust nii, et H-punkt jääb ukseava piiresse.

5.2.1.2. kriteeriumid, millega mõõdetakse katse mõju rindkerele:

a) roiete painde kriteerium (RDC) võib olla kuni 42 mm;

b) pehmete kudede kriteerium (VC) võib olla kuni 1,0 m/s.

Kaheaastase üleminekuperioodi jooksul alates käesoleva eeskirja punktis 10.2 osutatud kuupäevast ei ole parameetri $V * C$ väärtus tüübikinnituskatsete läbimise või mitteläbimise kriteeriumiks, kuid see tuleb protokollida ning edastada tüübikinnitust andvale asutusele. Pärast nimetatud üleminekuperioodi kohaldatakse VC väärtust 1,0 m/s kui katsete läbimise/mitteläbimise kriteeriumi, kui käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised ei otsusta teisiti;

5.2.1.3. kriteerium, millega mõõdetakse katse mõju vaagnapiirkonnale:

suurim jõud häbemeliidusele (PSPF) ei tohi olla üle 6 kN;

5.2.1.4. kriteerium, millega mõõdetakse katse mõju kõhupiirkonnale:

suurim jõud kõhupiirkonnale (APF) ei tohi olla üle 2,5 kN sisejõuna (samaväärne 4,5 kN välisjõule).

5.3. Erinõuded

5.3.1. Katse ajal ei tohi avaneda ükski uks.

5.3.1.1. Kui ustele on lisavarustusena ja/või juhi poolt väljalülitatavana paigaldatud automaatlukustuse süsteemid, tuleb seda kontrollida ühega järgmistest katsemenetlustest tootja valikul:

5.3.1.1.1. Katsetamisel 4. lisa punkti 5.2.2.1 kohaselt näitab tootja tehnilist teenistust rahuldaval viisil (nt firmasiseste andmete abil), et kui süsteemi puudub või on välja lülitatud, ei avane kokkupõrke korral ükski uks.

5.3.1.1.2. Katsetamisel 4. lisa punkti 5.2.2.2 kohaselt näitab tootja lisaks, et 03-seeria muudatustega eeskirja nr 11 punkti 6.1.4 nõuded inertskoormuse kohta on kokkupõrkekülje vastasküljel asuvate lukustamata külguste puhul täidetud.

5.3.2. Kokkupõrke järel peavad kokkupõrkekülje vastasküljel asuvad külguksed olema lukustamata.

5.3.2.1. Uste automaatlukustuse süsteemiga varustatud sõidukitel peavad ukсед lukustuma enne kokkupõrke hetke ning lahti lukustuma pärast kokkupõrget vähemalt kokkupõrkekülje vastasküljel.

5.3.2.2. Kui ustele on lisavarustusena ja/või juhi poolt väljalülitatavana paigaldatud automaatlukustuse süsteemid, tuleb selle nõude täitmist kontrollida ühega järgmistest katsemenetlustest tootja valikul:

5.3.2.2.1. Katsetamisel 4. lisa punkti 5.2.2.1 kohaselt näitab tootja tehnilist teenistust rahuldaval viisil (nt firmasiseste andmete abil), et kui süsteem puudub või on välja lülitatud, lukustuvad pärast kokkupõrget lahti kokkupõrkekülje vastasküljel asuvad külguksed.

5.3.2.2.2. Katsetamisel 4. lisa punkti 5.2.2.2 kohaselt näitab tootja lisaks, et 03-seeria muudatustega eeskirja nr 11 punktis 6.1.4 kirjeldatud inertskoormuse rakendamisel ei lukustu kokkupõrkekülje vastasküljel asuvad lukustamata külguksed.

- 5.3.3. Pärast kokkupõrget peab olema võimalik tööriistade abita:
- 5.3.3.1. avada piisav arv tavapärastel sõitjate sisenemiseks ja väljumiseks ettenähtud uksi ning vajaduse korral lasta alla istmete seljatoed või istmed, et võimaldada kõigil sõitjail väljuda;
- 5.3.3.2. vabastada mannekeen turvasüsteemist;
- 5.3.3.3. eemaldada mannekeen sõidukist.
- 5.3.4. Ükski sisustuselement ei tohi eralduda viisil, mis oluliselt suurendaks teravate servade või sakiliste äärtega tekitavate vigastuste riski.
- 5.3.5. Püsivast deformeerumisest tingitud purustused on lubatud tingimusel, et need ei suurenda vigastumise riski.
- 5.3.6. Kui pärast kokkupõrget lekib kütuse-etteandesüsteemist püsivalt vedelikku, siis lekkimisaste ei tohi ületada 30 g/min; kui kütuse etteandesüsteemi vedelik seguneb teiste süsteemide vedelikega ning neid ei ole võimalik kergesti eristada ega identifitseerida, võetakse püsilekke hindamisel arvesse kõik vedelikud.
- 5.3.7. Käesoleva eeskirja 4. lisa kindlaksmääratud menetluse kohaselt tehtud katse tulemusena vastavad kõrgepingel töötav elektriline jõuülekandesüsteem ja kõrgepingel töötavad komponendid ja süsteemid, mis on elektrilise jõuülekande kõrgepingesiiniga galvaaniliselt ühendatud, järgmistele nõuetele.

5.3.7.1. Kaitse elektrilöögi vastu

Pärast kokkupõrget on täidetud vähemalt üks punktides 5.3.7.1.1–5.3.7.1.4.2 esitatud neljast kriteeriumist.

Kui sõidukil on automaatse lahtiühendamise funktsioon või seade, mis eraldab elektrilise jõuülekandesüsteemi sõidu ajal galvaaniliselt osadeks, kohaldatakse pärast lahtiühendamise funktsiooni aktiveerimist lahtiühendatud ahela või iga eraldatud ahela suhtes eraldi vähemalt ühte järgmistest kriteeriumidest.

Punktis 5.3.7.1.4 määratletud kriteeriumi ei kohaldata, kui rohkem kui üks kõrgepingesiini osa potentsiaal ei ole kaitseastme IPXXB nõuetele kohaselt kaitstud.

Kui katse tehakse nii, et kõrgepingesüsteemi osa(d) ei ole pingestatud, tõendatakse asjaomas(t)e osa(de) kaitse elektrilöögi vastu kas punkti 5.3.7.1.3 või punkti 5.3.7.1.4 kohaselt.

Laetava energiasalvestussüsteemi laadimiseks ettenähtud ühendussüsteemi puhul, mis ei ole sõidu ajal pingestatud, peab olema rahuldatud vähemalt üks neljast punktide 5.3.7.1.1–5.3.7.1.4 kriteeriumist

5.3.7.1.1. Kõrgepinge puudumine

Kõrgepingesiinide pinge V_b , V_1 ja V_2 on võrdne või väiksem kui 30 VAC või 60 VDC, nagu on täpsustatud 9. lisa punktis 2.

5.3.7.1.2. Vähene elektrienergia

Kõrgepingesiinide koguenergia (TE) on väiksem kui 2,0 džauli mõõdetuna 9. lisa punktis 3 esitatud katsemenetluse valemil a kohaselt. Koguenergia (TE) võib arvutada ka kõrgepingesiinis mõõdetud pinge V_b ja X-kondensaatori tootja määratud elektrimahtuvuse (C_x) alusel, kasutades 9. lisa punktis 3 esitatud valemit b.

Y-kondensaatorites salvestatud energia (TE_{y1} , TE_{y2}) peab samuti olema väiksem kui 2,0 džauli. Selle arvutamiseks mõõdetakse kõrgepingesiini ja elektrilise šassii pinged V_1 ja V_2 ja Y-kondensaatori tootja määratud elektrimahtuvus, kasutades 9. lisa punktis 3 esitatud valemit c.

5.3.7.1.3. Füüsiline kaitse

Kaitseks otsese kontakti eest kõrgepingestatud osadega on ette nähtud kaitseaste IPXXB.

Kaitseks kaudse kontakti tagajärjel tekkida võiva elektrilöögi vastu on kõikide elektrit juhtivate katmata osade ja elektrilise šassii vaheline takistus vähemalt 0,2 ampri suuruse voolutugevuse juures alla 0,1 oomi.

See nõue on täidetud, kui galvaaniline ühendus luuakse keevisliite abil.

5.3.7.1.4. Isolatsioonitakistus

Punktides 5.3.7.1.4.1 ja 5.3.7.1.4.2 esitatud kriteeriumid peavad olema täidetud.

Mõõtmine tuleb teha 9. lisa punkti 5 kohaselt.

5.3.7.1.4.1. Eraldatud alalisvoolu- ja vahelduvvoolusiinidest koosnev elektriline jõuülekanne

Kui vahelduvvoolul töötavad kõrgepingesiinid ja alalisvoolul töötavad kõrgepingesiinid on üksteisest galvaaniliselt isoleeritud, on kõrgepingesiini ja elektrilise šassii vahelise isolatsioonitakistuse (R_i , määratletud 9. lisa punktis 5) minimaalne väärtus alalisvoolul töötavate kõrgepingesiinide puhul 100 Ω tööpinge iga voldi kohta ja vahelduvvoolul töötavate kõrgepingesiinide puhul 500 Ω tööpinge iga voldi kohta.

5.3.7.1.4.2. Kombineeritud alalisvoolu- ja vahelduvvoolusiinidest koosnev elektriline jõuülekanne

Kui vahelduvvoolul töötavad kõrgepingesiinid ja alalisvoolul töötavad kõrgepingesiinid on omavahel galvaaniliselt ühendatud, on kõrgepingesiini ja elektrilise šassii vahelise isolatsioonitakistuse (R_i , määratletud 9. lisa punktis 5) minimaalne väärtus 500 Ω tööpinge iga voldi kohta.

Kui kõikide vahelduvvoolul töötavate kõrgepingesiinide puhul on tagatud kaitseaste IPXXB või kui vahelduvpinge on kokkupõrke järgselt maksimaalselt 30 V, on kõrgepingesiini ja elektrilise šassii vahelise isolatsioonitakistuse (R_i , määratletud 9. lisa punktis 5) minimaalne väärtus 100 Ω tööpinge iga voldi kohta.

5.3.7.2. Elektrolüütide väljavool

30 minuti jooksul pärast kokkupõrget ei või laetavast energiasalvestussüsteemist (REESS) voolata sõitjateruumi elektrolüüte ning väljapoole sõitjateruumi võib laetavast energiasalvestussüsteemist voolata maksimaalselt 7 protsenti elektrolüüte, v.a avatud tüüpi veoakude puhul. Avatud tüüpi veoakudest võib väljapoole sõitjateruumi voolata maksimaalselt 7 protsenti elektrolüüte, s.o kokku mitte rohkem kui 5,0 liitrit.

Tootja tõendab nõuetele vastavust 9. lisa punkti 6 kohaselt.

5.3.7.3. Laetava energiasalvestussüsteemi paigalpüsimine

Sõitjateruumi sisemuses asuv laetav energiasalvestussüsteem peab jääma oma kohale ning süsteemi komponendid peavad jääma süsteemi piiridesse.

Ükski mis tahes laetava energiasalvestussüsteemi osa, mis on elektriohutuse hindamiseks paigaldatud väljapoole sõitjateruumi, ei või kokkupõrkekatse ajal või pärast seda tungida sõitjateruumi.

Tootja tõendab nõuetele vastavust 9. lisa punkti 7 kohaselt.

6. SÕIDUKITÜÜBI MUUTMINE

6.1. Tüübikinnitust andvale tüübikinnitusasutusele teatatakse igast muudatusest, mis on seotud sõiduki konstruktsiooni, istmete arvu, sõitjateruumi polsterduse või sisseseade, sõiduki juhtimisseadmete või mehaaniliste osade asukohaga ning võib mõjutada sõiduki külje energia neelamise võimet. Seejärel võib tüübikinnitusasutus kas:

6.1.1. võtta seisukoha, et kõnealustel muudatustel ei ole negatiivset mõju ja et sõiduk vastab endiselt nõuetele, või

6.1.2. nõuda katsete eest vastutavalt tehniliselt teenistuselt uut katsearuannet.

6.1.2.1. Kõik muudatused, mis mõjutavad sõiduki üldist konstruktsiooni või muudavad massi üle 8 %, mis ametiasutuse arvamusel avaldab märkimisväärset mõju katse tulemustele, nõuavad katse kordamist, nagu on kirjeldatud 4. lisas.

6.1.2.2. Kui tehniline teenistus on pärast sõiduki tootjaga konsulteerimist seisukohal, et sõidukitüüpi pole muudetud sellises ulatuses, mille korral oleksid õigustatud täiemahulised uued katsed, võib kasutada osalist katset. Seda juhul, kui etalonmass ei erine originaalsõiduki massist üle 8 % või kui esiistmete arv pole muutunud. Istmetüüpide või sisustuse muudatused ei eelda automaatselt täielikke korduskatseid. Näide sellele probleemile lähenemiseks on esitatud 8. lisas.

6.2. Muudatusi loetlevast tüübikinnituse andmisest või andmata jätmisest teatatakse käesolevat eeskirja rakendavatele kokkuleppeosalistele punktis 4.4 kindlaks määratud korras.

6.3. Tüübikinnituse laienduse andnud tüübikinnitusasutus annab igale niisuguse laienduse kohta koostatud teatisele seerianumbri.

7. TOODANGU NÕUETELE VASTAVUS

Toodangu nõuetele vastavuse järelevalvemenetlus peab olema kooskõlas kokkuleppe 2. liitega (E/ECE/324-E/ECE/TRANS/505/Rev.2) ja vastama järgmistele nõuetele.

7.1. Iga käesoleva eeskirja kohaselt tüübikinnituse saanud sõiduk peab olema valmistatud nii, et see vastab kinnitatud tüübile, täites punktis 5 sätestatud nõuded.

7.2. Tüübikinnituse omanik tagab, et iga sõidukitüübi puhul tehakse vähemalt mõõtude võtmisega seotud katsed.

7.3. Tüübikinnituse andnud asutus võib igal ajal kontrollida igas tootmisüksuses toodangu vastavuse kontrollimiseks kasutatavaid meetodeid. Kõnealuste kontrollimiste tavaline sagedus on kord iga kahe aasta järel.

8. KARISTUSED TOODANGU NÕUETELE MITTEVASTAVUSE KORRAL

8.1. Sõidukitüübile käesoleva eeskirja kohaselt antud tüübikinnituse võib tühistada, kui punktis 7.1 sätestatud nõue ei ole täidetud või kui valitud sõiduk või sõidukid ei läbinud punktis 7.2 ette nähtud kontrollimisi.

8.2. Kui käesolevat eeskirja kohaldav kokkuleppeosaline tühistab tüübikinnituse, mille ta on eelnevalt andnud, teatab ta sellest käesoleva eeskirja 1. lisas esitatud vormi abil kohe teistele käesolevat eeskirja kohaldavatele kokkuleppeosalistele.

9. TOOTMISE LÕPETAMINE

Kui tüübikinnituse omanik lõpetab täielikult käesoleva eeskirja kohaselt kinnitatud sõidukitüübi tootmise, teatab ta sellest tüübikinnituse andnud asutusele. Pärast sellekohase teatise saamist teatab kõnealune asutus sellest teistele käesolevat eeskirja kohaldavatele 1958. aasta kokkuleppe osalistele, kasutades käesoleva eeskirja 1. lisas esitatud näidisele vastavat vormi.

10. ÜLEMINEKUSÄTTED

10.1. Alates 02-seeria muudatuste 1. täienduse ametlikust jõustumiskuupäevast ei tohi ükski käesolevat eeskirja kohaldav kokkuleppeosaline keelduda tüübikinnituse andmisest käesoleva eeskirja alusel, mida on muudetud 02-seeria muudatuste 1. täiendusega.

10.2. 12 kuud pärast 02-seeria muudatuste jõustumise kuupäeva annavad käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised tüübikinnituse vaid siis, kui kinnitav sõidukitüüp vastab 02-seeria muudatustega muudetud käesoleva eeskirja nõuetele.

10.3. 60 kuud pärast 02-seeria muudatuste jõustumist võivad käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised keelduda esmasest siseriiklikust registreerimisest (esmakordne kasutuselevõtmine) nende sõidukite puhul, mis ei vasta käesoleva eeskirja nõuetele (muudetud 02-seeria muudatustega).

10.4. 36 kuud pärast 02-seeria muudatuste 1. täienduse jõustumist annavad käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised tüübikinnituse üksnes neile sõidukitüüpidele, mis vastavad käesoleva eeskirja nõuetele (muudetud 02-seeria muudatuste 1. täiendusega).

10.5. 84 kuud pärast 02-seeria muudatuste 1. täienduse jõustumist võivad käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised keelduda esmasest siseriiklikust registreerimisest (esmakordne kasutuselevõtmine) nende sõidukite puhul, mis ei vasta käesoleva eeskirja nõuetele (muudetud 02-seeria muudatuste 1. täiendusega).

10.6. Alates 03-seeria muudatuste ametlikust jõustumiskuupäevast ei tohi ükski käesolevat eeskirja kohaldav kokkuleppe osapool keelduda tüübikinnituse andmisest käesoleva eeskirja alusel, mida on muudetud vastavalt 03-seeria muudatustele.

10.7. 24 kuud pärast 03-seeria muudatuste ametlikku jõustumiskuupäeva annavad käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised tüübikinnituse üksnes neile sõidukitüüpidele, mis vastavad käesoleva eeskirja nõuetele (muudetud 03-seeria muudatustega).

Kõrgpingel töötava elektrilise jõuülekandesüsteemiga sõidukite puhul pikendatakse kõnealust tähtaega 12 kuu võrra, kui tootja näitab tehnilist teenistust rahuldaval viisil, et sõiduki pakutav kaitse on samaväärne kaitsega, mis vastab käesoleva eeskirja nõuetele, mida on muudetud 03-seeria muudatustega.

10.8. Käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised ei tohi keelduda käesoleva eeskirja varasemate seeriade muudatustele vastava tüübikinnituse laiendamisest, kui laiendusega ei kaasne muudatusi sõiduki käitussüsteemis.

48 kuud pärast 03-seeria muudatuste ametlikku jõustumiskuupäeva ei anta käesoleva eeskirja varasemate seeriade muudatuste kohaste tüübikinnituste laiendusi sõidukitele, mis on varustatud kõrgpingel töötava elektrilise jõuülekandesüsteemiga.

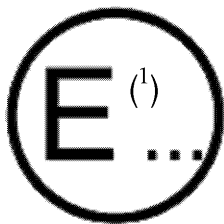
10.9. Kui käesoleva eeskirja 03-seeria muudatuste jõustumise ajal on jõus riiklikud ohutusnõuded kõrgpingel töötava elektrilise jõuülekandesüsteemiga sõidukite kohta, võivad käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised keelduda selliste sõidukite riiklikust tüübikinnitusest, kui sõidukid ei ole kooskõlas riiklike nõuetega, välja arvatud juhul, kui sõidukid on saanud tüübikinnituse käesoleva eeskirja 03-seeria muudatuste kohaselt.

- 10.10. 48 kuud pärast käesoleva eeskirja 03-seeria muudatuste jõustumist võivad käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised keelduda riikliku või piirkondliku tüübikinnituse andmisest kõrgpingel töötava elektrilise jõuülekandesüsteemiga sõidukitele ning keelduda selliste sõidukite riiklikust või piirkondlikust esmaregistreerimisest (esmasest kasutuselevõtust), kui sõidukid ei vasta käesoleva eeskirja 03-seeria muudatuste nõuetele.
- 10.11. Kehtima jäävad sõidukitele antud käesoleva eeskirja 02-seeria muudatustele vastavad tüübikinnitused, mida 03-seeria muudatused ei mõjuta, ning käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised on kohustatud neid jätkuvalt aktsepteerima.
- 10.12. Käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppeosalised võivad jätkata tüübikinnituste andmist käesoleva eeskirja 03-seeria muudatustega muudetud versiooni alusel, võtmata arvesse 3. täienduse sätteid, 18 kuu jooksul alates käesoleva eeskirja 03-seeria muudatuste 3. täienduse jõustumisest.
11. TÜÜBIKINNITUSKATSETE EEST VASTUTAVATE TEHNILISTE TEENISTUSTE JA TÜÜBIKINNITUSASUTUSTE NIMED JA AADRESSID
- Käesolevat eeskirja kohaldavad kokkuleppe osalised edastavad Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni sekretariaadile tüübikinnituskatsete eest vastutavate tehniliste teenistuste nimed ja aadressid ning nende tüübikinnitusasutuste nimed ja aadressid, kes annavad tüübikinnitusi ja kellele tuleb saata vormikohased teatised teistes riikides välja antud tüübikinnituste, nende laiendamise, andmata jätmise, või tühistamise kohta.
-

I. LISA

TEATIS

(Suurim formaat: A4 (210 × 297 mm))

Välja andnud: ametiasutuse nimi

.....

milles käsitletakse sõidukitüübi: ⁽²⁾ tüübikinnituse andmist
 tüübikinnituse laiendamist
 tüübikinnituse andmata jätmist
 tüübikinnituse tühistamist või
 tootmise lõpetamist

seoses sõidukites viibijate kaitsega külgnokkupõrke korral eeskirja nr 95 kohaselt

Tüübikinnituse nr Laienduse nr

1. Sõiduki kaubanimi või kaubamärk:
2. Sõiduki tüüp:
3. Tootja nimi ja aadress:
4. Vajaduse korral tootja esindaja nimi ja aadress:
5. Sõiduki tüübikinnituse saamiseks esitamise kuupäev:
6. Külgnokkupõrke mannekeen ES-1/ES-2: ⁽²⁾
7. Elektrilise toiteallika asukoht:
8. Tüübikinnituskatsete eest vastutav tehniline teenistus:
9. Katsearuande kuupäev:
10. Katsearuande number:
11. Tüübikinnitus antud / andmata jäetud / laiendatud / tühistatud: ⁽²⁾
12. Tüübikinnitusmärgi asukoht sõidukil:
13. Koht:
14. Kuupäev:
15. Allkiri:
16. Käesolevale teatisele on lisatud loetelu tüübikinnituse andnud tüübikinnitusasutuses hoitavatest dokumentidest, mis väljastatakse taotluse korral.

⁽¹⁾ Tüübikinnituse andnud, seda laiendanud, selle andmata jätnud või selle tühistanud riigi tunnusnumber (vt käesoleva eeskirja sätted tüübikinnituse kohta).

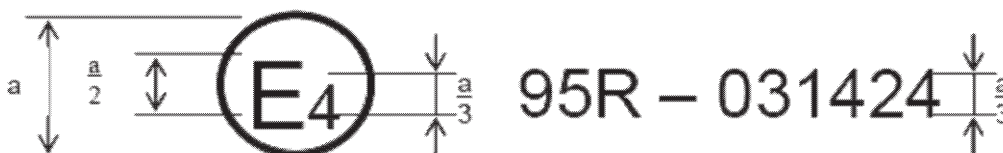
⁽²⁾ Mittevajalik maha tõmmata.

2. LISA

TÜÜBIKINNITUSMÄRKIDE KUJUNDUS

NÄIDIS A

(Vt käesoleva eeskirja punkt 4.5)

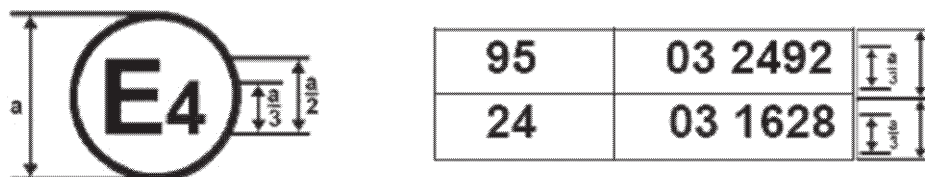

a = 8 mm min

Sõiduki külge kinnitatud eespool esitatud tüüfikinnitusmärk näitab, et asjaomane sõidukitüüp on saanud Madalmaades (E4) eeskirja nr 95 kohaselt tüüfikinnituse numbriga 031424 seoses sõidukis viibijate kaitsmisega külgkokkupõrke korral. Tüüfikinnitusnumber näitab, et tüüfikinnitus on antud kooskõlas eeskirjaga nr 95, mida on muudetud 03-seeria muudatustega.

NÄIDIS B

(Vt käesoleva eeskirja punkt 4.6)

a = 8 mm min

Kui sõidukile on kinnitatud eespool kujutatud tüüfikinnitusmärk, näitab see, et asjaomasele sõidukitüübile on antud Madalmaades (E4) tüüfikinnitus eeskirjade nr 95 ja 24 kohaselt ⁽¹⁾. Tüüfikinnitusnumbri kaks esimest numbrit näitavad, et tüüfikinnituse andmise kuupäevadel hõlmas eeskiri nr 95 seeria 03 muudatusi ja eeskiri nr 24 hõlmas seeria 03 muudatusi.

⁽¹⁾ Viimane number on esitatud üksnes näitena.

3. LISA

Istekohtade H-punkti ja rindkere tegeliku kaldenurga kindlaksmääramise menetlus ⁽¹⁾

1. liide. Kolmemõõtmelise H-punkti seadme (3-D H-seadme) kirjeldus ⁽¹⁾
2. liide. Kolmemõõtmeline taustsüsteem ⁽¹⁾
3. liide. Istekohtade võrdlusandmed ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Menetlust on kirjeldatud sõidukite tootmist käsitleva konsolideeritud otsuse (R.E.3) 1. lisas (dokument ECE/TRANS/WP.29/78/Rev.3), <http://www.unece.org/trans/main/wp29/wp29wgs/wp29gen/wp29resolutions.html>

4. LISA

KOKKUPÖRKEKATSE MENETLUS

1. PAIGALDAMINE

1.1. Katsetusala

Ala, kus katse tehakse, peab olema piisavalt avar, et oleks ruumi deformeeritava liikuvtõkke tõukesüsteemile ja kokkupõrkunud sõiduki pörkejärgseks paigaltnihkumiseks, ning oleks võimalik paigaldada katsevarustus. Rada, kus toimub sõiduki kokkupõrge ja paigastnihkumine, peab olema horisontaalne, tasane ja sile ning olema tüüpiliseks näiteks tavapärasest kuivast siledast teepinnast.

2. KATSETINGIMUSED

2.1. Katsetatav sõiduk peab seisma paigal.

2.2. Deformeeritaval liikuvtõkkel peavad olema omadused, mis on sätestatud käesoleva eeskirja 5. lisas. Nende tõendamise nõuded on esitatud 5. lisa liidetes. Deformeeritav liikuvtõkke peab olema varustatud sobiva mehhanismiga, et hoida ära teine põrge löögi saanud sõidukiga.

2.3. Deformeeritava liikuvtõkke vertikaalse keskpikitasapinna trajektoor peab olema risti kokkupõrkuva sõiduki vertikaalse keskpikitasapinnaga.

2.4. Deformeeritava liikuvtõkke vertikaalne keskpikitasapind peab ± 25 mm täpsusega langema kokku katsetatava sõiduki püsttasapinnaga, mis läbib kokkupõrkekülje-poolse esiistme R-punkti. Horisontaalne kesktasapind, mis piirneb esipinna välimise vertikaalse külgtasapinnaga, peab kokkupõrke momendil olema kahe tasapinna vahel, mis määratakse kindlaks enne katset ja mis asetsevad eelnevalt määratletud tasapinnast 25 mm üleval- ja allpool.

2.5. Varustus peab vastama ISO standardile 6487:1987, kui käesolevas eeskirjas pole ette nähtud teisiti.

2.6. Külgakokkupõrke katsetamise ajal peab katses kasutatava mannekeeni püsitemperatuur olema 22 ± 4 °C.

3. KATSEKIIRUS

Kokkupõrke hetkel peab deformeeritava liikuvtõkke kiirus olema 50 ± 1 km/h. See kiirus peab olema stabiilne vähemalt 0,5 m enne kokkupõrget. Mõõtmistäpsus: 1 protsent. Katset loetakse siiski rahuldavaks ka siis, kui katsetamisel oli kiirus kokkupõrke hetkel suurem ning sõiduk vastas nõuetele.

4. SÕIDUKI SEISUKORD

4.1. Üldine spetsifikatsioon

Katsesõiduk on seeriatoodangut esindav, igati tavapäraselt varustatud ja normaalses töökorras. Mõned komponendid võivad olla ära jäetud või asendatud samaväärsse massiga komponentidega, kui on selge, et ärajätmine või asendamine ei avalda mõju katse tulemustele.

Tootja ja tehnilise teenistuse kokkuleppel võib muuta toitesüsteemi, et mootori või elektrienergia muundamise süsteemi käitamiseks oleks vajalik kogus kütust.

4.2. Sõiduki varustuse kirjeldus

Katsetataval sõidukil peavad olema kõik lisaseadmed või -seadised, mis tõenäoliselt mõjutavad katsetulemusi.

- 4.3. Sõiduki mass
- 4.3.1. Katsetataval sõidukil peab olema etalonmass, nagu on määratletud käesoleva eeskirja punktis 2.10. Sõiduki mass on kohandatud etalonmassiga $\pm 1\%$ täpsusega.
- 4.3.2. Kütusepaak täidetakse veega, mille mass võrdub $90\% \pm 1\%$ tootja poolt kindlaksmääratud kütusepaagi täismassist.
- Käesolev nõue ei kehti vesinikkütuse paakide kohta.
- 4.3.3. Muud süsteemid (piduri-, jahutusüsteem jne) võivad olla tühjad; sellisel juhul peab vedelike mass olema korvatud.
- 4.3.4. Kui sõidukis oleva mõõteaparatuuri mass ületab lubatud 25 kg, võib seda korvata massi vähendamisega mujal, kus see ei avalda märgatavat mõju katsetulemustele.
- 4.3.5. Mõõteseadmete mass ei tohi ühegi telje etalonkoormust muuta üle 5% või üle 20 kg ühegi variandi puhul.
5. SÕIDUKI ETTEVALMISTAMINE
- 5.1. Küljeaknad peavad olema suletud, vähemalt kokkupõrkeküljel.
- 5.2. Uksed peavad olema suletud, kuid lukustamata.
- 5.2.1. Kui aga sõiduk on varustatud uste automaatlukustuse süsteemiga, tuleb tagada, et kõik külguksed on enne katset lukustatud.
- 5.2.2. Kui sõiduk on varustatud uste automaatlukustuse süsteemiga, mis on paigaldatud lisavarustusena ja/või juhi poolt väljalülitatavana, tuleb kasutada üht järgmistest menetlustest tootja valikul:
- 5.2.2.1. Enne katse algust peavad kõik külguksed olema manuaalselt lukustatud.
- 5.2.2.2. Tuleb tagada, et külguksed kokkupõrkeküljel on enne kokkupõrget lukustamata ja kokkupõrkekülje vastasküljel lukustatud; uste automaatlukustuse süsteemi võib selle katse korral välja lülitada.
- 5.3. Käigukang peab olema neutraalasendis ja käsipidur rakendamata.
- 5.4. Kui istmete asendit on võimalik mugavuse huvides reguleerida, peavad need olema viidud sõiduki tootja poolt ette nähtud asendisse.
- 5.5. Iste, millel on mannekeen, ning istme elemendid, kui need on reguleeritavad, peavad olema kohandatud järgmiselt.
- 5.5.1. Pikisuunaline reguleerimisseadis koos lukustusseadisega reguleeritakse asendisse, mis on lähim keskmisele asendile esimese ja tagumise asendi vahel; kui nimetatud asend asub kahe soone vahel, siis kasutatakse tagumist soont.
- 5.5.2. Peatugi reguleeritakse nii, et selle ülemine pind on mannekeeni pea raskuskeskme tasemel; kui see pole võimalik, siis peab peatugi olema kõige ülemises asendis.
- 5.5.3. Kui tootja pole määranud teisiti, peab seljatugi olema reguleeritud nii, et keha võrdlusjoon rindkere kolmemõõtmelise H-punkti määramise aparaadi suhtes on seatud $25 \pm 1^\circ$ nurga all tahapoole.

- 5.5.4. Kõik muud istmeseaded peavad olema keskmises asendis; kuid juhul, kui sõidukitiübil on nii reguleeritavad kui mittereguleeritavad istmed, peab reguleeritav iste olema seatud samale kõrgusele kui mittereguleeritav iste. Kui istme asendi lukustamine vastavasse keskmisesse positsiooni pole võimalik, kasutatakse vahetult selle taga või all või sellest väljaspool olevat asendit. Istme kalde seadmise korral tähendab „taga” reguleerimissuunda, mis viib mannekeeni pea tahapoole. Kui mannekeen on tavalisest sõitjast kogukam, nt pea puudutab lage, siis tuleb tagada 1 cm vahemaa laeni, kasutades selleks istme teiseseid seadeid nagu seljatoe kalde muutmine või edasi-tagasi liigutamine.
- 5.6. Kui tootja poolt pole teisiti ette nähtud, peavad teised esiistmed olema võimaluse korral reguleeritud samasse asendisse kui mannekeeniga iste.
- 5.7. Kui rool on reguleeritav, siis seatakse kõik regulaatorid keskmisesse asendisse.
- 5.8. Rehvid peavad olema täis pumbatud sõiduki tootja poolt ettenähtud rõhuni.
- 5.9. Katsetatav sõiduk peab asetsema oma rullamistelje suhtes horisontaalselt ja seda hoitakse selles asendis toestatult niikaua, kui küljkokkupõrke mannekeen on paigaldatud ja kogu ettevalmistustöö on lõpule viidud.
- 5.10. Sõiduk peab olema tavapärasel seisundis vastavalt punktis 4.3 sätestatud tingimustele. Vedrustusega sõidukeid, mille põhjakliirensit on võimalik reguleerida, tuleb katsetada normaalingimustes kiirusel 50 km/h nagu on sõiduki tootja poolt ettenähtud. Vajadusel tagatakse see lisatugedega, kuid toed ei tohi mõjutada katsetatava sõiduki käitumist kokkupõrke ajal.
- 5.11. Elektrilise jõuülekandesüsteemi reguleerimine
- 5.11.1. REESS on laetud määral, mis võimaldab jõuülekandesüsteemi töötamist tootja soovitude kohaselt.
- 5.11.2. Elektriline jõuülekandesüsteem pingestatakse algseid toiteallikaid (mootoriga generaator, REESS või elektrienergia muundamissüsteem) kasutades või neid kasutamata.
- 5.11.2.1. Tootja ja tehnilise teenistuse kokkuleppel võib testi teha nii, et kogu elektriline jõuülekandesüsteem või selle osad ei ole pingestatud, kui see ei avalda negatiivset mõju katse tulemustele. Elektrilise jõuülekandesüsteemi pingestamata osade puhul tõendatakse kaitse elektrilöögi eest kas füüsilise kaitse või isolatsioonitakistuse ja asjakohaste lisatõendite abil.
- 5.11.2.2. Kui sõiduk on varustatud automaatse lahtiühendamise seadmega, võib tootja taotluse korral katset teha nii, et automaatse lahtiühendamise seade on aktiveeritud. Sellisel juhul näidatakse, et automaatse lahtiühendamise seade oleks kokkupõrkekatse ajal toiminud. Kokkupõrke ajal ilmnenud tingimusi arvesse võttes hõlmab see automaatse aktiveerumise signaali ja galvaanilist eraldamist.
6. KÜLGKOKKUPÕRKE MANNEKEEN JA SELLE PAIGALDAMINE
- 6.1. Küljkokkupõrke mannekeen peab vastama 6. lisas esitatud kirjeldusele ja tuleb paigaldada kokkupõrkepoole külje esiistmele vastavalt käesoleva eeskirja 7. lisas sätestatud menetlusele.
- 6.2. Tuleb kasutada turvavöösid või sõiduki teisi turvasüsteeme. Turvavööd peaksid omama tüübikinnitust vastavalt eeskirjale nr 16 või muudele samaväärsetele nõuetele ja olema monteeritud kinnituspunktidesse vastavalt eeskirjale nr 14 või muudele samaväärsetele nõuetele.
- 6.3. Turvavöö või turvasüsteem peab olema reguleeritud mannekeenile sobivaks tootja juhiste kohaselt; kui tootjapoolsed juhised puuduvad, siis võimaluse korral tuleb kõrgusregulaator seada keskmisesse asendisse; kui see asend ei ole võimalik, tuleb kasutada asendit, mis on vahetult keskmise all.

7. KÜLGKOKKUPÕRKE MANNEKEENIL TEHTAVAD MÕÕTMISED

7.1. Registreeritakse järgmiste mõõtevahendite näidud.

7.1.1. Mõõtmised mannekeeni peal

Pea raskuskeskmele suunatud täiskiirendus kolme telje suunas. Peasisesed mõõteseadmed peavad vastama standardile ISO 6487:1987, kusjuures:

Kanali sagedusklass: 1 000 Hz ja

Kanali amplituudiklass: 150 g

7.1.2. Mõõtmised mannekeeni rindkerel

Rindkere roiete painde mõõtekanalid peavad vastama ISO standardile 6487:1987

Kanali sagedusklass: 1 000 Hz

Kanali amplituudiklass: 60 mm

7.1.3. Mannekeeni vaagnapiirkonnas tehtavad mõõtmised

Vaagnapiirkonnale mõjuva jõu mõõtekanal peab vastama ISO standardile 6487:1987

Kanali sagedusklass: 1 000 Hz

Kanali amplituudiklass: 15 kN

7.1.4. Mannekeeni kõhupiirkonnas tehtavad mõõtmised

Kõhupiirkonnale mõjuva jõu mõõtekanalid peavad vastama ISO standardile 6487:1987

Kanali sagedusklass: 1 000 Hz

Kanali amplituudiklass: 5 kN

1. liide

KATSE MÕJUANDMETE MÄÄRAMINE

Katsete nõutavad tulemused on esitatud käesoleva eeskirja punktis 5.2.

1. PEA JÕUDLUSKRITERIUM (HPC)

Kui leiab aset kokkupuude peaga, siis kriteerium arvutatakse kogu kokkupuute kestuse kohta alates esimesest kokkupuute hetkest kuni viimaseni.

HPC on järgmise valemi maksimumväärtus:

$$(t_2 - t_1) \left(\frac{1}{t_2 - t_1} \int_{t_1}^{t_2} a \, dt \right)^{2,5}$$

kus a on täiskiirendus pea raskuskeskmes (m/s^2), mis on jagatud 9,81ga, mõõdetuna funktsioonina ajast ja filtreerituna sagedusel 1 000 Hz; t_1 ja t_2 on mis tahes kaks ajahetke esimese ja viimase kokkupuutehetke vahel.

2. KRITERIUMID, MILLEGA MÕÕDETAKSE KATSE MÕJU RINDKERELE

- 2.1. Rinnakorvi paine: suurim rinnakorvi paine on mis tahes roide painde maksimumväärtus, nagu see on kindlaks määratud rindkere nihkeanduritega, filtreerituna sagedusel 180 Hz.
- 2.2. Viskoosuskriteerium: suurim viskoossus on VC maksimumväärtus mis tahes roide korral, mis on arvutatud rindkerale avaldatava suhtelise surve ja poole rindkere laiuse suhte ning kokkusurumise kiiruse (mis on saadud surve tuletisena aja järgi) hetk-korrutisena, filtreerituna sagedusel 180 Hz. Selles arvutuses on rinnakorvi ühe poole standardlaius 140 mm.

$$VC = \max \left(\frac{D}{0,14} \cdot \frac{dD}{dt} \right)$$

milles D = roide paine (m)

Arvutuses kasutatav algoritm on esitatud 4. lisa 2. liites.

3. KÕHUPIIRKONNA KAITSE KRITERIUM

Suurim kõhupiirkonnale mõjuv jõud on kolme jõu summa maksimaalne väärtus, mida mõõdetakse anduritega, mis on paigaldatud kokkupõrkeküljele 39 mm võrra pealispinna alla, sagedusel 600 Hz.

4. KRITERIUM, MILLEGA MÕÕDETAKSE KATSE MÕJU VAAGNAPIIRKONNALE

Suurim jõud häbemeliidusele (PSPF) on maksimaalne jõud, mida mõõdetakse koormusanduriga häbemeliiduses sagedusel 600 Hz.

2. liide

EUROSID 1 VISKOOSUSKRITEERIUMI ARVUTAMINE

Viskoosuskriteerium VC arvutatakse surve ja roide painde määra hetk-korrutisena. Mõlemad tuletatakse roide sissepainde mõõtmistulemusest. Roide painet filtreeritakse ühekordselt sagedusklassiga 180. Surve ajahetkel t arvutatakse sel sagedusel mõõdetud signaalist, mida väljendatakse suhtena poole EUROSID 1 rinnakorvi laiusesse ning mõõdetakse metallroidelt (0,14 m):

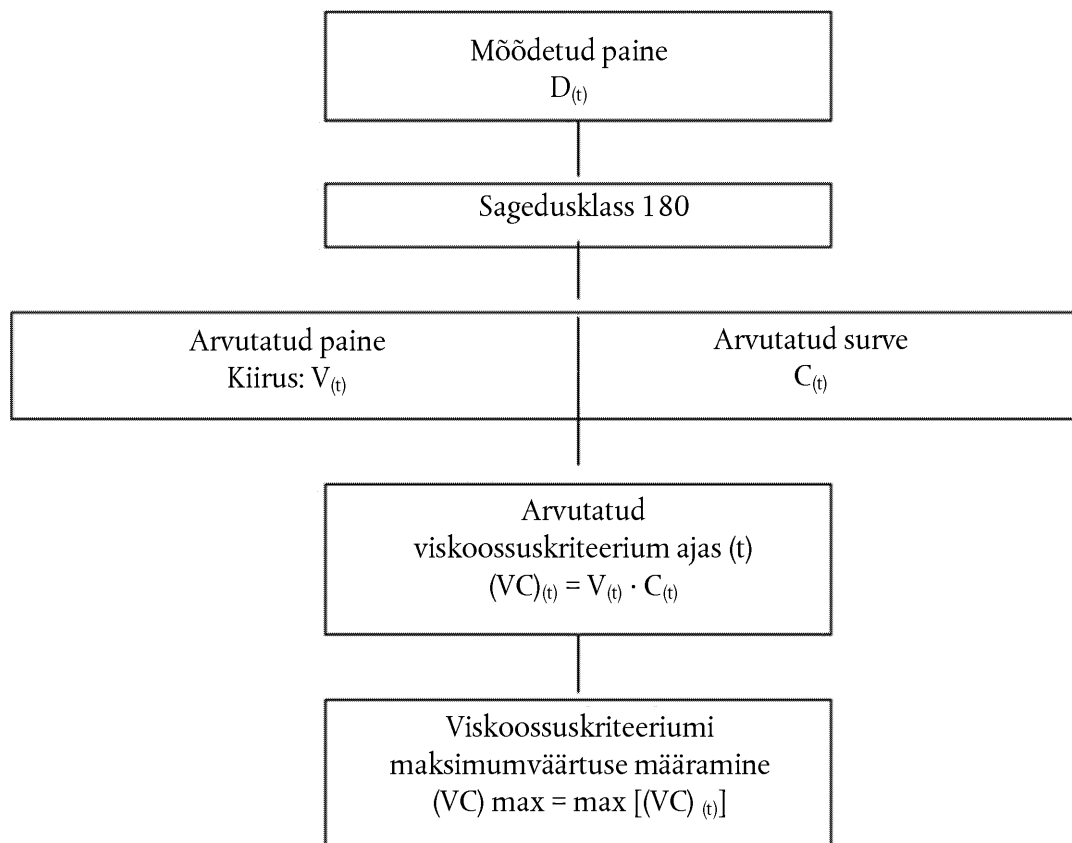
$$C_{(t)} = \frac{D_{(t)}}{0,14}$$

Roide sissepaindekiirus ajahetkel t arvutatakse filtreeritud sissepainde väärtusest järgmise valemi põhjal:

$$V_{(t)} = \frac{8 [D_{(t+1)} - D_{(t-1)}] - [D_{(t+2)} - D_{(t-2)}]}{12\partial t}$$

kus $D(t)$ on paine ajahetkel t (meetrites) ning ∂t on ajavahemik (sekundites) painde mõõtmiste vahel. ∂t maksimaalne väärtus on $1,25 \times 10^{-4}$ sekundit.

Arvutamise käik on esitatud järgmise skeemina:

5. LISA

DEFORMEERITAVA LIIKUVTÖKKE NÄITAJAD

1. DEFORMEERITAVA LIIKUVTÖKKE NÄITAJAD
 - 1.1. Deformeeritav liikuvtõke (MDB) sisaldab nii pörkseadet kui katsesõidukit.
 - 1.2. Kogumass peab olema 950 ± 20 kg.
 - 1.3. Raskuse peab asetsema vertikaalsel keskpikitasapinnal 10 mm vahemikus, $1\,000 \pm 30$ mm esimesest teljest tagapool ja 500 ± 30 mm põhjast ülevalpool.
 - 1.4. Pörkseadme esipinna ja tõkke raskuskeskme vaheline kaugus peab olema $2\,000 \pm 30$ mm.
 - 1.5. Pörkseadme põhjakliirens peab olema 300 ± 5 mm, mis mõõdetakse staatilises olekus enne kokkupõrget alumise esiplaadi alumisest servast.
 - 1.6. Katsesõiduki esirataste vahe ja tagarataste vahe peavad olema $1\,500 \pm 10$ mm.
 - 1.7. Katsesõiduki teljevahe peab olema $3\,000 \pm 10$ mm.
2. PÖRKESADME NÄITAJAD

Pörkseade koosneb kuuest iseseisvast alumiiniumkärplokist, mida on töödeldud, et painde suurenemisel kasvaks jõud progressioonis (vt punkt 2.1). Alumiiniumist kärplokide külge on kinnitatud alumiiniumist esi- ja tagaplaad.

 - 2.1. Kärplokid
 - 2.1.1. Geomeetrilised näitajad
 - 2.1.1.1. Pörkseade koosneb kuuest ühendatud alast, mille kuju ja asend on näidatud joonistel 1 ja 2. Alad joonistel 1 ja 2 on mõõtmetes 500 ± 5 mm \times 250 ± 3 mm. 500 mm peaks olema alumiiniumist kärpstruktuuri W suunas ja 250 mm L suunas (vt joonis 3).
 - 2.1.1.2. Pörkseade on jagatud 2 reaks. Alumine rida on pärast eellööki 250 ± 3 mm kõrgune ja 500 ± 2 mm sügavune (vt punkt 2.1.2) ning ülemisest reast 60 ± 2 mm sügavam.
 - 2.1.1.3. Plokid tuleb tsentreerida kuue joonisel 1 määratud ala suhtes ja iga plokk (sh ebatäielikud kärjeseinad) peaks täielikult katma iga tsooni jaoks määratud ala).
 - 2.1.2. Eellök
 - 2.1.2.1. Eelkokkupõrge sooritatakse kärpinnaga, mille külge on kinnitatud esiistmed.
 - 2.1.2.2. Plokkide 1, 2 ja 3 ülapind tuleks enne katsetamist purustada 10 ± 2 mm ulatuses, et saavutada sügavus 500 ± 2 mm (joonis 2).
 - 2.1.2.3. Plokkide 4, 5 ja 6 ülapind tuleks enne katsetamist purustada 10 ± 2 mm ulatuses, et saavutada sügavus 440 ± 2 mm.
 - 2.1.3. Materjali näitajad
 - 2.1.3.1. Iga ploki kärje mõõtmed on 19 mm \pm 10 % (vt joonis 4).

- 2.1.3.2. Ülemise rea kärjed peavad olema valmistatud alumiiniumist 3003.
- 2.1.3.3. Alumise rea kärjed peavad olema valmistatud alumiiniumist 5052.
- 2.1.3.4. Alumiiniumist kärgplokke tuleks töödelda selliselt, et jõu paindekõver staatilise löögi puhul (vastavalt punktis 2.1.4 sätestatud menetlusele) on käesoleva lisa 1. liites kuuest plokist igaühe kohta määratud vahemikus. Lisaks tuleks tõkke ehitamiseks ettenähtud kärgplokkides kasutatud töödeldud kärgmaterjal puhastada, et eemaldada võimalikud kärje toormaterjali töötlemise käigus tekkinud jäägid.
- 2.1.3.5. Iga partii plokkide mass ei erine vastava partii plokkide keskmisest massist rohkem kui 5 % võrra.
- 2.1.4. Staatilised katsed
- 2.1.4.1. Igast töödeldud kärjetuuma partiist võetud näidist katsetatakse käesoleva lisa punktis 5 kirjeldatud staatilise katsetusmeetodika alusel.
- 2.1.4.2. Iga katsetatava ploki jõu surveaste jääb 1. liites määratletud jõu mõjul tekkiva painde piirmäärade vahele. Määratakse tõkke iga ploki staatilised jõu mõjul tekkiva painde piirmäärad.
- 2.1.5. Dünaamiline katse
- 2.1.5.1. Dünaamilised deformatsiooninäitajad käesoleva lisa punktis 6 kirjeldatud protokollile vastava kokkupõrke rakendamisel.
- 2.1.5.2. Kõrvalekalded jõu mõjul tekkinud painete piirmääradest, mis iseloomustavad põrkeseadme jäikust – nagu määratletud käesoleva lisa 2. liites – võivad olla lubatud eeldustel, et:
- 2.1.5.2.1. kõrvalekalle tekib pärast kokkupõrke algust ja enne, kui põrkeseadme deformatsioon on võrdne 150 mm;
- 2.1.5.2.2. kõrvalekalle ei ületa 50 % hetkpainde sätestatud lähimast piirmäärast;
- 2.1.5.2.3. ühelegi kõrvalekaldele vastav paine ei ületa painet 35 mm ja nende painete summa ei ületa 70 mm (vt käesoleva lisa 2. liide);
- 2.1.5.2.4. energia kogus, mis tuleneb kõrvalekalde piiride ületamisest, ei ületa 5 % vastava ploki brutoenergiast.
- 2.1.5.3. Plokid 1 ja 3 on identsed. Nende jäikus on selline, et nende jõu mõjul tekkinud paindekõverad jäävad joonise 2a vahemikku.
- 2.1.5.4. Plokid 5 ja 6 on identsed. Nende jäikus on selline, et nende jõu mõjul tekkinud paindekõverad jäävad joonise 2d vahemikku.
- 2.1.5.5. Ploki 2 jäikus on selline, et selle jõu mõjul tekkinud paindekõverad jäävad joonise 2b vahemikku.
- 2.1.5.6. Ploki 4 jäikus on selline, et selle jõu mõjul tekkinud paindekõverad jäävad joonise 2c vahemikku.
- 2.1.5.7. Jõust põhjustatud kogu põrkeseadme paine jääb joonise 2e vahemikku.
- 2.1.5.8. Jõust põhjustatud painete kurrud tehakse kindlaks katse käigus, mida on üksikasjaliselt kirjeldatud 5. lisa punktis 6 ja see seisneb tõkke kokkupõrkes dünamomeetrilise seinaga kiirusel $35 \pm 0,5$ km/h.

- 2.1.5.9. Kaovõimsus ⁽¹⁾ plokkidele 1 ja 3 katse ajal peab võrduma $9,5 \pm 2$ kJ kummagi ploki suhtes.
- 2.1.5.10. Kaovõimsus plokkidele 5 ja 6 katse ajal peab võrduma $3,5 \pm 1$ kJ kummagi ploki suhtes.
- 2.1.5.11. Kaovõimsus plokile 4 peab võrduma 4 ± 1 kJ.
- 2.1.5.12. Kaovõimsus plokile 2 peab võrduma 15 ± 2 kJ.
- 2.1.5.13. Kogu kaovõimsus katse jooksul peab võrduma 45 ± 3 kJ.
- 2.1.5.14. Põrkeseadme maksimaalne deformatsioon esimese kokkupuute punktist arvatuna pärast kiirendus-mõõturite ühendamist vastavalt käesoleva lisa punktile 6.6.3 võrdub 330 ± 20 mm.
- 2.1.5.15. Staatilise põrkeseadme lõplik jääkdeformatsioon, mida mõõdetakse pärast dünaamilist katset tasemel B (joonis 2), peab võrduma 310 ± 20 mm.
- 2.2. Esiplaadid
- 2.2.1. Geomeetrilised näitajad
- 2.2.1.1. Esiplaadid on $1\ 500 \pm 1$ mm laiused ja 250 ± 1 mm kõrgused. Paksus on $0,5 \pm 0,06$ mm.
- 2.2.1.2. Kokkupanduna on põrkeseadme (vt joonis 2) üldmõõtmed: laius $1\ 500 \pm 2,5$ mm ja kõrgus $500 \pm 2,5$ mm.
- 2.2.1.3. Alumise esiplaadi ülaserf ja ülemise esiplaadi alaserf peavad olema 4 mm piires kohakuti.
- 2.2.2. Materjali näitajad
- 2.2.2.1. Esiplaadid on valmistatud seeria $AlMg_2$ kuni $AlMg_3$ alumiiniumist venivusega ≥ 12 % ja maksimaalse tõmbetugevusega ≥ 175 N/mm².
- 2.3. Seljaplaat
- 2.3.1. Geomeetrilised näitajad
- 2.3.1.1. Geomeetrilised näitajad vastavad joonistele 5 ja 6.
- 2.3.2. Materjali näitajad
- 2.3.2.1. Seljaplaat koosneb 3 mm alumiiniumlehest. Seljaplaat peab olema valmistatud seeria $AlMg_2$ kuni $AlMg_3$ alumiiniumist kõvadusega vahemikus 50 kuni 65 HBS. See plaat on perforeeritud ventilatsioonivadega: nende asukoht, läbimõõt ja vahekaugus on näidatud joonistel 5 ja 7.
- 2.4. Kärpplukkide asukoht
- 2.4.1. Kärpplukid paiknevad seljaplaadi perforeeritud ala keskel (joonis 5).
- 2.5. Liimimine
- 2.5.1. Esi- ja tagaplaatide liimimiseks kantakse vahetult esiplaadi pinnale liimi maksimaalselt $0,5$ kg/m² kohta, liimikihi maksimaalne paksus võib olla 0,5 mm. Soovitatakse kasutada kahekomponendilist poliüretaanliimi (nt Ciba Geigy XB5090/1 vaik ja XB5304 kõvendaja) või samaväärne.

⁽¹⁾ Märgitud energiakogus on energia hulk, mis hajub süsteemis, kui põrkeseadme purustused on suurimad.

- 2.5.2. Seljaplaadi minimaalne ühendamistugevus on 0,6 MPa (87 psi), mida katsetatakse vastavalt punktile 2.5.3.
- 2.5.3. Ühendustugevuse katsed:
- 2.5.3.1. Liimide ühendustugevuse mõõtmiseks ASTM C297-61 kohaselt kasutatakse lapiku pinna tõmbekatseid.
- 2.5.3.2. Katsetükk peaks olema 100 × 100 mm suurune ja 15 mm sügavune ning liimitud ventileeritud seljaplaadi materjali näidisele. Kasutatav kärg peaks olema pörkseadet esindav, st keemiliselt graveeritud tõkkel seljaplaadi läheduses olevaga ekvivalentse astmeni, kuid ilma eelpurustamiseta.
- 2.6. Jälgitavus
- 2.6.1. Pörkseadmetel on surutrükitehnikas, söövitatud või muul viisil püsivalt kinnitatud järjestikused seerianumbrid, mille alusel saab kindlaks teha üksikute plokkide partii ja tootmiskuupäeva
- 2.7. Pörkseadme kinnitamine
- 2.7.1. Kinnitus katsesõiduki külge peab vastama joonisele 8. Kinnituses kasutatakse kuut M8 polti ning katsesõiduki rataste ees ei tohi mitte miski olla suurem kui tõkke mõõtmed. Seljaplaadi alumise ääriku ja katsesõiduki esikülje vahel tuleb kasutada sobivaid vahetükke, et vältida seljaplaadi kaardumist kinnituspoltide pingutamisel.
3. VENTILATSIOONISÜSTEEM
- 3.1. Katsesõiduki ja ventilatsioonisüsteemi vaheline detail peab olema kõva, jäik ja lame. Ventilatsiooniseade on katsesõiduki osa, mitte tootja tarnitud pörkseadme oma. Ventilatsiooniseadme geomeetrilised näitajad peavad vastama joonisele 9.
- 3.2. Ventilatsiooniseadme paigaldamise menetlus.
- 3.2.1. Ventilatsiooniseade monteeritakse katsesõiduki esiplaadile.
- 3.2.2. Tuleb veenduda, et üheski punktis ei saa ventilatsiooniseadme ja katsesõiduki esikülje vahele pista 0,5 mm paksust mõõturit. Kui pilu on suurem kui 0,5 mm, tuleb ventilatsiooniraam uuesti paigaldada või seda reguleerida, et see asetuks kohale ilma > 0,5 mm piluta.
- 3.2.3. Ventilatsiooniseade monteeritakse katsesõiduki esiküljelt lahti.
- 3.2.4. Katsesõiduki esiküljele kinnitatakse 1,0 mm paksune korgikiht.
- 3.2.5. Ventilatsiooniseade monteeritakse uuesti katsesõiduki esiküljele ja pingutatakse õhupilude kinnisurumiseks.
4. TOODANGU NÕUETELE VASTAVUS
- Toodangu nõuetele vastavuse järelevalvemenetlus peab olema kooskõlas kokkuleppe 2. liitega (E/ECE/324-E/ECE/TRANS/505/Rev.2) ja vastama järgmistele nõuetele.
- 4.1. Tootja vastutab tootmismenetluste vastavuse eest ning selleks peab ta eelkõige:
- 4.1.1. tagama toodete tõhusa kvaliteedikontrolli korra;
- 4.1.2. pääsema juurde katseseadmetele, mis on vajalikud iga toote vastavuse kontrollimiseks;
- 4.1.3. tagama katsetulemuste registreerimise ning dokumentide kättesaadavuse 10 aasta jooksul pärast katseid;

- 4.1.4. näitama, et katsetatavad näidised esindavad usaldusväärselt partii toimimist (näited proovivõtumeetodite kohta vastavalt partii tootmisele on esitatud allpool);
- 4.1.5. analüüsima katsete tulemusi, et kontrollida ja tagada tõkke näitajate stabiilsus, võttes arvesse tööstustoodangu puhul lubatud erinevusi, nagu temperatuur, toorainete kvaliteet, kemikaalisukelduse aeg, kemikaali kontsentratsioon, neutralisatsioon jne, ning töödeldava materjali kontrollimist võimalike töötlemisjätkide eemaldamiseks;
- 4.1.6. tagama, et kui ilmneb mis tahes näidise või katsekeha mittevastavus nõuetele, valitakse uued näidised ja katset korratakse. Tuleb astuda kõik vajalikud sammud, et taastada asjaomase toodangu nõuetele vastavus.
- 4.2. Tootja sertifitseerimistase peab põhinema vähemalt standardil ISO 9002.
- 4.3. Miinimumtingimused tootmise kontrollimiseks: lepingu omanik tagab vastavuse, järgides allpool kirjeldatud kontrollimeetodeid.
- 4.4. Näiteid proovide võtmise kohta vastavalt partiile
- 4.4.1. Kui ühe plokitüübi mitu näidist on valmistatud ühest algsest alumiiniumkärje plokist ning neid kõiki töödeldakse samas töötlemisvannis (paralleelne tootmine), võib ühe neist näidistest valida proovitükiks, tingimusel, et tagatakse hoolikalt kõigi plokkide samaväärne töötlemine. Kui ei, võib osutuda vajalikuks valida rohkem kui üks näidis.
- 4.4.2. Kui samas vannis töödeldakse piiratud arvu (näiteks 3–20) sarnaseid plokkide (seeriatootmine), siis tuleks representatiivseks näidiseks võtta partii esimene ja viimane töödeldud plokk, kusjuures kõik partii ploki on valmistatud samast algsest alumiiniumkärje plokist. Kui esimene näidis vastab nõuetele, kuid viimane mitte, võib osutuda vajalikuks täiendavate näidiste võtmine varasemast tootmisfaasist, kuni leitakse nõuetele mittevastav näidis. Kinnituse saanuks tuleks lugeda üksnes nende näidiste vahelised ploki.
- 4.4.3. Sedamööda, kuidas järjepideva tootmise kontrolli käigus kogemusi omandatakse, võib olla võimalik kombineerida mõlemaid proovivõtumeetodeid, nii et partiiks võib lugeda rohkem kui ühte paralleelse toodangu rühma eeldusel, et esimesest ja viimasest toodangurühmast pärit näidised on vastavuses.
5. STAATILISED KATSED
- 5.1. Igast töödeldud kärjetuuma partiist võetud ühte või mitut (olenevalt pakktöötuse meetodist) näidist katsetatakse järgmise katsemenetluse kohaselt.
- 5.2. Alumiiniumkärje näidise suurus staatilistel katsetel peab olema pörkeseadme tavalise ploki suurus, see tähendab ülemine rida 250 × 500 × 440 mm ja alumine rida 250 × 500 × 500 mm.
- 5.3. Näidised tuleks suruda kahe paralleelse koormusplaadi vahele, mis on ploki ristlõikest vähemalt 20 mm suuremad.
- 5.4. Survekiirus peab olema 100 millimeetrit minutis lubatud hälbega 5 %.
- 5.5. Staatilise surve andmeid võetakse minimaalselt 5 Hz juures.
- 5.6. Staatilist katset jätkatakse, kuni ploki kokkusurutus on plokkide 4–6 puhul vähemalt 300 mm ja plokkide 1–3 puhul 350 mm.

6. DÜNAAMILISED KOORMUSKATSED

Tootja teeb allpool kirjeldatud meetodit kasutades iga 100 toodetud tõkke kohta ühe dünaamilise katse vastu dünamomeetrilist seinu, mis on toetatud fikseeritud jäiga tõkkega.

6.1. Paigaldamine

6.1.1. Katsetusala

6.1.1.1. Ala, kus katse tehakse, peab olema piisavalt avar, et oleks võimalik paigaldada deformeeritava liikuvtõkke liikumiseks, jääk tõke ja katse tegemiseks vajalik varustus. Raja viimane osa, vähemalt 5 m enne jääka tõket, peab olema horisontaalne, tasane ja sile.

6.1.2. Fikseeritud jääk tõke ja dünamomeetriline sein

6.1.2.1. Jääk tõke on raudbetoonplokk, mis on vähemalt 3 m lai ja vähemalt 1,5 m kõrge. Jääk tõke peab olema nii paks, et ta kaaluks vähemalt 70 tonni.

6.1.2.2. Esikülge peab olema vertikaalne, liikumiseks telje risti ja varustatud kuue koormusanduriga plaadiga, millest igaüks on suuteline mõõtma deformeeritava liikuvtõkke pöörseadme vastava ploki kogukoormust kokkupõrke hetkel. Koormusanduriga kokkupõrkeplaatide pindade keskmised peavad deformeeritava liikuvtõkke kuue kokkupõrkeala omadega ühte langema. Nende servad on külgnevatest aladest 20 mm kaugusel, nii et deformeeritava liikuvtõkke löögi joonduse lubatud hälbe piirides ei puutu kokkupõrkealad vastu nende kõrval asuvaid pöörseplaadi alasid. Andurite paigaldus ja kokkupõrkeplaatide pinnad peavad vastama nõuetele, mis on sätestatud standardi ISO 6487:1987 lisas.

6.1.2.3. Iga koormusplaadile lisatakse vineerfassaadist koosnev pinnakaitse (paksus: 12 ± 1 mm), mis ei halvenda andurite signaale.

6.1.2.4. Jääk sein peab olema pinnasesse ankurdatud või vajaduse korral lisakinnitusseadmetega pinnasesse paigaldatud, et piirata selle paindumist. Kasutada võib ka teistsuguste näitajatega jääka tõket (mille külge on kinnitatud koormusandurid), mis peab siiski andma vähemalt sama veenvaid tulemusi.

6.2. Deformeeritava liikuvtõkke edasitõukejõud

Kokkupõrke hetkel ei tohi deformeeritav liikuvtõke enam olla mis tahes lisajuhtimis- või liikumapaneva seadme mõju all. See peab jõudma takistuse dünamomeetrilise seina esipinnaga risti. Kokkupõrke täpsus peab olema 10 mm piires.

6.3. Mõõteriistad

6.3.1. Kiirus

Kokkupõrkel peab kiirus olema $35 \pm 0,5$ km/h, kusjuures kokkupõrkel kiiruse registreerimiseks kasutatava instrumendi mõõtetäpsus peab olema 0,1 %.

6.3.2. Koormused

Mõõtevahendid peavad vastama tehnilistele nõuetele, mis on sätestatud standardiga ISO 6487:1987

CFC kõikidele plokkidele: 60 Hz

CAC plokkidele 1 ja 3: 200 kN

CAC plokkidele 4, 5 ja 6: 100 kN

CAC plokkile 2: 200 kN

- 6.3.3. Kiirendus
- 6.3.3.1. Kiirendust pikisuunas mõõdetakse katseseadme kolmest eraldiasuvast kohast – keskelt ja kummaltki küljelt, kus ei esine painet.
- 6.3.3.2. Keskosa kiirendusmõõtur paikneb kuni 500 mm kaugusel deformeeritava liikuvtõkke raskuskeskmest ning asub vertikaalsel pikitasapinnal, mis on deformeeritava liikuvtõkke raskuskeskmest kuni ± 10 mm kaugusel.
- 6.3.3.3. Külje kiirendusmõõturid on üksteisega ühekõrgused ± 10 mm ja deformeeritava liikuvtõkke esikülje pinnast ühekaugusel ± 20 mm
- 6.3.3.4. Mõõtevahendid peavad vastama standardile ISO 6487:1987 järgmiste määratluste kohaselt:
CFC 1 000 Hz (enne ühendamist)
CAC 50 g.
- 6.4. Tõkke üldine kirjeldus
- 6.4.1. Iga tõkke individuaalsed näitajad peavad vastama käesoleva lisa punktile 1 ja olema dokumenteeritud.
- 6.5. Põrkeseadme üldine kirjeldus
- 6.5.1. Põrkeseadme tüübi sobilikkus dünaamilise katse nõuetele on kindel, kui kõigi kuue koormusanduri väljundid annavad signaale, mis salvestatud kujul vastavad käesolevas lisas osutatud nõuetele.
- 6.5.2. Põrkeseadmetel on surutrükitehnikas, söövitatud või muul viisil püsivalt kinnitatud järjestikused seerianumbrid, mille alusel saab kindlaks teha üksikute plokkide partii ja tootmiskuupäeva.
- 6.6. Andmetöötlus
- 6.6.1. Töötlemata andmed: Ajahetkel $T = T_0$ tuleb andmetest eemaldada kõik kõrvalekalded. Kõrvalekallete eemaldamise meetod registreeritakse katsearuandes.
- 6.6.2. Filtreerimine
- 6.6.2.1. Töötlemata andmed filtreeritakse enne töötlemist/arvutamist.
- 6.6.2.2. Integreerimiseks vajalikud kiirendusmõõtuuri andmed filtreeritakse CFC 180, ISO 6487:1987 kohaselt.
- 6.6.2.3. Impulsi arvutamiseks vajalikud kiirendusmõõtuuri andmed filtreeritakse CFC 60, ISO 6487:1987 kohaselt.
- 6.6.2.4. Koormusandmed filtreeritakse CFC 60, ISO 6487:1987 kohaselt.
- 6.6.3. Deformeeritava liikuvtõkke esikülje painde arvutamine
- 6.6.3.1. Kiirendusmõõtuuri andmed, mis võetakse eraldi kõigist kolmest kiirendusmõõturist (pärast filtreerimist CFC 180 kohaselt), integreeritakse kaks korda, et saada tõkke deformeeritava elemendi paine.
- 6.6.3.2. Painde esialgsed tingimused on:
- 6.6.3.2.1. Kiirus = löögikiirus (kiirusemõõdikust).
- 6.6.3.2.2. Paine = 0
- 6.6.3.3. Paine deformeeritava liikuvtõkke vasakul küljel, keskjoonel ja paremal küljel kõrvutatakse skemaatiliselt ajaga.

- 6.6.3.4. Kolmest kiirendusmõõturist igäihe andmete põhjal arvatatud maksimaalne paine ei tohiks erineda rohkem kui 10 mm võrra. Kui see nii ei ole, tuleb suurima vahega näit eemaldada ja kontrollida ülejäänud kahe kiirendusmõõturi näitude põhjal arvatatud painde erinevust veendumaks, et see on 10 mm piirides.
- 6.6.3.5. Kui vasakul, paremal ja keskjoonel asuva kiirendusmõõturiga mõõdetud paindeväärtused ei erine üksteisest rohkem kui 10 mm, siis tuleks tõkke esikülje painde arvutamiseks kasutada kolme kiirendusmõõturiga mõõdetud kiirenduste keskmist.
- 6.6.3.6. Kui 10 mm nõudele vastab ainult kahe kiirendusmõõturi painde näit, siis tuleks tõkke esikülje painde arvutamiseks kasutada nende kahe kiirendusmõõturi keskmist kiirenduse näitu.
- 6.6.3.7. Kui kõigi kolme kiirendusmõõturi (vasakpoolne külg, parempoolne külg ja keskjoon) näitude põhjal arvatatud painded EI OLE 10 mm nõude piirides, tuleks toorandmed üle vaadata, et teha kindlaks nii suure erinevuse põhjused. Sellisel juhul otsustab konkreetne katseasutus, millise kiirendusmõõturi andmeid tuleks kasutada deformeeritava liikuvtõkke painde määramiseks, või otsustab, et ühegi kiirendusmõõturi näitu ei saa kasutada, sel juhul tuleb sertifitseerimiskatsetust korrata. Katsearuandes tuleb esitada täielik selgitus.
- 6.6.3.8. Keskmise painde-aja andmed ühendatakse koormusanduriga seina jõu-ajaga, et genereerida iga ploki jõu mõjul tekkinud painde tulemus.

6.6.4. Energia arvutamine

Iga ploki ja terve deformeeritava liikuvtõkke esikülje neelatud energia tuleks arvutada tõkke painde suurima väärtuseni.

$$E_n = \int_{t_0}^{t_1} F_n \cdot ds_{\text{mean}}$$

Kus:

t_0 esimese kokkupuute aeg,

t_1 aeg, mil katsesõiduk seisma jääb, st kus $u = 0$,

s katsesõiduki deformeeritava elemendi paine arvatuna punkti 6.6.3 kohaselt.

6.6.5. Dünaamiliste jõuandmete kontrollimine

6.6.5.1. Koguimpulssi I , mis on arvatud kogujõu integratsiooni alusel kokkupuuteaja jooksul, võrreldakse inertsimomendi muutusega kõnealusel ajal (M^*V).

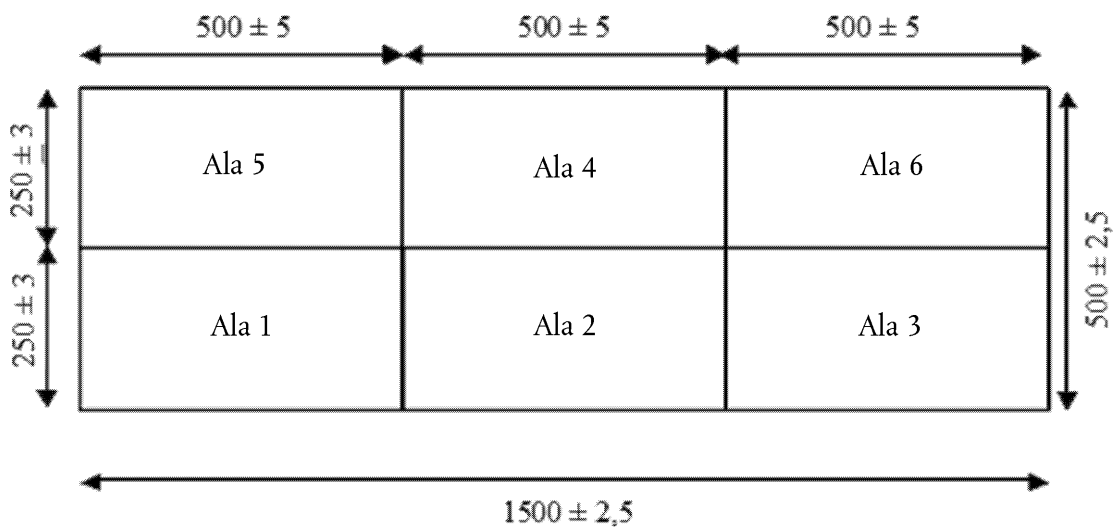
6.6.5.2. Kogu energia muutust võrreldakse kineetilise energia muutusega, mis on saadud valemiga:

$$E_k = \frac{1}{2} M V_i^2$$

kus V_i on löögikiirus ja M on MDB kogumass.

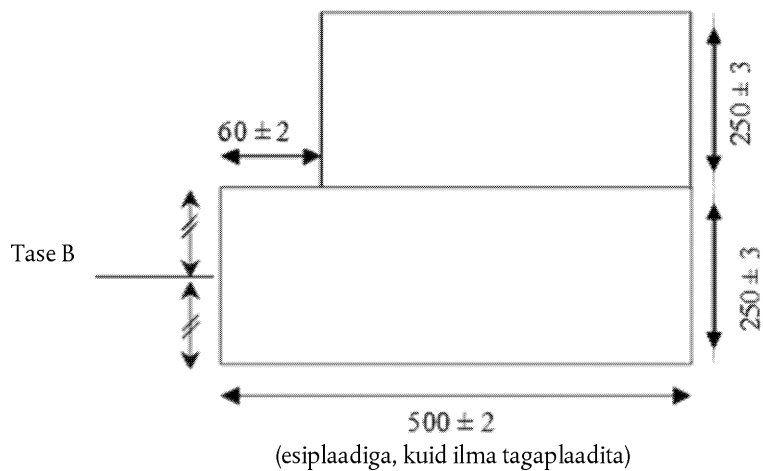
Kui inertsimomendi muutus (M^*V) ei ole võrdne koguimpulsiga (I) $\pm 5\%$ või kui kogu neeldunud energia (E_n) ei ole võrdne kineetilise energiaga $E_k \pm 5\%$, siis tuleb katseandmed läbi vaadata ja teha kindlaks selle vea põhjus.

Joonis 1

Põrkeseadme konstruktsioon ⁽¹⁾

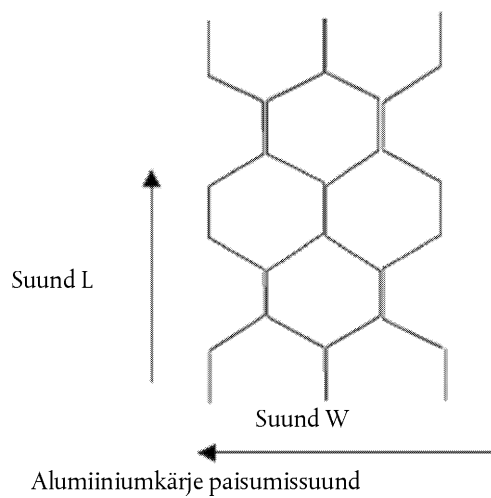
Joonis 2

Põrkeseadme ülaosa

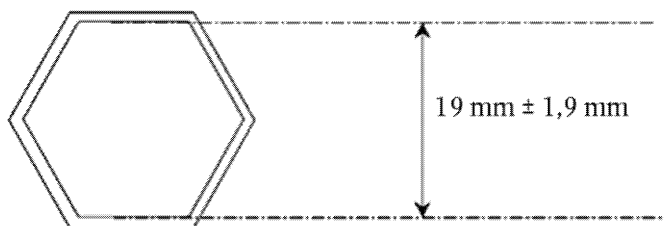

⁽¹⁾ Kõik mõõtmised on millimeetrites (mm). Plokkide mõõtmete lubatud hälbed kompenseerivad lõigatud alumiiniumkärje mõõtmisraskusi. Põrkeseadme üldmõõtmete lubatud hälve on väiksem kui üksikute plokkide oma, sest kärgplokke saab reguleerida, seades need vajadusel veidi kohakuti, et löögipinna mõõtmised oleksid võimalikult täpsed.

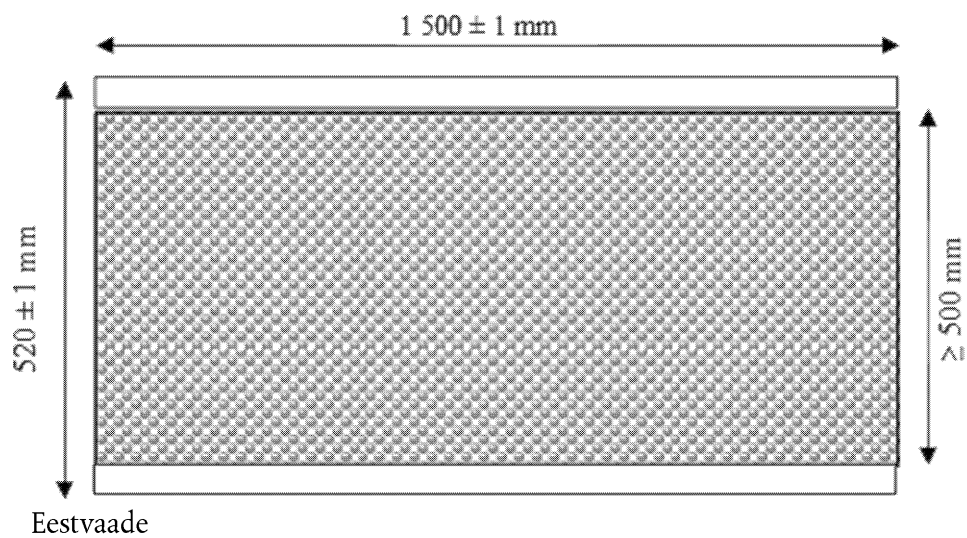
Joonis 3

Alumiiniumkärje paigutus

Joonis 4

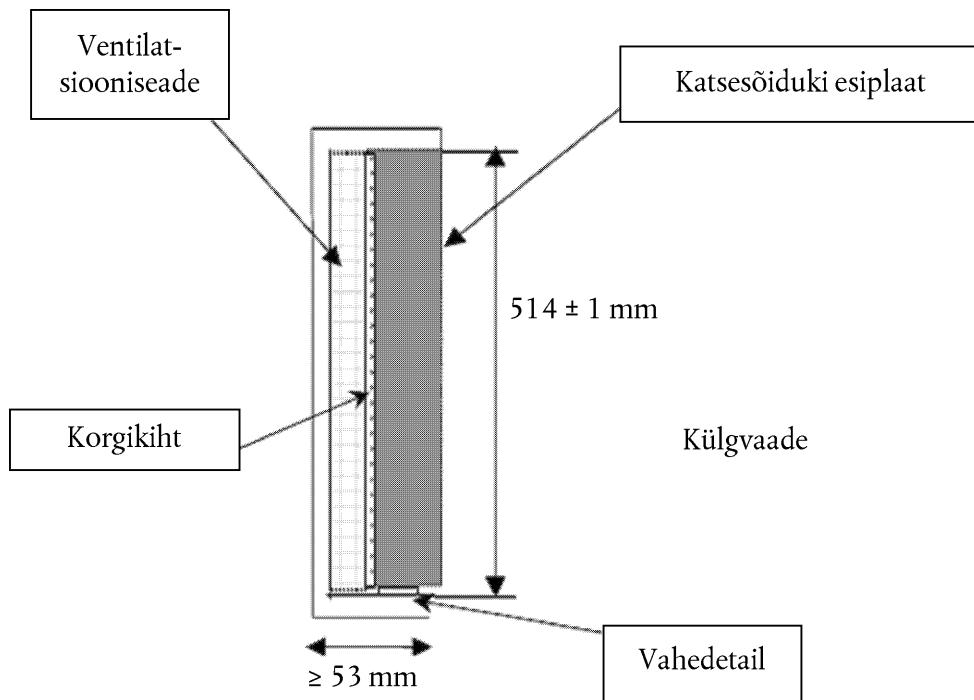
Alumiiniumkärje elementide mõõtmed

Joonis 5

Seljplaadi konstruktsioon

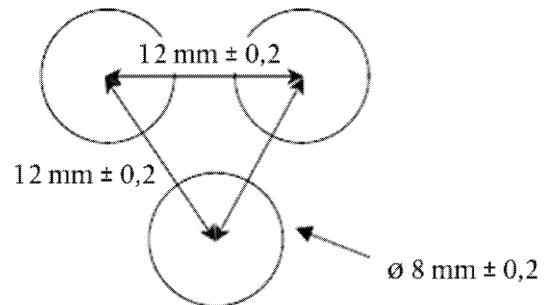
Joonis 6

Seljplaadi kinnitamine ventilatsiooniseadme ja katsesõiduki esiplaadi külge

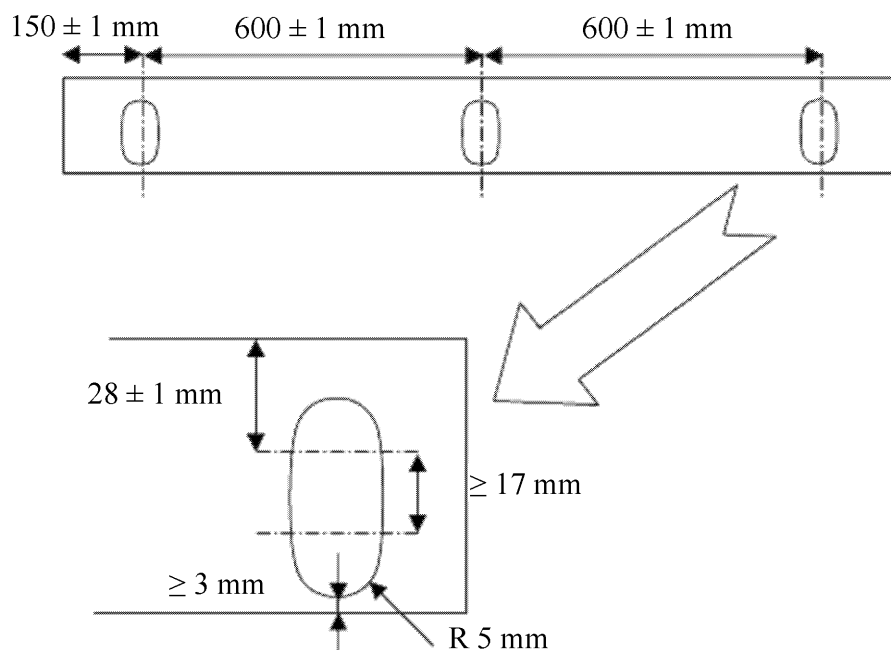

Joonis 7

Seljplaadi ventilatsiooniavade vahelduv samm

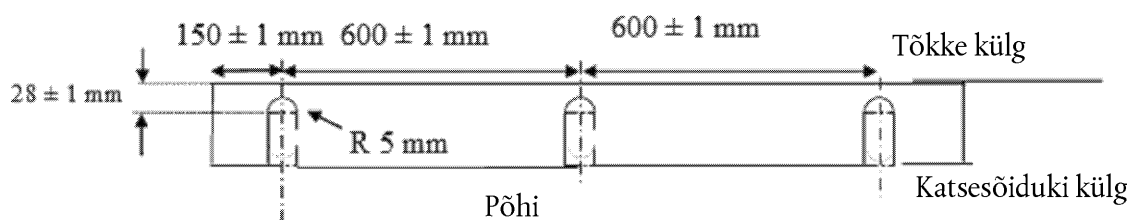

Seljaplaadi ülemine ja alumine äärik

Märkus: kinnituse lihtsustamiseks võib põhjääärikus olevad kinnitusaugud laiendada piludeks, nagu allpool näidatud, eeldusel, et on võimalik saavutada piisav haare vältimaks lahtitulekut terve kokkupõrkekatses jooksul.

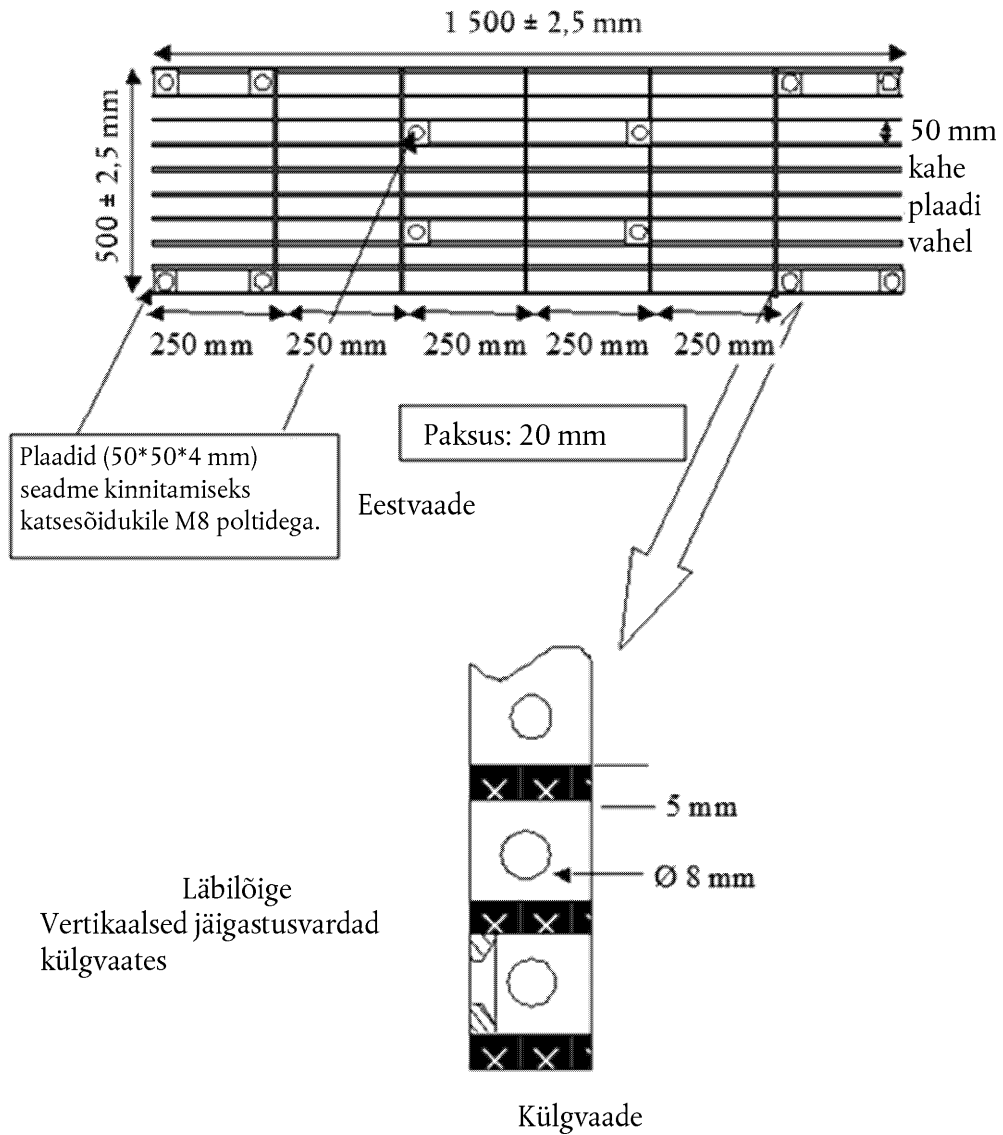
Joonis 8

Joonis 9

Ventilatsiooniraam

Ventilatsiooniseade on konstruktsioon, mis on valmistatud 5 mm paksusest ja 20 mm laiusest plaadist. Üksnes vertikaalplaadid perforeeritakse üheksa 8 mm avaga, et õhk saaks horisontaalselt ringelda.

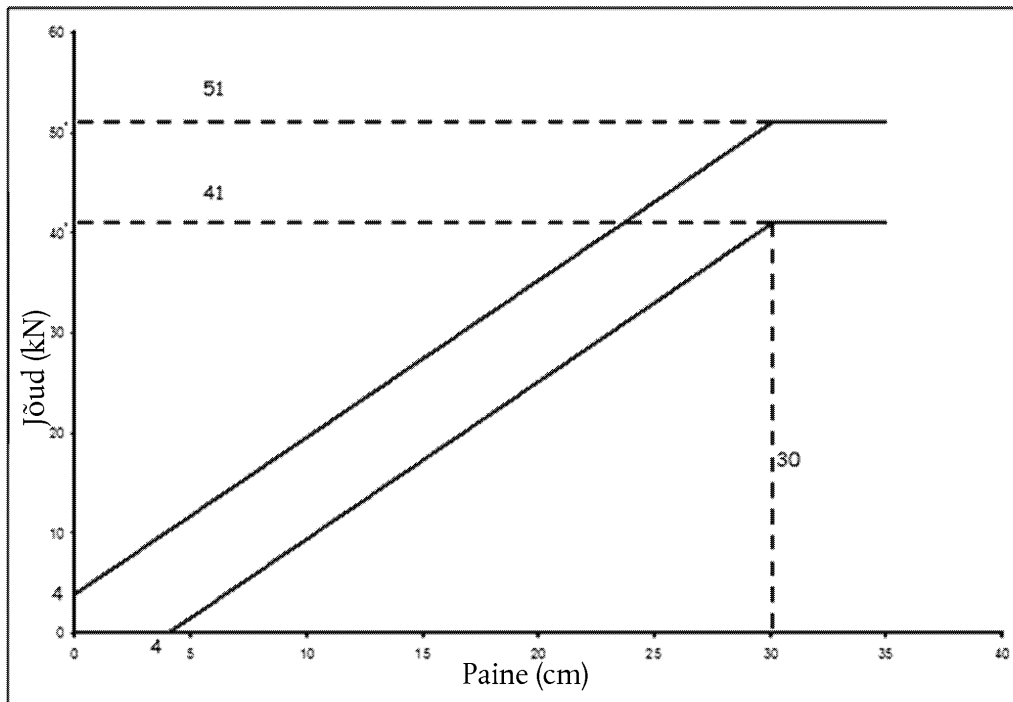

1. liide

JÕU MÕJUL TEKKINUD PAINDEKÕVERAD STAATILISTEL KATSETEL

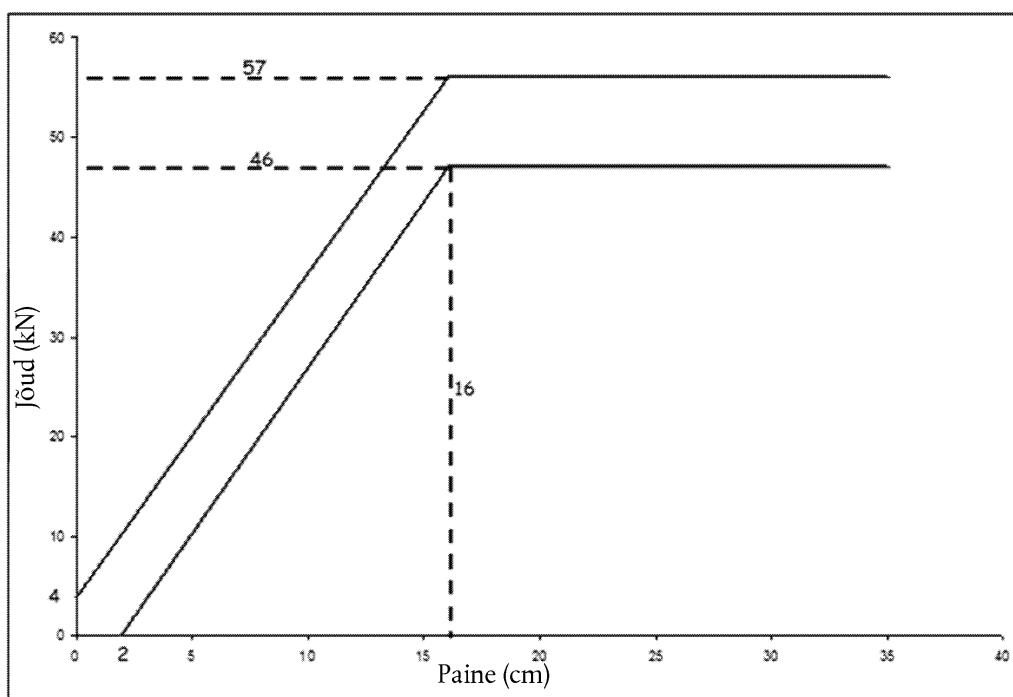
Joonis 1a

Plokid 1 ja 3

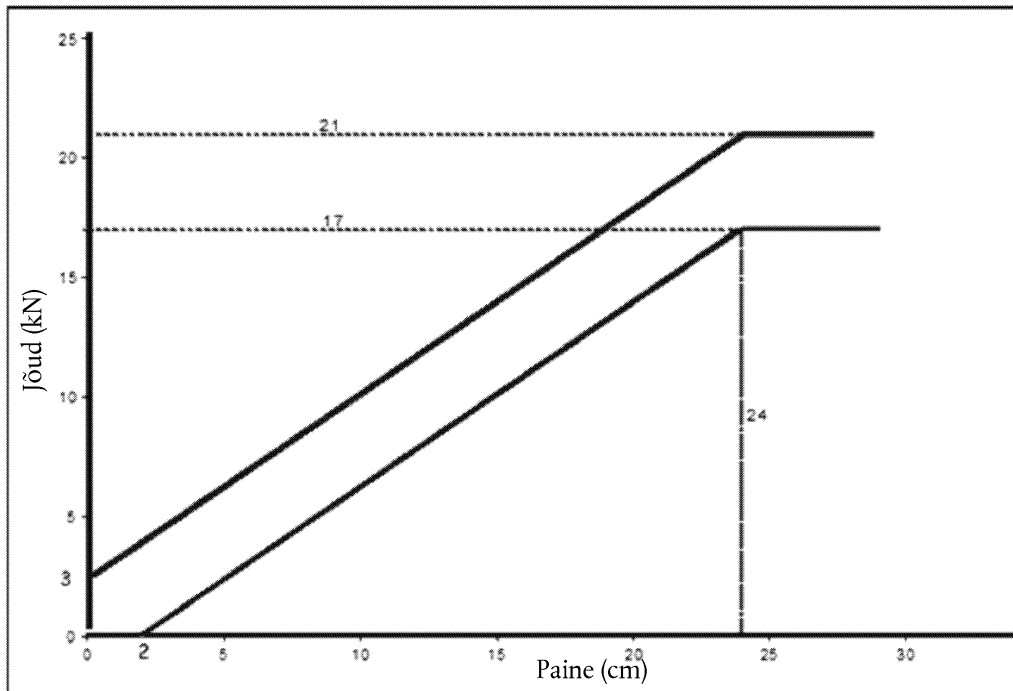
Joonis 1b

Plokk 2

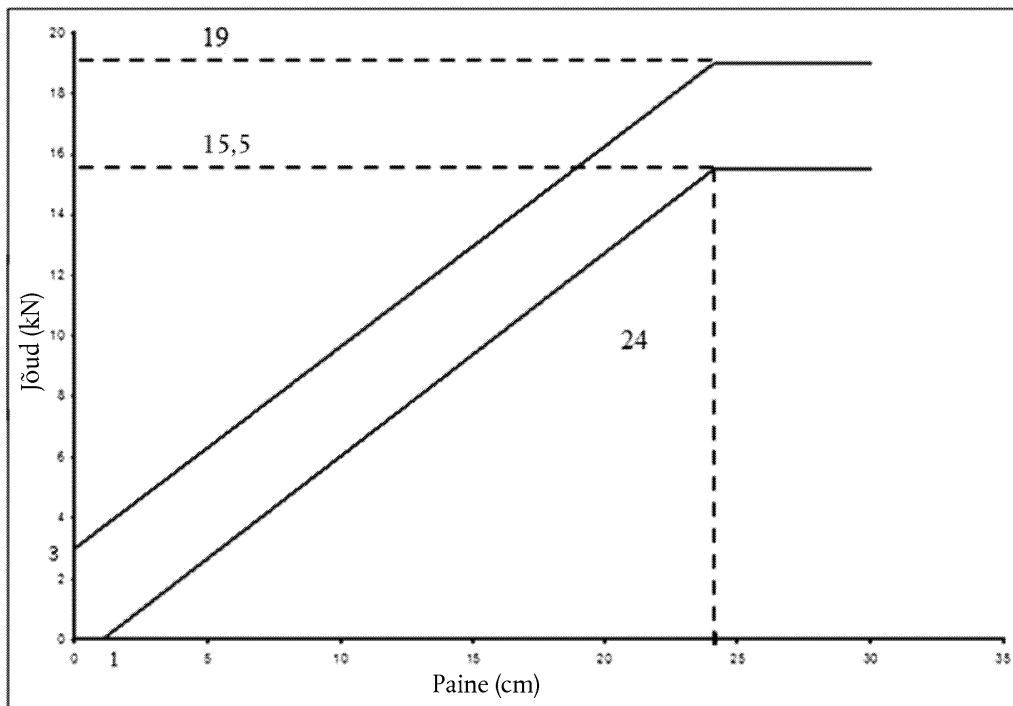
Joonis 1c

Plokk 4

Joonis 1d

Plokid 5 ja 6

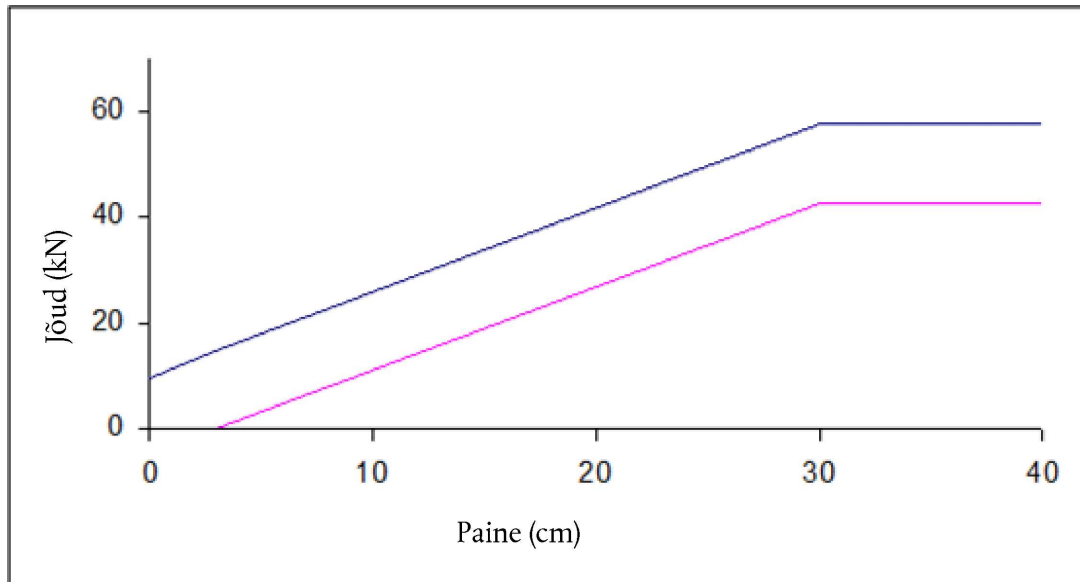

2. liide

JÕU MÕJUL TEKINUD PAINDEKÕVERAD DÜNAAMILISTEL KATSETEL

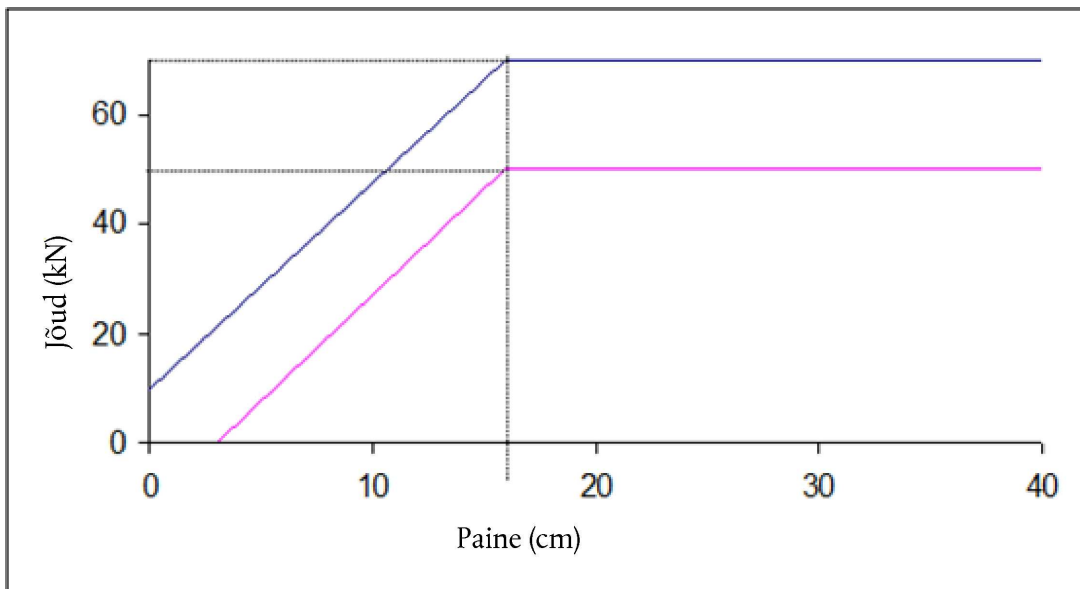
Joonis 2a

Plokkid 1 ja 3

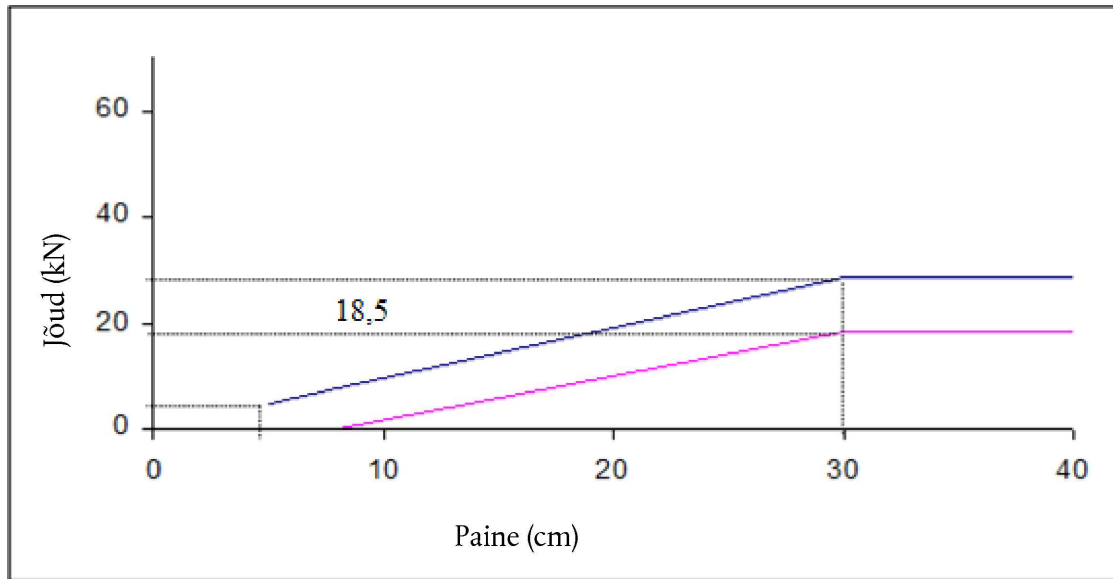
Joonis 2b

Plokk 2

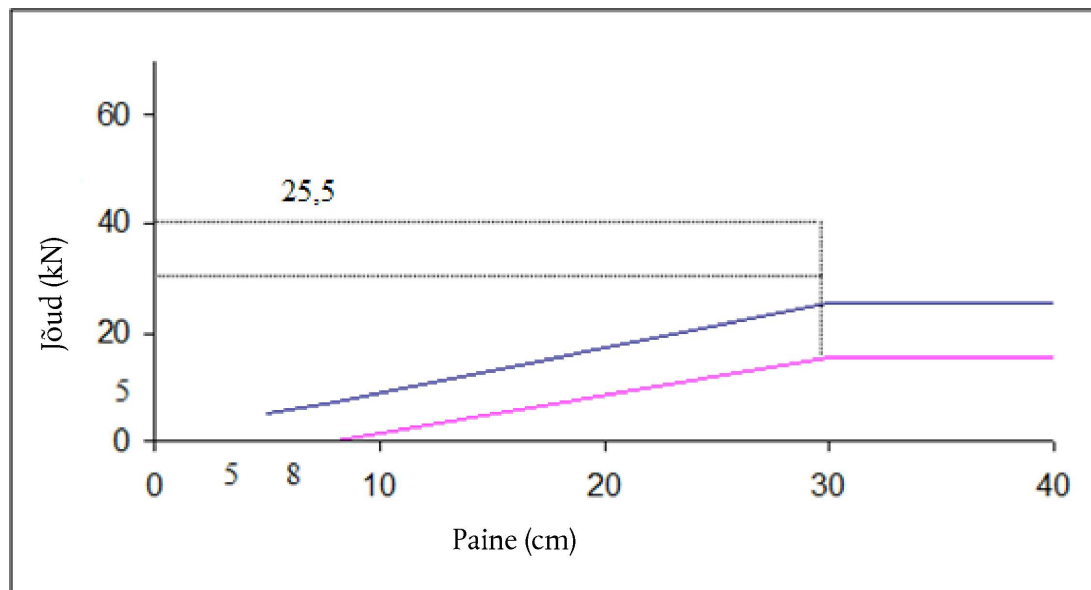
Joonis 2c

Plokk 4

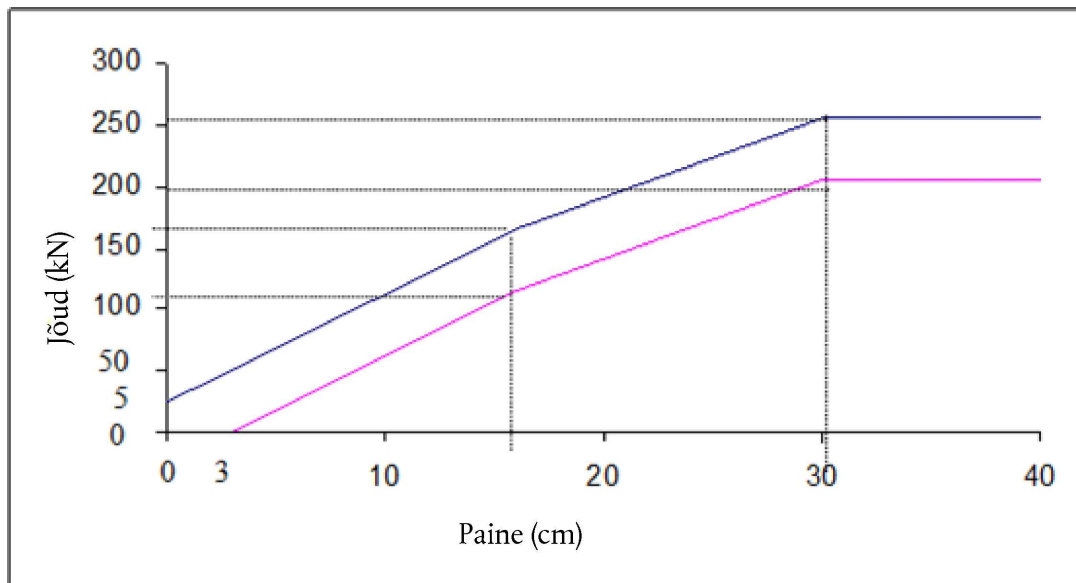

Joonis 2d

Plokid 5 ja 6

Joonis 2e

Plokid kokku

3. liide

DEFORMEERITAVA LIIKUVTÖKKE UURIMINE

1. REGULEERIMISALA

Selles liites on juhis deformeeritava liikuvtõkke uurimiseks. Tüübikinnitusasutus vastutab selle eest, et deformeeritav liikuvtõke vastaks tehnilistele tingimustele, katsetades seda vastu dünamomeetrilist seina, mis on toestatud fikseeritud jäiga tõkkega.

2. PAIGALDAMINE

2.1. Katsetusala

Ala, kus katse tehakse, peab olema piisavalt avar, et oleks võimalik paigaldada deformeeritava liikuvtõkke liikumisrada, jäik tõke ja katse tegemiseks vajalik varustus. Raja vähemalt viie meetri pikkune osa enne jäika tõket peab olema horisontaalne, tasane ja sile.

2.2. Fikseeritud jäik tõke ja dünamomeetriline sein

2.2.1. Jäik tõke on raudbetoonplokk, mis on eespool vähemalt 3 m lai ja vähemalt 1,5 m kõrge. Jäik tõke peab olema nii paks, et ta kaaluks vähemalt 70 tonni. Esikülg peab olema vertikaalne, liikumisraja teljega risti ja kaetud koormusanduritega, mis on suutelised mõõtma deformeeritava liikuvtõkke pörkeseadme iga ploki kogukoormust kokkupõrke hetkel. Kokkupõrkeplaatide pindade keskmised peavad valitud deformeeritava tõkke omadega ühte langema; nende ääred peavad 20 mm ulatuses kokku langema. Andurite paigaldus ja kokkupõrkeplaatide pinnad peavad vastama nõuetele, mis on sätestatud ISO 6487:1987 lisas. Juhul kui on lisatud pinnakaitse, ei tohi see halvendada andurite signaale.

2.2.2. Jäik tõke peab olema kas kinnitatud aluspinnale või paigutatud aluspinnale, vajaduse korral koos lisakinnitusseadmetega nihke piiramiseks. Kasutada võib ka teistsuguste näitajatega koormusanduritega jäika tõket, mis peab siiski andma vähemalt sama veenvaid tulemusi.

3. DEFORMEERITAVA LIIKUVTÖKKE EDASITÕUKEJÕUD

Kokkupõrke hetkel ei tohi deformeeritav liikuvtõke enam olla mis tahes lisajuhtimis- või liikumapaneva seadme mõju all. See jõuab takistuseni kokkupõrketõkkega ristisuunas. Kokkupõrke täpsus peab olema 10 mm piires.

4. MÕÕTERIISTAD

4.1. Kiirus

Kokkupõrkel peab kiirus olema 35 ± 2 km/h. Mõõtevahendi täpsus, millega kokkupõrke hetkel kiirust mõõdetakse, peab olema 1 % piires.

4.2. Koormused

Mõõtevahendid peavad vastama tehnilistele nõuetele, mis on sätestatud standardiga ISO 6487:1987

CFC kõikidele plokkidele = 60 Hz

CAC plokkidele 1 ja 3 = 120 kN

CAC plokkidele 4, 5 ja 6 = 60 kN

CAC plokile 2 = 140 kN

4.3. Kiirendus

Kiirendus pikisuunas peab olema mõõdetud kohas, kus painet ei esine. Mõõtevahendid peavad vastama standardile ISO 6487:1987 järgmiste määratluste kohaselt:

CFC 1 000 Hz (enne ühendamist)

CFC: 60 Hz (pärast ühendamist)

CAC 50 g.

5. TÕKKE ÜLDINE KIRJELDUS

5.1. Iga tõkke individuaalsed näitajad peavad vastama 5. lisa punktile 1 ja olema dokumenteeritud.

6. PÕRKESADME TÜÜBI ÜLDINE KIRJELDUS

6.1. Põrkeseadme tüübi sobilikkus on kindel, kui kõigi kuue koormusanduri väljundid annavad signaale, mis salvestatud kujul vastavad 5. lisa punktis 2.2 osutatud tingimustele.

6.2. Põrkeseadmed peavad kandma järjestikuseid seerianumbreid kaasa arvatud tootmiskuupäev.

—

6. LISA

KÜLGKOKKUPÕRKE MANNEKEENI TEHNILINE KIRJELDUS

1. ÜLDINE
 - 1.1. Käesolevas eeskirjas ettenähtud mannekeeni, kaasa arvatud mõõtevahendeid ja kalibreeringut, on kirjeldatud tehnilistel joonistel ja kasutaja käsiraamatus ⁽¹⁾.
 - 1.2. Külgkokkupõrke mannekeeni mõõtmed ja kaal kujutavad 50 % ulatuses täiskasvanud meest, ilma käte alaosata (alates küünarliigesest).
 - 1.3. Mannekeen koosneb metallist ja plastist skeletist, mis on kaetud liha imiteeriva kummi, plasti ja vahtkummiga.
2. EHITUS
 - 2.1. Külgkokkupõrke mannekeenist ülevaate saamiseks vt käesoleva lisa joonist 1 (skeem) ja tabelit 1 (osade loetelu).
 - 2.2. Pea
 - 2.2.1. Pead on kujutatud käesoleva lisa joonisel 1 osana 1.
 - 2.2.2. Pea koosneb alumiiniumkestast, mis on kaetud painduva vinüülkattega. Alumiiniumkesta sisemus moodustab õõnsuse, kuhu on paigutatud kolmeteljeline kiirendusmootur ja ballastmaterjal.
 - 2.2.3. Pea ja kaela vahelise detaili juures on sisseehitatud koormusanduri asendaja. Selle osa saab asendada kaela ülaosa koormusanduriga.
 - 2.3. Kael
 - 2.3.1. Kaela on kujutatud käesoleva lisa joonisel 1 osana 2.
 - 2.3.2. Kael koosneb pea ja kaela vahelisest detailist, kaela ja rindkere vahelisest detailist ja keskosast, mis ühendab kahte vahedetaili teineteisega.
 - 2.3.3. Nii pea ja kaela vaheline detail (osa 2a) kui kaela ja rindkere vaheline detail (osa 2c) koosnevad kahest alumiiniumkettast, mis on omavahel ühendatud poolümarpeapoldi ja kaheksa kummist amortisaatoriga.
 - 2.3.4. Silindriline keskos (osa 2b) on valmistatud kummist. Mõlemal küljel on kummiosasse vormitud vahedetaili tükkidest alumiiniumketas.
 - 2.3.5. Kael on monteeritud kaela toendile, mida on kujutatud käesoleva lisa joonisel 1 osana 2d. Selle toendi võib vabal valikul asendada kaela alumise osa koormusanduriga.
 - 2.3.6. Kaela toendi kahe tahu vaheline nurk on 2°. Et õlaplokk on 5° võrra kaldes, siis sellest tulenevalt on nurk kaela ja rindkere vahel 20°.
 - 2.4. Õlg
 - 2.4.1. Õlga on kujutatud käesoleva lisa joonisel 1 osana 3.
 - 2.4.2. Õlg koosneb õla toestikust, kahest rangluust ja vahtpolüuretaanist õlakapslist.

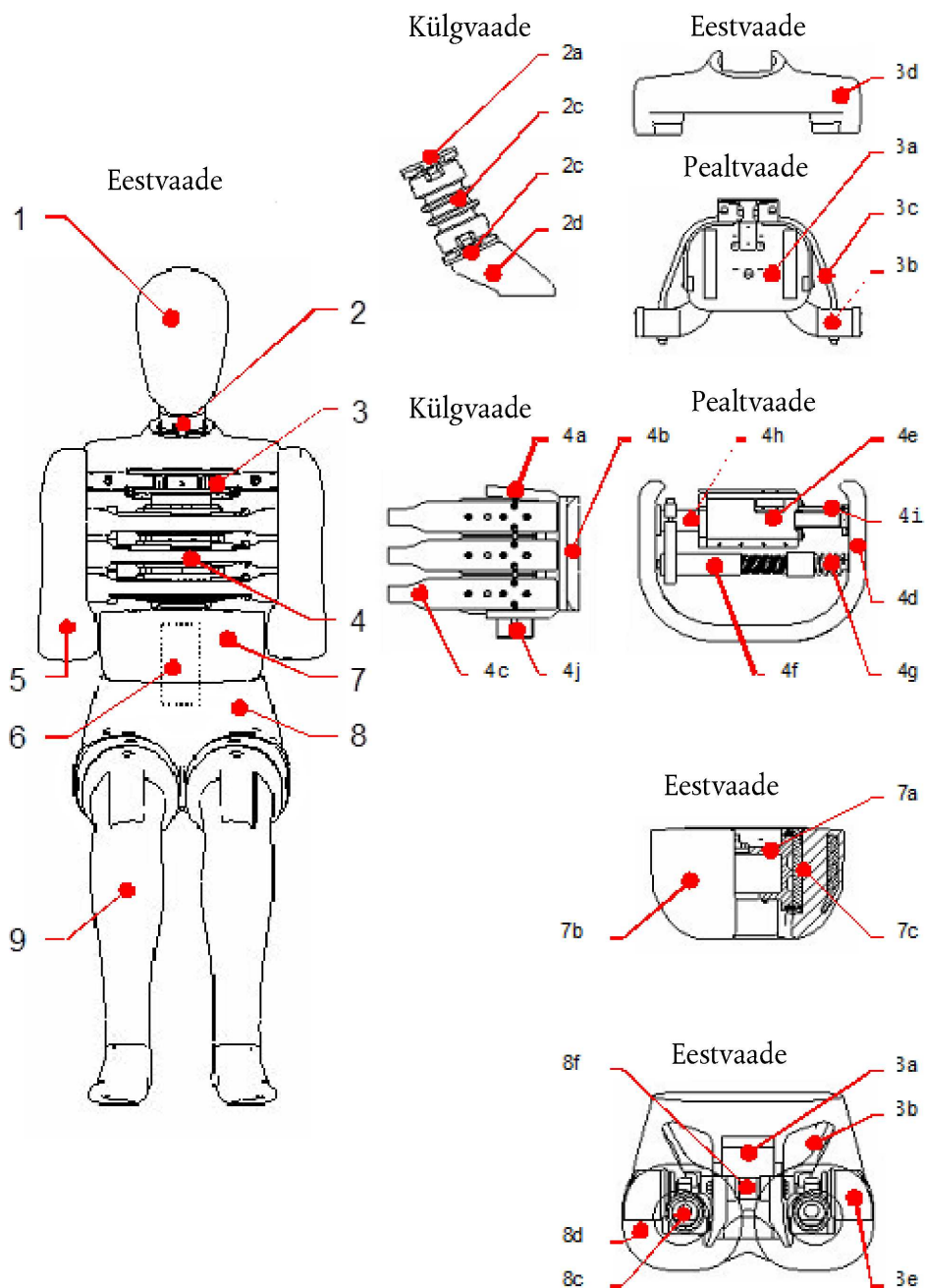
⁽¹⁾ Mannekeen vastab ES-2 mannekeeni spetsifikatsioonile. Tehnilise joonise sisukorra number on: nr E-AA-DRAWING-LIST-7-25-032, 25. juuli 2003. ES-2 tehniliste jooniste ja ES-2 kasutusjuhendi täiskomplekt on hoiul Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjonis (UNECE), Palais des Nations, Genf, Šveits, ja sellega saab taotluse alusel sekretariaadis tutvuda.

- 2.4.3. Õlaplokk (osa 3a) koosneb alumiiniumist vaheploki ning vaheploki peal ja põhjas asetsevast alumiinium-plaadist. Mõlemad plaadid on kaetud polütetrafluoreteenkattega.
- 2.4.4. Poliüuretaanvaigust valmistatud rangluud (osa 3b) peaksid kaarduma üle vaheploki. Rangluud hoiavad nende tavaasendis kaks elastset nõõri (osa 3c), mis on pingutatud õla toestiku taha. Mõlema rangluu välisservad on konstruktsiooniliselt niimoodi kohandatud, et võimaldavad käte tavapärast asendit.
- 2.4.5. Õlakapsel (osa 3d) on valmistatud madaltihedast vahtpoliüuretaanist ja kinnitatud õlaploki külge.
- 2.5. Rindkere
- 2.5.1. Rindkeret on kujutatud käesoleva lisa joonisel 1 osana 4.
- 2.5.2. Rindkere koosneb jäigast rinnakorvi toestikust ja kolmest identsest roidemoodulist.
- 2.5.3. Rinnakorvi toestik (osa 4a) on valmistatud terasest. Selle tagumisele pinnale on monteeritud terasest vahedetail ja kumer poliüuretaanvaigust seljaplaat (osa 4b).
- 2.5.4. Rinnakorvi toestiku ülaosa on painutatud 5° tahapoole.
- 2.5.5. Rinnakorvi toestiku alumisele küljele on paigaldatud T12 koormusandur või koormusanduri asendaja (osa 4j).
- 2.5.6. Roidemoodul (osa 4c) koosneb terasest roidekaarest, mis on kaetud liha imiteeriva avatud pooridega vahtpoliüuretaaniga (osa 4d), lineaarsest juhikusüsteemist (osa 4e), mis ühendab roiet toestikuga, hüdraulilisest vibrosummutist (osa 4f) ja kasvava jäikusega summutusvedrust (osa 4g).
- 2.5.7. Lineaarne juhikusüsteem (osa 4e) võimaldab roidekaare (osa 4d) tundlikul roidepoolsel küljel rinnakorvi toestiku (osa 4a) ja mittetundliku külje suhtes painduda. Juhikusüsteem on varustatud lineaarsete nõellaagritega.
- 2.5.8. Juhikusüsteemis paikneb seadevedru (osa 4h).
- 2.5.9. Juhikusüsteemi rinnakorvi toestikule paigaldatud osa (osa 4e) külge võib paigaldada roide nihkeanduri (osa 4i) ja ühendada selle roide tundliku külje juures juhikusüsteemi välimise otsaga.
- 2.6. Käed
- 2.6.1. Käed on kujutatud käesoleva lisa joonisel 1 osana 5.
- 2.6.2. Käed koosnevad plastskeletist, mis on kaetud liha imiteeriva poliüuretaaniga ja polüvinüülkloriidist kattega. Liha imitatsioon koosneb suure tihedusega poliüuretaanprofiilist valmistatud ülaosast ja vahtpoliüuretaanist alaosast.
- 2.6.3. Õlaliiges võimaldab käte asendeid rindkere telje suhtes 0-, 40- ja 90-kraadise nurga all.
- 2.6.4. Õlaliiges võimaldab pöördliikumistest ainult painutust ja sirutust.
- 2.7. Selgroo nimmeosa
- 2.7.1. Nimmepiirkonna toestikku on kujutatud käesoleva lisa joonisel 1 osana 6.
- 2.7.2. Nimmepiirkonna toestik koosneb täiskummsilindrist, millel on kummaski otsas kaks terasest liidesplaati ning silindri sees terastross.

- 2.8. Kõht
- 2.8.1. Kõhtu on kujutatud käesoleva lisa joonisel 1 osana 7.
- 2.8.2. Kõht koosneb jäigast keskosast ja vahtpolüüretaankattest.
- 2.8.3. Kõhu keskosaks on metallvaland (osa 7a). Valandi peale on monteeritud katteplaat.
- 2.8.4. Valandi kate (osa 7b) on valmistatud vahtpolüüretaanist. Mõlemal poolel on vahtpolüüretaankattesse sisse ehitatud kumer kummiplaat, mis on täidetud pliigraanulitega.
- 2.8.5. Kõhupiirkonna kummalgi poolel saab vahtpolüüretaankatte ja jäiga valandi vahele paigaldada kolm jõuandurit (osa 7c) või kolm mittemõõde-asendusmoodulit.
- 2.9. Vaagen
- 2.9.1. Vaagnat on kujutatud käesoleva lisa joonisel 1 osana 8.
- 2.9.2. Vaagen koosneb ristluuplokist, kahest niudeluutiivast, kahest puusaliigesest ja liha imiteerivast vahtplastkattest.
- 2.9.3. Ristлуу (osa 8a) koosneb vastava massiga metallplokist ja selle ploki peale monteeritud metallplaadist. Ploki tagumisel küljel on õõnsus, mis hõlbustab mõõteriistade kasutamist.
- 2.9.4. Niudeluutiivad (osa 8b) on valmistatud polüüretaanvaigust.
- 2.9.5. Puusaliigesed (osa 8c) on valmistatud terasdetailidest. Need koosnevad ülemisest reieluu toendist ja kuulliigendist, mis on ühendatud mannekeeni H-punkti läbiva teljega.
- 2.9.6. Liha imitatsiooni süsteem (osa 8d) on valmistatud polüvinüülkloriidkattest, mis on täidetud vahtpolüüretaaniga. H-punkti asukohas on PVC kate asendatud avatud pooridega vahtpolüüretaanist silindriga (osa 8e), mis on kinnitatud kuulliigendit läbiva toestava telje abil niudeluutiivale fikseeritud terasplaadi külge.
- 2.9.7. Niudeluutiivad on kinnitatud ristluuploki tagumise osa külge ja häbemeliiduse asukohas ühendatud jõuanduri (osa 8f) või asendusanduriga.
- 2.10. Jalad
- 2.11. Jalgu on kujutatud käesoleva lisa joonisel 9 osana 1.
- 2.11.1. Jalad koosnevad metallskeletist, mis on kaetud liha imiteeriva vahtpolüüretaaniga ja polüvinüülkloriidkattega.
- 2.11.2. Reite liha imiteerib polüvinüülkloriidist (PVC) nahaga kaetud suure tihedusega polüüretaanprofiil.
- 2.11.3. Põlve- ja hüppeliiges võimaldavad pöördliikumistest ainult painutust ja sirutust.
- 2.12. Rõivad
- 2.12.1. Ülikonda ei ole käesoleva lisa joonisel 1 kujutatud.
- 2.12.2. Ülikond on valmistatud kummist ja see katab õlgu, rindkeret, käte ülemist osa, kõhtu, nimmet, vaagnapiirkonna ülemist osa.

Joonis 1

Külgkokkupõrke mannekeeni konstruktsioon

Tabel 1

Külgkokkupõrke mannekeeni komponendid (vt joonis 1)

Osa	Nr	Kauba kirjeldus	Number	
1		Pea	1	
2		Kael	1	
	2a	Pea ja kaela vaheline detail		1

Osa	Nr	Kauba kirjeldus	Number	
	2b	Keskosa		1
	2c	Kaela ja rindkere vaheline detail		1
	2d	Kaela toend		1
3		Õlg	1	
	3a	Õla toestik		1
	3b	Rangluud		2
	3c	Elastne nõör		2
	3d	Vahtpolüuretaanist õlakapsel		1
4		Rindkere	1	
	4a	Rinnakorvi toestik		1
	4b	Seljaplaat (kumer)		1
	4c	Roidemoodul		3
	4d	Lihaimitatsiooniga kaetud roidekaar		3
	4e	Silinder-kolb seadis		3
	4f	Summuti		3
	4 g	Jäik summutusvedru		3
	4h	Seadevedru		3
	4i	Nihkeandur		3
	4j	T12 koormusandur või koormusanduri asendaja		1
5		Käsi	2	
6		Selgroo nimmeosa	1	
7		Kõht	1	
	7a	Keskosa valand		1
	7b	Lihaimitatsioonkate		1
	7c	Jõuandur		3
8		Vaagen	1	
	8a	Ristluuplokk		1
	8b	Niudeluutiivad		2
	8c	Puusaliiges		2

Osa	Nr	Kauba kirjeldus	Number	
	8d	Lihaimitatsioonkate		1
	8e	H-punkti vahtpolüüreetaanplokk		2
	8f	Jõuandur või selle asendaja		1
9		Jalg	2	
10		Rõivad	1	

3. MANNEKEENI KOKKUMONTEERIMINE

3.1. Pea-kael

3.1.1. Poolümarpeapoltide nõutav pöördemoment kaela kokkumonteerimiseks on 10 Nm.

3.1.2. Pea ja kaela ülaosa koormusandur monteeritakse kaela juurde kuuluva pea ja kaela vahelise plaadi külge nelja kruviga.

3.1.3. Kaela juurde kuuluv kaela ja rindkere vaheline plaat monteeritakse kaela toendi külge nelja kruviga.

3.2. Kael-õlg-rindkere

3.2.1. Kaela toend monteeritakse õlaploki külge nelja kruviga.

3.2.2. Õlaplokk monteeritakse rinnakorvi toestiku ülaosa külge kolme kruviga.

3.3. Õlg-käsi

3.3.1. Käed monteeritakse kruvi ja laagri abil õla rangluude külge. Kruvi pingutatakse selliselt, et käsi kinnituks liigendi külge 1–2 g hoidejõuga.

3.4. Rindkere-nimmepiirkonna toestik-kõht

3.4.1. Roidemoodulite paigutus rindkeres peab vastama kokkupõrkes osalevale küljele.

3.4.2. Nimmepiirkonna toestiku ühenduslüli monteeritakse kahe kruviga rinnakorvi toestiku alumise osa juures T12 koormusanduri või koormusanduri asendaja külge.

3.4.3. Nimmepiirkonna toestiku ühenduslüli monteeritakse nelja kruviga nimmepiirkonna toestiku ülaosa külge.

3.4.4. Kõhupiirkonna keskosa valandi paigaldusäär kinnitatakse nimmepiirkonna toestiku ühenduslüli ja nimmepiirkonna toestiku ülaosa plaadi vahele.

3.4.5. Kõhupiirkonna jõuandurid paigaldatakse kokkupõrkes osalevale küljele.

3.5. Nimmepiirkonna toestik-vaagen-jalad

3.5.1. Nimmepiirkonna toestik monteeritakse kolme kruviga ristluuploki katteplaadi külge. Nimmepiirkonna toestiku alaosa koormusanduri kasutamise korral kasutatakse nelja kruvi.

3.5.2. Nimmepiirkonna toestiku alusplaat monteeritakse vaagnapiirkonna ristluuploki külge kolme kruviga.

3.5.3. Jalad monteeritakse puusaliigese toestiku külge ühe kruviga.

3.5.4. Jalgade põlve- ja pahklulülisid saab reguleerida, et saavutada 1–2 g hoidejõud.

4. PEAMISED OMADUSED

4.1. Kaal

4.1.1. Mannekeeni põhikomponentide massid on esitatud käesoleva lisa tabelis 2.

Tabel 2

Mannekeeni komponentide massid

Komponent (kehaosa)	Kaal (kg)	Lubatud hälve ± (kg)	Põhiosad
Pea	4,0	0,2	Kogu pea, k.a kolmeteljeline kiirendusmõõtur ja kaela ülaosa koormusandur või selle asendaja
Kael	1,0	0,05	Kael, v.a kaela toend
Rindkere	22,4	1,0	Kaela toend, õlakapsel, õlad, käte kinnituskruvid, rinnakorvi toestik, rindkere seljaplaat, roidemoodulid, roide painde andurid, rindkere seljaplaadi koormusandur või selle asendaja, T12 koormusandur või selle asendaja, kõhupiirkonna keskosa valand, kõhupiirkonna jõuandurid, 2/3 ülakonnast
Käsi (mõlemad)	1,3	0,1	Õlavars, kaasa arvatud käe liigutamise plaat (mõlemad)
Kõht ja nimmepiirkonna toestik	5,0	0,25	Kõhu lihaimitatsioonkate ja nimmepiirkonna toestik
Vaagen	12,0	0,6	Ristluuplokk, nimmepiirkonna toestiku paigaldusplaat, puusa kuulliigendühendused, reie ülaosa toendid, niudeluutiivad, häbemeliiduse jõuandur, vaagnapiirkonna lihaimitatsioonkate, 1/3 ülakonnast
Jalg (mõlemad)	12,7	0,6	Jalalaba, jala ülemine ja alumine osa ning lihaimitatsioon kuni ühenduskohani reie ülaosaga (mõlemad)
Mannekeen tervikuna	72,0	1,2	

4.2. Põhimõõtmed

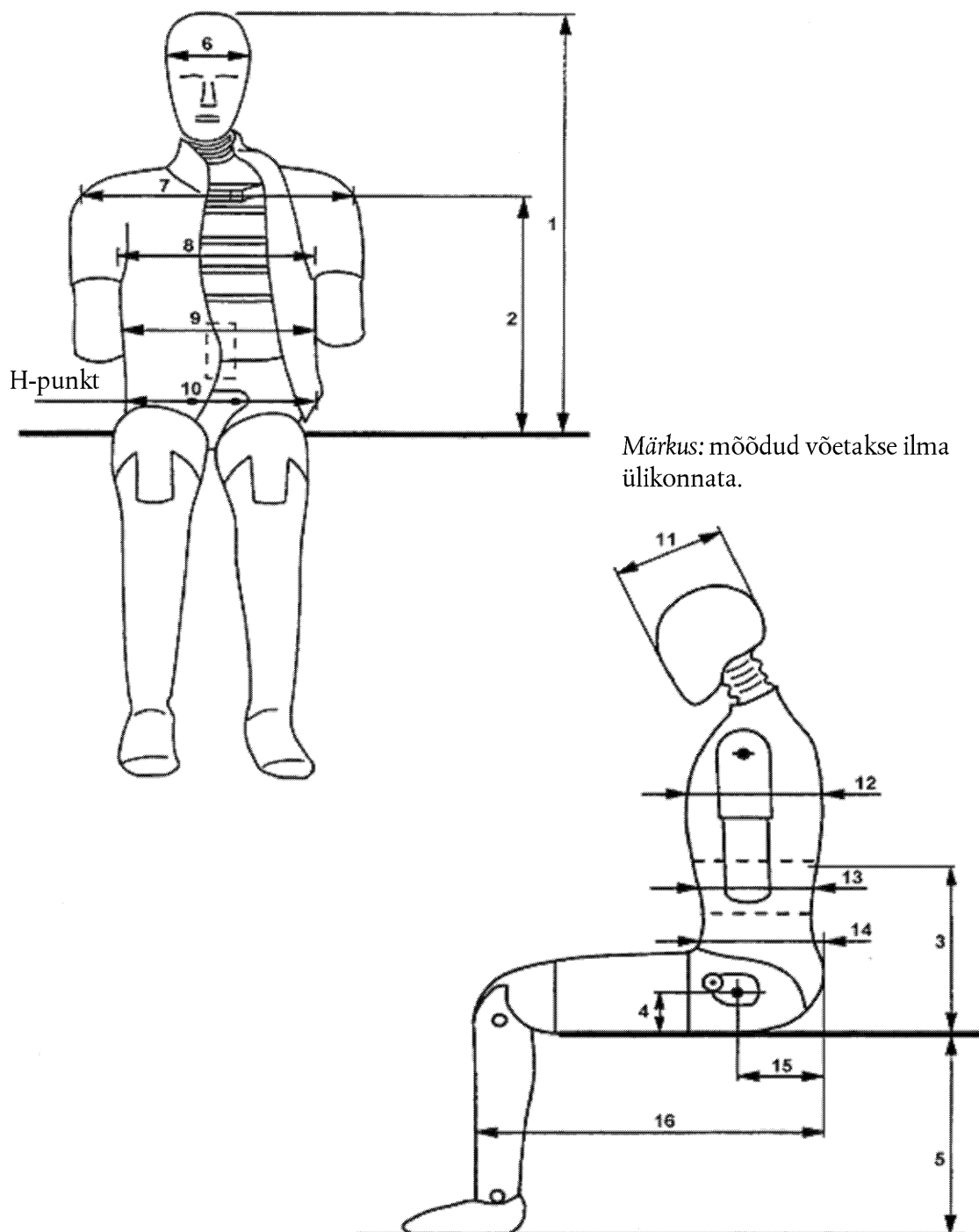
4.2.1. Küljkokkupõrke mannekeeni põhimõõtmed (k.a ülakond), mis põhinevad käesoleva lisa joonisel 2, on esitatud käesoleva lisa tabelis 3.

Mõõdetakse ilma ülakonnata.

Joonis 2

Mannekeeni põhimõõtmete arvväärtused

(Vt tabel 3)

Tabel 3

Mannekeeni põhimõõtmed

Nr	Näitaja	Mõõtmed (mm)
1	Istmiku kõrgus	909 ± 9

Nr	Näitaja	Mõõtmed (mm)
2	Istmikust õlaliigeseni	565 ± 7
3	Istmikust rinnakorvi toestiku alumise küljeni	351 ± 5
4	Istmikust puusaliigeseni (poldi keskjooneni)	100 ± 3
5	Taldadest istmikuni, istudes	442 ± 9
6	Pea laius	155 ± 3
7	Õla/käe laius	470 ± 9
8	Rindkere laius	327 ± 5
9	Kõhupiirkonna laius	290 ± 5
10	Vaagna laius	355 ± 5
11	Pea sügavus	201 ± 5
12	Rindkere sügavus	276 ± 5
13	Kõhupiirkonna sügavus	199 ± 5
14	Vaagnapiirkonna sügavus	240 ± 5
15	Istmiku tagapoolelt puusaliigeseni (poldi keskjooneni)	155 ± 5
16	Istmiku tagapoolelt põlve esipooleni	606 ± 9

5. MANNEKEENI SERTIFITSEERIMINE

5.1. Kokkupõrkes osalev külg

5.1.1. Olenevalt sellest, millist sõiduki külge kokkupõrkes kasutatakse, peavad mannekeeni osad olema sertifitseeritud kas vasaku või parema käe poolselt.

5.1.2. Mannekeeni roidemoodulid ja kõhupiirkonna jõuandurid paigaldatakse kokkupõrkes osalevale küljele.

5.2. Mõõteriistad

5.2.1. Kõik mõõtevahendid peavad olema kalibreeritud vastavalt käesoleva lisa punktis 1.1 nimetatud dokumentatsiooni nõuetele.

5.2.2. Kõigi mõõtevahendite kanalid peavad vastama andmekanalite registreerimisspetsifikatsioonile standardis ISO 6487:2000 või SAE J211 (märts 1995).

5.2.3. Selle eeskirja järgimiseks on vaja vähemalt kümnet kanalit:

pea kiirendused (3),

rindkere roiete nihked (3),

kõhule rakenduvad koormused (3) ning

häämeliidusele rakenduv koormus (1).

5.2.4. Lisaks on võimalik kasutada veel mitmeid mõõtevahendite kanaleid (38):

kaela ülaosale rakenduvad koormused (6),

kaela alaosale rakenduvad koormused (6),

rangluule rakenduvad koormused (3),

rindkere seljaplaadile rakenduvad koormused (4),

T1 kiirendused (3),

T12 kiirendused (3),

roide kiirendused (6, igal roidel kaks),

T12 toestikule rakenduvad koormused (4),

nimmepiirkonna alaosale rakenduvad koormused (3),

vaagna kiirendused (3) ning

reieluule rakenduvad koormused (6).

Lisaks saab kasutada veel nelja asendinäitamiskanalit:

rindkere pöörded (2) ning

vaagna pöörded (2).

5.3. Visuaalne kontrollimine

5.3.1. Mannekeeni kõiki osi tuleb kahjustuste suhtes visuaalselt kontrollida ja vajadusel need enne sertifitseerimiskatset välja vahetada.

5.4. Üldine katse ülesseadmine

5.4.1. Käesoleva lisa joonis 3 tutvustab katse ülesseadmist külgnägemise mannekeeni kõigiks sertifitseerimiskatseteks.

5.4.2. Sertifitseerimiskatse ülesseadmise kord ja katsemenetlused peavad vastama punktis 1.1 esitatud dokumentatsiooni spetsifikaadile ja nõuetele.

5.4.3. Pea, kaela, rindkere ja nimmepiirkonna toestiku katsed tehakse mannekeeni alakoostude kaupa.

5.4.4. Õla, kõhu- ja vaagnapiirkonna katsed tehakse kokkumonteeritud mannekeenil (ilma ülilkonna, kingade ja aluspesuta). Nimetatud katsetes on mannekeen paigaldatud istuma tasasele pinnale ning mannekeeni ja tasase pinna vahele asetatakse kaks kihti kuni 2 mm paksusega polütetrafluoreteeni.

5.4.5. Kõiki sertifitseeritavaid osi tuleks vähemalt neli tundi enne katset hoida katsetusruumis temperatuuril 18–22 °C ja suhtelisel õhuniiskusel 10–70 %.

5.4.6. Sama osa kahe sertifitseerimiskatse vaheline aeg peaks olema vähemalt 30 minutit.

5.5. Pea

5.5.1. Pea alakoost, sealhulgas kaela ülaosa koormusanduri asendaja, sertifitseeritakse kukkumiskatsetes, lastes sellel 200 ± 1 mm kõrguselt tasasele jäigale kokkupõrkepinnale kukkuda.

- 5.5.2. Kokkupõrkepinna ja pea kesksagitaaltasapinna vaheline nurk on $35 \pm 1^\circ$, mistõttu saab löögi pea ülaosa (seda saab teoks teha kanderihmaga või pea langemist takistava toendiga, mille mass on $0,075 \pm 0,005$ kg).
- 5.5.3. Pea suurim täiskiirendus peab olema vahemikus 100–150 g, filtreerituna ISO 6487:2000 CFC 1000 kohaselt.
- 5.5.4. Pea käitumist saab reguleerida nõuetele vastavaks, kui muuta naha ja kolju vahelisi hõõrdeomadusi (nt libestada talgipulbri või polütetrafluoreteenpihustiga).
- 5.6. Kael
- 5.6.1. Kaela juurde kuuluv pea ja kaela vaheline detail monteeritakse $0,205 \pm 0,05$ kg massiga 12 mm paksuse vaheplaadi abil spetsiaalsesse peavormi, mida kasutatakse sertifitseerimisel ning mille mass on $3,9 \pm 0,05$ kg (vt joonis 6).
- 5.6.2. Peavorm ja kael monteeritakse kummuli asendis kaelapendli alaosa külge, ⁽¹⁾ mis võimaldab süsteemi liikumist külgsuunas.
- 5.6.3. Vastavalt kaelapendli spetsifikatsioonile on kaelapendel varustatud üheteljelise kiirendusmõõturiga (vt joonis 5).
- 5.6.4. Kaelapendel peaks saama vabalt langeda kõrguselt, mis on valitud selliselt, et saavutada löögikiirus $3,4 \pm 0,1$ m/s mõõdetuna pendli kiirendusmõõduri asukohast.
- 5.6.5. Kaelapendlit aeglustatakse vastava mehhanismiga löögikiirusest nullini, ⁽²⁾ nagu kirjeldatud kaelapendli spetsifikatsioonis (vt joonis 5), mille tulemuseks on kiiruse muutus – ajalised piirid on esitatud käesoleva lisa joonisel 7 ja tabelis 4. Kõik kanalid tuleb registreerida vastavalt andmekanalite registreerimisspetsifikatsioonile standardis ISO 6487:2000 või SAE J211 (märts 1995) ja ISO 6487:2000 CFC 180 või SAE J211:1995 CFC 180 alusel digitaalselt filtreerida. Pendli aeglustusaega filtreeritakse ISO 6487:2000 alusel (CFC 60) või SAE J211:1995 alusel (CFC 60).

Tabel 4

Pendli kiiruse muutus – kaela sertifitseerimiskatse ajalised piirid

Ajaline ülempiir (s)	Kiirus (m/s)	Ajaline alampiir (s)	Kiirus (m/s)
0,001	0,0	0	– 0,05
0,003	– 0,25	0,0025	– 0,375
0,014	– 3,2	0,0135	– 3,7
		0,017	– 3,7

- 5.6.6. Peavormi maksimaalne paindumisnurk pendli suhtes (nurk $d\theta_A + d\theta_C$ joonisel 6) peaks olema vahemikus 49,0–59,0 kraadi ja see tuleb saavutada 54,0–66,0 ms jooksul.
- 5.6.7. Peamudeli raskuskeskme maksimaalne nihe nurkades $d\theta_A$ ja $d\theta_B$ (vt joonis 6) peaks olema: pendli eesmise asendi lähtenurk $d\theta_A$ 32,0–37,0 kraadi, mis saavutatakse kiirusel 53,0–63,0 ms, ja pendli tagumise asendi lähtenurk $d\theta_B$ vahemikus $0,81^* (\text{nurk } d\theta_A) + 1,75$ ja $0,81^* (\text{nurk } d\theta_A) + 4,25$ kraadi, mis saavutatakse kiirusel 54,0–64,0 ms.

⁽¹⁾ Kaelapendel, mis vastab Ameerika föderaaleregulatsioonide koodeksi (Code of Federal Regulations) 49. jaotise V ptk osale 572.33 (trükk 10-1-00) (vt ka joonis 5).

⁽²⁾ Soovitav on kasutada 3tollist kärke (vt joonis 5).

- 5.6.8. Kaela käitumist katsel saab reguleerida, asendades kaheksa rõngasamortisaatorit teistsuguse pörkekõvadusega amortisaatoritega.
- 5.7. Õlg
- 5.7.1. Elastse nõõri pikkus tuleks reguleerida selliselt, et rangлуу liigutamiseks ettepoole tuleks sellele rakendada jõudu 27,5–32,5 N kohas, mis on rangлуу välisäärest 4 ± 1 mm kaugusel, suunaga ettepoole samas tasapinnas rangлуу liikumisega.
- 5.7.2. Mannekeen asetatakse istuvasse asendisse ilma seljatoeta tasasele horisontaalsele jäigale pinnale. Rindkere peab asetsema vertikaalselt ja käed $40 \pm 2^\circ$ nurga all ette üles. Jalad peavad asetsema horisontaalselt.
- 5.7.3. Pörkeseadmeks on pendel massiga $23,4 \pm 0,2$ kg ja läbimõõduga $152,4 \pm 0,25$ mm ning servaraadiusega 12,7 mm ⁽¹⁾. Pörkeseade on selle keskjoonelt nelja trossiga riputatud jäiga liigendi külge vähemalt 3,5 m jäigast liigendist allapoole (vt joonis 4).
- 5.7.4. Pörkeseade on varustatud kokkupörke suunas tundliku kiirendusmõõturiga, mis asetseb pörkeseadme teljel.
- 5.7.5. Pörkeseade peaks vabalt paiskuma vastu mannekeeni õlga kiirusega $4,3 \pm 0,1$ m/s.
- 5.7.6. Kokkupörke suund on risti mannekeeni eest taha läbiva telgjoonega ning pörkeseadme telgjoon langeb ühte kää ülemise liigendi keskteljega.
- 5.7.7. Pörkeseadme tippkiirendus peaks ISO 6487:2000 CFC 180 alusel filtreerituna jääma vahemikku 7,5–10,5 g.
- 5.8. Käed
- 5.8.1. Käte jaoks ei ole kindlaks määratud dünaamilist sertifitseerimismenetlust.
- 5.9. Rindkere
- 5.9.1. Iga roidemoodul sertifitseeritakse eraldi.
- 5.9.2. Roidemoodul asetatakse vertikaalselt kukkumiskatse seadisesse ja roidesilinder kinnitatakse jäigalt seadise külge.
- 5.9.3. Pörkeseade on sileda pinnaga vabalt langev $7,78 \pm 0,01$ kg mass diameetriga 150 ± 2 mm.
- 5.9.4. Pörkeseadme keskjoon peaks olema ühel joonel roide juhikusüsteemi keskjoonega.
- 5.9.5. Kokkupörke raskusaste määratakse kukkumiskõrgusega 815, 204 ja 459 mm. Neile kukkumiskõrgustele vastav kiirus peaks olema umbes 4, 2 ja 3 m/s. Kokkupörke kukkumiskõrgust tuleks kohaldada 1 % täpsusega.
- 5.9.6. Roide nihkumine fikseeritakse, kasutades selleks näiteks roide küljes olevat nihkeandurit.
- 5.9.7. Roide sertifitseerimisnõuded on esitatud käesoleva lisa tabelis 5.
- 5.9.8. Roidemooduli käitumist saab reguleerida, kui asendada roidesilindris olev seadevedru teistsuguse jäikusega vedruga.

⁽¹⁾ Pendel, mis vastab Ameerika föderaaaleskirjade koodeksi (Code of Federal Regulations) 49. jaotise V ptk osale 572.36(a) (trükk 10-1-00) (vt ka joonis 4).

Tabel 5

Terve roidemooduli sertifitseerimismõõded

Katsejärjestus	Kukkumiskõrgus (täpsus 1 %) (mm)	Minimaalne nihe (mm)	Maksimaalne nihe (mm)
1	815	46,0	51,0
2	204	23,5	27,5
3	459	36,0	40,0

5.10. Selgroo nimmeosa

5.10.1. Nimmepiirkonna toestik monteeritakse 0,205 ± 0,05 kg massiga 12 mm paksuse vaheplaadi abil spetsiaalsesse peavormi, mida kasutatakse sertifitseerimisel ning mille mass on 3,9 ± 0,05 kg (vt joonis 6).

5.10.2. Peavorm ja nimmepiirkonna toestik monteeritakse kummuli asendis kaelapendli alaosa külge, ⁽¹⁾ mis võimaldab süsteemi liikumist külgsuunas.

5.10.3. Vastavalt kaelapendli spetsifikatsioonile on kaelapendel varustatud üheteljelise kiirendusmõõturiga (vt joonis 5).

5.10.4. Kaelapendel peaks saama vabalt langeda kõrguselt, mis on valitud selliselt, et saavutada löögikiirus 6,05 ± 0,1 m/s mõõdetuna pendli kiirendusmõõtuuri asukohast.

5.10.5. Kaelapendlit aeglustatakse vastava mehhanismiga löögikiirusest nullini, ⁽²⁾ nagu kirjeldatud kaelapendli spetsifikatsioonis (vt joonis 5), mille tulemuseks on kiiruse muutus – ajalised piirid on esitatud käesoleva lisa joonisel 8 ja tabelis 6. Kõik kanalid tuleb registreerida vastavalt andmekanalite registreerimisspetsifikatsioonile standardis ISO 6487:2000 või SAE J211 (märts 1995) ja ISO 6487:2000 CFC 180 või SAE J211:1995 CFC 180 alusel digitaalselt filtreerida. Pendli aeglustusaega filtreeritakse ISO 6487:2000 alusel (CFC 60) või SAE J211:1995 alusel (CFC 60).

Tabel 6

Pendli kiiruse muutus – nimmepiirkonna toestiku sertifitseerimiskatse ajalised piirid

Ajaline ülempiir (s)	Kiirus [m/s]	Ajaline alampiir (s)	Kiirus [m/s]
0,001	0,0	0	- 0,05
0,0037	- 0,2397	0,0027	- 0,425
0,027	- 5,8	0,0245	- 6,5
		0,03	- 6,5

5.10.6. Peavormi maksimaalne paindumisnurk pendli suhtes (nurk dθA + dθC joonisel 6) peaks olema vahemikus 45,0–55,0 kraadi ja see tuleb saavutada 39,0–53,0 ms jooksul.

5.10.7. Peamudeli raskuskeskme maksimaalne nihe nurkades dθA ja dθB (vt joonis 6) peaks olema: pendli eesmise asendi lähtenurk dθA 31,0–35,0 kraadi, mis saavutatakse kiirusel 44,0–52,0 ms, ja pendli tagumise asendi lähtenurk dθB vahemikus 0,8* (nurk dθA) + 2,00 ja 0,8* (nurk dθA) + 4,50 kraadi, mis saavutatakse kiirusel 44,0–52,0 ms.

⁽¹⁾ Kaelpendel, mis vastab Ameerika föderaalereguleerimise koodeksi (Code of Federal Regulations) 49. jaotise V ptk osale 572.33 (trükk 10-1-00) (vt ka joonis 5).

⁽²⁾ Soovitav on kasutada 6tollist kärke (vt joonis 5).

- 5.10.8. Nimmepiirkonna toestiku käitumist saab reguleerida, kui muuta lülisamba trossi pinget.
- 5.11. Alakeha
- 5.11.1. Mannekeen asetatakse istuvasse asendisse ilma seljatoeta tasasele horisontaalsele jäigale pinnale. Mannekeeni rindkere asetseb vertikaalselt, kuid käed ja jalad horisontaalselt.
- 5.11.2. Põrkeseadmeks on pendel massiga $23,4 \pm 0,2$ kg ja läbimõõduga $152,4 \pm 0,25$ mm ning servaraadiusega 12,7 mm ⁽¹⁾. Põrkeseade on selle keskjoonelt kaheksa trossiga riputatud jäiga liigendi külge vähemalt 3,5 m jäigast liigendist allapoole (vt joonis 4).
- 5.11.3. Põrkeseade on varustatud kokkupõrke suunas tundliku kiirendusmõõturiga, mis asetseb põrkeseadme teljel.
- 5.11.4. Pendel on varustatud horisontaalse „käetoe“ põrkeseadmega, mille mass on $1,0 \pm 0,01$ kg. Põrkeseadme täismass koos käetoe pinnaga on $24,4 \pm 0,21$ kg. Jäik „käetugi“ on 70 ± 1 mm kõrge, 150 ± 1 mm lai ja peab võimaldama vähemalt 60 mm sügavusele kõhupiirkonda sissetungimist. Pendli keskjoon langeb kokku „käetoe“ keskmega.
- 5.11.5. Põrkeseade peaks vabalt paiskuma vastu mannekeeni kõhtu kiirusega $4,0 \pm 0,1$ m/s.
- 5.11.6. Kokkupõrke suund on risti mannekeeni eest taha läbiva telgjoonega ning põrkeseadme telgjoon on joondatud kõhupiirkonna keskmise jõuanduri keskme järgi.
- 5.11.7. Põrkeseadme suurim jõud, mis saadakse põrkeseadme kiirendusest, filtreerides ISO 6487:2000 CFC 180 kohaselt, korrutatuna põrkeseadme/käetoe massiga, peab jääma vahemikku 4,0–4,8 kN ning see tuleb saavutada kiirusel 10,6–13,0 ms.
- 5.11.8. Kõhupiirkonna kolme jõuanduriga mõõdetavad jõu väärtused erinevatel ajahetkedel summeeritakse ja filtreeritakse ISO 6487:2000 CFC 600 kohaselt. Selle summa suurim jõud peaks jääma vahemikku 2,2–2,7 kN ja see tuleb saavutada kiirusel 10,0–12,3 ms.
- 5.12. Vaagen
- 5.12.1. Mannekeen asetatakse istuvasse asendisse ilma seljatoeta tasasele horisontaalsele jäigale pinnale. Mannekeeni rindkere asetseb vertikaalselt, kuid käed ja jalad horisontaalselt.
- 5.12.2. Põrkeseadmeks on pendel massiga $23,4 \pm 0,2$ kg ja läbimõõduga $152,4 \pm 0,25$ mm ning servaraadiusega 12,7 mm ⁽²⁾. Põrkeseade on selle keskjoonelt kaheksa trossiga riputatud jäiga liigendi külge vähemalt 3,5 m jäigast liigendist allapoole (vt joonis 4).
- 5.12.3. Põrkeseade on varustatud kokkupõrke suunas tundliku kiirendusmõõturiga, mis asetseb põrkeseadme teljel.
- 5.12.4. Põrkeseade peaks vabalt paiskuma vastu mannekeeni vaagnapiirkonda kiirusega $4,3 \pm 0,1$ m/s.
- 5.12.5. Kokkupõrke suund on risti mannekeeni eest taha läbiva telgjoonega ning põrkeseadme telgjoon on joondatud H-punkti seljaplaadi keskme järgi.
- 5.12.6. Põrkeseadme suurim jõud, mis saadakse põrkeseadme kiirendusest, filtreerides ISO 6487:2000 CFC 180 kohaselt, korrutatuna põrkeseadme massiga, peab jääma vahemikku 4,4–5,4 kN ning see tuleb saavutada kiirusel 10,3–15,5 ms.
- 5.12.7. Häbemeliidusele mõjuv jõud peaks jääma vahemikku 1,04–1,64 kN ning tuleb saavutada kiirusel 9,9–15,9 ms, filtreerituna ISO 6487:2000 CFC 600 kohaselt.

⁽¹⁾ Pendel, mis vastab Ameerika föderaaleskirjade koodeksi (Code of Federal Regulations) 49. jaotise V ptk osale 572.36(a) (trükk 10-1-00) (vt ka joonis 4).

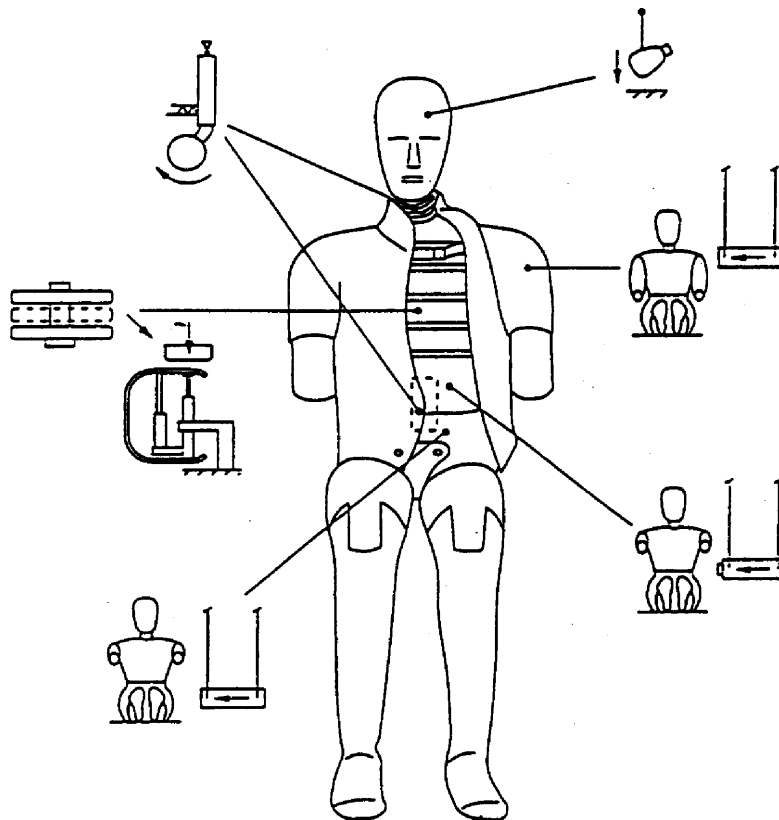
⁽²⁾ Pendel, mis vastab Ameerika föderaaleskirjade koodeksi (Code of Federal Regulations) 49. jaotise V ptk osale 572.36(a) (trükk 10-1-00) (vt ka joonis 4).

5.13. Jalad

5.13.1. Jalgade jaoks ei ole kindlaks määratud dünaamilist sertifitseerimismenetlust.

Joonis 3

Ülevaade külgekoppõrke mannekeeni sertifitseerimiskatse ülesseadmisest

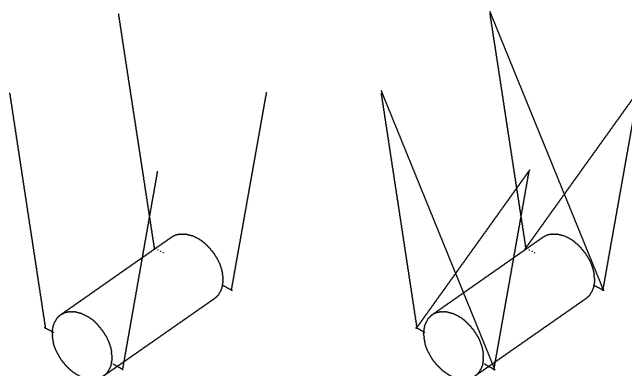

Joonis 4

23,4 kg pendli pörkseadme vedrustus

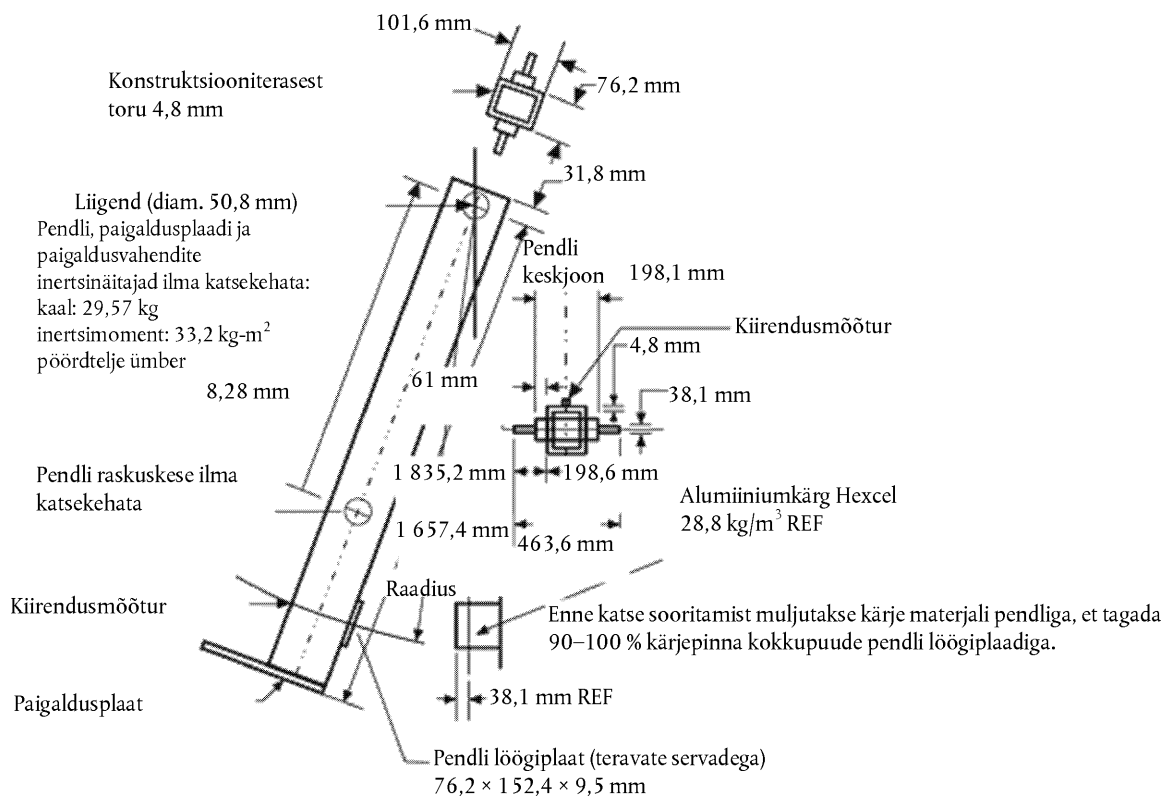
Vasakul: nelja trossiga vedrustus (risti paiknevad trossid eemaldatud)

Paremal: kaheksa trossiga vedrustus

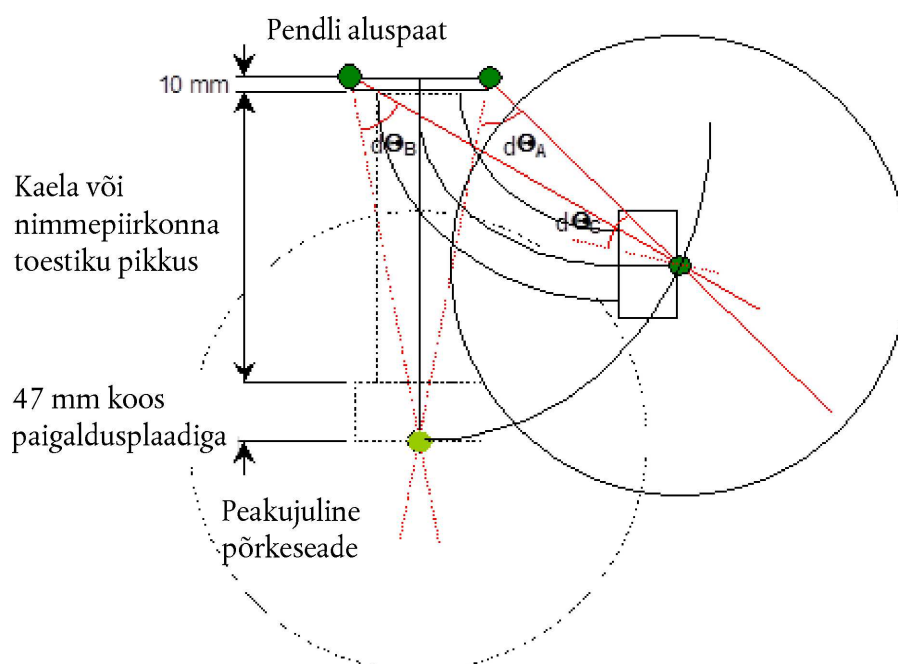
Joonis 5

Pendli aeglustusaja piirid kaela sertifitseerimiskatsel

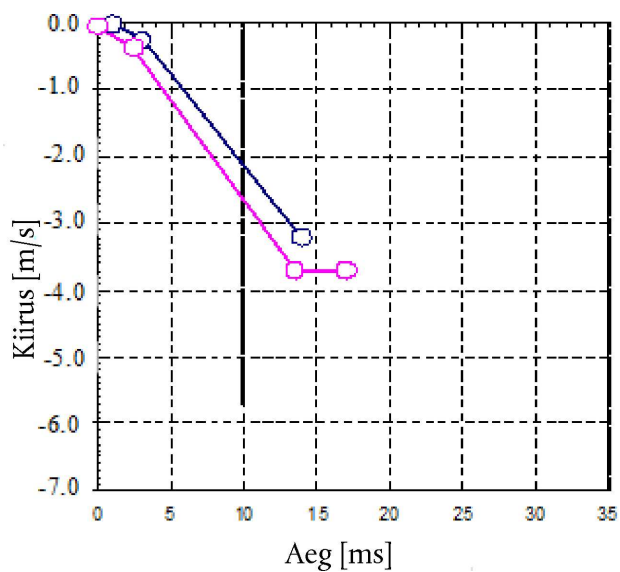
Joonis 6

Pendli aeglustusaja piirid nimmepiirkonna toestiku sertifitseerimiskatsel

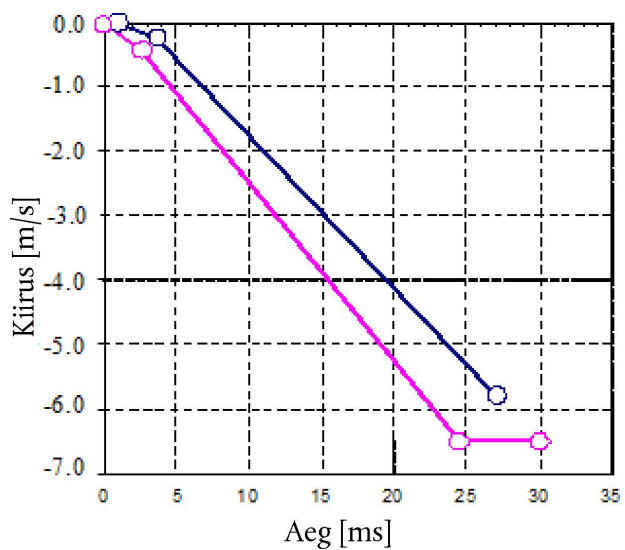
Joonis 7

Pendli kiiruse muutus – kaela sertifitseerimiskatse ajalised piirid

Joonis 8

Pendli kiiruse muutus – nimmepiirkonna toestiku sertifitseerimiskatse ajalised piirid

7. LISA

KÜLGKOKKUPÖRKE MANNEKEENI PAIGALDAMINE

1. ÜLDINE
- 1.1. Käesoleva eeskirja 6. lisas kirjeldatud külgkokkupörke mannekeeni tuleb kasutada vastavalt allpool esitatud paigaldamismenetlusele.
2. PAIGALDAMINE
- 2.1. Reguleerida põlve ja pahkluu liigeseid nii, et need vaid toetaksid säärt ja jalalaba, kui jalg on horisontaalselt välja sirutatud (1–2 g reguleerimine).
- 2.2. Kontrollida, kas mannekeen on seatud vastavalt soovitud löögisuunale.
- 2.3. Mannekeenil peavad seljas olema liibuvad puuvillstretšist poolpikad püksid ja võib seljas olla liibuv puuvillstretšist lühikeste käistega särk.
- 2.4. Kummaski jalas peab olema king.
- 2.5. Asetada mannekeen kokkupörkes osaleva külje esiistmele nagu on kirjeldatud külgkokkupörke katsemenetluse tehnilistes tingimustes.
- 2.6. Mannekeeni sümmeetriatasapind peab langema ühte nimetatud istumisasendi vertikaalse kesktasapinnaga.
- 2.7. Mannekeeni vaagnapiirkond peab asetsema nii, et külgsuunas kulgev joon, mis läbib mannekeeni H-punkte, on risti istme keskpikitasapinnaga. Mannekeeni H-punkte läbiv joon peab olema horisontaalne, maksimaalse kaldega $\pm 2^\circ$ ⁽¹⁾.

Mannekeeni vaagna asendi õigsust saab kontrollida H-punkti mannekeeni H-punkti suhtes, kasutades M_3 auke H-punkti seljaplaatidel ES-2 vaagna kummalgi küljel. M_3 augud on kujutatud tähisega „Hm”. „Hm” peaks paiknema H-punkti mannekeeni H-punkti ümbritsevas ringis raadiusega 10 mm.

Mannekeeni vaagna õige asend
- 2.8. Keha ülemist osa tuleb esmalt kallutada ettepoole ja seejärel toetada kindlalt vastu seljatuge (vt märkus 1). Mannekeeni õlad peavad olema taha painutatud.
- 2.9. Sõltumata mannekeeni istumisasendist, peab käe ülemise osa ja torso/käe võrdlusjoone vaheline nurk mõlemal pool olema $40^\circ \pm 5^\circ$. Torso/käe võrdlusjoone all mõistetakse roiete esikülje puutetasapinna löikumist mannekeeni püstpikitasapinnaga kohal, kus asub käsi.
- 2.10. Juhi istumisasendi jaoks asetada mannekeeni parem jalalaba alla vajutamata gaasipedaalile, nii et kand toetub põrandal nii kaugele ettepoole kui võimalik, põhjustamata seejuures vaagnapiirkonna või rindkere liikumist. Asetada vasak jalalaba säärega risti, nii et kand toetuks põrandale parema jala kannaga küljelt vaadates ühel joonel. Asetada mannekeeni põlved nii, et nende välisküljed on mannekeeni sümmeetriatasapinnast 150 ± 10 mm kaugusel. Kui selliste piirangute juures võimalik, asetada mannekeeni reied nii, et need puudutaksid istmepolstrit.
- 2.11. Teiste istumisasendite jaoks asetada mannekeeni kannad põrandal nii kaugele ettepoole kui võimalik ilma istmepolstrit rohkem kokku surumata, kui seda põhjustab jalgade enda raskus ja põhjustamata seejuures vaagnapiirkonna või rindkere liikumist. Asetada mannekeeni põlved nii, et nende välisküljed on mannekeeni sümmeetriatasapinnast 150 ± 10 mm kaugusel.

⁽¹⁾ Mannekeenil võivad olla rindkere- ja vaagnaosas kallutusandurid. Need instrumendid võivad aidata saavutada soovitud asendi.

8. LISA

OSALINE KATSE

1. EESMÄRK
Nende katsete eesmärk on kontrollida, kas muudetud konstruktsiooniga sõidukil on vähemalt samad (või paremad) energia neeldumise näitajad kui käesoleva eeskirja alusel tüübikinnituse saanud sõidukitüübil.
2. MENETLUSED JA PAIGALDAMINE
 - 2.1. Võrdluskatsed
 - 2.1.1. Kasutades sõiduki tüübikinnitusmenetluse käigus katsetatud algseid polsterdusmaterjale, mis on paigaldatud kinnititava sõiduki uue külgkonstruktsiooni külge, tehakse kaks dünaamilist katset, milles kasutatakse kahte erinevat pörkseadet (joonis 1).
 - 2.1.1.1. Sõiduki tüübikinnituse ajal pörkab punktis 3.1.1 kirjeldatud peakujuline pörkseade kiirusel 24,1 km/h alale, mis puutub pörkel vastu EUROSID pead. Tulemus registreeritakse ja arvutatakse välja HPC. Seda katset ei sooritata, kui käesoleva eeskirja 4. lisas kirjeldatud katsete ajal: kokkupuudet peaga ei olnud või kui pea puutus kokku üksnes aknaga, tingimusel et aken ei ole laminaatklaasist.
 - 2.1.1.2. Sõiduki tüübikinnituse ajal pörkab punktis 3.2.1 kirjeldatud kehaploki pörkseade kiirusel 24,1 km/h külgmisele alale, mis puutub pörkel vastu EUROSID õlga, käsivart ja rindkeret. Tulemus registreeritakse ja arvutatakse välja HPC.
 - 2.2. Tüübikinnituskatse
 - 2.2.1. Kasutades tüübikinnituse laiendamiseks esitatud uusi polsterdusmaterjale, istet jms, mis on paigaldatud sõiduki uue külgkonstruktsiooni külge, korratakse punktides 2.1.1.1 ja 2.1.1.2 esitatud katseid, uued tulemused registreeritakse ja arvutatakse välja nende HPC.
 - 2.2.1.1. Kui kummagi tüübikinnituskatse tulemuste põhjal arvutatud HPC on väiksem kui võrdluskatsete (mille tegemisel on kasutatud esialgseid tüübikinnitusega polsterdusmaterjale või istmeid) ajal saadud HPC, siis laiendatakse tüübikinnitust.
 - 2.2.1.2. Kui uus HPC on suurem kui võrdluskatsete ajal saadud HPC, tehakse uus täieulatuslik katse (kasutades soovitatud polsterdust/istmeid/jms).
 3. KATSESEADE
 - 3.1. Peakujuline pörkseade (joonis 2)
 - 3.1.1. See aparaat koosneb täielikult juhitud jäigast lineaarsest pörkseadmest massiga 6,8 kg. Selle löögipind on poolkerakujuline ja läbimõõduga 165 mm.
 - 3.1.2. Peakujuline pörkseade on varustatud kahe kiirendusmõõturiga ja kiirusemõõdikuga, mis kõik suudavad mõõta väärtusi kokkupörke suunas.
 - 3.2. Kehaploki pörkseade (joonis 3)
 - 3.2.1. See aparaat koosneb täielikult juhitud jäigast lineaarsest pörkseadmest massiga 30 kg. Selle mõõtmed ja ristlõige on kujutatud joonisel 3.
 - 3.2.2. Mannekeeni ülakeha on varustatud kahe kiirendusmõõturiga ja kiirusemõõdikuga, mis kõik suudavad mõõta väärtusi kokkupörke suunas.

9. LISA

KATSEMENETLUSED, MIS KÄSITLEVAD ELEKTRISÕIDUKITES VIIBIJATE KAITSET KÕRGEPINGE JA ELEKTROLÜÜTIDE VÄLJAVOOLU EEST

Käesolevas lisas kirjeldatakse katsemenetlusi, millega tõendatakse vastavust punktis 5.3.7 sätestatud elektriohutuse nõuetele. Näiteks megaohmmeetri või ostsillograafi abil tehtud mõõtmised on asjakohane alternatiiv allpool kirjeldatud isolatsioonitakistuse mõõtmise menetlusele. Sellisel juhul võib olla vajalik isolatsioonitakistuse integreeritud jälgimissüsteemi deaktiveerimine.

Enne sõiduki kokkupõrkekatses tegemist mõõdetakse ja registreeritakse kõrgepingesiini pinge (V_b) (vt joonis 1), et teha kindlaks, kas see on sõiduki tootja määratud talitluspinge piirides.

1. KATSE ETTEVALMISTAMINE JA KATSESEADMED

Kui kasutatakse kõrgepinge lahtiühendamise funktsiooni, tehakse mõõtmised lahtiühendamiseseadme mõlemal poolel.

Kui kõrgepinge lahtiühendamiseseade on laetava energiasalvestussüsteemi või energia muundamise süsteemi lahutamatu osa ning laetava energiasalvestussüsteemi kõrgepingesiin või energia muundamise süsteem on kokkupõrkekatses järgselt kaitstud kaitseastme IPXXB kohaselt, võib mõõtmisi teha üksnes lahtiühendamiseseadme ja elektrihoormuste vahel.

Selles katses kasutatav voltmeter võimaldab mõõta alalispinge väärtusi ja selle sisetakistus on vähemalt 10 M Ω .

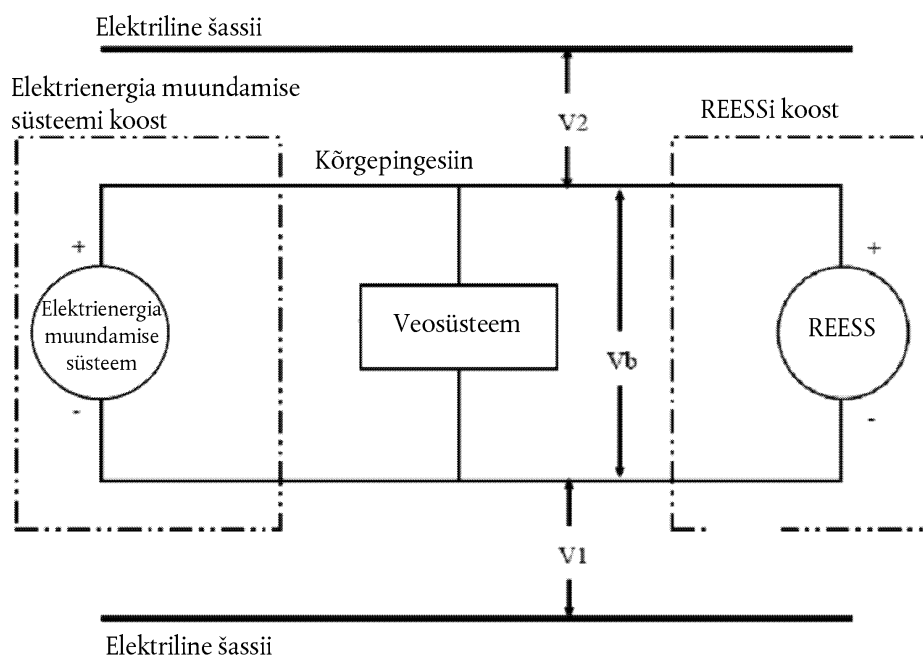
2. PINGE MÕÕTMISEL VÕIB KASUTADA JÄRGMISI JUHISEID.

Pärast kokkupõrkekatses määrake kõrgepingesiini pinged (V_b , V_1 , V_2) (vt joonis 1).

Pinget mõõdetakse mitte varem kui 5 sekundit ja mitte hiljem kui 60 sekundit pärast kokkupõrget.

Seda menetlust ei kohaldata, kui katse tehakse tingimustes, kus elektriline jõuülekandesüsteem ei ole pingestatud.

Joonis 1

 V_b , V_1 ja V_2 mõõtmine

3. VÄHESE ELEKTRIENERGIA PUHUL KOHALDATAV HINDAMISEMENETLUS

Enne kokkupõrget ühendatakse lüliti S_1 ja teadaolev väljakustutustakisti R_c paralleelselt asjaomase elektrimahutavusega (vt joonis 2).

Kõige varem 5 sekundit ja mitte hiljem kui 60 sekundit pärast kokkupõrget suletakse lüliti S_1 ning mõõdetakse ja registreeritakse pinge V_b ja vool I_c . Pinge V_b ja voolu I_c mõõtmise tulemus ühendatakse ajavahemikuga, mis algab lüliti S_1 sulgemise hetkest (t_c) ja kestab kuni hetkeni, mil pinge V_b langeb allapoole kõrgepinge piiri 60 V alalisvoolu korral (t_b). Tulemusena saadakse koguenergia (TE) džaulides.

$$a) TE = \int_{t_c}^{t_b} V_b \times I_c dt$$

Kui V_b mõõdetakse 5–60 sekundi jooksul pärast kokkupõrget ja X-kondensaatori elektrimahutavus (C_x) on tootja poolt kindlaks määratud, arvutatakse koguenergia (TE) järgmise valemi järgi:

$$b) TE = 0,5 \times C_x \times (V_b^2 - 3\ 600)$$

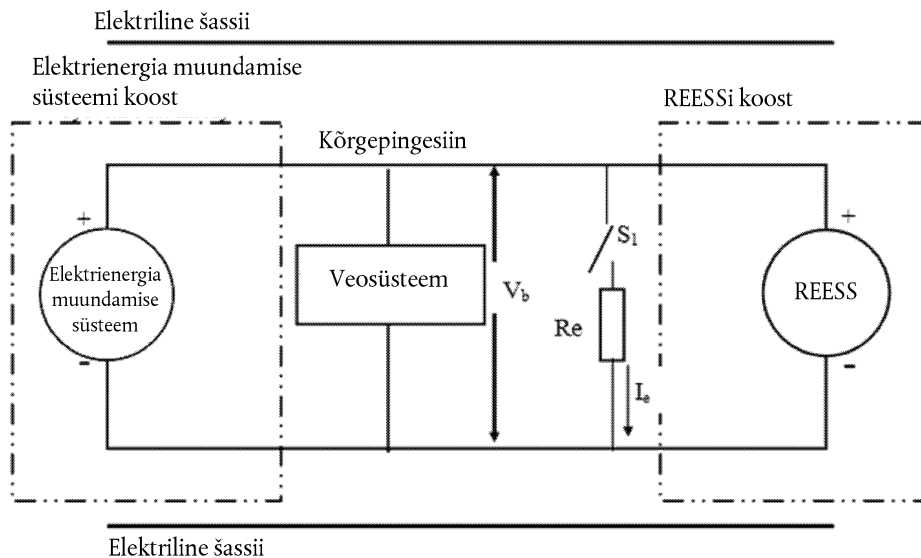
Kui V_1 ja V_2 (vt joonis 1) mõõdetakse 5–60 sekundi jooksul pärast kokkupõrget ja Y-kondensaatori elektrimahutavused (C_{y1} , C_{y2}) on tootja poolt kindlaks määratud, arvutatakse koguenergia (TE_{y1} , TE_{y2}) järgmiste valemite järgi:

$$c) TE_{y1} = 0,5 C_{y1} \times (V_1^2 - 3\ 600)$$

$$TE_{y2} = 0,5 \times C_{y2} \times (V_2^2 - 3\ 600)$$

Seda menetlust ei kohaldata, kui katse tehakse tingimustes, kus elektriline jõuülekandesüsteem ei ole pingestatud.

Joonis 2

X-kondensaatoris salvestatud kõrgepingesiini energia mõõtmise näide

4. FÜÜSILINE KAITSE

Pärast sõiduki kokkupõrkekatsset avatakse, võetakse lahti või eemaldatakse tööriistu kasutamata kõik kõrgepinge all olevaid komponente ümbritsevad osad. Kõiki ülejäänud ümbritsevaid osi käsitatakse füüsilise kaitse osana.

Elektriohutuse hindamiseks surutakse käesoleva lisa liite joonisel kujutatud liigestega katsesõrm füüsilise kaitse aukudesse ja avadesse katsejõuga $10 \text{ N} \pm 10$ protsenti. Kui liigestega katsesõrm läbib füüsilise kaitse osaliselt või täielikult, seatakse liigestega katsesõrm kõikidesse allpool kirjeldatud asenditesse.

Katsesõrme mõlemaid liigeseid painutatakse sirgest asendist alustades kõrvalasuva sõrmesegmendi telje suhtes kuni 90° ning need seatakse kõikidesse võimalikesse asenditesse.

Sisemisi elektrilisi kaitsetõkkeid käsitatakse kaitsekesta osana.

Vajaduse korral tuleb elektrilise kaitsetõkke või kaitsekesta sees asuva liigestega katsesõrme ja kõrgpingestatud osade vahele ühendada madalpingeallikas (pingega vähemalt 40 V ja mitte üle 50 V) jadamisi sobiva lambiga.

4.1. Nõuetele vastavuse tingimused

Punkti 5.3.7.1.3 nõuded loetakse täidetuks, kui käesoleva lisa liite joonisel kujutatud liigestega katsesõrm ei puutu kokku kõrgpingestatud osadega.

Vajaduse korral võib kasutada peeglit või fiiberskoopi, et kontrollida, kas liigestega katsesõrm puutub vastu kõrgepingesiini.

Kui selle nõude kontrollimiseks kasutatakse liigestega katsesõrme ja kõrgpingestatud osade vahelist signaaliahelat, ei tohi lamp süttida.

5. ISOLATSIOONITAKISTUS

Kõrgepingesiini ja elektrilise šassii vahelise isolatsioonitakistuse määramiseks võib kasutada mõõtmist või mõõtmiste ja arvutuste kombinatsiooni.

Kui isolatsioonitakistus määratakse mõõtmise teel, tuleks järgida järgmisi juhiseid.

Mõõdetakse ja registreeritakse kõrgepingesiini miinus- ja plusspooluse vaheline pinge (V_b) (vt joonis 1).

Mõõdetakse ja registreeritakse kõrgepingesiini miinuspooluse ja elektrilise šassii vaheline pinge (V_1) (vt joonis 1).

Mõõdetakse ja registreeritakse kõrgepingesiini plusspooluse ja elektrilise šassii vaheline pinge (V_2) (vt joonis 1).

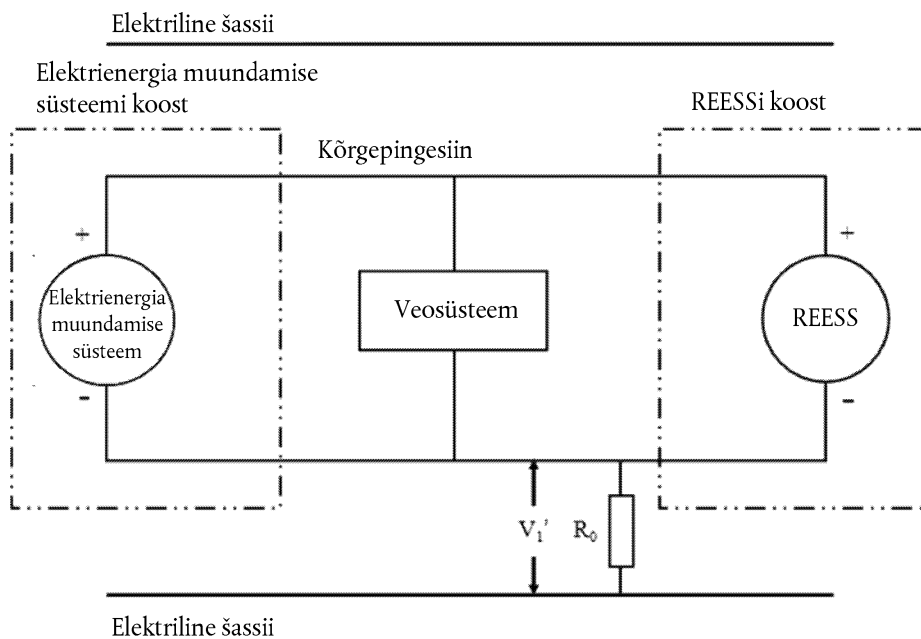
Kui V_1 on suurem või sama suur kui V_2 , ühendatakse kõrgepingesiini miinuspooluse ja elektrilise šassii vahele teadaoleva takistusega (R_o) standardtakisti. Seejärel mõõdetakse kõrgepingesiini miinuspooluse ja sõiduki elektrilise šassii vaheline pinge (V_1') (vt joonis 3). Isolatsioonitakistus (R_i) arvutatakse järgmise valemi järgi.

$$R_i = R_o \cdot (V_b/V_1' - V_b/V_1) \text{ või } R_i = R_o \cdot V_b \cdot (1/V_1' - 1/V_1)$$

Saadud tulemus R_i , mis on elektrilise isolatsiooni takistus oomides (Ω), jagatakse kõrgepingesiini tööpingega voltides (V).

$$R_i (\Omega/V) = R_i (\Omega)/\text{tööpinge (V)}$$

Joonis 3

Mõõde V_1'

Kui V_2 on suurem kui V_1 , ühendatakse kõrgepingesiini plusspooluse ja elektrilise šassii vahele teadaoleva takistusega (R_o) standardtakisti. Kui R_o on paigaldatud, mõõdetakse kõrgepingesiini plusspooluse ja elektrilise šassii vaheline pinge (V_2') (vt joonis 4).

Isolatsioonitakistus (R_i) arvutatakse järgmise valemi järgi.

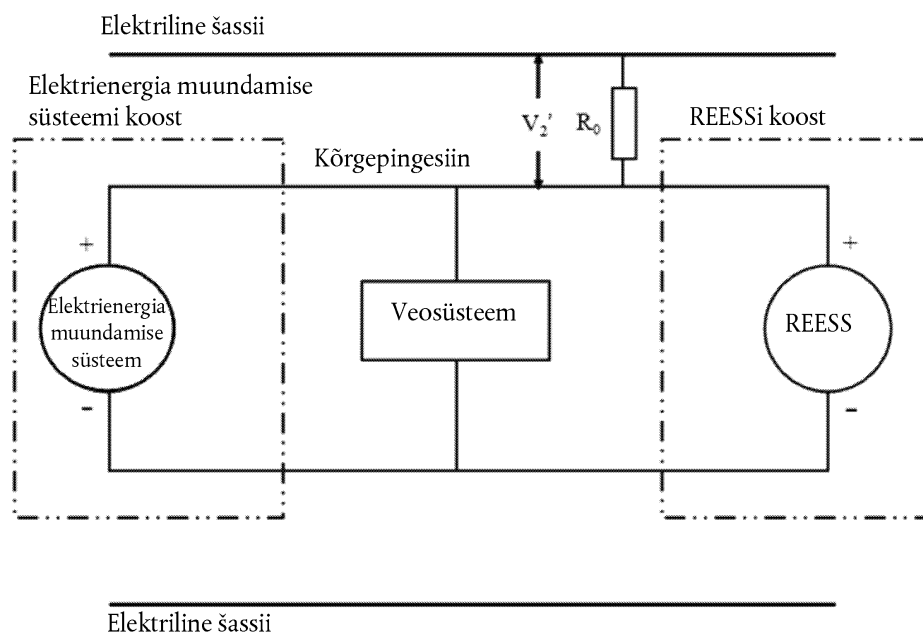
$$R_i = R_o \cdot (V_b/V_2' - V_b/V_2) \text{ või } R_i = R_o \cdot V_b \cdot (1/V_2' - 1/V_2)$$

Saadud tulemus R_i , mis on elektrilise isolatsiooni takistus oomides (Ω), jagatakse kõrgepingesiini tööpingega voltides (V).

$$R_i (\Omega/V) = R_i (\Omega)/\text{tööpinge (V)}$$

$$R_i = R_o \cdot (V_b/V_2' - V_b/V_2) \text{ või } R_i = R_o \cdot V_b \cdot (1/V_2' - 1/V_2)$$

Joonis 4

Mõõde V_2'

Teadaoleva standardtakistuse väärtus R_0 (Ω) peaks võrduma minimaalse nõutava isolatsioonitakistuse (Ω/V) ja sõiduki tööpinge (V) korrutisega, $\pm 20\%$. R_0 ei pea võrduma täpselt selle väärtusega, kuna võrrandid kehtivad R_0 kõigi väärtuste kohta; kuid sellises vahemikus oleva R_0 väärtuse puhul on saavutatud pinge mõõtmisel piisav täpsus.

6. ELEKTROLÜÜTIDE VÄLJAVOOL

Füüsilisele kaitsele lisatakse vajaduse korral asjakohane kate, et vältida elektrolüütide leket laetavast energiasalvestussüsteemist kokkupõrkekatsel järel.

Kui tootja ei ole ette näinud vahendeid eri vedelike lekete eristamiseks, käsitatakse kõiki lekkinud vedelikke elektrolüütidena.

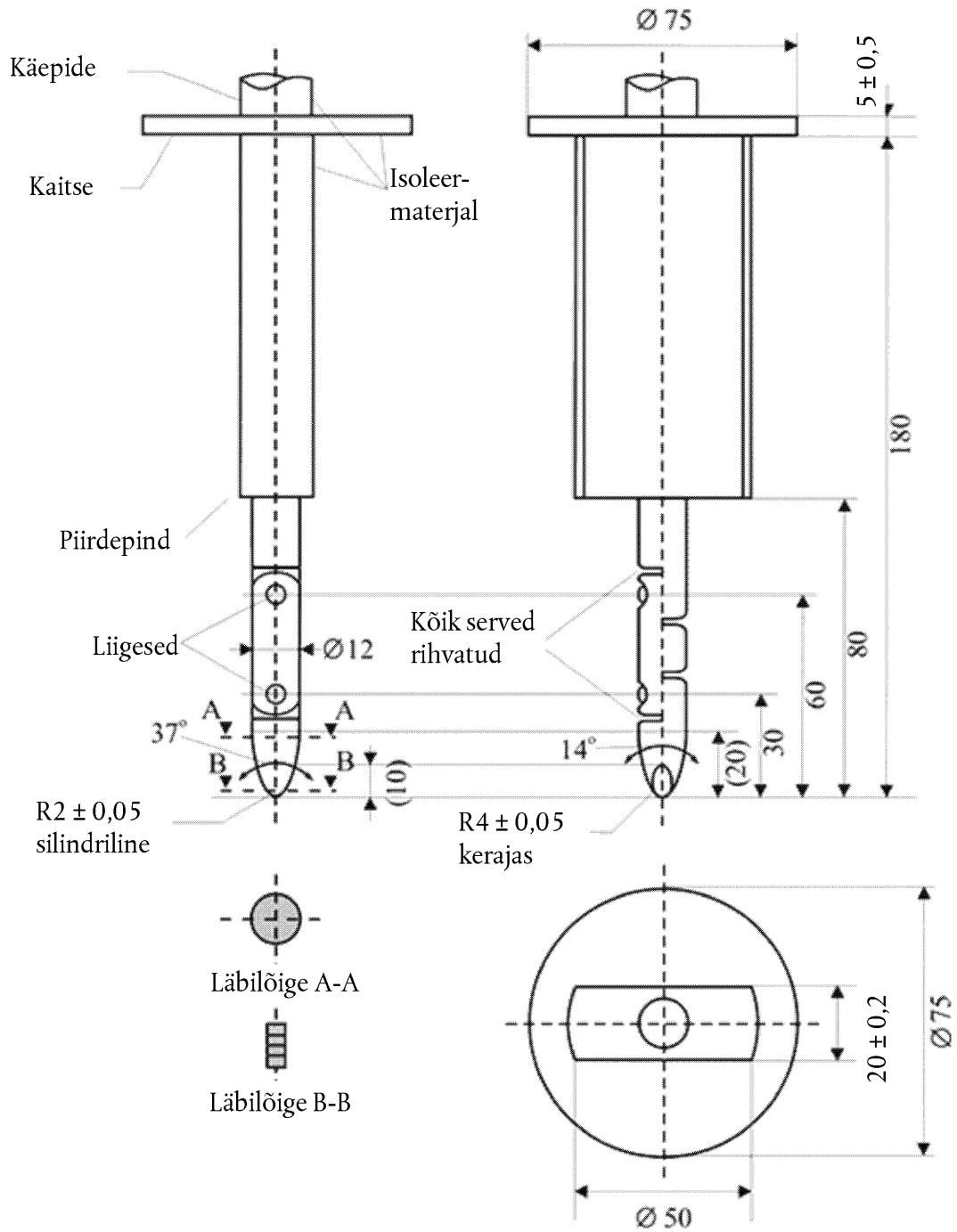
7. LAETAVA ENERGIASALVESTUSSÜSTEEMI PAIGALPÜSIMISE NÕUETELE VASTAVUS MÄÄRATAKSE KINDLAKS VISUAALSE KONTROLLIMISE TEEL.

Liide

LIIGESTEGA KATSESÕRM (KAITSEASTE IPXXB)

Joonis 1

Liigestega katsesõrm

Materjal: metall, kui ei ole teisiti ette nähtud

Lineaarsed mõõtmed on millimeetrites.

Mõõtmete lubatud hälbed konkreetsete lubatud hälvete puudumisel:

- a) nurkade puhul: $0/- 10^\circ$
- b) lineaarsete mõõtmete puhul:
 - i) kuni 25 mm: $0/- 0,05$ mm
 - ii) üle 25 mm: $\pm 0,2$ mm

Kumbki liiges võimaldab samas tasapinnas ja samas suunas liikumist kuni 90° ulatuses lubatud hälbega 0 kuni $+ 10^\circ$.

ISSN 1977-0650 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5082 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET